

Julie Vinck en Gerlinde Verbist

WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK NAAR EEN UNIFORM INKOMENSBEGRIP EN GEZINSBEGRIP IN VLAANDEREN

Rapport in opdracht van Departement Welzijn, Volksgezondheid en
Gezin

16 september 2020

Inhoud

Samenvatting.....	4
Inleiding.....	9
HOOFDSTUK 1. Terminologie.....	10
1.1. Inkomensbegrip.....	10
1.2. Gezinsbegrip.....	13
1.3. Inkomensgrenzen.....	15
1.4. Categoriele selectiviteit versus inkomensselectiviteit.....	17
HOOFDSTUK 2. Overzicht geselecteerde Vlaamse sociale maatregelen.....	20
2.1. Maatregelen met eigen inkomenstoets.....	20
2.1.1. Sociale toeslagen en selectieve participatietoelagen binnen het Groeipakket.....	20
2.1.2. Studietoelagen hoger onderwijs.....	22
2.1.3. Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang.....	24
2.1.4. Sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij.....	25
2.2. Afgeleide rechten.....	27
2.2.1. Vervoersgarantie De Lijn.....	27
2.2.2. Sociaal tarief water.....	27
2.2.3. Bijdrage zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming.....	28
HOOFDSTUK 3. Overzicht inkomensbegrippen.....	29
3.1. Inkomensbegrip in de maatregelen met eigen inkomenstoets.....	29
3.1.1. Sociale toeslagen en selectieve participatietoelagen binnen het Groeipakket.....	29
3.1.2. Studietoelagen hoger onderwijs.....	29
3.1.3. Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang.....	30
3.1.4. Sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij.....	32
3.2. Inkomensbegrip in de hoofdmaatregelen met inkomenstoets.....	33
3.2.1. (Equivalent) leefloon.....	33
3.2.2. Inkomensgarantie voor ouderen (vroeger het gewaarborgd inkomen voor bejaarden)..	34
3.2.3. Inkomensvervangende en integratietegemoetkoming.....	34
3.2.4. Zorgbudget voor ouderen met een zorgnood (vroeger tegemoetkoming hulp aan bejaarden).....	34
3.2.5. Verhoogde tegemoetkoming.....	35
HOOFDSTUK 4. Overzicht gezinsbegrippen.....	37
4.1. Gezinsbegrip in de maatregelen met eigen inkomenstoets.....	37
4.1.1. Sociale toeslagen en selectieve participatietoelagen binnen het Groeipakket.....	37

4.1.2.	Studietoelagen hoger onderwijs	38
4.1.3.	Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang	39
4.1.4.	Sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij	40
4.2.	Gezinsbegrip in de hoofdmaatregelen met inkomenstoets.....	40
4.2.1.	(Equivalent) leefloon	40
4.2.2.	Inkomensgarantie voor ouderen (vroeger gewaarborgd inkomen voor bejaarden)	40
4.2.3.	Inkomensvervangende en integratietegemoetkoming.....	41
4.2.4.	Zorgbudget voor ouderen met een zorgnood (vroeger tegemoetkoming hulp aan bejaarden)	41
4.2.5.	Verhoogde tegemoetkoming	41
HOOFDSTUK 5.	Overzicht inkomensgrenzen	42
5.1.	Inkomensgrenzen bij de maatregelen met eigen inkomenstoets.....	42
5.1.1.	Sociale toeslagen en selectieve participatietoelagen binnen het Groeipakket.....	42
5.1.2.	Studietoelagen hoger onderwijs	43
5.1.3.	Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang	44
5.1.4.	Sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij	45
5.2.	Inkomensgrenzen bij de hoofdmaatregelen met eigen inkomenstoets	45
5.2.1.	(Equivalent) leefloon	46
5.2.2.	Inkomensgarantie voor ouderen (vroeger gewaarborgd inkomen voor bejaarden)	47
5.2.3.	Inkomensvervangende en integratietegemoetkoming.....	48
5.2.4.	Zorgbudget voor ouderen met een zorgnood (vroeger tegemoetkoming hulp aan bejaarden)	49
5.2.5.	Verhoogde tegemoetkoming	49
HOOFDSTUK 6.	Overzicht operationalisering	51
6.1.	Maatregelen met eigen inkomenstoets	51
6.1.1.	Sociale toeslagen en selectieve participatietoelagen binnen het Groeipakket.....	51
6.1.2.	Studietoelagen hoger onderwijs	52
6.1.3.	Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang	52
6.1.4.	Sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij	53
6.2.	Afgeleide rechten	53
6.2.1.	Vervoersgarantie De Lijn	53
6.2.2.	Sociaal tarief water.....	54
6.2.3.	Bijdrage zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming.....	54
HOOFDSTUK 7.	Overzicht bereik op basis van administratieve gegevens.....	55
7.1.	Maatregelen met eigen inkomenstoets	57
7.1.1.	Sociale toeslagen en selectieve participatietoelagen binnen het Groeipakket.....	57

7.1.2.	Studietoelagen hoger onderwijs	58
7.1.3.	Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang	59
7.1.4.	Sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij	60
7.2.	Afgeleide rechten	62
7.2.1.	Vervoersgarantie De Lijn	62
7.2.2.	Sociaal tarief water.....	65
7.2.3.	Bijdrage zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming.....	65
HOOFDSTUK 8.	De impact van harmonisering	68
8.1.	Methodologie	68
8.2.	Baseline	71
8.2.1.	Bereik.....	78
8.2.2.	Armoede.....	87
8.3.	Harmoniseringsscenario's	88
8.3.1.	Inkomensbegrip.....	93
8.3.2.	Gezinsbegrip.....	100
8.4.	Resultaten.....	101
8.4.1.	Inkomensbegrip.....	101
8.4.2.	Gezinsbegrip.....	130
8.5.	Simulaties op administratieve data.....	145
HOOFDSTUK 9.	Besluit: naar uniforme en eenduidige definities en operationalisering?.....	149
9.1.	Synthese inkomensselectiviteit geselecteerde Vlaamse sociale maatregelen	149
9.2.	Enkele kritische kanttekeningen bij harmonisering	151
9.3.	Wat leren de harmoniseringsscenario's?.....	154
9.4.	Wat zijn de volgende stappen voor het beleid?.....	156
Referenties	158
Appendix 1	Aanwezigheid kadastrale inkomens over bruto belastbare en netto belastbare inkomensverdeling	164
Appendix 2	Bereik sociaal tarief water op basis van koppeling EU-SILC 2016 en VMM waterboeken	166
Appendix 3	Harmoniseren inkomensbegrippen bij maatregelen met eigen inkomenstoets: gevolgen als de beroepskosten niet maximaal worden verrekend in de inkomensgrenzen	167
Appendix 4	Sensitiviteitsanalyse: bereik sociale toeslag binnen het Groeipakket zonder ontvangen en betaalde onderhoudsuitkeringen.....	170
Overzicht online appendices	171

Samenvatting

In dit rapport bekijken we harmonisering als een vorm van administratieve vereenvoudiging waarmee verdere stappen kunnen worden gezet naar automatische rechtentoekenning. Aan de hand van zeven Vlaamse sociale maatregelen voor inkomensaanvulling en kostencompensatie die direct of indirect inkomensselectiviteit toepassen, belichten we twee kwesties die met harmonisering gepaard gaan: waar staan we vandaag en welke gevolgen heeft harmonisering? We formuleren ook enkele kritische kanttekeningen en beleidsaanbevelingen die met harmonisering gepaard gaan.

Om te weten waar we vandaag staan geven we een overzicht van de inkomensbegrippen, gezinsbegrippen, inkomensgrenzen en operationaliseringen die worden gehanteerd in de zeven Vlaamse systemen en welke gevolgen deze verschillende definities en operationaliseringen hebben voor wie er wordt bereikt. We hanteren hierbij een uniforme terminologie die tot eenduidige interpretaties bij de administraties en de burgers moet leiden. De belangrijkste elementen uit de inkomensstoetsen van de geselecteerde Vlaamse sociale maatregelen worden hieronder op een rij gezet.

Maatregelen met eigen inkomensstoets	Groep pakket: sociale toeslag en schooltoeslag	Studietoelagen hoger onderwijs	Ouderbijdrage inkomensgerelateerde kinderopvang	Sociale huur bij SHM
Inkomensbegrip				
Beroepsinkomsten	<u>Werknemers:</u> Bruto belastbaar <u>Zelfstandigen:</u> Netto belastbaar x 100/80	In GNBI	In GNBI	In GNBI (geïndexeerd)
Onroerende inkomsten	<ul style="list-style-type: none"> • 3x KI vreemd gebruik (geïndexeerd) • 1x KI eigen beroepsdoeleinden (geïndexeerd) 	<ul style="list-style-type: none"> • In GNBI • 2x KI vreemd gebruik (geïndexeerd) • 1x KI eigen beroepsdoeleinden (geïndexeerd) 	In GNBI	In GNBI (geïndexeerd) Eigenaars worden uitgesloten
Roerende inkomsten		In GNBI	In GNBI	In GNBI (geïndexeerd)
Diverse inkomsten	+80% ontvangen OU voor ex-partners	<ul style="list-style-type: none"> • In GNBI • Indien niet in GNBI: +80% ontvangen OU 	In GNBI	In GNBI (geïndexeerd)
Beroepskosten (-)		In GNBI	In GNBI	In GNBI (geïndexeerd)
Belastingaftrek betaalde OU (-80%)	Enkel voor ex-partners	In GNBI	Terug opgeteld bij GNBI	In GNBI (geïndexeerd)
Andere	<ul style="list-style-type: none"> • (Eq.) leefloon • IVT • Inkomsten uit het buitenland • Inkomsten uitbetaald door Europese of internationale instellingen • KI-test 	<ul style="list-style-type: none"> • (Eq.) leefloon • IVT • Inkomsten uit het buitenland • Inkomsten uitbetaald door Europese of internationale instellingen • KI-test • Afzonderlijk belastbare inkomsten • 'Forfaitaire aftrek' 		<ul style="list-style-type: none"> • (Eq.) leefloon • IVT • Inkomsten uit het buitenland • Inkomsten uitbetaald door Europese of internationale instellingen • Afzonderlijk belastbare inkomsten (geïndexeerd)

Maatregelen met eigen inkomstenstoets	Groeipakket: sociale toeslag en schooltoeslag	Studietoelagen hoger onderwijs	Ouderbijdrage inkomensgerelateerde kinderopvang	Sociale huur bij SHM
Gezinsbegrip				
Ouders/ partners	<u>Sociale toeslag:</u> Samengeteld indien niet verwant t.e.m. 3 ^e graad <u>Schooltoeslag:</u> Samengeteld indien niet verwant t.e.m. 3 ^e graad bij leerlingen 'ten laste'	<ul style="list-style-type: none"> • Samengeteld indien student 'ten laste' • Termijnvoorwaarde indien ten laste van iemand anders dan de ouder • Nieuwe partner alleenstaande ouder telt niet altijd mee 	Aanvrager (meestal ouder) + één meerderjarig gezinslid (vrije keuze, geen kind van aanvrager)	<u>Bepaling recht:</u> Samengeteld <u>Bepaling huurprijs:</u> Samengeteld
Kinderen	<u>Sociale toeslag:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Geen rekening • Indien kind zelf Groeipakket ontvangt en ≥ 18 jaar: kind + partner <u>Schooltoeslag:</u> Kind + partner (indien aanwezig) bij gehuwde/ samenwonende, zelfstandige en alleenstaande leerlingen	<ul style="list-style-type: none"> • Kind + partner (indien aanwezig) bij gehuwde/samenwonende, zelfstandige en alleenstaande studenten • Financiële onafhankelijkheid aantonen bij gehuwde/ samenwonende en zelfstandige studenten 		<u>Bepaling recht:</u> Geen rekening <u>Bepaling huurprijs:</u> Meerderjarige kinderen die geen kinderbijslag ontvangen
Andere				<u>Bepaling recht:</u> Geen rekening <u>Bepaling huurprijs:</u> Meerderjarige gezinsleden behalve indien verwant t.e.m. 3 ^e graad <i>en</i> erkend met handicap van ≥66% (gedeeltelijk vrijgesteld)
Inkomensgrenzen	<u>Sociale toeslag:</u> Gezins-gemoduleerd naar aantal kinderen <u>Schooltoeslag:</u> Gezins-gemoduleerd naar toegekende punten	Gezinsgemoduleerd naar toegekende punten	Vier inkomensklassen met verschillende berekening hoogte ouderbijdrage	Gezins-gemoduleerd naar persoonlijke en gezinssituatie

Opmerking: SHM=sociale huisvestingsmaatschappij. GNBI=gezamenlijk netto belastbaar inkomen. KI=kadastraal inkomen. OU=onderhoudsuitkeringen. Eq.=equivalent. IVT=inkomensvervangende tegemoetkoming.

Afgeleide rechten	Vervoersgarantie De Lijn	Sociaal tarief water	Verminderde bijdrage zorgpremie VSB (afgeleid van VT)
Statuten			
(Eq.) leefloon	Ja	Ja	
IGO	Ja	Ja	
IVT/IT		Ja	
Zorgbudget voor ouderen met een zorgnood		Ja	
VT			<ul style="list-style-type: none"> • VT o.b.v. statuut: (eq.) leefloon, IGO, IVT/IT, zorgbudget voor ouderen met een zorgnood, NBMV, wezen en kinderen met een erkende handicap van $\geq 66\%$ • VT o.b.v. kwetsbare groep met inkomensonderzoek • VT o.b.v. laag inkomen met inkomensonderzoek
Andere	<ul style="list-style-type: none"> • Asielzoekers in lokaal opvang initiatief • Jongeren in begeleid zelfstandig wonen 		
Gezinsbegrip			
Overdraagbaar recht	<u>(Eq.) leefloon en IGO:</u> Zodra één gezinslid het statuut heeft, is iedereen van het gezin gerechtigd	Zodra één gezinslid één van de statuten heeft komt het gezin in aanmerking	<u>VT o.b.v. statuut (behalve NBMV):</u> Zodra één gezinslid het statuut heeft, is iedereen van het gezin gerechtigd op VT
Geïndividualiseerd recht	<ul style="list-style-type: none"> • Asielzoekers in lokaal opvang initiatief • Jongeren in begeleid zelfstandig wonen 		NBMV
Andere			<u>VT o.b.v. inkomensonderzoek:</u> Alle gezinsleden samengeteld
Inkomensgrenzen			<u>VT o.b.v. inkomensonderzoek:</u> Gezinsgemoduleerd naar aantal gezinsleden

Opmerking: VSB=Vlaamse sociale bescherming. VT=verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Eq.=equivalent. IGO=inkomensgarantie voor ouderen (vroeger gewaarborgd inkomen voor bejaarden). IVT=inkomensvervangende tegemoetkoming. IT=integratietegemoetkoming. Zorgbudget voor ouderen met een zorgnood (vroegere tegemoetkoming hulp aan bejaarden). NBMV=niet begeleide minderjarige vreemdelingen.

Alle geselecteerde sociale maatregelen maken voor de operationalisering (in meer of mindere mate) gebruik van administratieve datastromen om zicht te krijgen op de inkomens- en gezinssituatie van de burger. De maatregelen met eigen inkomenstoets vragen bijvoorbeeld het laatst gekende aanslagbiljet elektronisch op, wat de inkomenssituatie van twee jaar geleden weerspiegelt. Om rekening te houden met een actuelere situatie, dient de burger dikwijls zelf bewijsstukken aan te leveren. Bij het Groeipakket, het sociaal tarief voor water en de bijdrage in de zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming verloopt de toekenning automatisch. Bij de studietoelagen en de inkomensgerelateerde kinderopvang is de hernieuwing van het recht (grotendeels) geautomatiseerd.

Om te weten welke gevolgen harmonisering heeft simuleren we enkele scenario's waarbij ofwel de inkomensbegrippen ofwel de gezinsbegrippen worden geharmoniseerd. We maken gebruik van het statisch microsimulatiemodel van belastingen en uitkeringen EUROMOD, de onderliggende gegevens zijn afkomstig van de EU-SILC. We becijferen de impact op het vlak van bereik (i.e. het aantal gerechtigden op de maatregel ten opzichte van een relevant deel van de Vlaamse bevolking), de verdeling over inkomensgroepen en gezinstypen heen (i.e. winnaars en verliezers), en de armoede. De belangrijkste bevindingen worden hieronder samengevat.

Harmonisering	Inkomensbegrippen: welke inkomens	Gezinsbegrippen: wiens inkomens
Beschrijving harmoniseringsscenario's: belangrijkste verschillen t.o.v. huidig systeem		
Alle maatregelen	Inkomensbegrip werknemers Groeipakket	
Maatregelen met eigen inkomenstoets	<u>Algemeen</u> Overstap van NB naar BB inkomensbegrip, beroepskosten niet afgetrokken <u>Keuzes m.b.t. andere parameters</u> 1) Inkomensgrenzen 4 scenario's: geen aanpassing, BB minimaal, BB tussenliggend, BB maximaal 2) Bedragen 2 scenario's: geen aanpassing, wel aanpassing om hoogte inkomen minder gewicht te geven (BB maximaal + bedrag)	Uitbreiding gezinsbegrip: inkomen van iedereen die op hetzelfde adres woont wordt samengeteld
Afgeleide rechten	<u>Algemeen</u> Invoeren inkomensselectiviteit <u>Keuzes m.b.t. andere parameters</u> 1) Inkomensgrens: 1 ^e sociale toeslag Groeipakket 2) Gezinsbegrip: gezinshoofd + partner	N.v.t. (geen verandering t.o.v. huidig systeem)
Uitkomsten harmoniseringsscenario's		
Bereik	<u>Maatregelen met eigen inkomenstoets (BB max.)</u> Toename bereik (behalve bij minimumtarief kinderopvang) <u>Afgeleide rechten</u> Sterke toename bereik	<u>Maatregelen met eigen inkomenstoets</u> Daling bereik
Winnaars en verliezers	<u>Maatregelen met eigen inkomenstoets (BB max.)</u> Winnaars en verliezers recht beperkt Winnaars en verliezers hoogte bedrag groter Opgelet voor verliezers onderkant inkomensverdeling <u>Maatregelen met eigen inkomenstoets (BB max. + bedrag)</u> Meer winnaars en minder verliezers t.o.v. BB max. Onderkant inkomensverdeling blijft gespaard <u>Afgeleide rechten</u> Winnaars recht groot, verliezers recht beperkt	<u>Maatregelen met eigen inkomenstoets</u> Geen winnaars Verliezers recht sociale huurwoning en minimumtarief kinderopvang zeer beperkt, verliezers hoogte inkomenstarief groter Verliezers recht en hoogte bedrag sociale toeslag Groeipakket en school- en studietoelagen groter, voornamelijk onderkant en midden inkomensverdeling
Armoede	Geen significant verschil	Geen significant verschil
Aandachtspunten	<u>Maatregelen met eigen inkomenstoets</u> Keuzes m.b.t. inkomensgrenzen en bedragen <u>Afgeleide rechten</u> Keuzes m.b.t. gezinsbegrip en inkomensgrenzen Opgelet voor afhankelijkheidsval	<u>Maatregelen met eigen inkomenstoets</u> Niet noodzakelijk weerspiegeling draagkracht Opgelet voor alleenblijfval

Opmerking: NB=netto belastbaar. BB=bruto belastbaar. Armoede-effecten enkel onderzocht bij sociale toeslag Groeipakket en school- en studietoelagen. Bespreking harmoniseringsscenario's inkomensbegrippen maatregelen met eigen inkomenstoets 'geen aanpassing', 'BB minimaal' en 'BB tussenliggend': zie Appendix 3.

Het is belangrijk op te merken dat bij het harmoniseren van inkomensbegrippen een aantal keuzes moeten worden gemaakt met betrekking tot de andere elementen uit de inkomensstoets (zie hierboven). Daarnaast zijn er enkele algemene **kritische kanttekeningen** bij inkomensselectiviteit die in het achterhoofd moeten worden gehouden:

- 1 Afhankelijkheids- en alleenblijfvallen kunnen worden gecreëerd
- 2 Fouten zijn onvermijdelijk: bij de identificatie van gezinnen die recht hebben op de sociale maatregelen, bij het bepalen van de inkomens- en gezinssituatie, in de datastromen waarop de beslissingen worden gebaseerd, en in de gegevens die burgers zelf doorgeven. Fouten in de toekenning kunnen heel wat verschillende oorzaken hebben en het rechtzetten kan tot substantiële terugvorderingen leiden. Om het risico op fouten te verkleinen, vooral voor kwetsbare groepen, wordt best maximaal gebruik gemaakt van administratieve datastromen. De bewijslast voor de burgers moet zo laag mogelijk worden gehouden.
- 3 Individuele behandeling moet mogelijk blijven: burgers moeten steeds de mogelijkheid krijgen om wat er uit de administratieve datastromen naar voren komt te weerleggen.
- 4 Inkomens- en gezinsinformatie in administratieve datastromen zijn niet altijd actueel: om sneller in te spelen op wijzigingen dient men te investeren in het ontwikkelen en bundelen van kwaliteitsvolle datastromen. Dit zal een grote IT-capaciteit vergen, wat onvermijdelijk tijd en geld zal kosten. Monitoring en bijsturing van de systemen zullen altijd nodig blijven.
- 5 Inkomensselectiviteit gaat gepaard met enkele fundamentele keuzes: worden de rechten op basis van de partiële informatie definitief of slechts provisioneel toegekend? Wat is de geldigheidsduur van de rechten? En hoe moet bij de toekenning van sociale maatregelen omgegaan worden met terugvorderingen? Hierbij dienen administratieve lasten en toegestane foutenmarge tegen elkaar afgewogen te worden.

Het rapport stelt ons in staat enkele **beleidsaanbevelingen** te formuleren:

- 1 Maak gebruik van een uniforme terminologie voor definities en operationalisering.
- 2 Maak een nauwkeurige inschatting van de gevolgen van de gewenste harmoniseringsscenario's op basis van administratieve data.
- 3 Behoud voldoende differentiatie in de inkomensgrenzen om afhankelijkheidsvallen en alleenblijfvallen te vermijden.
- 4 Investeer in het uitbouwen en onderhouden van IT-systemen om de gewenste harmoniseringsscenario's te operationaliseren. Raadpleeg de doelgroep en experts om te bepalen welke indicatoren gebruikt kunnen worden om kwetsbare groepen snel te identificeren.
- 5 Vermijd dubbel werk: krachten bundelen tussen administraties of coördinatie vanuit Vlaamse overheid is aangewezen.

Inleiding

In het kader van armoedebestrijding is het essentieel dat individuen en gezinnen krijgen waar ze recht op hebben. Wanneer dit niet het geval is, is er sprake van ondergebruik of non-take-up en wordt de effectiviteit van de maatregelen ondergraven. Eén belangrijke verklarende factor van non-take-up is de complexiteit van de aanvraagprocedure en de selectiecriteria die worden toegepast om het recht te bepalen (Buysse et al., 2017).

Vlaanderen kent een verscheidenheid aan sociale maatregelen voor inkomensaanvulling en kostencompensatie. Deze maatregelen hebben allemaal direct of indirect tot doel om de inkomenssituatie van maatschappelijk kwetsbare groepen te versterken. Echter, de sociale maatregelen zijn versnipperd over beleidsdomeinen en administraties heen. Ze passen elk een eigen inkomensbegrip en gezinsbegrip toe. Bovendien hanteren ze vaak systeem-specifieke terminologie en (meer of minder gedetailleerde) definities wat eenduidige interpretaties bij administraties en aanvragers bemoeilijkt (Studiedienst Vlaamse Regering, 2018). Er gaan op Vlaams niveau stemmen op rond automatisering¹ van de rechtentoekenning als een van de strategieën om non-take-up tegen te gaan. De mate waarin automatisering mogelijk is, hangt samen met de criteria die gelden om sociale maatregelen toe te kennen. Administratieve vereenvoudiging wordt naar voren geschoven als een belangrijke eerste stap naar automatische rechtentoekenning.

Administratieve vereenvoudiging kan onder andere bekomen worden door gegevens te hergebruiken en zo te vermijden dat burgers dezelfde informatie bij verschillende instanties moeten aangeven, of door informatie uit elektronische bron te onttrekken zodat dat de burger niet met het bewijs wordt belast. Ook het harmoniseren van de inkomens- en gezinsbegrippen over verschillende sociale maatregelen heen kadert binnen het proces van administratieve vereenvoudiging. Deze studie tracht tegemoet te komen aan twee kwesties die met harmonisering gepaard gaan. Ten eerste moeten we weten waar we vandaag staan. Daarom geven we een overzicht van de gehanteerde inkomens- en gezinsbegrippen in de belangrijkste Vlaamse systemen. Hierbij komen we los van de systeem-specifieke terminologie en hanteren we een uniforme terminologie die tot eenduidige interpretatie moet leiden bij de administraties en de aanvragers. Ten tweede moeten we weten welke gevolgen harmonisering heeft. Daarvoor simuleren we een aantal harmoniseringsscenario's om een duidelijk zicht te krijgen op de armoede- en verdelingseffecten van een geïntegreerd beleid.

Om de violen gelijk te stemmen geven we in wat volgt eerst de uniforme terminologie mee (Hoofdstuk 1). Nadien passen we deze uniforme terminologie toe op enkele bestaande sociale maatregelen. We bespreken kort de doelen van deze sociale maatregelen in Hoofdstuk 2, vervolgens geven we een overzicht van hun inkomensbegrip, gezinsbegrip, inkomensgrenzen, operationalisering en bereik (Hoofdstukken 3-7). Hoofdstuk 8 vormt het empirische luik van de studie waarin we een aantal harmoniseringsscenario's simuleren en de armoede- en verdelingsgevolgen bespreken. Ten slotte worden in Hoofdstuk 9 de voornaamste elementen uit de inkomensstoetsen van de geselecteerde Vlaamse sociale maatregelen op een rij gezet, enkele kritische bedenkingen bij harmonisering geformuleerd, de belangrijkste lessen van de harmoniseringsscenario's samengevat en een aantal beleidsaanbevelingen voorgesteld. Bij dit rapport horen vier Appendices en twee Online Appendices in de vorm van Excel bestanden.

¹ Er zijn verschillende vormen van automatische rechtentoekenning: ambtshalve opening van een recht, identificatie van potentieel rechthebbenden, automatische actualisatie van een recht en administratieve vereenvoudiging (POD MI & Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, 2020; Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, 2013).

HOOFDSTUK 1. Terminologie

Sociale maatregelen worden in de regel enkel aan een selectief deel van de bevolking toegekend. Dit staat in contrast met de universele maatregelen die voor iedereen of voor een hele doelgroep bestaan. De selectieve maatregelen kunnen gebaseerd zijn op categoriale selectiviteit (i.e. statuten), op inkomensselectiviteit (i.e. inkomen) of op een combinatie van beide (i.e. statuten + inkomen). Met die selectiviteit wordt er doorgaans getracht om personen met een laag inkomen te bereiken, hetzij rechtstreeks door hun inkomen te vergelijken met een bepaalde inkomensgrens, hetzij onrechtstreeks door bepaalde categorieën of sociale statuten als indicator van een laag inkomen te beschouwen (e.g. alleenstaande ouders, personen met een handicap, wezen).

In deze studie leggen we ons toe op de inkomensselectieve maatregelen. Sociale maatregelen die hun recht baseren op statuten zijn vaak afgeleide rechten van een andere inkomensselectieve maatregel. In Hoofdstuk 2-7 nemen we daarom ook de hoofdmaatregel mee. Om een beter zicht te krijgen op de verschillende elementen van inkomensselectiviteit, dienen er drie vragen beantwoord te worden:

- 1 Welke inkomens worden er in rekening gebracht (i.e. het inkomensbegrip)?
- 2 Wiens inkomens worden er meegenomen (i.e. het gezinsbegrip)?
- 3 Aan welke grens wordt dit inkomen getoetst (i.e. de inkomensgrenzen)?

De combinatie van het inkomensbegrip, het gezinsbegrip en de hoogte van de inkomensgrenzen bepaalt wie er wordt bereikt door de sociale maatregelen. De terminologie die noodzakelijk is om op een eenduidige wijze een antwoord te formuleren op de bovenstaande vragen wordt respectievelijk toegelicht in Deel 1.1, 1.2 en 1.3. In Deel 1.4 zetten we categoriale selectiviteit af tegenover inkomensselectiviteit.

1.1. Inkomensbegrip

Een inkomensbegrip kan opgebouwd zijn uit verschillende ‘inkomenscomponenten’. De belangrijkste inkomenscomponent wordt doorgaans gevormd door de **beroepsinkomsten** (zie ook Tabel 1 in Deel 1.4). Dit zijn de arbeidsinkomsten van werknemers, ambtenaren en zelfstandigen samen met de vervangingsinkomsten zoals werkloosheidsuitkeringen, ziekte- en invaliditeitsuitkeringen, vergoedingen bij arbeidsongevallen en beroepsziekten, en de pensioenen². Daarnaast zijn er de inkomsten uit vermogen, bestaande uit onroerende en roerende inkomsten. De **onroerende inkomsten** omvatten het (geïndexeerd) kadastraal inkomen (KI) en de werkelijk ontvangen huur van de onroerende goederen die men bezit. Deze onroerende goederen kan men in eigendom en/of in vruchtgebruik (i.e. enkel het gebruik en genot) hebben, volledig of in onverdeeldheid (i.e. als er meerdere eigenaren zijn voor hetzelfde onroerend goed). Dividenden, interesten, auteursrechten en lijfrenten die men ontvangt op spaarrekeningen, leningen, obligaties, aandelen of bepaalde levensverzekeringen vormen de **roerende inkomsten**. Naast de inkomsten uit vermogen kan ook het **vermogen** zelf mee in rekening worden gebracht om de meest kwetsbaren te identificeren (Kuypers & Marx, 2019). Ten slotte zijn er nog de overige inkomsten waaronder de **diverse inkomsten** (zoals ontvangen onderhoudsuitkeringen, meerwaarden op gronden en gebouwen, toevallige winsten en

² Ook de inkomensgarantie voor ouderen is een belastbaar pensioeninkomen (Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 2006: p. 26657-26658).

baten, en prijzen en subsidies) en de **niet-belastbare inkomsten** (e.g. kinderbijslag, uitkeringen in het kader van handicap, (equivalent) leefloon) vallen.

Deze verschillende inkomenscomponenten kunnen al dan niet onderhevig zijn aan de **personenbelasting**. Voor een goed begrip van de gehanteerde terminologie bij het inkomensbegrip dienen we dus kort de werking hiervan toe te lichten. De beroepsinkomsten worden belast in de personenbelasting, net als de inkomsten die men verkrijgt uit het bezit van onroerende goederen 'vreemd gebruik'³. De hoogte van de belastbare onroerende inkomsten hangt af van de bestemming van het onroerend goed. Wordt een onroerend goed niet verhuurd (en gebruikt men het dus als tweede verblijf) of wordt het verhuurd voor privégebruik, dan wordt het geïndexeerd KI (verhoogd met 40%) belast in de personenbelasting. Wordt een onroerend goed verhuurd voor beroepsdoeleinden dan wordt de eigenaar belast op de werkelijke huurinkomsten. De eigen woning is sinds 2005 vrijgesteld van de personenbelasting. Alle onroerende goederen die iemand in z'n bezit heeft zijn normaliter wel onderworpen aan de onroerende voorheffing. Roerende inkomsten zijn over het algemeen onderworpen aan de praktijk van de bevrijdende roerende voorheffing. Op het moment dat deze roerende inkomsten worden geïnd, dient er een roerende voorheffing te worden betaald die rechtstreeks aan de overheid wordt doorgestort. Deze inkomsten dienen doorgaans niet meer aangegeven te worden in de personenbelasting. Indien belastingplichtigen geen of zeer weinig andere inkomsten hebben, kan het echter voordelig zijn om de roerende inkomsten wel aan te geven. Zo zullen zij de betaalde roerende voorheffing deels kunnen recupereren. Bepaalde roerende goederen zijn echter niet onderhevig aan belasting. Zo worden bijvoorbeeld de eerste € 980⁴ aan interesten van een spaarboekje en de eerste € 200⁴ aan inkomsten uit kapitalen die men heeft geïnvesteerd in ondernemingen met een sociaal oogmerk of in coöperatieve vennootschappen niet belast. Van de diverse inkomsten zijn de ontvangen onderhoudsgelden globaal belastbaar voor 80% in de personenbelasting. De andere diverse inkomsten worden als afzonderlijk belastbaar opgenomen in de personenbelasting. Ten slotte zijn de niet-belastbare inkomsten, zoals de naam reeds zegt, niet onderworpen aan belastingheffing in de personenbelasting.

Een inkomensbegrip kan zich op verschillende 'niveaus' situeren, afhankelijk van waar in de belastingmolen het zich bevindt. De belasting die men dient te betalen op het inkomen van de bovengenoemde belastbare inkomenscomponenten wordt berekend door de progressieve belastingschalen toe te passen op het totale gezamenlijk **netto belastbaar inkomen**. Om tot dit netto belastbaar inkomen te komen, gaan een aantal stappen vooraf. Eerst worden de sociale zekerheidsbijdragen afgetrokken van het **bruto inkomen** waardoor het bruto belastbaar inkomen wordt bekomen. Vervolgens wordt het **bruto belastbaar inkomen** verminderd met de beroepskosten en de belastingaftrekken. Het resultaat hiervan is het netto belastbaar inkomen waarop de belasting wordt berekend. Van de te betalen belasting kunnen vervolgens de belastingvermindering die berekend wordt op de belastingvrije som, andere belastingverminderingen en belastingkredieten in mindering worden gebracht. Hierbij worden de niet-belastbare inkomens opgeteld om uiteindelijk tot een **netto beschikbaar inkomen** te komen. Schema 1 geeft een overzicht van de verschillende inkomensbegrippen en de bijhorende inhoud.

³ Alle onroerende goederen behalve de eigen woonst en de onroerende goederen die de belastingplichtige gebruikt voor eigen beroepsdoeleinden.

⁴ Bedrag geldig voor aanslagjaar 2020, inkomstenjaar 2019.

Schema 1 Niveau van het inkomensbegrip

Bruto inkomen	Inkomen voor aftrek van de sociale bijdragen en belastingen
- sociale zekerheidsbijdragen	Bijdragen op de beroepsinkomsten betaald aan Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ)
Bruto belastbaar inkomen	Inkomen na aftrek van de sociale bijdragen maar voor belastingen
- Beroepskosten	Kosten gemaakt om het inkomen te kunnen verwerven (forfait of werkelijk), omvatten ook de sociale bijdragen die zelfstandigen hebben betaald aan het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen (RSVZ)
- Belastingaftrekken	Belastingvoordelen omwille van bepaalde uitgaven die het belastbaar inkomen verminderen Bijvoorbeeld de woonbonus vóór 2015 en de belastingaftrek voor betaalde onderhoudsuitkeringen
Netto belastbaar inkomen	Het inkomen waarop de belastingen worden berekend
- Te betalen personenbelasting	Bekomen door de belastingschalen toe te passen op het netto belastbaar inkomen
+ Belastingvermindering op de belastingvrije som	Ook wel belastbaar minimum genoemd. Dit is het bedrag dat niet onderhevig is aan belastingen, afhankelijk van de gezinssituatie. Om de belastingvermindering op de belastingvrije som te berekenen worden de belastingschalen erop toegepast
+ Belastingverminderingen (andere)	Belastingvoordelen omwille van bepaalde uitgaven die de te betalen belasting verminderen maar niet terugbetaalbaar zijn indien ze hoger zijn dan de te betalen belasting Bijvoorbeeld de woonbonus ná 2015, belastingvermindering voor kinderopvang of het gebruik van dienstencheques
+ Belastingkredieten	Belastingvoordelen omwille van bepaalde uitgaven die de te betalen belasting verminderen maar die (tot op bepaalde hoogte) wel terugbetaalbaar zijn als ze hoger zijn dan de te betalen belasting (ook wel negatieve belasting genoemd)
+ Niet-belastbaar inkomen	Inkomens die niet onderhevig zijn aan de personenbelasting
Netto beschikbaar inkomen	Inkomen dat personen daadwerkelijk te besteden hebben, na aftrek van sociale bijdragen en belastingen en na ontvangst van uitkeringen en andere inkomsten

Het is belangrijk in het achterhoofd te houden dat het niveau waarop een inkomensbegrip zich bevindt niet noodzakelijk hetzelfde betekent voor **werknemers** en **zelfstandigen**. Zo zijn de sociale bijdragen die zelfstandigen betalen opgenomen in hun beroepskosten en kan er voor hen geen bruto belastbaar inkomen worden berekend op basis van administratieve data. Maar ook het netto belastbaar inkomen geeft niet per se hetzelfde weer. Doorgaans maken zelfstandigen gebruik van het systeem van werkelijke beroepskosten, waarin naast de sociale bijdragen ook nog een reeks andere aftrekbare kosten zijn opgenomen waaronder bijvoorbeeld de kosten verbonden aan de woning die men (deels) gebruikt voor zijn of haar beroepsdoeleinden. De bewezen beroepskosten zijn eigen aan de zelfstandige praktijk, maar kunnen om fiscaaltechnische redenen aangewend worden om de uitgekeerde winst bewust laag te houden. Het netto belastbaar inkomen dat ze dan bekomen kan dus fictief laag zijn.

Twee pistes worden in de praktijk bewandeld om het probleem van fictief lage inkomens te omzeilen. Enerzijds kan men ervoor opteren het netto belastbaar inkomen van zelfstandigen te '**bruteren**'. Dit houdt in dat men hun netto belastbaar inkomen verhoogd door het met een bepaalde

bruteringscoëfficiënt te vermenigvuldigen om zo tot een geconstrueerd bruto belastbaar inkomen te komen. Of deze bruteringscoëfficiënt werkelijk een oplossing biedt voor fictief lage inkomens hangt af van de hoogte van de bruteringscoëfficiënt. Anderzijds kan men ook een **KI-test** toepassen, voor zelfstandigen en voor werknemers. Hierbij wordt de hoogte van de kadastrale inkomens van de onroerende goederen die iemand bezit volgens een bepaalde formule vergeleken met de hoogte van het inkomen zonder deze kadastrale inkomens. Zijn de KI's buitenproportioneel hoog vergeleken met het inkomen, dan komt de aanvrager niet meer in aanmerking voor de inkomensselectieve sociale maatregel. De strengheid van de KI-test hangt af van welke onroerende goederen worden meegenomen en van welke formule wordt toegepast op de kadastrale inkomens en op het resterende inkomen. Wel dienen we op te merken dat zo'n KI-test enkel rekening kan houden met KI's die kunnen worden toegewezen aan natuurlijke personen, niet met KI's die afgezonderd zijn in een vennootschap.

1.2. Gezinsbegrip

Bij het toekennen van sociale maatregelen is het ook van belang duidelijkheid te scheppen over *wiens* inkomen mee wordt genomen in de inkomstenstoets. Afhankelijk van wiens inkomsten meetellen, kan het gezinsbegrip dus heel nauw of heel breed worden gedefinieerd en kunnen verschillende definities tot een andere uitkomst wat betreft het recht leiden. Doorgaans is het zo dat hoe meer personen worden meegenomen in het gezinsbegrip, hoe sneller een bepaalde inkomensgrens zal worden overschreden, tenzij de inkomensgrenzen gezinsgemoduleerd zijn (zie Deel 1.3).

Als er rekening wordt gehouden met de inkomens van verschillende personen veronderstelt men (al dan niet impliciet) dat deze personen hun middelen samenvoegen en (in gelijke mate) met elkaar delen, wat niet altijd het geval is (zie bijvoorbeeld Bonke, 2015; Bourguignon et al., 1993; Browning et al., 1994; Lundberg et al., 1997). Een recent vergelijkend onderzoek in de EU lidstaten toont aan dat, in België, meer koppels hun inkomens volledig samenvoegen dan het EU gemiddelde (European Commission, 2012; Ponthieux, 2017). Bovendien komt dit vaker voor bij koppels met een kwetsbaar profiel (i.e. laag inkomen, geen van de partners of enkel de man is actief op de arbeidsmarkt) en bij koppels die meerdere kinderen samen hebben⁵. Bij koppels waar de vrouw hoger geschoold is dan de man geldt het omgekeerde in de meerderheid van de landen, ook in België.

De recente gezinsenquête⁶ leert ons dat de overgrote meerderheid van de gezinnen met kinderen in Vlaanderen hun inkomen volledig samenleggen (80,8%), maar dat 15,2% dit slechts gedeeltelijk en 4% helemaal niet doen (Audenaert & Van Lancker, 2018). Het zijn voornamelijk ongehuwde koppels die slechts een deel van hun inkomen bijdragen aan het gezinsinkomen, net als jongere gezinnen, hoger opgeleiden, tweeverdieners, en gezinnen met slechts één kind. Het niet financieel bijdragen aan het gezinsinkomen hangt dan weer hoofdzakelijk samen met de tewerkstellingsstatus en met de niet-EU migratieachtergrond van de gezinsleden. Bij (nieuw) samengestelde gezinnen komt het volledig samenleggen van het inkomen minder voor dan bij intacte gezinnen (Audenaert, 2018b).

Een sociologische, economische of fiscale definitie kan aan de grondslag liggen van het gezinsbegrip (Haskey, 2010). Vanuit een **sociologisch** oogpunt worden personen tot hetzelfde gezin gerekend als ze een wederzijdse relatie tot elkaar hebben, waarbij de afstand van hun relatie voldoende 'dicht' is en ze op regelmatige basis contact met elkaar onderhouden. **Economische** definities beschouwen

⁵ In de landen die sinds 2004 lid werden van de EU geldt over het algemeen een omgekeerd patroon wat het aantal kinderen betreft.

⁶ Een representatieve steekproef voor gezinnen met minstens één kind jonger dan 25 jaar in het Vlaamse en Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2016 (zie Audenaert en Stuyck (2018a, b) voor meer informatie).

personen als een gezin indien ze een economische eenheid vormen omdat ze samen uitgaven doen (bijvoorbeeld door in hetzelfde huis te wonen of dagelijks samen te eten). Hierbij vertrekt men dus van de domicilie van de personen. Een **fiscale** gezinsdefinitie baseert zich op de aanslag in de personenbelasting, die gemeenschappelijk of afzonderlijk kan zijn. Doorgaans zijn elementen van deze verschillende definities met elkaar verweven in de gezinsbegrippen van sociale maatregelen.

Als enkel het inkomen van de **aanvrager** mee wordt genomen, kunnen we spreken van een geïndividualiseerde sociale maatregel. Vaak wordt het inkomen van de **partner** ook meegenomen. Dit is de persoon die volgens het rijksregister op hetzelfde adres woont als de aanvrager en waarmee de aanvrager (1) **getrouwd** is, (2) een verklaring van **wettelijk samenwonen** heeft afgelegd, of (3) **feitelijk samenwoont**. Voor partners van de eerste en de tweede categorie kunnen we normaliter veronderstellen dat ze samen een huishouden regelen, zij doen namelijk ook een gezamenlijke aangifte in de personenbelasting. Voor partners die tot de derde categorie behoren, kunnen er al dan niet **bijkomende criteria** worden opgenomen in het gezinsbegrip. Zo kan worden verondersteld dat feitelijk samenwonende partners samen een huishouden regelen als ze een gezamenlijk huurcontract hebben ondertekend, samen een woning hebben aangekocht, samen een kind hebben, of niet bloed- of aanverwant zijn tot een bepaalde graad. We dienen hier wel op te merken dat de geregistreerde situatie niet altijd strookt met de werkelijkheid en dat een individuele behandeling dus mogelijk moet blijven. Zo kunnen jongeren officieel nog geregistreerd zijn bij hun ouders maar in feite reeds samenwonen met een als alleenstaande geregistreerde partner of kunnen als alleenstaande geregistreerde personen in werkelijkheid een latrelatie hebben (Lodewijckx & Deboosere, 2011). Bij gezinnen met kinderen in Vlaanderen toont de recente gezinsenquête dat voor 3,6% van de gezinnen de geregistreerde situatie niet overeenkomt met hoe gezinnen het zelf zien (Audenaert, 2018a). Bovendien geven 9% van de gezinnen met kinderen in Vlaanderen aan dat er gezinsleden zijn die hun wettelijke verblijfplaats niet bij het gezin hebben, voor (nieuw) samengestelde gezinnen (36,9%) en alleenstaande ouders (13,2%) is dit patroon meer uitgesproken⁷ (Audenaert, 2018a, b). Ghysels en Van Lancker (2011a) tonen dat voor 4% van de kinderen de samenwonende ouders zichzelf niet meer als koppel beschouwen. Dit laatste wijst waarschijnlijk op de periode tussen het besluit om te scheiden en de daadwerkelijke wettelijke verwerking ervan.

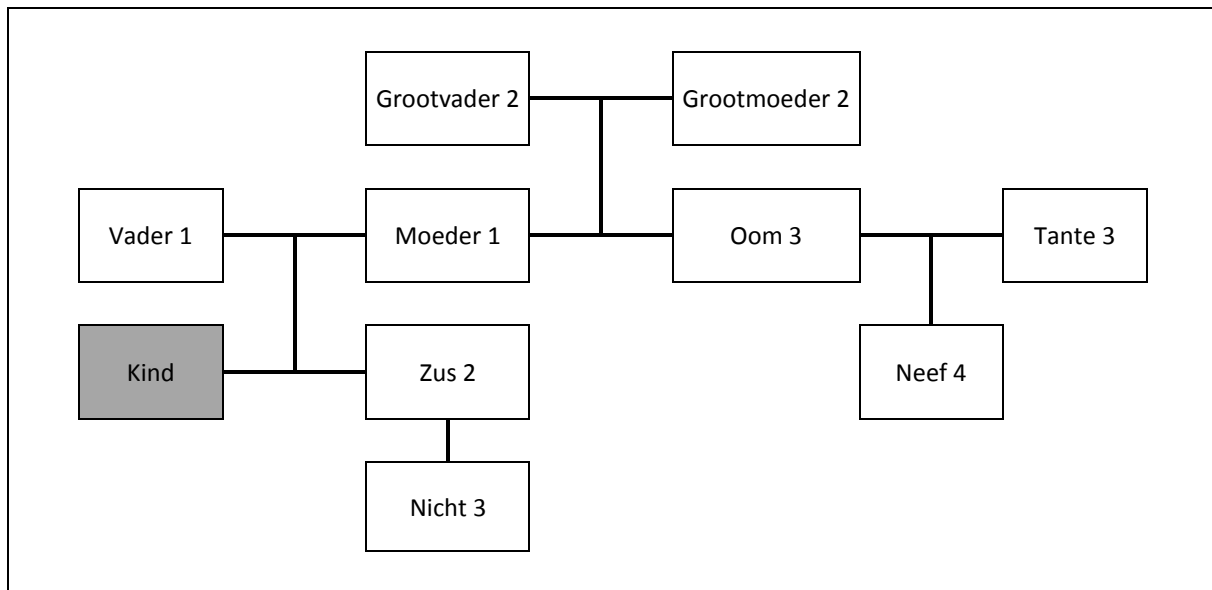
Ten slotte kan ook het inkomen van **andere inwonende personen** worden meegenomen in het gezinsbegrip. Dit kunnen personen zijn die **fiscaal als ten laste** worden beschouwd van de aanvrager of diens partner, zoals inwonende kinderen, ouders en andere personen wiens inkomsten onder een bepaald grensbedrag vallen en daardoor als ten laste worden gezien in de personenbelasting. Daarnaast kan ook het inkomen van andere inwonende personen, die een eigen fiscale eenheid zijn, meetellen, bijvoorbeeld als ze **bloed- of aanverwant** zijn boven een bepaalde graad.

We spreken van een **bloedverwantschap** als beide personen een rechtstreekse afstammingsband ten opzichte van elkaar hebben (in rechte lijn) of als ze afstammen van dezelfde voorouder (in zijlijn). In de rechte, opgaande lijn bevinden zich de **ascendenten**, in de rechte, neergaande lijn bevinden zich de **descendenten**. Een **aanverwantschap** ontstaat met de bloedverwanten van de persoon waarmee men huwt. Om de **verwantschapsgraad** te bepalen kijkt men naar het getal van de generaties, waarbij elke generatie voor een graad telt. In de rechte lijn telt men het aantal generaties dat er tussen de personen is. In de zijlijn rekent men eerst tot aan de gemeenschappelijke voorouder om vervolgens naar de

⁷ Deze aandelen zijn waarschijnlijk een onderschatting omdat enerzijds niet voor alle gezinsleden de vragen even gedetailleerd zijn ingevuld en anderzijds omdat alleenstaande ouders van wie geen enkel kind bij hen is gedomicilieerd niet in de steekproef zijn opgenomen.

andere persoon te gaan. Schema 2 illustreert de verwantschapsgraden voor het 'kind', aangeduid met het gekleurde vakje.

Schema 2 Verwantschapsgraden

Het kind heeft een bloedverwantschap in de rechte, opgaande lijn met zijn of haar vader, moeder, grootvader en grootmoeder omdat er een rechtstreekse afstammingsband tussen deze personen bestaat. Tussen het kind en de ouders gaat het om een bloedverwantschap in de eerste graad, want er is maar één generatie tussen deze personen. Tussen het kind en de grootouders is het een bloedverwantschap in de tweede graad daar er twee generaties tussen deze personen zitten.

In de zijlijn heeft het kind een bloedverwantschap met zijn of haar zus, haar kindje, zijn of haar oom en diens zoon. Het gaat om een bloedverwantschap in de tweede graad met de zus omdat men eerst naar de gemeenschappelijke voorouder(s) gaat, namelijk de vader en de moeder, om vervolgens naar de zus te gaan: één generatie naar boven, één opzij. Voor haar kindje komt er een generatie bij waardoor het een bloedverwantschap in de derde graad is. Ook met de oom heeft het kind een bloedverwantschap in de derde graad, omdat men twee generaties naar boven moet tellen om aan de gemeenschappelijke voorouders te komen, namelijk de grootouders, en vervolgens één generatie opzij te gaan naar de oom. Zijn de oom en de tante getrouwd, dan wordt de tante een aanverwant, eveneens in de derde graad. Bij de zoon van de oom en de tante komt er opnieuw een generatie bij waardoor het kind en zijn of haar neef een bloedverwantschap in de vierde graad hebben.

1.3. Inkomensgrenzen

Naast het inkomensbegrip en het gezinsbegrip, vormen de inkomensgrenzen een laatste belangrijk element van de inkomensselectiviteit. Zij bepalen mee het bereik van de sociale maatregelen. Verschillende types inkomensgrenzen kunnen worden gebruikt en met elkaar worden gecombineerd in de inkomensstoetsen van sociale maatregelen.

Als een sociale maatregel een **alles-of-niets grens** hanteert, dan wordt voor iedereen het inkomen aan dezelfde inkomensgrens onderworpen. Ligt het inkomen lager dan de inkomensgrens dan heeft men recht op de sociale maatregel, ligt het inkomen hoger dan de inkomensgrens dan komt men niet in

aanmerking. Sociale maatregelen kunnen ook gedifferentieerde grenzen gebruiken, naargelang de gezinssamenstelling en/of naargelang de hoogte van het inkomen. **Gezinsgemoduleerde grenzen** passen hun inkomensgrens aan volgens het aantal personen dat er in het gezin aanwezig zijn, waarbij extra volwassenen en/of kinderen ervoor zorgen dat het inkomen aan een hogere grens wordt getoetst. Hierbij stoelt men op de theorie van **schaalvoordelen**: een extra persoon brengt hogere noden en dus hogere kosten met zich mee waardoor er meer inkomen nodig is in dat gezin, maar niet noodzakelijk evenveel als bij een alleenstaande. Zo kunnen huisvesting- en energiekosten bijvoorbeeld worden gedeeld. Men gebruikt hierbij dus (al dan niet impliciet) een **equivalentieschaal** om het inkomen vergelijkbaar te maken tussen gezinnen met een verschillende samenstelling naar gezinsgrootte en leeftijd van de gezinsleden⁸. Het gewicht dat wordt toegekend aan een alleenstaande is 1, extra volwassenen en kinderen krijgen doorgaans een lager gewicht om rekening te houden met de schaalvoordelen. Deze schaalvoordelen zijn echter niet gelijk over de inkomensverdeling heen (Dudel et al., 2015; Goedemé et al., 2015; Nelson, 1993): als de huisvesting- en energiekosten slechts een klein aandeel van het totale inkomen uitmaken, zullen de schaalvoordelen ook kleiner zijn, en vice versa. Merk op dat gezinsgemoduleerde grenzen ook alles-of-niets grenzen (kunnen) zijn, als er slechts één inkomensgrens per gezinstype wordt gebruikt. Ten slotte kunnen sociale maatregelen op twee manieren hun **grenzen gradueel** aanpassen aan de hoogte van het inkomen. Ofwel maken ze gebruik van oplopende inkomensgrenzen die worden gekoppeld aan lagere toeslagbedragen. Ofwel passen ze een afbouwpercentage toe waarbij het toeslagbedrag proportioneel wordt verminderd (verhoogd) met elke inkomensstijging (-daling). De eerste vorm van graduele inkomensgrenzen heeft, in tegenstelling tot het afbouwpercentage, als voordeel dat kleine veranderingen in het inkomen niet onmiddellijk tot een lager bedrag zullen leiden, tenzij het inkomen schommelt rond de inkomensgrens natuurlijk.

De keuze voor een bepaald type inkomensgrens brengt ook een aantal belangrijke aandachtspunten met zich mee. Een alles-of-niets grens houdt het gevaar in dat er een **afhankelijkheidsval** kan worden gecreëerd (Bogaerts, 2008; Cantillon et al., 1999). Dit is het geval als het starten met of verhogen van betaalde arbeid ervoor zorgt dat het inkomen boven de inkomensgrens uitkomt en men bijgevolg het recht op de sociale maatregel verliest. Dit kan ertoe leiden dat het aannemen van werk niet langer loont (in dat geval spreken we van een werkloosheidsval) of minder lonend wordt (een verdienva)l) en dat men dus minder of niet geneigd is om te gaan werken. Hoe lager de inkomensgrens ligt, hoe sneller de afhankelijkheidsval zal intreden. Bovendien kan harmonisering van verschillende sociale maatregelen op het vlak van inkomensbegrip, gezinsbegrip en inkomensgrenzen ervoor zorgen dat de opportuniteitskost vergroot en dat de afhankelijkheidsval sterker zal spelen. Om aan de afhankelijkheidsval tegemoet te komen zou men het recht op de sociale maatregel voor een langere periode kunnen laten doorlopen, ook al voldoet men niet meer aan alle voorwaarden, of gebruik maken van graduele inkomensgrenzen. De vermindering in toeslagbedragen tussen twee opeenvolgende inkomensgrenzen mag dan echter niet te groot zijn.

Afhankelijk van de precieze modaliteiten kan een inkomenstoets ook een **alleenblijval** in de hand werken, ook wel de prijs van de liefde genoemd (Ghysels & Van Lancker, 2011a). Dit komt voor als het gaan samenwonen met een partner ervoor zorgt dat het totale in aanmerking genomen inkomen boven de inkomensgrens uitkomt en men zo het recht op de sociale maatregel verliest of het toeslag bedrag teruggeschroefd wordt. Opnieuw kan er (gedeeltelijk) tegemoetgekomen worden aan dit probleem: men kan werken met gezinsgemoduleerde inkomensgrenzen, het inkomen van de partner kan deels of tijdelijk worden vrijgesteld van de inkomenstoets (bijvoorbeeld bij de

⁸ Impliciete equivalentieschalen gaan ook schuil achter systemen van belastingen en uitkeringen (zie bijvoorbeeld van de Ven e.a. (2017) voor een vergelijkende studie).

integratietegemoetkoming wordt het inkomen van de partner slechts boven een bepaalde grens meegenomen), of men kan het recht op de sociale maatregel individualiseren.

1.4. Categoriele selectiviteit versus inkomensselectiviteit

Wanneer sociale maatregelen een categoriaal selectiviteitsprincipe hanteren door hun recht voort te bouwen op het bezitten van een bepaald statuut, spreken we van afgeleide of aanvullende rechten. Om zo'n statuut in de eerste plaats te kunnen verwerven, wordt men vaak, maar niet altijd en niet uitsluitend, aan een inkomenstoets onderworpen, waarbij een eigen inkomensbegrip, gezinsbegrip en inkomensgrenzen van toepassing (kunnen) zijn.

Werken met **statuten** brengt een aantal voordelen met zich mee. Vooreerst is het administratief eenvoudig om deze statuten na te gaan omdat de toekennende instantie zelf geen inkomensonderzoek hoeft uit te voeren. Statuten kunnen bovendien in elektronische datastromen worden gebundeld waardoor het **afgeleide recht** gemakkelijk automatisch kan worden toegekend en men relatief kort op de bal kan spelen. De Buffer-databank is hier een voorbeeld van. Deze databank voegt informatie van zes verschillende partners van de sociale zekerheid⁹ samen en kent vervolgens bepaalde afgeleide rechten toe op basis van de statuten die in de Buffer-databank zitten. Dit gebeurt bijvoorbeeld voor de sociale tarieven voor water, aardgas en elektriciteit.

Een uitgesproken nadeel van het werken met statuten is dat ze onderhevig kunnen zijn aan non-take-up. Als men zijn of haar rechten niet laat gelden op de hoofdmaatregel en dus geen statuut verwerft, zal men ook niet kunnen genieten van de afgeleide rechten. Daarnaast kan er ook hier een afhankelijkheidsval worden gecreëerd, die sterker zal spelen als de hoofdmaatregel voor verschillende afgeleide rechten wordt geharmoniseerd (zie Deel 1.3). Ten slotte zijn er ook statuten waar geen inkomensonderzoek aan vooraf is gegaan, waardoor het hebben van dit statuut niet noodzakelijk samengaat met het hebben van een beperkt inkomen.

De toekenning van sociale maatregelen op **inkomen** baseren, heeft dan weer het voordeel dat de financiële situatie van iedereen kan worden onderzocht, ook van zij die niet in een bepaald statuut zitten (zoals bijvoorbeeld de groep van werkenden met een beperkt arbeidsinkomen). Heel wat inkomensinformatie wordt inmiddels ook gebundeld in administratieve datastromen, zoals de kadastrale inkomens bij de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie (AAPD) en de fiscale gegevens bij de FOD Financiën. Deze datastromen maken het mogelijk om een ruim en gecontroleerd inkomensbegrip te hanteren¹⁰, maar ze hebben niet altijd betrekking op de **actuele inkomenssituatie**. Wat de fiscale gegevens betreft, wordt het inkomen uit jaar T aangegeven in de personenbelasting in jaar T+1 en is het (ten vroegste) in T+2 beschikbaar in administratieve datastromen. Administraties kunnen ervoor kiezen om dit tijdsverschil te negeren en het recht op de inkomensselectieve sociale maatregel te toetsen aan de hand van het laatst gekende aanslagbiljet, verwijzend naar de inkomenssituatie van twee jaar geleden.

In tussentijd kan er echter heel wat veranderd zijn in de financiële situatie van de aanvrager. Actuelere inkomensinformatie kan eveneens elektronisch worden geraadpleegd op basis van administratieve

⁹ Directie-Generaal Personen met een Handicap, de Federale Pensioendienst, Kind en Gezin, het Nationaal Intermutualistisch College, de POD Maatschappelijke Integratie en de Vlaamse Sociale Bescherming

¹⁰ Merk op dat het fiscale inkomen niet voor iedereen een goede indicator van de financiële situatie is, zoals bijvoorbeeld de zelfstandigen die hoge beroepskosten maken zodat ze slechts een (fictief) laag inkomen overhouden om aan te geven in de personenbelasting (zie ook Deel 1.1).

datastromen, maar deze informatie is vaak **partieel**. Zo zijn de individuele bruto arbeidsinkomsten van werknemers en overheidspersoneel beschikbaar op kwartaalbasis in de DmfA-aangifte¹¹. De aangifte dient uiterlijk op de laatste dag van de maand volgend op het einde van het kwartaal te gebeuren (bijvoorbeeld 30 april voor het eerste kwartaal) en is ongeveer vijf maanden later elektronisch raadpleegbaar via de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ). Onder andere Informatie Vlaanderen ontsluit deze DmfA-aangiften en biedt ze samen met andere gegevens – die ze uit andere administratieve bronnen halen – elektronisch aan op het MAGDA-platform¹². Ook SIGEDIS bouwt verder op de DmfA-aangiften en stelt deze samen met informatie over de arbeidstijd, pensioenen, periodes van inactiviteit en aansluitingsgegevens van zelfstandigen ter beschikking¹³.

De BELCOTAX is eveneens een bron van actuelere inkomensinformatie. Het bevat de fiscale fiches van alle inkomsten waar bedrijfsvoorheffing op verschuldigd is en maakt deze informatie ongeveer een jaar nadat de inkomsten werden verworven elektronisch beschikbaar. Zo zitten de bezoldigingen aan werknemers en overheidspersoneel vervat in fiche 281.10, de pensioenen in fiche 281.11, de werkloosheidsuitkeringen in fiche 281.13 en verschillende vervangingsinkomsten in fiches 281.12, 281.14 en 281.18¹⁴. Het geheel van de fiches dient onder andere als basis voor het voorstel van vereenvoudigde aangifte in de personenbelasting.

Is het voor de toekenning van de sociale maatregel van belang om een zo actueel en volledig mogelijk beeld te hebben van de inkomenssituatie, dan zal onvermijdelijk de **bewijslast** (gedeeltelijk) bij de aanvrager moeten worden gelegd. Voor kwetsbare groepen is dit geen vanzelfsprekendheid waardoor het risico op fouten en op non-take-up zal toenemen. Sociale maatregelen kunnen het recht slechts **provisieel** toekennen door actuelere informatie elektronisch of bij de aanvrager op te vragen en te controleren zodra het volledige inkomensbegrip elektronisch beschikbaar is. Indien het actuele en het finale inkomensbegrip niet overeenkomen kan de voorlopige beslissing worden **gecorrigeerd**, waarbij er al dan niet een afwijkingsmarge wordt toegestaan. Dit kan zowel in het voordeel als in het nadeel van de aanvrager zijn. Als na controle blijkt dat de aanvrager recht had op de sociale maatregel maar dit recht niet provisieel werd toegekend, of als de aanvrager in feite recht had op een hoger bedrag, kan dit retroactief worden rechtgezet door **bij te betalen**. Omgekeerd kan hetzelfde gelden, als na controle blijkt dat het recht foutief werd toegekend, kan dit worden gecorrigeerd door het teveel betaalde bedrag **terug te vorderen**. Men moet hierbij in het achterhoofd houden dat fouten in de toekenning heel wat verschillende oorzaken kunnen hebben en dat het rechtzetten tot substantiële terugvorderingen kan leiden. Aangezien sociale maatregelen in de regel worden toegekend aan personen die in een moeilijke inkomenssituatie verkeren, houdt een terugvordering het risico in dat deze personen nog dieper in de put worden geduwd.

Om de voorlopige toekenning eenvoudig te houden, kunnen administraties ervoor opteren om enkel de **voornaamste (inkomens)informatie** op te vragen. Tabel 1 toont dat de beroepsinkomsten het leeuwendeel van het fiscale netto belastbaar inkomen vormen voor de inwoners van het Vlaams Gewest, zowel in termen van aangiften als in termen van bedrag. Het uitbouwen en gebruiken van actuele en accurate gegevensstromen hieromtrent lijkt dus aangewezen.

¹¹ De DmfA-aangifte wordt onder andere gebruikt om de te betalen sociale zekerheidsbijdragen te berekenen, voor meer informatie zie https://www.socialsecurity.be/site_nl/employer/applics/dmfa/general/about.htm.

¹² Voor een overzicht van alle gegevens die beschikbaar zijn op het MAGDA-platform, zie <https://vlaamseoverheid.atlassian.net/wiki/spaces/MG/pages/1220968511/Handleidingen+MAGDA-diensten+per+domein>

¹³ Voor meer informatie zie <https://www.sigedis.be/>.

¹⁴ Voor een overzicht van alle fiches, zie <https://financien.belgium.be/nl/E-services/Belcotaxonweb/wat-is-belcotax-on-web#q4>

Tabel 1 Aandeel van de netto belastbare inkomenscomponenten in de aangiften en in het totaal netto belastbaar inkomen, inkomens 2016, Vlaams Gewest

Netto belastbare inkomenscomponenten	% van de aangiften	% van het totaal netto belastbaar inkomen
Beroepsinkomsten	99,6%	98,3%
Inkomsten uit onroerende goederen	14,6%	1,4%
Inkomsten uit roerende goederen	2,8%	0,4%
Diverse inkomsten	1,0%	0,1%
Aftrekbare bestedingen	2,7%	0,2% (minus om tot 100% te komen)

Bron: Statistics Belgium (2016).

Opmerking: het gaat hier enkel om *fiscale* inkomsten, een aantal inkomsten zitten hier niet in vervat (e.g. zwartwerk, inkomsten verworven in het buitenland) of zijn hiervan vrijgesteld (e.g. de bevrijdende roerende voorheffing op de roerende inkomsten zorgt ervoor dat er in zeer beperkte mate roerende inkomsten moeten worden aangegeven).

HOOFDSTUK 2. Overzicht geselecteerde Vlaamse sociale maatregelen

In deze studie belichten we de gehanteerde inkomensbegrippen en gezinsbegrippen in de belangrijkste Vlaamse systemen voor kostencompensatie en inkomensaanvulling. De keuze voor de verschillende maatregelen wordt gebaseerd op, enerzijds, het budget van de Vlaamse overheid dat naar deze maatregel gaat en, anderzijds, de data die voorhanden zijn voor de simulaties in Hoofdstuk 8. Tabel 2 geeft een overzicht van de maatregelen die we in detail bestuderen. Indien de maatregel een afgeleid recht is van een andere sociale maatregel nemen we ook het inkomensbegrip en gezinsbegrip van de hoofdmaatregel mee. Een beknopt overzicht van de verschillende maatregelen wordt gegeven in Deel 2.1 en 2.2. In de volgende hoofdstukken gaan we dieper in op de manier waarop inkomensselectiviteit georganiseerd wordt in de geselecteerde sociale maatregelen.

Tabel 2 Bestudeerde maatregelen

Maatregelen met eigen inkomenstoets
Sociale toeslagen en selectieve participatietoelagen binnen het Groeipakket
Studietoelagen hoger onderwijs
Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang
Sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij
Maatregelen zonder eigen inkomenstoets (afgeleide rechten)
Vervoersgarantie De Lijn
Afgeleid recht van (a) gewaarborgd inkomen voor bejaarden/IGO, (b) (equivalent) leefloon, (c) asielzoeker in lokaal opvanginitiatief, of (d) jongeren in begeleid zelfstandig wonen
Sociaal tarief water
Afgeleid recht van (a) gewaarborgd inkomen voor bejaarden/IGO, (b) (equivalent) leefloon, (c) inkomensvervangende of integratie tegemoetkoming, of (d) zorgbudget voor ouderen
Bijdrage zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming.
Verminderde bijdrage is een afgeleid recht van de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering

2.1. Maatregelen met eigen inkomenstoets

Vier van de maatregelen die we in dit rapport onder de loep nemen passen een eigen inkomenstoets toe: de inkomensselectieve toeslagen binnen het Groeipakket, de studietoelagen voor hoger onderwijs, de ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang en het huren van een sociale woning via een sociale huisvestingmaatschappij.

2.1.1. Sociale toeslagen en selectieve participatietoelagen binnen het Groeipakket

In Vlaanderen is de kinderbijslag sinds 1 januari 2019 omgedoopt tot het Groeipakket¹⁵. Hiermee werd de eerste stap gezet naar een geïntegreerd gezinsbeleid. Naast de universele en selectieve componenten van de kinderbijslag omvat het Groeipakket namelijk ook toeslagen die worden toegekend als het kind participeert aan de (niet-inkomensgerelateerde) kinderopvang en het kleuteronderwijs. Bovendien werden ook de schooltoelagen voor het kleuter-, lager en secundair

¹⁵ Voor een overzicht van de hervormingen in de verschillende deelentiteiten, zie Vinck en Cantillon (2019).

onderwijs, die tot en met het schooljaar 2018-2019 door het Ministerie van Onderwijs en Vorming werden uitbetaald, geïntegreerd in het Groeipakket als een selectieve participatietoeslag: de schooltoeslag. De integratie van beide systemen is gepaard gegaan met een zekere harmonisering van de inkomensbegrippen en gezinsbegrippen, de grenzen waaraan de inkomens worden getoetst zijn echter wel verschillend per toeslag.

Het Groeipakket wordt uitbetaald aan kinderen die in Vlaanderen wonen en die geboren zijn vanaf 1 januari 2019. Voor kinderen geboren voor die datum blijft de oude kinderbijslagregeling grotendeels van toepassing¹⁶. Bepaalde toeslagen van het Groeipakket worden wel opengesteld voor kinderen geboren voor 2019: de schoolbonus, de kinderopvangtoeslag, de kleutertoeslag en, sinds het schooljaar 2019-2020, ook de schooltoeslag. Bovendien wordt de categoriale selectiviteitsvoorwaarde voor het ontvangen van de sociale toeslag losgelaten en past men de eerste inkomensgrens uit het Groeipakket toe voor alle gezinnen met kinderen geboren voor 2019, de hoogte van de sociale toeslag blijft gelijk aan de oude regeling met geïndexeerde bedragen. Voor gezinnen met minstens drie kinderen waar er één of meerdere kinderen geboren zijn vanaf 2019, geldt ook een tweede, hogere, inkomensgrens. De zorgtoeslagen voor kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften, voor pleegkinderen en voor kinderen die wees werden voor 2019 blijven gebaseerd op de oude regeling. Bij gezinnen met kinderen geboren voor en na 1 januari 2019 zullen er dus twee kinderbijslagregelingen (met bijhorende bedragen) gelijktijdig van toepassing zijn.

In deze studie focussen we op de inkomensgetoetste toeslagen binnen het Groeipakket voor kinderen geboren vanaf 1 januari 2019: de sociale toeslagen en de schooltoeslag. Deze toeslagen hebben tot doel om extra financiële ondersteuning te bieden aan gezinnen met een laag inkomen. In beide gevallen is de hoogte van de toeslag en de inkomensgrens waaraan men wordt onderworpen afhankelijk van de gezinssamenstelling. Bij de schooltoeslag wordt het bedrag bovendien bepaald door de hoogte van het inkomen en het type onderwijs waarin het kind is ingeschreven (kleuter-, lager, secundair, of hoger beroepsonderwijs). Om in aanmerking te komen voor de sociale toeslag en de schooltoeslag, moet het gezinsinkomen voldoen aan bepaalde voorwaarden. In Deel 3.1.1, 4.1.1 en 5.1.1 gaan we dieper in op de precieze modaliteiten van de inkomensstoetsen.

Indien men in aanmerking komt voor een sociale toeslag, geldt het recht voor een jaar (van 1 oktober tot 30 september), tenzij er iets verandert aan de gezinssituatie van het kind. De uitbetaling is maandelijks. Deze bedraagt € 51 (in 2019) per kind voor gezinnen met één of twee kinderen en een inkomen lager dan € 30.986,17. Kinderen in grotere gezinnen krijgen € 81,60 als hun gezinsinkomen onder deze grens ligt, en € 61,20 als het gezinsinkomen hoger ligt dan € 30.986,17 maar lager ligt dan € 61.200.

Om de schooltoeslag te ontvangen komen er naast het vervullen van een inkomensvoorwaarde evenwel nog een nationaliteitsvoorwaarde, een leeftijdsvoorwaarde en enkele pedagogische voorwaarden bij. Kinderen moeten de Belgische nationaliteit hebben op 31 december van het lopende schooljaar, maar ook als ze toegelaten of gemachtigd zijn om in België te verblijven, slachtoffer zijn van mensenhandel en een erkend attest hebben¹⁷, niet-begeleide minderjarige zijn¹⁸, of pleegkinderen zijn die al langer dan 12 opeenvolgende maanden in hetzelfde pleeggezin verblijven, voldoen ze aan de nationaliteitsvoorwaarde. Wat de leeftijdsvoorwaarde betreft, kan er maar recht zijn op de schooltoeslag tot en met het schooljaar waarin het kind 22 jaar wordt. Voor studenten HBO5

¹⁶ Alle bedragen worden jaarlijks op 1 september geïndexeerd, met uitzondering van de basiskinderbijslag voor kinderen van de derde en volgende rang en de leeftijdsbijslag voor kinderen van de derde en volgende rang.

¹⁷ En een attest van immatriculatie of een attest van de vzw Payoke, vzw Pag-Asa of vzw Sürya hebben.

¹⁸ En een attest van immatriculatie bezitten.

verpleegkunde en leerlingen in het buitengewoon onderwijs is er geen leeftijdsgrens van toepassing. De pedagogische voorwaarden hebben betrekking op het type onderwijs en op de aanwezigheid op school. Enkel als het kind schoolloopt in een kleuter-, lagere of secundaire school die erkend, gefinancierd of gesubsidieerd wordt door de Vlaamse Gemeenschap, kan men recht hebben op de schooltoeslag. Dit betekent dus dat men niet in aanmerking komt als men thuisonderwijs, ziekenhuisonderwijs, tweedekansonderwijs of privéonderwijs¹⁹ volgt. Kinderen die niet in Vlaanderen wonen maar wel schoollopen in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel, kunnen ook recht hebben op de schooltoeslag. Bovendien moet het kind op de laatste dag van het lopende schooljaar nog ingeschreven zijn, wil het recht hebben op de schooltoeslag. De schooltoeslag kan worden teruggevorderd indien het kind niet voldoende heeft geparticipeerd aan het onderwijs op de laatste dag van het lopende schooljaar. Kinderen in het kleuteronderwijs moeten een minimum aantal halve dagen aanwezig zijn op school waarbij het vereiste aantal oploopt met de leeftijd van het kind²⁰. Zodra het kind de leeftijd van zes jaar heeft bereikt mag het maximaal 29 halve dagen ongewettigd afwezig zijn. Voldoet het kind niet aan de aanwezigheidsvoorwaarde gedurende twee jaar op rij, dan wordt de schooltoeslag voor het tweede schooljaar teruggevorderd.

De schooltoeslag wordt in één keer uitgekeerd, ten vroegste de laatste maandag voor de start van het nieuwe schooljaar. In het kleuteronderwijs krijgen gerechtigde kinderen € 103,70 (in 2019), in het lager onderwijs varieert de toeslag tussen € 121,01 en € 244,37. Afhankelijk van de gezinssamenstelling en de studierichting bedraagt de schooltoeslag in het secundair onderwijs minimum € 196,55 (in het stelsel leren en werken) en maximum € 3.640,66 (voor interne leerlingen die verpleegkunde studeren in het hoger beroepsonderwijs).

2.1.2. Studietoelagen hoger onderwijs

De studietoelagen voor hoger onderwijs zijn niet geïntegreerd in het Groeipakket en vallen onder de bevoegdheid van het hervormde Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS). Ook hier moeten er meerdere voorwaarden worden vervuld alvorens men effectief recht heeft: de nationaliteitsvoorwaarde, de pedagogische voorwaarden, de procedurele voorwaarde en, de belangrijkste, de inkomensvoorwaarde.

Studenten met de Belgische nationaliteit op 31 december van het lopende academiejaar voldoen aan de nationaliteitsvoorwaarde, maar ook als ze niet de Belgische nationaliteit hebben kunnen ze in aanmerking komen als zij zelf of hun ouders al een tijdje in België verblijven, aan de slag zijn (geweest), of als ze tot een van de specifieke categorieën behoren²¹. Wat de pedagogische voorwaarden betreft moet de student ingeschreven zijn in een erkende instelling voor hoger onderwijs met een diplomacontract van minstens 27 studiepunten²² en een erkende en financierbare opleiding volgen. Twee bacheloropleidingen, twee graduaatsopleidingen, één masteropleiding, één lerarenopleiding,

¹⁹ Behalve bij Eureka, De leerwijzer, Safe en Sint-Ignatiuschool.

²⁰ Kinderen jonger dan drie jaar moeten minstens 100 halve dagen aanwezig zijn op school, driejarigen minstens 150 halve dagen, vierjarigen minstens 185 halve dagen en vijfjarigen minstens 250 halve dagen.

²¹ De precieze nationaliteitsvoorwaarden zijn raadpleegbaar op de website van de studietoelagen: <https://www.studietoelagen.be/nationaliteit-belg-of-gelijkgesteld>.

²² Student die voor minder dan 27 studiepunten zijn ingeschreven kunnen toch in aanmerking komen voor een studietoelage als (1) als zij in hun diplomajaar zitten, of (2) als ze om medische redenen niet meer studiepunten kunnen opnemen.

één voorbereidingsprogramma²³ en één schakelprogramma komen in aanmerking als financierbare opleiding. Voortgezette opleidingen zoals een bachelor-na-bachelor, een master-na-master en een doctoraat komen niet in aanmerking²⁴. Aanvragen voor een studietoelage kunnen ten vroegste vanaf 1 augustus worden ingediend, maar moeten uiterlijk op 1 juni van het lopende academiejaar worden verzonden. Ten slotte moet het gezinsinkomen van de aanvragende student aan de inkomensvoorwaarden voldoen. De precieze modaliteiten van de inkomensstoets worden uitgebreid besproken in Deel 3.1.2, 4.1.2 en 5.1.2.

De inkomensgrenzen waaraan men wordt onderworpen worden bepaald door de gezinssamenstelling. De hoogte van het inkomen ten opzichte van deze inkomensgrenzen bepaalt, onder andere, de hoogte van de studietoelage. Daarnaast wordt het bedrag vastgesteld door het aantal studiepunten waarvoor de student is ingeschreven, het resterende studietoelagekrediet²⁵ dat de student bezit en of de student al dan niet op kot zit. Voldoet men aan alle voorwaarden en is het gezinsinkomen gelijk aan de maximumgrens, dan bedraagt de toelage minimaal € 271,49 (in het academiejaar 2019-2020), ook als de student geen voltijds studietraject²⁶ volgt (zie lager). Zit de student niet op kot en ligt het gezinsinkomen niet hoger dan de toepasselijke minimumgrens dan bedraagt een volledige studietoelage € 2.521,67. Kotstudenten krijgen een hogere volledige toelage: € 4.201,42. Als het gezinsinkomen voor minstens 70% uit een leefloon, een inkomensvervangende tegemoetkoming, alimentatiegelden of vervangingsinkomsten bestaat en tot maximaal 10% van de toepasselijke maximumgrens beloopt, dan heeft de student recht op een uitzonderlijke toelage: € 5.656,65 voor studenten op kot en € 3.659,30 voor studenten die niet op kot zitten. Opgelet, deze afzonderlijke inkomenscomponenten mogen niet bij elkaar worden opgeteld om de 70%-verhouding te bekomen. Ligt het gezinsinkomen ergens tussen de toepasselijke minimum- en maximumgrens, dan wordt de volledige toelage proportioneel verminderd.

Ook als de student voor minder dan een voltijds traject is ingeschreven, wordt de toelage (gedeeltelijk) proportioneel aangepast. De proportionele vermindering geldt op het gehele toelage als de student minder dan 27 studiepunten opneemt, op 80% van de gehele toelage als de student is ingeschreven voor minstens 27 studiepunten en niet op kot zit, en op 70% als de student wel op kot zit. Respectievelijk 20% en 30% van de gehele toelage worden opgeteld bij het resultaat om tot de uiteindelijke toelage te komen. Een proportionele aanpassing geldt ook voor het studietoelagekrediet. Zodra de student zich inschrijft voor een financierbare opleiding wordt het aantal studiepunten dat hij of zij opneemt afgetrokken van het studietoelagekrediet²⁷. De studiepunten worden vervolgens terugverdiend als de vakken succesvol worden afgerond, waardoor de teller van het studietoelagekrediet weer omhoog gaat. Dus, ook al schrijft de student zich in voor een voltijds studietraject, maar heeft hij of zij nog maar 20 studiepunten studietoelagekrediet, dan zal de toelage berekend worden voor 20 van de 60 studiepunten.

De aanvragen worden chronologisch verwerkt. De behandelingstermijn hangt sterk af van de periode in het jaar waarin de aanvraag gebeurt. Als wijzigingen zich voordoen in de gezinssituatie,

²³ Ter voorbereiding van een masteropleiding, niet van een voortgezette opleiding.

²⁴ Als een student is ingeschreven in een financierbare opleiding maar in hetzelfde academiejaar eveneens is ingeschreven voor het volgen van een voortgezette opleiding of een voorbereidingsprogramma daarop wordt gevolgd, komt de student dat academiejaar evenmin in aanmerking voor een studietoelage voor het volgen van de financierbare opleiding (dit geldt niet voor studenten die in hun diplomajaar zitten).

²⁵ Er bestaat ook een jokerkrediet (60 studiepunten voor de gehele studieduur) dat kan worden ingezet om het studietoelagekrediet aan te vullen voor zover en in de mate dat het aantal opgenomen studiepunten het studietoelagekrediet overschrijdt (maximaal 60 studiepunten).

²⁶ Een voltijds studietraject is gelijk aan 60 studiepunten.

²⁷ Dit bedraagt nul tot 60 studiepunten.

inkomenssituatie of verblijfplaats van de student nadat de aanvraag werd ingediend, moeten deze nog worden doorgegeven als ze voor 31 december van het lopende academiejaar plaatsvonden. Indien de studietoelage foutief wordt toegekend, omdat men niet aan alle voorwaarden voldoet, het gecontroleerde inkomen hoger ligt dan het vermoedelijke inkomen of de student zich tijdens het academiejaar (gedeeltelijk) heeft uitgeschreven, dan wordt deze (gedeeltelijk) teruggevorderd.

2.1.3. Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang

De prijs die ouders betalen om hun baby, peuter of schoolgaand kind op te vangen is afhankelijk van de voorziening waar het kind verblijft. Er zijn vandaag twee prijssystemen voor de opvang van baby's en peuters: ofwel wordt de prijs bepaald volgens een 'inkomenstarief', ofwel wordt de prijs bepaald door de opvang zelf (al dan niet binnen bepaalde grenzen). Voor de schoolgaande kinderen zijn er drie prijssystemen: het inkomenstarief, een vaste prijs of een prijs tussen een wettelijk vastgelegd minimum en maximum. De meeste kinderen jonger dan 3 jaar verblijven in een opvang die werkt met een inkomenstarief: ongeveer 76% van de opvangplaatsen voor baby's en peuters in het Vlaams Gewest werkt met een inkomenstarief (Kind en Gezin, 2018a). Voor schoolgaande kinderen geldt dit slechts voor 2% van de opvangplaatsen (Kind en Gezin, 2018b). Tabel 3 geeft de prijs volgens het inkomenstarief weer, afzonderlijk voor baby's en peuters en voor schoolgaande kinderen. De prijs is wettelijk geregeld en wordt bepaald door het inkomen, de gezinssamenstelling en de verblijfsduur. Als er meerdere kinderen jonger dan 12 jaar zijn in het gezin (tot en met het kalenderjaar waarin het kind de leeftijd van 12 jaar bereikt), wordt er vanaf het tweede kind een korting van € 3,34 per kind per dag (in 2020) afgetrokken van het inkomenstarief. Deze kinderen moeten niet officieel op hetzelfde adres zijn gedomicilieerd (bijvoorbeeld bij verblijfsco-ouderschap) en dienen niet allemaal naar de opvang te gaan. Zijn er één of meerdere meerlingen met een leeftijd van maximaal 12 jaar, dan komt er één extra korting van € 3,34 bij. Voor ouders die in een bepaald statuut zitten, zijn er in de opvang met inkomenstarief individueel verminderde tarieven van toepassing. In Deel 3.1.3, 4.1.3 en 5.1.3 gaan we verder in op de inkomensstoets om het inkomenstarief en de individueel verminderd tarieven te bepalen.

Tabel 3 Te betalen prijs kinderopvang volgens inkomenstarief, baby's, peuters en schoolgaande kinderen, naar verblijfsduur, prijzen 2020

Verblijfsduur	% inkomenstarief
Baby's en peuters	
< 5 uur	60% (minimum € 1,67 in 2020)
≥ 5 uur en < 11 uur	100% (€ 5,32 – € 29,51)
≥ 11 uur op opvang 's nachts	Afhankelijk van de opvang: 160% of vaste prijs
Schoolgaande kinderen	
< 3 uur	40% (minimum € 1,67 in 2020)
≥ 3 uur en < 5 uur	60% (minimum € 1,67 in 2020)
≥ 5 uur en < 11 uur	100% (€ 5,32 – € 29,51)
≥ 11 uur op opvang 's nachts	Afhankelijk van de opvang: 160% of vaste prijs

Bron: Kind en Gezin (2019)

Het inkomenstarief wordt jaarlijks op 1 januari geïndexeerd, de individueel verminderde tarieven gelden tot het einde van het kwartaal waarin één jaar geldigheid wordt bereikt. Als het kind de leeftijd van drieënhalf, zes of negen bereikt, dan eindigt het huidige attest op het einde van het kwartaal waarin het kind verjaart, waarna een nieuw attest kan worden aangevraagd.

2.1.4. Sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij

Een sociale woning huren in Vlaanderen kan onder andere via een sociale huisvestingsmaatschappij²⁸. Om hiervoor in aanmerking te komen moet aan een aantal voorwaarden gezamenlijk worden voldaan. Men moet minstens 18 jaar zijn, men moet ingeschreven zijn in het bevolkings- of vreemdelingenregister en gedomicilieerd zijn in het Vlaams Gewest, en men mag geen woning of bouwgrond volledig of gedeeltelijk in volle eigendom of volledig in vruchtgebruik hebben op het moment van inschrijving, zowel niet in België als in het buitenland. Ook wat het inkomen betreft worden er voorwaarden gesteld (zie Deel 3.1.4, 4.1.4 en 5.1.4). Na inschrijving komt men op een wachtlijst terecht. De toewijzing van een sociale woning gebeurt volgens het moment van inschrijving op de wachtlijst, al gelden er een aantal voorrangsregels voor bepaalde kandidaten²⁹. Gemiddeld duurde het in 2018 bijna drieënhalf jaar (1.263 dagen) alvorens een sociale huurwoning werd toegewezen (VMSW, 2019a)³⁰. Eind 2018 stonden er nog 158.910 aanvragers op de wachtlijst voor een (andere) sociale huurwoning.

De huurprijs wordt bepaald door het inkomen, de waarde van de woning en de gezinssituatie van de huurder in rekening te brengen. Het inkomen van alle meerderjarige gezinsleden tezamen wordt gedeeld door 55, 54, 53 of 52, afhankelijk van de hoogte van het inkomen ten opzichte van de inkomensgrens (zie Deel 5.1.4 voor de van toepassing zijnde inkomensgrenzen). Het inkomen van minderjarigen en kinderbijlaggerechtigde kinderen wordt niet meegenomen en dat van verwanten tot en met de derde graad die erkend zijn met een handicap van minstens 66% wordt vrijgesteld tot het bedrag dat overeenstemt met de inkomensvervangende tegemoetkoming voor alleenstaanden en personen die in een voorziening wonen van september van het voorgaande kalenderjaar (€ 11.148,38 in 2020). Standaard wordt 1/55^e van het inkomen genomen in de huurprijsberekening, als het geïndexeerde inkomen de toepasselijke inkomensgrens overschrijdt, vergroot het aandeel van het inkomen in de berekening (Tabel 4).

Tabel 4 Aandeel inkomen in huurprijsberekening, naar hoogte ten opzichte van inkomensgrens, 2020

Verhouding inkomen t.o.v. inkomensgrens	Aandeel inkomen in huurprijsberekening
≤ 100% inkomensgrens	1/55 ^e
> 100% inkomensgrens en < 125% inkomensgrens	1/54 ^e
≥ 125% inkomensgrens en < 150% inkomensgrens	1/53 ^e
≥ 150% inkomensgrens	1/52 ^e

Bron: Agentschap Wonen Vlaanderen (2020)

²⁸ Ook de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW), sociale verhuurkantoren, het Vlaams Woningfonds, gemeenten en het OCMW bieden sociale huurwoningen aan.

²⁹ Zie <https://www.vmsw.be/Home/lk-ben-particulier/Huren-van-een-sociale-woning/Hoe-huurt-u-een-sociale-woning/Toewijzing/Bij-een-sociale-huisvestingsmaatschappij>

³⁰ Het gemiddelde wordt berekend per dossier, want kandidaat-huurders kunnen zich gelijktijdig bij verschillende instanties inschrijven. De gemiddelde wachttijd varieerde van 974 dagen in Vlaams Brabant tot 1.546 dagen in Limburg (VMSW, 2019a).

De waarde van de woning wordt bepaald door de sociale woning te vergelijken met een gelijkaardige woning op de private huisvestingsmarkt op basis van een schattingsmodel³¹. Deze marktwaarde geldt als basis om de patrimoniumkorting te berekenen die vervolgens van de huurprijs wordt afgetrokken. Voor sociale woningen met een lage marktwaarde wordt een grotere korting toegekend. Deze korting bedraagt maximaal € 144 (in 2020) en minimaal € 0³². Ook de gezinssituatie wordt in rekening gebracht door een korting toe te kennen (i.e. de gezinskorting). Per persoon ten laste in het gezin, wordt er € 19 (in 2020) van de huurprijs in mindering gebracht. Kinderbijslaggerechtigde kinderen en personen erkend met een handicap van minstens 66% worden als ten laste beschouwd. Indien de persoon met een handicap van minstens 66% een kinderbijslaggerechtigd kind of een verwant tot en met de derde graad betreft, telt deze dubbel. Bij verblijfsco-ouderschap wordt een halve korting toegekend voor het kind.

De huurprijs wordt begrensd tussen een minimum en maximum, die bepaald worden door de marktwaarde van de woning en gelijk zijn ongeacht het inkomen van de huurder. In 2020 kan de huurprijs nooit minder bedragen dan € 126 per maand voor woningen met een lage marktwaarde (maximaal € 283). Voor woningen met een hoge marktwaarde (minimaal € 736) bedraagt de huurprijs minimum € 252. Voor woningen met een tussenliggende marktwaarde wordt de minimale huurprijs proportioneel verrekend. De maximale huurprijs is de marktwaarde van de woning bij aanvang van de huurovereenkomst. Deze marktwaarde wordt jaarlijks geïndexeerd en na negen jaar aangepast aan de op dat ogenblik geldende marktwaarde.

Sinds 1 januari 2020 wordt een toeslag op de huurprijs aangerekend voor woningen waarbij energiezuinige investeringen worden gedaan (i.e. de energiecorrectie). De hoogte van de toeslag is afhankelijk van de uitgespaarde hoeveelheid energie als gevolg van de investering, doorgerekend aan het sociaal tarief voor gas of elektriciteit. Bovendien moet de huurder een toeslag betalen als hij of zij in een woning woont die te groot is naargelang zijn of haar gezinssituatie³³. Als hij of zij tweemaal een aanbod van de sociale huisvestingsmaatschappij voor een kleinere woning weigert, betaalt hij of zij een onderbezettingsvergoeding van € 32 per extra slaapkamer per maand (in 2020). In 2018 waren er 14.786 sociale huurwoningen onderbezet (VMSW, 2019b: onderbezetting, laatste update 19 september 2019). Sinds 1 november 2017 moeten nieuwe sociale huurders na een jaar ook aantonen dat ze een basisoniveau Nederlands hebben. Hebben ze dit niet, dan kunnen ze een boete krijgen tussen de € 25 en € 5.000.

Jaarlijks wordt de huurprijs herzien door het inkomen en de gezinskorting opnieuw te berekenen en de minimale huurprijs, de maximale huurprijs, de patrimoniumkorting en de energiecorrectie van de woning te indexeren. Op 31 december 2018 bedroeg de gemiddelde maandelijkse huurprijs zo'n € 307 (VMSW, 2019b: gemiddelde huurprijzen, laatste update 8 november 2019).

³¹ Het schattingsmodel houdt rekening met de ligging van de woning, de woningkenmerken, de energetische kwaliteit en de woningstaat. Het wordt geactualiseerd als de huurschatter voor woningen op de private markt wordt geactualiseerd. Zie <https://www.wonenvlaanderen.be/sociale-woonactoren/schattingsmodel-sociale-huur> voor meer informatie.

³² Voor woningen met een marktwaarde van maximaal € 283 bedraagt de patrimoniumkorting € 144, voor woningen met een marktwaarde van minimaal € 736 wordt er geen patrimoniumkorting toegekend. Ligt de marktwaarde van de woning tussen deze twee grenzen in, dan wordt de patrimoniumkorting proportioneel verrekend.

³³ Te groot betekent dat er minstens twee slaapkamers meer zijn dan het aantal bewoners.

2.2. Afgeleide rechten

Drie van de bestudeerde maatregelen zijn afgeleide rechten van een (of meerdere) andere sociale maatregel(en): de vervoersgarantie van De Lijn, het sociaal tarief voor water en de bijdrage in de zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming. Deze afgeleiden rechten passen zelf geen inkomenstoets toe, maar baseren hun toekenning op bepaalde hoofdmaatregelen. In dit hoofdstuk lichten we kort de afgeleide rechten toe, in de volgende hoofdstukken focust de bespreking zich op de inkomenstoets van de hoofdmaatregelen.

2.2.1. Vervoersgarantie De Lijn

De Lijn kent een aantal voordeeltarieven en kortingen toe, afhankelijk van de persoonlijke situatie van de reiziger. Eén van deze voordeeltarieven is de ‘vervoersgarantie’ waarbij personen die zich in een bepaald statuut bevinden een jaarabonnement aan een lager tarief kunnen aankopen. Personen die een (equivalent) leefloon ontvangen, gerechtigd zijn op een inkomensgarantie voor ouderen of op een gewaarborgd inkomen voor bejaarden, kunnen hun jaarabonnement aankopen aan het tarief van de vervoersgarantie. Bij deze statuten werd voorafgaand een inkomensonderzoek uitgevoerd. Daarnaast hebben ook asielzoekers die in een lokaal opvanginitiatief verblijven en jongeren die begeleid zelfstandig wonen recht op dit voordeeltarief.

Zodra iemand in het gezin een (equivalent) leefloon, een inkomensgarantie voor ouderen of een gewaarborgd inkomen voor bejaarden ontvangt, kan het hele gezin gebruik maken van dit voordeeltarief. Voor asielzoekers die in een lokaal opvanginitiatief verblijven en voor jongeren die begeleid zelfstandig wonen is de vervoersgarantie een geïndividualiseerd recht.

Als de reiziger in aanmerking komt, dient hij of zij een vaste prijs van € 45 per jaar te betalen (in 2020). Dit komt overeen met een korting die varieert tussen de € 10 en de € 284³⁴.

2.2.2. Sociaal tarief water

Het sociaal tarief op de waterfactuur wordt toegekend aan gezinnen waarvan (minstens) één van de leden zich in een bepaald statuut bevindt waaraan een inkomensonderzoek is voorafgegaan. Personen die op 1 januari het (equivalent) leefloon krijgen, personen die een inkomensgarantie voor ouderen of een gewaarborgd inkomen voor bejaarden ontvangen, personen met een handicap die de inkomensvervangende of integratietegemoetkoming krijgen uitgekeerd van de FOD Sociale Zekerheid of die gerechtigd zijn op het zorgbudget voor ouderen met een zorgnood binnen de Vlaamse sociale bescherming, ontvangen voor hun gezin het sociaal tarief.

Het sociaal tarief van water wordt toegekend zodra één persoon die op een bepaald adres woont onder één van de statuten valt. Is dit het geval, dan komt het gezin waartoe deze persoon behoort in aanmerking en geldt het sociale tarief op de gehele waterfactuur.

Gezinnen die in aanmerking komen voor het sociaal tarief dienen slechts 20% van het normale tarief voor het waterverbruik in hun gezinswoning te betalen. Voor gezinnen wiens waterverbruik

³⁴ Kinderen tussen 6 en 11 jaar en ouderen die de leeftijd van 65 jaar hebben bereikt, betalen voor een jaarabonnement in 2020 € 55 zonder voordeeltarief. Voor jongeren tussen 12 en 24 jaar kost een jaarabonnement € 215, voor personen tussen 25 en 64 jaar € 329. Kinderen jonger dan 6 jaar reizen gratis.

gemeenschappelijk wordt aangerekend, doordat ze bijvoorbeeld in een appartementsgebouw wonen zonder aparte watermeters, wordt een vergelijkbare compensatie uitbetaald aan het gezinshoofd. Hiervoor veronderstelt men dat elk gezinslid 30 m³ water verbruikt en de watermaatschappij 80% van dit verbruik terugbetaalt aan het gerechtigde gezinshoofd. Het sociaal tarief geldt ook op de heffing op de waterverontreiniging³⁵ die gezinnen dienen te betalen.

Een recente studie van de VMM (2018) toont dat zonder het sociaal tarief 40% van de ontvangers een betaalbaarheidsrisico zouden lopen, wat betekent dat hun inkomen onvoldoende hoog is om een minimaal noodzakelijke hoeveelheid water aan te kopen. De toekenning van het sociaal tarief dringt dit betaalbaarheidsrisico volledig terug. Hier staat tegenover dat 60% van de huidige ontvangers geen betaalbaarheidsrisico zouden hebben mochten ze het sociaal tarief niet krijgen toegekend.

2.2.3. Bijdrage zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming

Alle personen van 26 jaar of ouder die wonen of werken³⁶ in het Vlaamse Gewest betalen jaarlijks een zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming. Brusselaars en Belgische militairen kunnen kiezen of ze zich aansluiten. Met de zorgpremies wordt er elke maand een zorgbudget uitbetaald aan zorgbehoevenden. Er zijn verschillende zorgbudgetten waaraan specifieke voorwaarden gekoppeld zijn, maar allemaal omvatten ze een of andere inschaling van de zorgzwaarte. Het zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden bedraagt € 130 per maand. Het zorgbudget voor ouderen met een zorgnood is bovendien inkomensgetoetst en varieert tussen € 87 en € 583 per maand. Het zorgbudget voor mensen met een handicap wordt automatisch toegekend op basis van statuten en is gelijk aan € 300 per maand.

De hoogte van de zorgpremie wordt bepaald op basis van het statuut dat iemand al dan niet bezit. De gewone bijdrage bedraagt € 53 per jaar (in 2020). Personen die recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering³⁷ hebben recht op een verlaagde premie (hierna VT-recht): € 26 per jaar (in 2020). Personen met een collectieve schuldenregeling, personen in staat van faillissement en personen die door een gerechtsdeurwaarder insolvent werden verklaard zijn vrijgesteld van de zorgpremie. Daar deze laatsten niet onderworpen zijn aan een algemeen bepaald inkomens- en gezinsbegrip focussen we in de volgende hoofdstukken op de verminderde bijdrage als afgeleid recht van het VT-recht.

De zorgpremie zelf hanteert in feite geen gezinsbegrip, het is een individuele verplichting of keuze vanaf de leeftijd van 26 jaar. Er wordt een boete opgelegd als men drie keer de premie niet of niet volledig betaalt (sinds 2019 is dit teruggebracht naar twee keer). Deze boete bedraagt € 250 voor niet-VT gerechtigden en € 100 voor VT gerechtigden. In 2018 werden er 25.299 boetes opgelegd, waarvan 3.494 aan VT gerechtigden (14%).

³⁵ Voor de meeste gezinnen werd deze heffing vervangen door een bovengemeentelijke saneringsbijdrage die aangerekend wordt door de watermaatschappij via de integrale waterfactuur.

³⁶ Er zijn uitzonderingen voor personen die onder de Europese reglementering vallen.

³⁷ De verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering is een sociale maatregel die op federaal niveau wordt georganiseerd. Het recht op de verhoogde tegemoetkoming zorgt ervoor dat personen minder moeten betalen voor hun gezondheidszorgen, onder andere voor consultaties bij artsen, hospitalisatie of geneesmiddelen.

HOOFDSTUK 3. Overzicht inkomensbegrippen

3.1. Inkomensbegrip in de maatregelen met eigen inkomenstoets

3.1.1. Sociale toeslagen en selectieve participatietoelagen binnen het Groeipakket

De toekenning van de sociale toeslagen en de selectieve participatietoelagen (schooltoeslag) wordt sinds 1 januari 2019 gestoeld op hetzelfde inkomensbegrip: het bruto belastbaar beroepsinkomen zoals aangegeven op het laatst gekende aanslagbiljet (jaarinkomen) aangevuld met een aantal andere (niet-belastbare) inkomsten. Het (equivalent) leefloon, de inkomensvervangende tegemoetkoming, de inkomsten uit het buitenland en de inkomsten uitbetaald door een Europese of internationale instelling, het geïndexeerd KI vreemd gebruik (maal drie) en het geïndexeerd KI van het gebouw (of de gebouwen) dat wordt gebruikt voor de eigen beroepsdoeleinden, worden bij het bruto belastbaar beroepsinkomen gevoegd. De onderhoudsuitkeringen worden voor 80% in rekening gebracht. Ze verhogen het inkomen als men deze ontvangt, maar ze worden voor 80% afgetrokken als men ze heeft betaald. Opgelet, het gaat hier enkel om onderhoudsuitkeringen voor ex-partners, die voor de kinderen worden niet meegenomen. Voor zelfstandigen wordt het netto belastbaar inkomen verhoogd met de factor 100/80 om een bruto belastbaar inkomensbegrip te benaderen.

Er wordt ook een KI-test uitgevoerd om de verhouding tussen het inkomen en het geïndexeerde KI vreemd gebruik na te gaan. Hiervoor wordt de som van de geïndexeerde KI's van alle onroerende goederen vreemd gebruik die in een gezin aanwezig zijn vermenigvuldigd met drie. Dit resultaat wordt vergeleken met 20% van het inkomen zonder de KI's. Als driemaal het geïndexeerde KI vreemd gebruik kleiner of gelijk is aan 20% van het inkomen zonder de KI's, dan komt het gezin in aanmerking voor de sociale toeslag of de schooltoeslag. Is dit niet het geval, dan wordt er geen toeslag toegekend. Niet iedereen wordt aan een KI-test onderworpen. Als er geen onroerende goederen vreemd gebruik in het gezin aanwezig zijn, als het geïndexeerd KI vreemd gebruik lager is dan € 1,250, als het gezin een leefloon ontvangt of als het gezinsinkomen voor ten minste 70% uit vervangingsinkomsten, onderhoudsuitkeringen, inkomensvervangende tegemoetkomingen of overlevingspensioenen bestaat, is men vrijgesteld van de KI-test.

3.1.2. Studietoelagen hoger onderwijs

De studietoelagen hanteren het gezamenlijk netto belastbaar inkomen zoals aangegeven op het laatst gekende aanslagbiljet. Het omvat de netto belastbare beroeps-, onroerende, roerende en diverse inkomsten (zoals bijvoorbeeld de ontvangen onderhoudsuitkeringen), waarbij een aantal inkomenscomponenten worden geteld. Net als in het Groeipakket worden het (equivalent) leefloon, de inkomensvervangende tegemoetkoming, de inkomsten uit het buitenland, de inkomsten uitbetaald door een Europese of internationale instelling, eenmaal het geïndexeerde KI voor eigen beroepsdoeleinden en 80% van de ontvangen onderhoudsgelden voor zover ze nog niet vervat zitten in het gezamenlijk netto belastbaar inkomen, meegenomen. Het geïndexeerde KI vreemd gebruik wordt tweemaal meegeteld (t.o.v. driemaal in het Groeipakket), maar doordat het netto belastbaar inkomen dit geïndexeerde KI reeds in rekening brengt bij de onroerende inkomsten, komt dit in principe op hetzelfde neer. Dit is eveneens zo voor de betaalde onderhoudsuitkeringen: zij worden ook voor 80% in mindering gebracht aangezien ze reeds zijn afgetrokken alvorens men tot een netto belastbaar inkomen komt. Maar, in tegenstelling tot het Groeipakket, worden de onderhoudsgelden

voor kinderen, zowel ontvangen als betaald, ook meegeteld voor de toekenning van de studietoelagen. Ook de roerende inkomsten zitten vervat in het gezamenlijk netto belastbaar inkomen, daar waar deze niet worden meegenomen in het inkomensbegrip van het Groeipakket. Ten slotte wordt het netto belastbaar inkomen verhoogd met de afzonderlijk belastbare inkomsten van de ouder(s), zoals het vervroegd vakantiegeld of achterstallen op het loon.

Naast de onderhoudsgelden voor kinderen, de afzonderlijk belastbare inkomsten en de roerende inkomsten, wordt het verschil tussen het inkomensbegrip van het Groeipakket en het inkomensbegrip van de studietoelagen gevormd door de beroepskosten. Voor zelfstandigen zit het verschil in de verhoging met de factor 100/80.

Nadat het inkomensbegrip is bepaald, wordt er bij de toekenning van de studietoelagen voor hoger onderwijs nagegaan of het gezin in aanmerking komt voor een extra aftrek gelijk aan de forfaitaire aftrek voor beroepskosten die op fiscaal vlak wordt toegepast op bezoldigingen en baten (i.e. de 'forfaitaire aftrek'). Deze aftrek wordt toegekend op het gezinsinkomen als het inkomen voor minstens 70% uit vervangingsinkomsten bestaat. Uitkeringen voor werkloosheid, ziekte, invaliditeit en brugpensioenen worden beschouwd als vervangingsinkomsten, pensioenen niet. Voor inkomensjaar 2017 (het laatst gekende aanslagbiljet) gebeurt de berekening van de forfaitaire aftrek door drie percentages toe te kennen op drie inkomensschijven (zie Tabel 5). De totale aftrek is begrensd op € 4.320. Vanaf inkomensjaar 2018 zijn er geen schijven meer van toepassing en is de forfaitaire aftrek gelijk aan 30% van het totale inkomen, opnieuw begrensd.

Tabel 5 Berekening forfaitaire aftrek op inkomens 2017

Ondergrens inkomen	Bovengrens inkomen	Percentage	Maximale aftrek
€ 0	€ 8.620	30%	€ 2.586,00 <i>op eerste schijf</i>
€ 8.620	€ 20.360	11%	€ 1.291,40 <i>op tweede schijf</i>
€ 20.360	max	3%	
			€ 4.320,00 <i>in totaal</i>

Bron: AHOVOKS (2019a)

Ook bij de toekenning van de studietoelagen worden de aanvragers onderworpen aan een KI-test. Deze werkt op dezelfde wijze als bij het Groeipakket (zie Deel 3.1.1), maar is dus gebaseerd op een ander inkomensbegrip (netto belastbaar bij de studietoelagen, bruto belastbaar bij het Groeipakket).

3.1.3. Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang

Om het inkomstenstarief te bepalen, wordt het gezamenlijk netto belastbaar inkomen genomen voor de aftrekbare bestedingen zoals gekend op het laatste aanslagbiljet (T-2). Dit betekent dat de aftrek voor betaalde onderhoudsuitkeringen terug wordt opgeteld bij het netto belastbaar inkomen. Voor ouders die geen Belgisch aanslagbiljet hebben, gebeurt de berekening op basis van de bruto maandinkomsten die moeten worden bewezen. Werknemers dienen een loonfiche of een bewijs van een officiële instantie zoals de RVA of het ziekenfonds voor te leggen van de maand voorafgaand aan de aanvraag van het attest. Indien de opvang aansluit op de periode van moederschapsrust, dan wordt het inkomen van de maand voor de moederschapsrust genomen. Het maandinkomen wordt omgezet naar een jaarinkomen door het te vermenigvuldigen met de factor 11,59 (in 2020). Zelfstandigen vragen een bewijs van het jaarinkomen op bij hun sociaal verzekeringsfonds. Als de ouders hun

inkomen niet willen bekend maken, dan betalen ze het maximumtarief. Als (één van) de ouders geen inkomen heeft, moet er eveneens een bewijs worden aangeleverd, hetzij een officieel document van het OCMW, hetzij een verklaring op eer van de opvang.

In bepaalde gevallen hebben ouders recht op een korting op het inkomenstarief of op een lager dagtarief omdat ze zich in een situatie van verminderd of laag inkomen bevinden³⁸. Vandaag zijn er 12 verschillende individueel verminderde tarieven en een laatste redmiddel bij het OCMW (Tabel 6): (1) invaliditeit, (2) werkloosheid, (3) faillissement, (4) verminderd inkomen werknemer, (5) verminderd inkomen zelfstandige, (6) leefloon zonder opleidingstraject, (7) leefloon met opleidingstraject, (8) laag inkomen met inburgering, (9) laag inkomen met werk, (10) minderjarige tienermoeder, (11) materiële of medische hulp, (12) pleegkind, en (13) OCMW. Bevindt de aanvrager zich in één van de eerste vijf statuten, dan krijgt hij of zij een korting van 25% op het inkomenstarief, maar men betaalt steeds minimum € 5,32 per dag (in 2020). Leefloongerechtigden die geen opleidingstraject bij de VDAB, Actiris of het OCMW volgen betalen het minimumtarief van € 5,32 per dag. Leefloongerechtigden met een opleidingstraject, personen met een laag inkomen die een inburgeringstraject volgen of aan het werk zijn, hebben recht op een uitzonderlijk minimumtarief van € 3,19 per dag. In het geval de aanvrager een minderjarige tienermoeder is, materiële of medische hulp ontvangt of het kind waarvoor het attest wordt aangevraagd een pleegkind is, dan betaalt men het laagst mogelijke tarief van € 1,67 per dag. Indien men het berekende inkomenstarief of het individueel verminderd tarief niet kan betalen, kan men ten slotte een tarief aanvragen bij het OCMW. Het OCMW bepaalt of ze een korting van 50% op het oorspronkelijke tarief (met een minimum van € 5,32 per dag), of een dagtarief van € 5,32 of € 1,67 toekennen en vanaf wanneer het OCMW tarief van toepassing is.

Tabel 6 Individueel verminderde tarieven in de kinderopvang met inkomenstarief, 2020

Tarief	Voorwaarden	Te betalen per dag
1. Invaliditeit	Eén van de personen wiens inkomen meetelt ontvangt een invaliditeitsuitkering die (nog) niet vervat zit in het laatste aanslagbiljet en heeft een invaliditeitsgraad van minstens 66%	Inkomenstarief – 25% Minimumtarief = € 5,32
2. Werkloosheid	Eén van de personen wiens inkomen meetelt ontvangt voor minstens zes opeenvolgende maanden die de aanvraag onmiddellijk voorafgaan een voltijdse werkloosheidsuitkering. Indien de werkloosheid reeds een jaar of langer aanhoudt, mag de werkloosheidsuitkering niet vervat zitten in het laatste aanslagbiljet	Inkomenstarief – 25% Minimumtarief = € 5,32
3. Faillissement	Eén van de personen wiens inkomen meetelt ontvangt voor minstens zes opeenvolgende maanden een voltijdse faillissementsuitkering als voormalig zaakvoerder die (nog) niet vervat zit in het laatste aanslagbiljet	Inkomenstarief – 25% Minimumtarief = € 5,32
4. Verminderd inkomen werknemer	Eén van de personen wiens inkomen meetelt zal gedurende 12 maanden na de aanvraag een inkomen hebben dat minstens 50% lager ligt, het inkomen van de andere inwonende persoon zal niet stijgen	Inkomenstarief – 25% Minimumtarief = € 5,32

³⁸ Zoals aangehaald in Deel 2.1.3 hebben gezinnen met meerdere kinderen (tot en met het kalenderjaar waarin ze 12 worden) ook recht op een korting vanaf het tweede kind.

Tarief	Voorwaarden	Te betalen per dag
5. Verminderd inkomen zelfstandige	Eén van de personen wiens inkomen meetelt betaalt gedurende 12 maanden lagere sociale bijdragen voor zelfstandigen, voor of na de aanvraag, het inkomen van de andere inwonende persoon zal niet stijgen. Dit tarief is niet van toepassing op zelfstandigen in bijberoep	Inkomenstarief – 25% Minimumtarief = € 5,32
6. Leefloongerechtigde zonder opleidingstraject	De leefloongerechtigde volgt geen opleidingstraject bij de VDAB, Actiris of het OCMW	€ 5,32
7. Leefloongerechtigde met opleidingstraject	De leefloongerechtigde volgt een opleidingstraject bij de VDAB, Actiris of het OCMW	€ 3,19
8. Laag inkomen met inburgering	Het gezamenlijk netto belastbaar inkomen bedraagt minder dan € 16.057,93 en men volgt een inburgeringstraject via een onthaalbureau	€ 3,19
9. Laag inkomen met werk	Het gezamenlijk netto belastbaar inkomen bedraagt minder dan € 16.057,93 en de personen wiens inkomen meetelt werken elk minstens 19 uur per week	€ 3,19
10. Minderjarige tienermoeder	Op het moment dat het attest inkomenstarief wordt aangevraagd of herzien is de aanvrager een minderjarige tienermoeder die al dan niet samenwoont met andere personen (bijvoorbeeld haar ouders of partner).	€ 1,67
11. Materiële of medische hulp	De personen wiens inkomen meetelt hebben een attest voor materiële of medische hulp van Fedasil, het Rode Kruis, het lokale opvanginitiatief of Vluchtelingenwerk Vlaanderen. Als er rekening wordt gehouden met twee inkomens in het gezin, moeten beide personen dit attest hebben.	€ 1,67
12. Pleegkind	Het kind dat opgevangen wordt is een pleegkind van één van de personen wiens inkomen meetelt	€ 1,67
13. OCMW	Als het voor de personen wiens inkomen meetelt niet mogelijk is om het inkomenstarief of het individueel verminderd tarief te betalen, kunnen ze een tarief aanvragen bij het OCMW	Inkomenstarief – 50% (minimum € 5,32) OF € 5,32 OF € 1,67

Bron: Kind en Gezin (2019)

3.1.4. Sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij

Om in aanmerking te komen voor het huren van een sociale woning en voor het berekenen van de huurprijs, wordt er gekeken naar het netto belastbaar jaarinkomen (gezamenlijk en afzonderlijk belastbaar) van het laatst gekende aanslagbiljet, geïndexeerd³⁹ naar het jaar waarin men zich inschrijft op de wachtlijst. Bovendien wordt ook rekening gehouden met het (equivalent) leefloon, de inkomensvervangende tegemoetkoming, de inkomsten die in het buitenland belastbaar zijn en de inkomsten van werknemers tewerkgesteld bij de Europese instellingen. Als de kandidaat-huurder en

³⁹ Met de gezondheidsindex van de maand juni.

de gezinsleden geen aanslagbiljet hadden in de afgelopen drie jaar, dan wordt het huidige inkomen in aanmerking genomen.

Ook als het inkomen op het moment van inschrijving lager is dan het inkomen volgens het laatst gekende aanslagbiljet, kan de kandidaat-huurder een huidig inkomen aangeven. Hiervoor dient hij of zij een vergelijkbaar jaarinkomen te ramen aan de hand van bewijsstukken. De periode waarop deze bewijsstukken gebaseerd moeten zijn is vastgelegd op drie maanden voorafgaand aan de inschrijving. Er wordt geen controle uitgevoerd op het bewezen huidige inkomen eens het aanslagbiljet van dat jaar beschikbaar is. Als er op het moment van inschrijven geen inkomsten zijn, dan krijgt de aanvrager – indien beschikbaar – een woning toegewezen aan de minimale huurprijs.

In het geval dat de kandidaat-huurder onder een collectieve schuldenregeling valt, in budgetbegeleiding of budgetbeheer is en zijn of haar inkomen volgens het laatst gekende aanslagbiljet is te hoog, wordt het actueel besteedbaar inkomen berekend. Hiervoor wordt het gemiddelde genomen van het effectief beschikbare inkomen van minstens drie van de zes voorafgaande maanden waarbij de effectief betaalde onderhoudsuitkeringen⁴⁰ en schuldaflossingen in mindering worden gebracht. Een aantal inkomsten worden niet meegenomen in de inkomstenberekening en deze zijn dezelfde als de vrijgestelde inkomsten bij het (equivalent) leefloon (zie Deel 3.2.1). Opnieuw dient de kandidaat-huurder bewijsstukken aan te leveren om het actueel besteedbaar inkomen te berekenen. Ten slotte wordt het actueel besteedbaar inkomen omgerekend tot een jaarinkomen vooraleer het aan de inkomensgrens wordt getoetst.

3.2. Inkomensbegrip in de hoofdmaatregelen met inkomenstoets

Enkele statuten waarop de afgeleide rechten die we in dit rapport bestuderen zijn gebaseerd (de vervoersgarantie van De Lijn, het sociaal tarief voor water, en de hoogte van de zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming), passen inkomenstoetsen met verschillende inkomens- en gezinsbegrippen en met eigen inkomensgrenzen toe. Hieronder lichten we het inkomensbegrip van deze hoofdmaatregelen toe.

3.2.1. (Equivalent) leefloon

Het (equivalent) leefloon vertrekt van de netto bestaansmiddelen van de maand voor de aanvraag, omgerekend tot een jaarinkomen door het maandbedrag te vermenigvuldigen met 12. Het principe is dat alle bestaansmiddelen van welke aard of herkomst ook worden meegenomen, behalve diegene die uitdrukkelijk zijn vrijgesteld. Onder andere de gezinsbijslagen en het onderhoudsgeld betaald voor de kinderen, net als de school- en studietoelagen betaald voor de aanvrager en voor de kinderen worden niet mee in rekening gebracht⁴¹. Arbeids- en vervangingsinkomsten, roerende, onroerende en diverse inkomsten worden meegenomen. Ook met een gedeelte van de roerende en onroerende goederen die men in de laatste 10 jaar heeft verkocht of weggeschonken wordt rekening gehouden. In het geval dat de aanvrager een schadevergoeding ontvangt, wordt er enkel rekening gehouden met het gedeelte dat volgens het arrest betrekking heeft op het geleden inkomensverlies.

⁴⁰ 80% van de betaalde onderhoudsuitkeringen is ook aftrekbaar in de personenbelasting en wordt reeds verrekend in het netto belastbaar inkomen.

⁴¹ Voor een volledig en up-to-date overzicht, zie [Primabook](#), de online handleiding van de POD MI.

3.2.2. Inkomensgarantie voor ouderen (vroeger het gewaarborgd inkomen voor bejaarden)

Voor de inkomensgarantie voor ouderen (vroeger het gewaarborgd inkomen voor bejaarden) geldt het bruto inkomen van de maand voor de aanvraag als inkomensbegrip. Dit bruto maandinkomen wordt omgerekend tot een jaarinkomen. Voor werknemers wordt drie vierden van het bruto maandloon vermenigvuldigd met 12. Vervangingsinkomsten worden voor hun volledige bedrag in rekening gebracht. Voor zelfstandigen wordt het netto belastbaar inkomen van het voorgaande jaar genomen zoals gekend op het laatste aanslagbiljet of door een verklaring op eer van de aanvrager. Het inkomensbegrip omvat zowel de arbeids- en vervangingsinkomsten (waaronder de pensioenen), de ontvangen onderhoudsgelden van de ex-partner, roerende en onroerende goederen, en een gedeelte van de onroerende goederen die men in de laatste 10 jaar heeft verkocht of weggeschonken. Opnieuw zijn enkele inkomsten uitdrukkelijk vrijgesteld, waaronder de gezinsbijslagen, uitkeringen die verband houden met de openbare of private bijstand (bijvoorbeeld leefloon, uitkeringen van de Vlaamse sociale bescherming en hulp van liefdadigheidsinstellingen), onderhoudsgelden tussen verwanten in de rechte lijn, tegemoetkomingen aan personen met een handicap, het persoonsgebonden budget en het persoonlijk assistentiebudget⁴².

3.2.3. Inkomensvervangende en integratietegemoetkoming

Voor de inkomensvervangende en de integratietegemoetkoming wordt het netto belastbaar inkomen zoals gekend op het laatste aanslagbiljet genomen als inkomensbegrip. Dit omvat de arbeids- en vervangingsinkomsten, net als andere belastbare inkomsten (onroerende, roerende en diverse inkomsten). De ontvangen onderhoudsuitkeringen tellen voor 80% mee (i.e. diverse inkomsten), de betaalde onderhoudsuitkeringen kunnen voor 80% worden afgetrokken (i.e. de belastingaftrek). De gezinsbijslagen⁴³ en het leefloon worden niet meegenomen in het inkomensbegrip. Er wordt gewerkt met de inkomenssituatie van twee jaar geleden. Bij een verandering van minstens 20% in de afgelopen twee jaar, wordt het inkomen van het voorbije jaar als basis genomen om het recht op de inkomensvervangende en integratietegemoetkoming te toetsen. Hiervoor dient de aanvrager wel zijn of haar inkomenssituatie zelf te bewijzen, hetzij via het reeds ingevulde aanslagbiljet van T-1 of door documenten bij te voegen die de FOD Sociale Zekerheid toelaten het inkomen in te schatten.

3.2.4. Zorgbudget voor ouderen met een zorgnood (vroeger tegemoetkoming hulp aan bejaarden)

Ook bij het zorgbudget voor ouderen wordt het netto belastbaar inkomen genomen als inkomensbegrip voor de arbeids- en vervangingsinkomsten zoals gekend op het laatste aanslagbiljet (T-2). Pensioenen worden niet tot de vervangingsinkomsten gerekend. Hiervoor werkt men met een actueel inkomensbegrip, namelijk het netto inkomen van de maand volgend op de aanvraag vermenigvuldigd met 12. Buitenlandse pensioenen, de inkomensgarantie voor ouderen en de vergoedingen voor ongeval of schade veroorzaakt door derden tellen ook mee. Bovendien worden de kadastrale inkomens van de onroerende goederen die men in eigendom of vruchtgebruik heeft (volledig en in onverdeeldheid), meegenomen in het inkomensbegrip. Ook met de maandelijkse huurwaarde van de onroerende goederen gelegen in het buitenland en met een gedeelte van de

⁴² Voor een volledig overzicht, zie <https://www.sfpd.fgov.be/nl/recht-op-pensioen/igo#financielemiddelen>.

⁴³ Er wordt wel rekening gehouden met de gewone kinderbijslag die uitgekeerd wordt na de leeftijd van 25 jaar aan personen erkend met een handicap die geboren zijn voor 01/07/1966.

(on)roerende goederen die men in de laatste 10 jaar heeft verkocht of weggeschonken wordt rekening gehouden. Van de roerende goederen die de aanvrager in zijn of haar bezit heeft, wordt 6% van het kapitaal meegeteld. Enkele inkomsten zijn vrijgesteld waaronder de gezinsbijslagen, de onderhoudsgelden tussen verwanten in de eerste graad, tegemoetkomingen aan personen met een handicap, tegemoetkomingen van de Vlaamse sociale bescherming en het vakantiegeld.

3.2.5. Verhoogde tegemoetkoming

De verhoogde tegemoetkoming combineert categoriale selectiviteit op basis van statuten met inkomensselectiviteit op basis van het bruto belastbaar inkomen. Er worden drie groepen onderscheiden. De eerste groep gerechtigden krijgt automatisch de verhoogde tegemoetkoming toegekend als ze tot een bepaald **statuut** behoren. Sommige van deze statuten zijn eerder aan een inkomensonderzoek onderworpen, namelijk personen die recht hebben op het (equivalent) leefloon gedurende minstens drie opeenvolgende maanden, personen die een inkomensgarantie voor ouderen of een gewaarborgd inkomen voor bejaarden ontvangen (inclusief het recht op rentebijslag), en personen met een handicap die de inkomensvervangende of integratietegemoetkoming krijgen uitgekeerd van de FOD Sociale Zekerheid of die gerechtigd zijn op het zorgbudget voor ouderen met een zorgnood binnen de Vlaamse sociale bescherming⁴⁴. Voor andere statuten wordt verondersteld dat ze gepaard gaan met een lage inkomenssituatie (niet-begeleide minderjarige vreemdelingen en volle wezen), of dat er veel geneeskundige verzorging nodig is (kinderen met een erkende handicap van minstens 66% of die vier punten of meer hebben op de eerste pijler van de medisch-sociale schaal voor de toekenning van de zorgtoeslag binnen het Groeipakket).

Als men niet onder één van deze statuten valt, maar wel tot een bepaalde **kwetsbare groep** behoort omdat men (plots) in een moeilijke financiële situatie terechtkomt, wordt het actuele 'bruto belastbare' inkomen onderzocht. Dit is het geval voor weduwnaars en weduwen, invaliden, gepensioneerden, personen met een erkende handicap, personen die al minstens één jaar volledig werkloos en/of arbeidsongeschikt zijn en eenoudergezinnen. De personen in deze groepen dienen het inkomen van de voorafgaande maand te bewijzen wat vervolgens door de verzekeringsinstellingen wordt omgezet in een jaarinkomen en getoetst aan de van toepassing zijnde inkomensgrens (zie Deel 5.2.5).

Ten slotte is er nog een derde groep van personen die niet tot één van de bovenvermelde statuten of kwetsbare groepen behoren, maar die sinds enige tijd een **laag inkomen** hebben. Zij moeten hun inkomsten van het voorgaande kalenderjaar bewijzen om recht te hebben op de verhoogde tegemoetkoming. Het inkomensbegrip dat voor deze groep wordt gehanteerd is het gezamenlijk bruto belastbaar inkomen voor elke aftrek of vermindering zoals aangegeven op het recentste aanslagbiljet. Dit omvat de beroepsinkomsten (arbeids- en vervangingsinkomsten), onroerende en roerende inkomsten, diverse inkomsten waaronder het onderhoudsgeld en de buitenlandse inkomsten. Voor de zelfstandigen worden de netto belastbare inkomsten uit de zelfstandige praktijk gebruteerd door ze te vermenigvuldigen met een factor 100/80 om tot een vergelijkbaar inkomensbegrip te komen. Bovenop het bruto belastbaar inkomen wordt er ook rekening gehouden met het geïndexeerd KI van de eigen woning⁴⁵, de inkomsten uit pensioensparen of analoge verzekerings- of spaarvormen, en de

⁴⁴ Voor een gedetailleerd overzicht van de inkomensbegrippen toegepast binnen deze verschillende statuten, zie Deel 3.2.1-3.2.4.

⁴⁵ Vrijgesteld voor € 1.375 verhoogd met € 229 voor de samenwonende partner en per persoon ten laste van één van beide partners (grensbedragen geldig voor aanvragen in 2020, voor de concrete definities van samenwonende partner en personen ten laste zie Deel 4.2.5).

buitenlandse inkomsten die niet moeten worden aangegeven in de Belgische personenbelasting. Met een aantal inkomsten wordt geen rekening gehouden, namelijk gezinsbijslagen, de niet-belastbare uitkeringen in het kader van handicap en met de inkomsten uit studentenarbeid als de student nog recht heeft op de kinderbijslag.

HOOFDSTUK 4. Overzicht gezinsbegrippen

4.1. Gezinsbegrip in de maatregelen met eigen inkomenstoets

4.1.1. Sociale toeslagen en selectieve participatietoelagen binnen het Groeipakket

De integratie van de schooltoeslagen in het Groeipakket als een selectieve participatietoelag ging ook gepaard met een zekere harmonisering van de gezinsbegrippen bij de sociale toeslag en de schooltoelag⁴⁶.

Bij de sociale toeslag wordt het inkomen van beide ouders (of de personen die het kind opvoeden) meegenomen als ze volgens het rijksregister op hetzelfde adres wonen. Heeft het kind maar één ouder of wonen de ouders niet meer samen, dan wordt rekening gehouden met het inkomen van de ouder waarbij het kind staat gedomicilieerd⁴⁷ en van de persoon waarmee de ouder samenwoont en een feitelijk gezin vormt door samen een huishouden te regelen⁴⁸ (indien aanwezig). Deze laatste mag geen bloed- of aanverwant zijn tot en met de derde graad. Als er op hetzelfde adres meerdere personen zijn waarmee de ouder niet verwant is tot en met de derde graad, dan wordt verondersteld dat hij of zij een feitelijk gezin vormt met één van volgende personen (in dalende volgorde van voorkeur): (1) de huwelijkspartner, (2) de andere ouder van het kind, (3) de persoon waarmee de ouder samen de gezinswoning bezit, (4) de persoon waarmee de ouder verklaart in te staan voor de opvoeding van de kinderen, en (5) de persoon waarmee de ouder het langst samenwoont. De domicilie zoals blijkt uit het rijksregister kan worden weerlegd door een officieel bewijsstuk van de effectieve gezinssituatie voor te leggen, maar niet als deze personen samen een kind hebben of samen de gezinswoning bezitten. Ook als twee personen niet officieel op hetzelfde adres wonen, kan de effectieve gezinssituatie worden bewezen door, bijvoorbeeld, een controle, een vonnis of een verklaring van feitelijke gezinsvorming door de partners.

Indien het kind zelf de uitbetaling van het Groeipakket ontvangt en het jonger is dan 18 jaar hoeft er geen inkomensonderzoek te gebeuren vooraleer de sociale toeslagen worden toegekend, er wordt verondersteld dat het inkomen van het kind onder de van toepassing zijnde inkomensgrens ligt (GPedia, 2019). Is het kind ouder dan 18 jaar, dan wordt er rekening gehouden met het inkomen van het kind en dat van de persoon waarmee hij of zij een feitelijk gezin vormt.

Bij de schooltoelag wordt er gewerkt met een getrapt systeem om te bepalen tot welke gezinscategorie de leerling behoort en wiens inkomsten mee in rekening moeten worden genomen. Op basis van de domicilie op 31 december van het lopende schooljaar wordt in volgorde nagegaan of het kind kan worden beschouwd als een (1) gehuwde of samenwonende leerling, (2) zelfstandige leerling, (3) leerling ten laste, of (4) alleenstaande leerling. Het kind valt onder de eerste categorie als hij of zij gehuwd is met een partner, wettelijk samenwoont, feitelijk samenwoont en gemeenschappelijke kinderen heeft of de kinderen van de andere partner fiscaal ten laste neemt (of omgekeerd), of feitelijk samenwoont met iemand die een verblijfvergunning heeft of de toelating heeft

⁴⁶ Voor de integratie werd voor de schooltoeslagen hetzelfde gezinsbegrip gehanteerd als voor de studietoelagen (zie Deel 4.1.2).

⁴⁷ Indien het kind in gelijke mate bij beide ouders woont, wordt de helft van de sociale toeslag uitbetaald aan elke ouder die voldoet aan de inkomensvereiste.

⁴⁸ Op een financiële manier of op een andere ondersteunende manier.

om in België te blijven (of omgekeerd)⁴⁹. Een kind wordt als zelfstandig beschouwd als het ontvoegd of minstens 16 jaar oud is en op een ander adres woont dan zijn of haar ouders of opvoeders, of als het de uitbetaling van het Groeipakket ontvangt voor zichzelf of voor één of meerdere kinderen. Een kind valt onder de ‘ten laste’ categorie als het bij (één van) zijn of haar ouders of opvoeders is gedomicilieerd. Een kind wordt als alleenstaand beschouwd in de overige situaties⁵⁰.

In de ‘ten laste’ categorie wordt er op dezelfde wijze als voor de toetsing van het recht op sociale toeslagen rekening gehouden met de inkomsten van één of beide ouders of opvoeders (zie hoger). Bij de overige gezinscategorieën telt het inkomen van het kind zelf en dat van zijn of haar partner mee (indien aanwezig). Naast bepalend voor *wiens* inkomsten worden meegenomen, zijn deze gezinscategorieën ook van belang voor de bepaling van de gezinslast met bijhorend puntenaantal (zie Deel 5.1.1) en voor de hoogte van schooltoeslag.

4.1.2. Studietoelagen hoger onderwijs

Bij de studietoelagen worden er eveneens vier gezinscategorieën onderscheiden: (1) gehuwde of samenwonende student, (2) zelfstandige student, (3) student ten laste, (4) alleenstaande student. Er wordt, opnieuw op 31 december van het lopende academiejaar en in volgorde, nagekeken of de student voldoet aan de voorwaarden om tot de eerste, tweede, derde of, ten slotte, de vierde categorie te behoren. De criteria verschillen in een aantal opzichten met die voor de schooltoeslag in het Groeipakket. Deze verschillen hebben voornamelijk betrekking op de financiële onafhankelijkheid van de student (voor gehuwde en zelfstandige studenten), de termijn waarin de student bij zijn of haar opvoeder(s) moet wonen (voor studenten ten laste van anderen dan hun ouders), en op het meetellen van het inkomen van de nieuwe partner (voor studenten ten laste van één van hun ouders)⁵¹.

Een student wordt tot de eerste categorie gerekend als hij of zij gehuwd is met een partner, er wettelijk mee samenwoont, of er feitelijk mee samenwoont en gemeenschappelijke kinderen heeft of de kinderen van de andere partner fiscaal ten laste neemt (of omgekeerd). Bovendien moeten beide partners, sinds ze huwden of zijn gaan samenwonen en uiterlijk op 31 december van het volgende academiejaar, samen voor minstens 12 maanden een inkomen hebben dat in totaal minstens € 7.284,12 op jaarbasis bedraagt (i.e. de financiële onafhankelijkheid, bedragen geldig voor academiejaar 2019-2020). Voldoet de student aan deze voorwaarden⁵², dan wordt zijn of haar inkomen samen met dat van zijn of haar partner in rekening genomen voor de inkomenstoets.

Een student wordt als zelfstandig beschouwd als hij of zij ten laatste op 31 december van het huidige academiejaar gedurende minstens 12 maanden in een periode van twee aaneensluitende academiejaren⁵³ een inkomen heeft gehad dat overeenkomt met minstens € 7.284,12 in totaal op

⁴⁹ Het kan dus zijn dat het kind ook in dit geval nog gedomicilieerd is bij zijn of haar ouders.

⁵⁰ Bijvoorbeeld, als het de volledige wezentoeslag ontvangt of als de overlevende ouder(s) ontzet is(zijn) uit de ouderlijke macht, zie Art.6§1 van BVR selectieve participatietoeslag.

⁵¹ Een overzicht van de grootste verschillen is te raadplegen op <https://gpedia.groeipakket.be/nl/themas/selectieve-participatietoelagen/spt-gezinleefeenheid/veelgestelde-vragen-0>

⁵² Als het statuut in een vroeger school- of academiejaar werd verworven, kan men het onder bepaalde (minder strenge) voorwaarden behouden, zie <https://www.studietoelagen.be/je-bent-gehuwd-of-woont-samen> voor meer informatie.

⁵³ Die eindigen in (1) het academiejaar waarvoor de aanvraag tot een studietoelage wordt ingediend, (2) de studie werd aangevat, of (3) de studie werd herbegonnen.

jaarbasis. Een aparte domicilie is geen voorwaarde om tot deze categorie te worden gerekend. Voldoet de student aan de voorwaarden⁵⁴, dan wordt enkel zijn of haar inkomen getoetst aan de overeenkomstige inkomensgrens.

De meeste studenten zitten in de ‘ten laste’ categorie. Dit betekent dat ze fiscaal ten laste zijn van één van hun ouders. Studenten kunnen ook ten laste zijn van een andere persoon als ze (1) ingevolge een gerechtelijke uitspraak, een tussenkomst van een publiekrechtelijke overheid of instelling, hun hoofdverblijfplaats bij een andere natuurlijke persoon hebben, (2) minstens drie jaar (i.e. de termijnvoorwaarde) fiscaal ten laste zijn van deze andere persoon die de opvoeding voor zijn of haar rekening neemt, of (3) minstens drie jaar hun hoofdverblijfplaats hebben bij deze andere persoon. Woont de student bij beide ouders (of opvoeders) dan wordt het inkomen van beide samengeteld. Woont de student bij één van zijn of haar ouders, maar heeft die een nieuwe partner, dan wordt het inkomen van de nieuwe partner ook in rekening gebracht als de ouder en de nieuwe partner gehuwd zijn of wettelijk samenwonen, feitelijk samenwonen en samen een kind hebben, of feitelijk samenwonen en ze één van elkaars kinderen fiscaal ten laste nemen. Woont de ouder feitelijk samen met een nieuwe partner maar zijn er geen gezamenlijke kinderen en worden er geen kinderen door de andere fiscaal ten laste genomen, dan houdt men enkel rekening met het inkomen van de ouder, maar zorgt de aanwezigheid van de partner wel voor een minpunt in de puntentoekenning (zie Deel 5.1.2). Is de ouder alleenstaand, dan wordt alleen rekening gehouden met zijn of haar inkomen.

Studenten worden ten slotte als alleenstaand beschouwd als ze niet tot één van de vorige drie categorieën behoren en wanneer ze, bijvoorbeeld, wees zijn of wanneer hun ouders uit het ouderlijk gezag zijn ontzet⁵⁵. Als studenten niet aan de voorwaarden voldoen voor één van de vier gezinscategorieën, wordt er gekeken naar hun laatste hoofdverblijfplaats bij hun ouder(s) of bij een andere persoon. Er wordt in dit terugvalsscenario gewerkt met het inkomen van de ouder(s) of van de opvoeder(s).

4.1.3. Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang

De netto belastbare inkomsten (verhoogd met de aftrek voor betaalde onderhoudsuitkeringen) van de aanvrager (meestal een van de ouders) worden samengeteld met de netto belastbare inkomsten van één van de meerderjarige personen die op hetzelfde adres is gedomicilieerd, met uitzondering van de eigen kinderen. Er wordt dus uitgegaan van de veronderstelling dat de inkomens in het gezin worden samengevoegd en gelijk worden verdeeld tussen de verschillende volwassenen. Meestal is deze inwonende persoon de partner, maar het staat de aanvrager vrij om één van de verschillende inwonende volwassenen te kiezen. Deze ‘verplichte keuze’ vergroot echter de fraudegevoeligheid van het systeem aangezien de aanvrager de persoon kan kiezen met het laagste inkomen om een lager inkomenstarief te bekomen. Als één van beide maar een inkomen heeft, dan wordt er enkel met dit inkomen rekening gehouden. Indien geen van beide belastbare inkomsten heeft, wordt het minimumtarief aangerekend.

Als de ouders van het kind gescheiden zijn, op een verschillend adres wonen en beide gebruik maken van kinderopvang met inkomenstarief, dan hebben ze beide een attest inkomenstarief nodig. Voor de

⁵⁴ Als het statuut in een vroeger school- of academiejaar werd verworven, kan men het onder bepaalde (minder strenge) voorwaarden behouden, zie <https://www.studietoelagen.be/je-bent-zelfstandig-student> voor meer informatie.

⁵⁵ Voor een volledig overzicht van de in aanmerking komende categorieën, zie <https://www.studietoelagen.be/je-bent-alleenstaand-student>.

berekening van het bedrag zal er rekening worden gehouden met de gezinssituatie en de hoogte van het inkomen van beide ouders en de eventuele nieuwe partners afzonderlijk.

4.1.4. Sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij

Sinds 1 januari 2020 wordt er enkel rekening gehouden met de inkomsten van de aanvrager en de persoon die de sociale woning mee wilt betrekken, of ze nu gehuwd zijn, wettelijk of feitelijk samenwonen, om de inkomensvoorwaarde voor het recht op een sociale huurwoning na te gaan. Het inkomen van andere gezinsleden wordt uitgesloten.

Om de huurprijs te bepalen wordt er echter wel rekening gehouden met het inkomen van *alle* meerderjarige gezinsleden, met enkele uitzonderingen. Het inkomen van minderjarigen en kinderbijlaggerechtigde kinderen wordt niet meegenomen en dat van verwanten tot en met de derde graad die erkend zijn met een handicap van minstens 66% wordt vrijgesteld tot het bedrag dat overeenstemt met de inkomensvervangende tegemoetkoming voor alleenstaanden en personen die in een voorziening wonen van september van het voorgaande kalenderjaar (€ 11.148,38 in 2020). Het inkomen wordt geïndexeerd en gedeeld door 55, 54, 53 of 52, afhankelijk van de hoogte van het inkomen ten opzichte van de inkomensgrens (zie Deel 5.1.4 voor de van toepassing zijnde inkomensgrenzen en Deel 2.1.4 voor de berekening van het aandeel). Daarnaast is, onder andere, de gezinssituatie van belang voor de huurprijsberekening. Per persoon ten laste in het gezin, wordt er € 19 (in 2020) van de huurprijs in mindering gebracht (i.e. de gezinskorting). Kinderbijlaggerechtigde kinderen en personen erkend met een handicap van minstens 66% worden als ten laste beschouwd. Indien de persoon met een handicap van minstens 66% een kinderbijlaggerechtigd kind of een verwant tot en met de derde graad betreft, telt deze dubbel. Bij verblijfsco-ouderschap wordt een halve korting toegekend voor het kind. Voor een volledig overzicht van de huurprijsberekening, zie Deel 2.1.4.

4.2. Gezinsbegrip in de hoofdmaatregelen met inkomenstoets

4.2.1. (Equivalent) leefloon

Het leefloon neemt de inkomsten van de aanvrager en, indien aanwezig, de partner mee in rekening. De persoon waarmee men gehuwd is, wettelijk of feitelijk samenwoont op hetzelfde adres en waarmee men samen een huishouden regelt, wordt beschouwd als de partner. Daarnaast kan het OCMW autonoom beslissen of ook de inkomsten van de meerderjarige verwanten in de eerste graad worden meegeteld, en zo ja, in welke mate.

4.2.2. Inkomensgarantie voor ouderen (vroeger gewaarborgd inkomen voor bejaarden)

De inkomensgarantie voor ouderen telt de inkomsten van de aanvrager en de partner samen (indien aanwezig). Dit maal worden enkel echtgenoten en wettelijk samenwonenden als partners beschouwd, niet de feitelijk samenwonenden. De totale inkomsten worden gedeeld door de som van het aantal personen wiens inkomsten meetellen en het aantal kinderen waarvoor de aanvrager of de partner kinderbijslag ontvangt (in de eerste graad). Kinderen die omwille van een gerechtelijke beslissing zijn geplaatst worden eveneens in de deler opgenomen.

Een aanvrager die samenwoont met ascendenten of descendenten in de rechte lijn tot en met de tweede graad, wordt beschouwd als een alleenstaande. Bij de toetsing van het recht wordt er dus enkel rekening gehouden met de eigen inkomsten van de aanvrager.

4.2.3. Inkomensvervangende en integratietegemoetkoming

De inkomensvervangende en integratietegemoetkoming nemen het inkomen van de aanvrager en zijn of haar partner samen. De partner wordt gedefinieerd als de persoon waarmee men samenwoont op hetzelfde adres en waarmee men niet verwant is tot en met de derde graad.

4.2.4. Zorgbudget voor ouderen met een zorgnood (vroeger tegemoetkoming hulp aan bejaarden)

Voor het zorgbudget voor ouderen wordt hetzelfde gezinsbegrip gehanteerd als bij de inkomensvervangende en integratietegemoetkoming: het inkomen van de aanvrager en zijn of haar partner wordt samen genomen. De partner wordt gedefinieerd als de persoon waarmee men samenwoont op hetzelfde adres en waarmee men niet verwant is tot en met de derde graad.

4.2.5. Verhoogde tegemoetkoming

Over het algemeen worden voor de drie groepen van gerechtigden op de verhoogde tegemoetkoming dezelfde personen tot het gezinsbegrip gerekend. Dit zijn de aanvrager, de partner waarmee hij of zij gehuwd is, wettelijk samenwoont of feitelijk samenwoont en heeft aangeduid als levenspartner, en de personen die de aanvrager en de partner ten laste hebben. Uitzondering hierop zijn de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die een gezin op zichzelf vormen.

Voor de eerste groep (de statuut-gerechtigden) is het gezinsbegrip niet van belang om te bepalen wiens inkomsten worden meegenomen (want er is geen inkomensonderzoek), maar wel om te bepalen wie er recht heeft op de verhoogde tegemoetkoming. Voor de kwetsbare groep en de groep met een langdurig laag inkomen worden deze personen tot het gezinsbegrip gerekend voor de bepaling wiens inkomsten worden meegenomen, voor de hoogte van de inkomensgrens (zie Deel 5.2.5) en voor welke personen allemaal recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming eens deze wordt toegekend.

HOOFDSTUK 5. Overzicht inkomensgrenzen

5.1. Inkomensgrenzen bij de maatregelen met eigen inkomenstoets

5.1.1. Sociale toeslagen en selectieve participatietoelagen binnen het Groeipakket

Zowel bij de sociale toeslag als bij de schooltoeslag binnen het Groeipakket zijn gezinsgemoduleerde inkomensgrenzen van toepassing. Bij de sociale toeslag gelden twee grenzen: de eerste is van toepassing op alle gezinnen en bedraagt € 30.986,17, de tweede is enkel van toepassing voor gezinnen met drie of meer kinderen en is gelijk aan € 61.200. De gezinsmodulering bij de inkomensgrenzen van de schooltoeslag wordt verder doorgedreven. Eerst wordt de gezinslast bepaald die een aantal punten oplevert (zie Tabel 7 voor de berekeningen). Afhankelijk van het aantal punten dat het gezin heeft is er een specifieke minimum- en maximumgrens van toepassing. In totaal zijn er 21 categorieën, waarbij de laagste grens € 11.808,74 bedraagt (de minimumgrens voor een gezin met nul punten) en de hoogste oploopt tot € 103.406,48 (de maximumgrens voor een gezin met 20 punten). Alle minimum- en maximumgrenzen worden weergegeven in Tabel 8.

Tabel 7 Bepaling aantal punten van het gezin voor de schooltoeslag

Wie	Aantal punten
Startpunt voor gezinnen met leerlingen ten laste, gehuwde/samenwonende leerlingen, en zelfstandige of alleenstaande leerlingen met kinderen	+1 per gezin
Elke persoon in het gezin die fiscaal ten laste is van de personen wiens inkomen wordt meegenomen om het recht te bepalen	+1 per persoon
Elke leerling in het gezin die niet meer fiscaal ten laste is, maar geen zelfstandige, gehuwde/samenwonende of alleenstaande leerling is	+1 per persoon
Elke persoon in het gezin die hoger onderwijs volgt (inclusief een bachelor-na-bachelor of master-na-master) – 1 (maar nooit < 0)	+1 per persoon – 1 (maar nooit < 0)
Elke persoon in het gezin die op 31 december van het lopende schooljaar voor minstens 66% gehandicapt is	+1 per persoon

Bron: Agentschap Uitbetaling Groeipakket (2020).

Tabel 8 Inkomensgrenzen schooltoeslag naar aantal punten van het gezin, schooljaar 2019-2020

Aantal punten	Schooltoeslagen voor kleuter-, lager en secundair onderwijs	
	Minimumgrens	Maximumgrens
0	€ 11.808,74	€ 24.153,07
1	€ 20.465,08	€ 33.916,35
2	€ 23.089,01	€ 41.490,60
3	€ 25.297,35	€ 47.415,22
4	€ 26.629,19	€ 53.159,68
5	€ 27.948,64	€ 60.980,00
6	€ 29.267,47	€ 65.910,84
7	€ 30.585,88	€ 68.423,73
8	€ 31.904,76	€ 71.107,47
9	€ 33.223,65	€ 73.794,25
10	€ 34.542,54	€ 76.652,59

Aantal punten	Schooltoeslagen voor kleuter-, lager en secundair onderwijs	
	Minimumgrens	Maximumgrens
11	€ 35.861,49	€ 79.167,95
12	€ 37.180,34	€ 81.969,06
13	€ 38.499,24	€ 84.598,76
14	€ 39.779,17	€ 87.430,18
15	€ 41.102,63	€ 89.972,35
16	€ 42.383,90	€ 92.794,75
17	€ 43.591,88	€ 95.477,41
18	€ 44.733,01	€ 98.032,81
19	€ 45.943,15	€ 100.719,71
20	€ 47.153,27	€ 103.406,48

Bron: Agentschap Uitbetaling Groeipakket (2020).

5.1.2. Studietoelagen hoger onderwijs

Het opzet van de inkomensgrenzen bij de studietoelagen is gelijkaardig aan die bij de schooltoeslag. Afhankelijk van de gezinslast wordt een aantal punten toegekend aan het gezin wat op zijn beurt de minimum- en maximumgrenzen bepaalt. Er zijn opnieuw 21 categorieën met bijhorende minimum- en maximumgrenzen. De bepaling van het aantal punten en de hoogte van de inkomensgrenzen verschilt echter wel met hoe het bij de schooltoeslag gebeurt. Tabel 9 toont dat er een punt wordt afgetrokken als er minstens één niet-verwant in het gezin aanwezig is die zelf over een inkomen beschikt⁵⁶ (leefloon en inkomensvervangende tegemoetkoming worden uitgesloten), voorts gebeurt de puntentoekening op dezelfde wijze. Uit Tabel 10 wordt dan weer duidelijk dat de inkomensgrenzen lager liggen dan bij de schooltoeslag: ze gaan van minimum € 8,266.12 (de minimumgrens voor een gezin met nul punten) tot maximum € 94,766.48 (de maximumgrens voor een gezin met 20 punten).

Tabel 9 Bepaling aantal punten van het gezin voor de studietoelage

Wie	Aantal punten
Startpunt voor gezinnen met studenten ten laste, gehuwde/samenwonende studenten, en zelfstandige of alleenstaande studenten met kinderen	+1 per gezin
Elke persoon in het gezin die fiscaal ten laste is van de personen wiens inkomen wordt meegenomen om het recht te bepalen	+1 per persoon
Elke student in het gezin die niet meer fiscaal ten laste is, maar geen zelfstandige, gehuwde/samenwonende of alleenstaande student is	+1 per persoon
Elke persoon in het gezin die hoger onderwijs volgt (inclusief een bachelor-na-bachelor of master-na-master) – 1 (maar nooit < 0)	+1 per persoon – 1 (maar nooit < 0)
Elke persoon in het gezin die op 31 december van het lopende academiejaar voor minstens 66% gehandicapt is	+1 per persoon
Indien er één of meerdere niet-verwanten in het gezin zijn die over een inkomen beschikken (exclusief leefloon en inkomensvervangende tegemoetkoming)	-1 per gezin

Bron: AHOVOKS (2019b).

⁵⁶ Maar het inkomen van deze niet-verwant wordt niet meegenomen. Dit kan bijvoorbeeld een nieuwe partner zijn waarbij er geen gemeenschappelijke band is met het kind waarvoor de studietoelage wordt aangevraagd.

Tabel 10 Inkomensgrenzen studietoelage naar aantal punten van het gezin, schooljaar 2019-2020

Aantal punten	Studietoelagen voor hoger onderwijs	
	Minimumgrens	Maximumgrens
0	€ 8.266,12	€ 18.220,63
1	€ 14.938,32	€ 26.909,95
2	€ 17.273,62	€ 33.712,68
3	€ 19.238,18	€ 39.143,53
4	€ 20.424,38	€ 45.031,69
5	€ 21.598,24	€ 52.291,82
6	€ 22.772,02	€ 57.208,12
7	€ 23.945,83	€ 59.837,82
8	€ 25.119,64	€ 62.467,47
9	€ 26.293,45	€ 65.154,25
10	€ 27.467,26	€ 68.012,59
11	€ 28.641,13	€ 70.527,95
12	€ 29.814,90	€ 73.329,06
13	€ 30.988,72	€ 75.958,76
14	€ 32.162,58	€ 78.645,60
15	€ 33.336,35	€ 81.332,35
16	€ 34.510,19	€ 84.019,23
17	€ 35.684,02	€ 86.706,02
18	€ 36.857,82	€ 89.392,81
19	€ 38.031,65	€ 92.079,71
20	€ 39.205,48	€ 94.766,48

Bron: AHOVOKS (2019c).

5.1.3. Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang

De ouderbijdrage voor de inkomensgerelateerde kinderopvang wordt bepaald door de hoogte van het inkomen. Er zijn vier inkomensklassen van het gezamenlijk netto belastbaar inkomen waarop een bepaalde formule van toepassing is. Tabel 11 geeft de berekening en het maximale inkomensstarief per inkomensklasse weer. Van het berekende inkomensstarief wordt de korting voor meerdere kinderen ten laste nog afgetrokken. Het inkomensstarief kan echter nooit minder bedragen dan € 5,32 (in 2020). Indien de aanvrager zich in een situatie van verminderd of laag inkomen bevindt, kan er een individueel verminderd tarief worden toegekend (zie Deel 3.1.3).

Tabel 11 Berekening inkomenstarief in de kinderopvang, 2020

Gezamenlijk netto belastbaar inkomen (voor aftrek betaalde onderhoudsuitkeringen)	Berekening	Maximale inkomenstarief
< € 17.257,93	€ 6,64 – 1% per begonnen schijf van € 50	€ 6,64 Maximaal 25% korting ¹
≥ € 17.257,93 en < € 44.493,57	Inkomen x 0,000385	€ 16,90 ²
≥ € 44.493,57 en < € 63.661,91	Inkomen x 0,000380	€ 22,33 ²
≥ € 63.661,91	€ 22,33 + € 0,60 per begonnen schijf van € 3.700	€ 29,51

Bron: Kind en Gezin (2019).

Opmerkingen: (1) Een korting van 25% zou worden toegekend als het inkomen kleiner of gelijk is aan € 16.057,92, waardoor men op een inkomenstarief van € 4,98 zou komen. Dit inkomenstarief ligt echter onder het geldende minimumtarief waardoor de aanvrager in werkelijkheid een inkomenstarief van € 5,32 moet betalen. Dit is het gevolg van een politieke beslissing om sinds 1 mei 2015 het minimumtarief te verhogen, zonder dat de overige bepalingen van het inkomenstarief werden aangepast. (2) Doordat er met verschillende coëfficiënten wordt gewerkt naargelang de inkomensklasse waarin de aanvrager zich bevindt, wordt het maximale inkomenstarief afgetopt tot het laagste inkomenstarief van de daarboven liggende inkomensklasse. Hierdoor wordt vermeden het inkomenstarief van een lager inkomen hoger zou uitvallen dan het inkomenstarief van een hoger inkomen.

5.1.4. Sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij

De inkomensgrens waaraan het geïndexeerde inkomen, het huidige inkomen of het actueel besteedbaar inkomen wordt getoetst, verschilt naargelang de persoonlijke en gezinssituatie van de aanvrager. In 2020 mag het in aanmerking genomen jaarinkomen niet hoger zijn dan € 25.317 voor alleenstaanden, € 27.438 voor alleenstaanden met een erkende handicap van minstens 66%, en € 37.974 verhoogd met € 2.123 per persoon ten laste voor de overige gezinssituaties.

5.2. Inkomensgrenzen bij de hoofdmaatregelen met eigen inkomenstoets

Voor elk van de statuten worden er vrijstellingen toegepast op de inkomsten, afhankelijk van de aard van de inkomsten en de gezinssituatie. Het inkomen boven de vrijgestelde bedragen wordt afgetrokken van het maximale uitkeringsbedrag. Is het restbedrag groter dan de maximale uitkering, dan is men niet gerechtigd op de tegemoetkoming. Opgelet, voldoen aan de inkomensvoorwaarde is slechts één van de condities waaraan moet worden voldaan om recht te hebben op deze tegemoetkomingen.

5.2.1. (Equivalent) leefloon

Tabel 12 Vrijgestelde inkomsten en maximumbedragen **leefloon**, bedragen geldig op 01/07/2019

Vrijgestelde jaarinkomsten	
Algemene vrijstelling op in aanmerking genomen inkomsten Afhankelijk van de gezinssituatie	Samenwonend: € 155 Alleenstaand: € 250 Gezinslast: € 310
Onroerende goederen Enkel geldig op onroerende goederen in eigendom of vruchtgebruik <i>Indien in onverdeeldheid: vermenigvuldigen met de breuk die de belangrijkheid uitdrukt van het recht</i>	Bebouwde onroerende goederen: € 750 KI verhoogd met € 125 per kind waarvoor men de hoedanigheid van bijslagtrekkende of begunstigde in de kinderbijslag heeft. Het resultaat wordt vermenigvuldigd met 3. <i>Indien er een hypotheek op de onroerende goederen rust, wordt de helft van het resultaat in mindering gebracht. Dezelfde berekening geldt voor lijfrente.</i> Verhuurde onroerende goederen: dezelfde regels als hierboven beschreven of de werkelijke huuropbrengsten (hoogste bedrag) Onbebouwde onroerende goederen: vrijstelling van € 30. Het resultaat wordt vermenigvuldigd met 3. Als er meerdere goederen zijn (bebouwd of onbebouwd), wordt de vrijstelling verdeeld over de goederen, dat zorgt ervoor dat soms niet de volledige vrijstelling gebruikt kan worden.
Roerende goederen <i>Indien in onverdeeldheid: vermenigvuldigen met de breuk die de belangrijkheid uitdrukt van het recht</i>	De kapitalen worden (gedeeltelijk) vrijgesteld: ≤ € 6.200: 100% € 6.200 – € 12.500: 94% > € 12.500: 90%
Verkochte en geschonken (on)roerende goederen in de laatste 10 jaar <i>Op het restbedrag van de verkochte en geschonken (on)roerende goederen worden de schijven van de roerende goederen toegepast</i>	Verkochte (on)roerende goederen: persoonlijke schulden kunnen worden afgetrokken van de verkoopwaarde <i>Indien het enige onroerend goed dat men in bezit had werd verkocht, wordt € 37.200 vrijgesteld en wordt een forfaitair bedrag per jaar sinds de verkoop afgetrokken (afhankelijk van de gezinssituatie):</i> - Samenwonend: € 1.250 - Alleenstaand: € 2.000 - Gezinslast: € 2.500 Geschonken (on)roerende goederen: geen verminderingen
Inkomsten andere inwonende personen	Als aanvrager samenwonend is, wordt € 7.429,80 van de inkomsten van de partner vrijgesteld. Het OCMW beslist autonoom of deze vrijstelling ook geldt voor de inkomsten van meerderjarige verwanten van de eerste graad. <i>Indien het om een aanvrager met gezinslast gaat, geldt de vrijstelling voor de partner niet.</i>
SPI-vrijstelling Alleen bij herevaluatie leefloon	€ 2.928,35 <i>Behalve voor studenten met een studiebeurs: SPI = € 816,72</i>
Gezinssituatie	Maximum jaarbedrag leefloon Indien inkomen hoger dan vrijgesteld gedeelte, a rato verrekenen
Samenwonend	€ 7.429,80
Alleenstaanden	€ 11.144,72
Gezinslast	€ 15.057,85

Opmerking: SPI-vrijstelling is een vrijstelling in het kader van de socio-professionele integratie als leefloongerechtigden beginnen te werken, een beroepsopleiding aanvatten of verder zetten.

Bron: POD Maatschappelijke Integratie (2019).

5.2.2. Inkomensgarantie voor ouderen (vroeger gewaarborgd inkomen voor bejaarden)

Tabel 13 Vrijgestelde inkomsten en maximumbedragen **inkomensgarantie voor ouderen**, bedragen geldig op 01/07/2019

Vrijgestelde jaarinkomsten	
Algemene vrijstelling op de in aanmerking genomen inkomsten Afhankelijk van de gezinssituatie	Samenwonend: € 625 Alleenstaand: € 1.000
Pensioenen Inclusief pensioenbonus	10% Vakantiegeld werknemers en bijzondere bijslag zelfstandigen zijn vrijgesteld. Extralegale pensioenen worden als inkomsten beschouwd.
Beroepsinkomsten	Voor werknemer, ambtenaar en zelfstandige helper: € 5.000 vrijgesteld op som van beroepsinkomsten.
Onroerende goederen Enkel geldig op onroerende goederen in eigendom of vruchtgebruik <i>Indien in onverdeeldheid: vermenigvuldigen met de breuk die de belangrijkheid uitdrukt van het recht</i>	Bebouwde onroerende goederen: € 743,68 KI verhoogd met € 123,95 per kind waarvoor de aanvrager of de partner de hoedanigheid van bijslagtrekkende of begunstigde in de kinderbijslag heeft. Het resultaat wordt vermenigvuldigd met 3. <i>Indien er een hypotheek op de onroerende goederen rust, wordt de helft van het resultaat in mindering gebracht. Dezelfde berekening geldt voor lijfrente.</i> Onbebouwde onroerende goederen: vrijstelling van € 29,75. Het resultaat wordt vermenigvuldigd met 3. <i>Indien er bebouwde én onbebouwde onroerende goederen zijn geldt de vrijstelling van € 29,75 voor de onbebouwde onroerende goederen niet.</i>
Roerende goederen <i>Indien in onverdeeldheid: vermenigvuldigen met de breuk die de belangrijkheid uitdrukt van het recht</i>	De kapitalen worden (gedeeltelijk) vrijgesteld: ≤ € 6.200: 100% € 6.200 – € 18.600: 96% > € 18.600: 90%
Verkochte en geschonken (on)roerende goederen in de laatste 10 jaar <i>Indien in onverdeeldheid: vermenigvuldigen met de breuk die de belangrijkheid uitdrukt van het recht</i> <i>Op het restbedrag van de verkochte en geschonken (on)roerende goederen worden de schijven van de roerende goederen toegepast</i>	Onroerende goederen in: - Eigendom: 0% - Naakte eigendom: 40% - Vruchtgebruik: 60% Verkochte onroerende goederen: persoonlijke schulden en wederbelegging kunnen worden afgetrokken van de verkoopwaarde <i>Indien het enige onroerend goed dat men in bezit had werd verkocht, wordt € 37.200 vrijgesteld en wordt een forfaitair bedrag per jaar sinds de verkoop afgetrokken (afhankelijk van de gezinssituatie):</i> - Samenwonend: € 1.250 - Alleenstaand: € 2.000
Gezinssituatie	Maximum jaarbedrag inkomensgarantie voor ouderen Indien inkomen hoger dan vrijgesteld gedeelte, a rato verrekenen
Samenwonend	€ 8.973,72
Alleenstaanden	€ 13.460,64

Bron: SFPD (2019).

5.2.3. Inkomensvervangende en integratietegemoetkoming

Tabel 14 Vrijgestelde inkomsten en maximumbedragen **inkomensvervangende tegemoetkoming**, bedragen geldig op 01/07/2019

Vrijgestelde jaarinkomsten	Aanvrager	Partner (indien aanwezig)
Arbeids- en vervangingsinkomsten	≤ € 4.973,19: 50% € 4.973,19 – € 7.459,78: 25% > € 7.459,78: 0%	Onafhankelijk van de aard van de inkomsten: ≤ € 3.716,13: 100% > € 3.716,13: 0%
Andere inkomsten	≤ € 700,10: 100% > € 700,10: 0%	
Gezinssituatie	Maximum jaarbedrag inkomensvervangende tegemoetkoming Indien inkomen hoger dan vrijgesteld gedeelte, a rato verrekenen	
Samenwonend met familieleden (geen kinderen ten laste, geen partner)	€ 7.432,25	
Alleenstaanden en personen die in een voorziening wonen	€ 11.148,38	
Samenwonend met een partner en/of met kinderen ten laste	€ 15.062,61	

Bron: DG Personen met een handicap (2019), Van Der Heyden en Van Mechelen (2017).

Tabel 15 Vrijgestelde inkomsten en maximumbedragen **integratietegemoetkoming**, bedragen geldig op 01/07/2019

Vrijgestelde jaarinkomsten	Aanvrager	Partner (indien aanwezig)
Arbeids- en vervangingsinkomsten	Totale vrijstelling: ≤ € 22.899,05: 100% > € 22.899,05: 50% Voor vervangingsinkomsten kan maximaal € 3.270,83 worden vrijgesteld: € 3.270,83 indien arbeidsvrijstelling ≤ € 19.627,77; € 3.270,83 – (gedeelte arbeidsvrijstelling > € 19.627,77)	Onafhankelijk van de aard van de inkomsten: ≤ € 40.073,35: 100% > € 40.073,35: 50%
Andere inkomsten Afhankelijk van gezinssituatie ¹	Familieleden: € 7.432,25 Alleen/voorziening: € 11.148,38 Partner/kinderen: € 15.062,61	
Aantal punten of schaal van zelfredzaamheid	Maximum jaarbedrag integratietegemoetkoming Indien inkomen hoger dan vrijgesteld gedeelte, a rato verrekenen	
7-8 punten	€ 1.271,84	
9-11 punten	€ 4.206,76	
12-14 punten	€ 6.690,30	
15-16 punten	€ 9.722,78	
17-18 punten	€ 11.022,78	

Opmerking: (1) voor de gezinssituaties, zie Tabel 14

Bron: DG Personen met een handicap (2019), Van Der Heyden en Van Mechelen (2017).

5.2.4. Zorgbudget voor ouderen met een zorgnood (vroeger tegemoetkoming hulp aan bejaarden)

Tabel 16 Vrijgestelde inkomsten en maximumbedragen **zorgbudget voor ouderen met een zorgnood**, bedragen geldig op 01/07/2019

Vrijgestelde jaarinkomsten	
Algemene vrijstelling op in aanmerking genomen inkomsten Afhankelijk van gezinssituatie	Alleenstaand: € 14.149,83 Partner/kinderen: € 17.681,40
Pensioenen	10%
Onroerende goederen Enkel geldig op onroerende goederen in eigendom of vruchtgebruik <i>Indien in onverdeeldeheid: vermenigvuldigen met de breuk die de belangrijkheid uitdrukt van het recht</i>	Bebouwde onroerende goederen: € 1500 KI, verhoogd met € 250 per kind ten laste vrijgesteld. Het resultaat wordt vermenigvuldigd met 3. <i>Indien er een hypotheek op de onroerende goederen rust, wordt de helft van het resultaat in mindering gebracht. Dezelfde berekening geldt voor lijfrente.</i> Onbebouwde onroerende goederen: vrijstelling van € 60. Het resultaat wordt vermenigvuldigd met 9. <i>Indien er bebouwde én onbebouwde onroerende goederen zijn geldt de vrijstelling van € 60 voor de onbebouwde onroerende goederen niet.</i>
Roerende goederen	Van de aanvrager: 94% Op naam van de partner: 94% <i>Indien de roerende goederen gezamenlijk op naam van de aanvrager en zijn of haar partner staat, wordt eenmaal 94% vrijgesteld.</i>
Verkochte en geschonken (on)roerende goederen in de laatste 10 jaar <i>Op het restbedrag van de verkochte en geschonken (on)roerende goederen wordt de vrijstelling van de roerende goederen toegepast</i>	Verschillende behandeling naargelang: - In eigendom - In vruchtgebruik ¹ - In blote eigendom ² Bij verkoop kunnen persoonlijke schulden, wederbelegging en een forfaitaire bedrag van € 1.500 per jaar sinds de verkoop worden afgetrokken van de verkoopwaarde
Aantal punten of schaal van zelfredzaamheid	Maximum jaarbedrag zorgbudget voor ouderen met een zorgbehoefte Indien inkomen hoger dan vrijgesteld gedeelte, a rato verrekenen
7-8 punten	€ 1.041,77
9-11 punten	€ 3.976,67
12-14 punten	€ 4.834,97
15-16 punten	€ 5.693,05
17-18 punten	€ 6.993,11

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid (2019).

Opmerkingen: (1) vermenigvuldigd met een percentage die de waarde van het vruchtgebruik vertegenwoordigt, dit percentage is afhankelijk van de leeftijd en wordt kleiner naarmate men ouder wordt. (2) Zelfde principe, maar nu geldt het complement (blote eigendom = volle eigendom – vruchtgebruik).

5.2.5. Verhoogde tegemoetkoming

Het recht op de verhoogde tegemoetkoming wordt voor de drie groepen van gerechtigden op een andere manier getoetst (zie Deel 3.2.5). Voor de eerste groep, waarbij er enkel naar het statuut van de aanvragers wordt gekeken, wordt er geen inkomensonderzoek gedaan en zijn er geen

inkomensgrenzen van toepassing. Voor de tweede en de derde groep, respectievelijk de kwetsbare groepen en de restgroep, wel. Voor aanvragen in 2020, wordt voor groep twee een jaarlijks grensbedrag van € 19.566,25 verhoogd met € 3.622,24 per bijkomend gezinslid genomen als de aanvragen voor 1 maart gebeuren, en € 19.957,16 verhoogd met € 3.694,61 per bijkomend gezinslid vanaf 1 maart. Voor groep drie bedraagt de inkomensgrens € 19.355,92 plus € 3.579,60 per bijkomend gezinslid. De inkomensgrenzen waaraan het bruto belastbaar inkomen van aanvragers uit groep twee en drie worden onderworpen verschilt aangezien het om een andere referentieperiode gaat (respectievelijk voorgaande maand en voorgaand kalenderjaar).

Voor groep twee en drie zijn de inkomensgrenzen dus gezinsgemoduleerd: hoe meer gezinsleden, hoe hoger de inkomensgrens (maar ook hoe meer inkomens er worden meegenomen). Per gezinssituatie zijn het wel alles-of-niets grenzen. Het maakt niet uit of het gezin een inkomen heeft dat ver onder de grens zit of er maar net onder valt, het VT-recht wordt toegekend. Stijgt het inkomen van het gezin boven de inkomensgrens, dan verliest men het recht op de verhoogde tegemoetkoming en bijgevolg ook alle afgeleide rechten (waaronder de verminderde zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming). Hetzelfde is van toepassing voor de eerste groep gerechtigden: zodra men niet meer tot een statuut behoort, wordt het recht bij de herziening stopgezet.

HOOFDSTUK 6. Overzicht operationalisering

6.1. Maatregelen met eigen inkomenstoets

6.1.1. Sociale toeslagen en selectieve participatietoelagen binnen het Groeipakket

De inkomensvoorwaarden voor de sociale toeslag en schooltoeslag worden automatisch gecontroleerd op basis van het laatst gekende aanslagbiljet (T-2), aangevuld met de KI's en de niet-belastbare inkomsten van dezelfde periode (T-2). Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het MAGDA-platform aangeboden door het Agentschap Informatie Vlaanderen. Voor kinderen die niet in Vlaanderen wonen (en dus niet onder het Groeipakket vallen) maar wel schoollopen in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel, wordt het recht op de schooltoeslag eveneens automatisch gecontroleerd.

Om het recht op de sociale toeslag na te gaan, wordt het aanslagbiljet opgevraagd voor 1 oktober (indien beschikbaar). Als er aan de inkomensvoorwaarde wordt voldaan, loopt het recht van 1 oktober tot en met 30 september. In tussentijd wordt het recht opnieuw gecontroleerd als er iets verandert aan de gezinssituatie van het kind (e.g. er komt een kind bij in het gezin, er vertrekt een kind uit het gezin, het feitelijk gezin verandert) of als het aanslagbiljet waarop de toekenning zich baseert wordt herzien.

Het laatst gekende aanslagbiljet is echter niet altijd een goede indicator van de huidige financiële situatie. Bij de sociale toeslag worden er enkele 'alarmbellen' ingebouwd om lagere actuele inkomens te detecteren. Als er geen recht wordt geopend op basis van het aanslagbiljet maar één van de ouders is gerechtigd op het leefloon, de inkomensvervangende tegemoetkoming of de inkomensgarantie voor ouderen, dan wordt het recht op de sociale toeslag alsnog automatisch toegekend voor de maanden waarin ze zich in een van deze statuten bevinden. Indien de situatie minstens zes maanden duurt, wordt de sociale toeslag toegekend tot en met 30 september. Bevinden de ouders zich niet in een van deze statuten, maar kunnen ze wel aantonen dat hun inkomen gedurende minstens zes opeenvolgende maanden lager is dan de inkomensgrens, dan hebben ze eveneens recht op de sociale toeslag vanaf de start van de periode tot en met 30 september. De bewijslast ligt hier wel bij de ouders. Als de sociale toeslag in één van deze situaties wordt toegekend, dan wordt het recht tijdens het toekenningsjaar eveneens gecontroleerd bij wijzigingen in de gezinssituatie van het kind. Zodra het aanslagbiljet beschikbaar is, wordt het recht voor de desbetreffende periode voor iedereen nagekeken om na te gaan of er nog extra maanden zijn waarin het gezin recht heeft op de sociale toeslag. De toegekende sociale toeslag op basis van de alarmbelprocedure wordt niet teruggevorderd, behalve in het geval van fraude.

Het recht op de schooltoeslag wordt ten vroegste op 1 augustus van het lopende schooljaar gecontroleerd aan de hand van het laatst gekende aanslagbiljet en informatie over de inschrijving in een onderwijsinstelling voor het volgende schooljaar. Het is ook mogelijk om de inkomensvoorwaarde te laten beoordelen op basis van de huidige financiële situatie. Als de ouders kunnen bewijzen dat hun inkomen gedurende minstens zes maanden onder de toepasselijke inkomensgrens ligt, komt het kind ook in aanmerking voor de schooltoeslag. Eens het definitieve aanslagbiljet beschikbaar is, wordt het getoetst aan het inkomen voor de bewezen periode om zo het recht op de schooltoeslag en de hoogte ervan te controleren.

6.1.2. Studietoelagen hoger onderwijs

Het aanvragen van een studietoelage is, in tegenstelling tot de schooltoeslag, nog niet helemaal geautomatiseerd. Voor studenten die vanaf het school- of academiejaar 2012-2013 een school-of studietoelage ontvingen en die in het huidige academiejaar zijn ingeschreven in een erkende onderwijsinstelling, wordt de procedure automatisch opgestart, maar moeten er nog een aantal zaken worden gecontroleerd en vervolledigd alvorens men het recht voor het lopende academiejaar kan nagaan.

Aanvragen kunnen zowel elektronisch als op papier worden ingediend. Het laatst gekende aanslagbiljet (T-2) wordt gebruikt om de inkomensvoorwaarde te controleren. Als het gezinsinkomen in het afgelopen jaar of in het huidige jaar lager ligt dan weergegeven op het laatst gekende aanslagbiljet of als er in tussentijd wijzigingen in de gezinssamenstelling hebben plaatsgevonden, dan wordt er rekening gehouden met een recenter inkomen mits er voldoende bewijsstukken bij de aanvraag worden gevoegd. Dit vermoedelijk inkomen wordt gecontroleerd eens het aanslagbiljet voor de desbetreffende periode beschikbaar is. Voor alle aanvragen (of ze nu het inkomen van twee jaar geleden gebruiken of een recenter inkomen aantonen) dienen nog andere bewijsstukken te worden toegevoegd als, bijvoorbeeld, de student op kot zit of als iemand een inkomen uit het buitenland verwerft. De gemiddelde afhandelingstermijn was 47 dagen in het afgelopen schooljaar (2018-2019, dit omvat zowel school- als studietoelagen).

6.1.3. Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang

Om toegang te krijgen tot een opvang met inkomenstarief moeten de ouders een attest aanvragen via een elektronisch loket. Hiervoor hebben ze een eigen e-mailadres en een digitale sleutel nodig. Deze digitale sleutel kunnen ze geven door gebruik te maken van een eID met pincode en kaartlezer, een federaal token of de Itsme app. Indien het voor ouders niet lukt om zich aan te melden in het elektronisch loket, kunnen ze zich tot de opvang wenden voor hulp. Ondervindt de opvang ook problemen, dan kan het Kind en Gezin inschakelen. In het elektronisch loket krijgt de aanvrager automatisch zijn of haar gezinssamenstelling en de som van de twee inkomens te zien, informatie die Kind en Gezin ontsluit uit het MAGDA-platform.

Het aanvragen van het attest kan ten vroegste twee maanden voordat de opvang start en moet uiterlijk gebeuren op het einde van de maand volgend op de maand waarin de opvang is begonnen. Ze hebben met andere woorden vier maanden de tijd om het attest op te vragen en aan de opvang te bezorgen. Tijdens deze elektronische aanvraag kunnen ze ook aanduiden of ze zich in één van de situaties bevinden die in aanmerking komen voor een individueel verminderd tarief. Hiervoor verklaart de ouder op eer dat hij of zij zich in één van de situaties bevindt en dat hij of zij daarvoor de toepasselijke bewijzen beschikbaar heeft⁵⁷. Indien ouders het berekende tarief niet kunnen betalen, kunnen ze ten slotte aankloppen bij het OCMW (als ze in Vlaanderen wonen) of bij de opvang zelf (als ze in Brussel wonen).

Het attest inkomenstarief is geldig zodra de opvang start tot en met 31 december. Het tarief wordt automatisch geïndexeerd voor het volgende kalenderjaar. Op vaste tijdstippen wordt het inkomenstarief volledig herzien: op het einde van het kwartaal waarin het kind de leeftijd van

⁵⁷ Deze bewijzen moeten worden bijgehouden voor de komende vijf jaar en voorgelegd bij een eventuele controle.

drieënhalf, zes, of negen jaar bereikt, vervalt het attest en moeten ouders een nieuw attest aanvragen als ze de opvang van hun kind wensen verder te zetten. Ook als er een kindje bijkomt in het gezin moet er een nieuw attest inkomenstarief worden aangevraagd. Indien ouders een individueel verminderd tarief krijgen, dan eindigt het attest op het einde van het kwartaal waarin één jaar geldigheid wordt bereikt.

6.1.4. Sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij

Om zich in te schrijven op de wachtlijst om een sociale woning te huren dient de aanvrager zich te wenden tot een sociale huisvestingsmaatschappij die actief is in de buurt waar men wilt wonen. Om het recht na te gaan, raadpleegt de verhuurder een aantal administratieve databronnen elektronisch: informatie afkomstig uit het rijksregister, de FOD Financiën, de FOD Sociale Zekerheid, de POD Maatschappelijke Integratie, de federale pensioendienst en de kinderbijslag worden bevestigd via de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, via het MAGDA-platform worden de Kruispuntbank Inburgering en Kruispuntbank Ondernemingen bevestigd. De kandidaat-huurder dient de nodige documenten mee te brengen waarop de verhuurder geen zicht heeft door de administratieve databronnen te raadplegen: zijn of haar identiteitskaart en een recenter aanslagbiljet dan dat van drie jaar geleden⁵⁸. Indien de huidige woning van de aanvrager officieel ongeschikt, onbewoonbaar of onaangepast is verklaard, of als de woning zal worden onteigend, dan moeten hiervoor ook de nodige bewijsstukken worden meegenomen. De kandidaat-huurder kan gelijktijdig bij verschillende sociale huisvestingsmaatschappijen inschrijven, maar een centraal inschrijvingsregister is er (voorlopig) niet.

6.2. Afgeleide rechten

6.2.1. Vervoersgarantie De Lijn

De aanvraag van de vervoersgarantie verloopt voor sommige statuten gedeeltelijk automatisch. Voor (equivalent) leefloongerechtigden (of gelijkgestelden) en asielzoekers die in een lokaal opvanginitiatief verblijven wordt de procedure automatisch opgestart in functie van individuele noodzaak. Het OCMW of het lokaal opvanginitiatief verstuurt de aanvraag naar De Lijn die vervolgens een overschrijvingsformulier aan de leefloongerechtigden en asielzoekers zal bezorgen. Na betaling via overschrijving of in een van de winkels van De Lijn, wordt het jaarabonnement opgestuurd. De procedure wordt evenwel niet voor alle leefloongerechtigden en asielzoekers automatisch opgestart.

Voor de andere statuten ligt het initiatief bij de aanvrager. Personen die een inkomensgarantie voor ouderen of gewaarborgd inkomen voor bejaarden ontvangen dienen een attest bij de Federale Pensioendienst op te vragen waarmee ze hun aanvraag kunnen opstarten in een winkel van De Lijn of via de dienst voor abonnementen van De Lijn. Jongeren die begeleid zelfstandig wonen moeten zich voor hun aanvraag wenden tot het Agentschap Jongerenwelzijn die de aanvraag doorstuurt naar De Lijn. De Lijn stuurt een overschrijvingsformulier op naar de jongere in kwestie, die na betaling door overschrijving of in een winkel van De Lijn, zijn of haar abonnement thuis krijgt opgestuurd.

⁵⁸ Of bewijsstukken om een huidig inkomen of actueel besteedbaar inkomen te berekenen.

6.2.2. Sociaal tarief water

De toekenning van het sociaal tarief en de compensatieregeling op de waterfactuur verloopt automatisch. De watermaatschappijen werken hiervoor samen met informaticabedrijf Cevi. Cevi krijgt de relevante gegevens over de personen die onder één van de statuten vallen in een datastroom van de KSZ toegestuurd rond de maand april. Met deze informatie wordt jaarlijks tegen het einde van mei de korting voor dat betreffende jaar onmiddellijk verrekend door de watermaatschappijen of wordt de compensatie achteraf terugbetaald aan het gezinshoofd. Indien gezinnen de sociale korting niet automatisch krijgen, hebben ze de mogelijkheid om een schriftelijke aanvraag in te dienen bij de watermaatschappij. Hierbij voegen ze een attest ter bewijs dat één van de gezinsleden tot één van de statuten behoort. Deze aanvraag dient uiterlijk op 31 december van het jaar waarop het attest betrekking heeft in ontvangst te zijn van de watermaatschappij. Het sociaal tarief kan niet met terugwerkende kracht worden toegekend.

Ook bij de heffing op de waterverontreiniging wordt het sociaal tarief of de compensatie grotendeels geautomatiseerd toegekend door de Vlaamse Milieu Maatschappij, opnieuw op basis van een koppeling met de KSZ. Een schriftelijke aanvraag met bewijsstukken kan worden ingediend bij de Vlaamse Milieu Maatschappij als gezinnen de sociale korting of compensatie niet automatisch krijgen toegekend. Deze aanvraag moet uiterlijk worden ingediend drie maanden na de derde werkdag volgend op de dag waarop het heffingsbiljet aan de postdiensten overhandigd werd.

6.2.3. Bijdrage zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming

Elk jaar in november vraagt het Agentschap voor Vlaamse Sociale Bescherming via de KSZ aan de ziekenfondsen wie van hun leden (die aangesloten zijn bij de Vlaamse sociale bescherming) op 1 januari van dat jaar recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming. In december krijgt het Agentschap antwoord en bezorgt vervolgens de informatie terug aan de ziekenfondsen via een automatische gegevensstroom. In het voorjaar van het volgende kalenderjaar kunnen de zorgkassen dan onmiddellijk de juiste premie opvragen bij hun leden. Verzekerden hebben telkens de mogelijkheid om aan de hand van bewijsstukken de verlaagde premie aan te vragen als ze deze niet automatisch krijgen toegekend.

HOOFDSTUK 7. Overzicht bereik op basis van administratieve gegevens

De sociale maatregelen die in dit rapport worden besproken hebben allemaal tot doel om de inkomenssituatie van maatschappelijk kwetsbare groepen te versterken, hetzij direct via inkomensaanvulling, hetzij indirect via kostencompensatie. In de vorige hoofdstukken hebben we laten zien dat de onderdelen van de inkomensstoets voor elke sociale (hoofd)maatregel op een andere manier worden gedefinieerd en geoperationaliseerd. Het is bijgevolg interessant om te kijken wat dit betekent in functie van bereik en een antwoord te formuleren op de vraag wie komt er in aanmerking, wie valt er uit de boot. In Tabel 17 vatten we de kerncijfers rond dit bereik samen, waarbij we per maatregel het aantal ontvangers afzetten tegenover het relevante deel van de Vlaamse bevolking. De tabel leert ons dat elke maatregel een verschillend bereik optekent.

In december 2019 ontvingen 22,2% van de Vlaamse kinderen jonger dan 25 jaar een sociale toeslag binnen het Groeipakket. Voor de schooltoeslag zijn er op het moment van schrijven slechts voorlopige gegevens beschikbaar over het aantal ontvangers in het schooljaar 2019-2020. Gegevens over het totaal aantal schoollopende kinderen ontbreken nog waardoor we geen bereik kunnen berekenen. Voor het schooljaar 2018-2019 bereikten de schooltoelagen voor het kleuter-, lager, secundair en hoger beroepsonderwijs samen met de studietoelagen voor hoger onderwijs 27,4% van de schoolbevolking. Wat de kinderopvang betreft, maakt 54,6% van de nul tot driejarigen gebruik van een kinderopvangplaats. Dit cijfer is opgebouwd uit 7,5% die gebruik maken van een kinderopvangplaats met inkomenstarief waarvoor het minimumtarief of een individueel verminderd tarief wordt betaald, 33,8% die eveneens gebruik maken van een kinderopvangplaats met inkomenstarief maar hiervoor meer dan het minimum betalen, en 13,3% die gebruik maken van niet-inkomensgerelateerde kinderopvang. De sociale huurwoningen bereiken 5,1% van de Vlaamse gezinnen, maar nog eens 5,5% staat op de wachtlijst. Het sociaal tarief dat geldt op de waterfactuur en de heffing op waterverontreiniging wordt aan 8,5% van de Vlaamse gezinnen toegekend. De vervoersgarantie van De Lijn komt terecht bij 0,6% van de Vlaamse bevolking. Ten slotte, 14,3% van de verzekerden bij de Vlaamse sociale bescherming betaalt een verminderde zorgpremie doordat ze recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering.

In de hiernavolgende onderdelen van het hoofdstuk presenteren we gedetailleerde administratieve cijfers die meer inzicht geven in het profiel van de gerechtigden en, indien voorhanden, de budgetten die de maatregelen vertegenwoordigen. Het profiel kunnen we voornamelijk opmaken voor de geselecteerde maatregelen die zelf een inkomensstoets hanteren. Voor de geselecteerde afgeleide rechten ontbreken deze gegevens grotendeels. Waar de beschikbare informatie het toelaat, maken we ook enkele kritische kanttekeningen bij de cijfers door ons licht te werpen op non-take-up van het recht. Het risico op non-take-up kan zowel spelen bij maatregelen die zelf een inkomensstoets organiseren (bijvoorbeeld omdat de procedure te moeilijk is) als bij de afgeleide rechten (bijvoorbeeld omdat de hoofdmaatregel te kampen heeft met non-take-up), zie ook Deel 1.4.

Tabel 17 Bereik geselecteerde maatregelen, 2018, ten opzichte van relevante deel Vlaamse bevolking

	Vlaamse kinderen		Vlaamse gezinnen	Vlaamse bevolking	
	Schoolbevolking	0-3 jaar		Vlaamse bevolking 6 jaar of ouder ²	Totaal verzekerden VSB ³
Groeipakket: sociale toeslag	0-24 jaar: 22,2% ¹		21,1%		
School- en studietoelagen	Alle opleidingstypes samen ⁴ : 27,4%				
Kinderopvang		Minimum of individueel verminderd tarief: 7,5% Inkomenstarief: 33,8% <i>Geen inkomenstarief⁵</i> : 13,3% <i>Geen kinderopvang</i> : 45,4%			
Sociale huur			Huurders: 5,1% <i>Kandidaat-huurders⁶</i> : 5,5%		
Vervoersgarantie De Lijn				0,6%	
Sociaal tarief water			Waterfactuur: 8,3% Waterfactuur + heffing waterverontreiniging: 8,5%		
Bijdrage zorgpremie VSB³					14,3%

Bron: samengesteld door de auteurs.

Opmerkingen: (1) op basis van de maand december 2019; (2) kinderen jonger dan zes jaar reizen gratis; (3) VSB = Vlaamse sociale bescherming; (4) ontvangers studietoelagen hoger onderwijs 2018-2019 worden afgezet t.o.v. studenten hogescholen + universiteiten 2017-2018 omdat recentere cijfers voor de noemer op het moment van schrijven ontbreken; (5) maken gebruik van kinderopvang zonder inkomenstarief (potentieel bereik); (6) staan ingeschreven op een wachtlijst (potentieel bereik).

7.1. Maatregelen met eigen inkomenstoets

7.1.1. Sociale toeslagen en selectieve participatietoelagen binnen het Groeipakket

Gegevens voor december 2019 tonen dat 22,2% van de Vlaamse kinderen jonger dan 25 jaar recht hadden op de sociale toeslag in het Groeipakket (Tabel 18). Nagenoeg alle kinderen die de sociale toeslag ontvingen, hadden een gezinsinkomen onder de eerste inkomensgrens (Agentschap Opgroeien, 2019). Slechts 1,45% van de kinderen hebben een gezinsinkomen tussen de eerste en de tweede inkomensgrens omdat deze tweede inkomensgrens enkel geldt voor gezinnen met drie of meer kinderen waarvan er minstens één in 2019 geboren is. Vergeleken met administratieve gegevens van FAMIFED voor december 2018 betekent dit een verdubbeling van het bereik van de sociale toeslag en de vroegere gewaarborgde gezinsbijslag samen (11,1%). Op het niveau van de Vlaamse gezinnen kunnen dezelfde conclusies worden getrokken: 21,1% van de Vlaamse gezinnen ontvingen sociale toeslagen in het Groeipakket in december 2019, tegenover 14,3% onder de federale wetgeving in december 2018.

Tabel 18 Gedetailleerd bereik sociale toeslagen, Groeipakket 2019 versus federale wetgeving 2018

	Groeipakket december 2019	Federale wetgeving december 2018
Kinderen < 25 jaar		
Sociale toeslag ¹	352.507 (22,1%)	174.223 (11,1%)
Totaal	1.584.939 (100%)	1.572.471 (100%)
Gezinnen		
Sociale toeslag	187.598 (21,1%)	130.135 (14,3%)
Totaal	888.818 (100%)	909.177 (100%)

Bron: Agentschap Opgroeien (2019).

Opmerking: (1) inclusief gewaarborgde gezinsbijslag bij de federale wetgeving. Het bereik wordt tussen haakjes weergegeven.

Voor de selectieve participatietoelagen zijn er op het moment van schrijven enkel voorlopige cijfers beschikbaar voor het schooljaar 2019-2020. Tot en met midden februari 2020 werden er 454.159 schooltoeslagen toegekend aan leerlingen in het kleuter-, lager, secundair en hoger beroepsonderwijs (Tabel 19). Gegevens over het totaal aantal schoollopende kinderen ontbreken nog waardoor we geen bereik kunnen berekenen. Tabel 19 toont een sterke stijging van het aantal ontvangers ten opzichte van het vorige schooljaar (+35,7%). De cijfers zitten al enkele jaren in de lift, maar de toename was nog nooit zo groot. Met uitzondering van het hoger beroepsonderwijs verpleegkunde, worden in alle opleidingstypes beduidend meer schooltoeslagen toegekend in 2019-2020 tegenover 2018-2019.

De voorlopige cijfers voor het lopende schooljaar tonen dat de gemiddelde schooltoeslag over alle opleidingstypes heen € 373 bedraagt (Tabel 20). Dit gemiddelde varieert van € 103,7 in het kleuteronderwijs tot € 1.395,7 in het hoger beroepsonderwijs. Het totaal budget loopt op tot € 169,4 miljoen, waarvan het leeuwendeel wordt uitgekeerd in het secundair onderwijs (€ 129,7 miljoen). Zowel in de gemiddelde schooltoeslag (+ € 98,1) als in het totale budget (+84%) worden sterke stijgingen opgetekend ten opzichte van het vorige schooljaar (2018-2019).

Tabel 19 Toegekende schooltoeslagen in de laatste vijf schooljaren

	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020
Totaal	309.773	308.982	321.525	334.796	454.159
Opleidingstype					
Kleuter	57.953	58.410	60.294	62.070	93.083
Lager	119.848	119.584	125.321	130.791	175.402
Secundair	130.107	129.073	133.959	139.799	183.638
HBO5 verpleegkunde	1.865	1.915	1.951	2.136	2.036

Bron: Agentschap Opgroeien (2019).

Opmerking: schooljaren 2015-2016 tot en met 2018-2019 geven de situatie weer op 9 oktober 2019, schooljaar 2019-2020 geeft de situatie weer op 14 februari 2020.

Tabel 20 Gemiddeld bedrag en totaal budget schooltoeslag in de laatste vijf schooljaren

	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020
Gemiddeld bedrag (per jaar)					
Totaal	€ 263,7	€ 261,8	€ 269,4	€ 275,0	€ 373,1
Opleidingstype					
Kleuter	€ 93,2	€ 93,2	€ 95,0	€ 96,7	€ 103,7
Lager	€ 132,9	€ 132,6	€ 136,1	€ 139,0	€ 155,6
Secundair	€ 444,8	€ 441,5	€ 456,6	€ 464,4	€ 706,0
HBO5 verpleegkunde	€ 1.333,9	€ 1.366,0	€ 1.369,3	€ 1.389,1	€ 1.395,7
Totaal budget					
Totaal	€ 81.686.730	€ 80.893.637	€ 86.622.103	€ 92.066.835	€ 169.437.650
Opleidingstype					
Kleuter	€ 5.401.799	€ 5.444.396	€ 5.726.724	€ 6.001.548	€ 9.654.888
Lager	€ 15.930.430	€ 15.850.911	€ 17.060.430	€ 18.180.791	€ 27.290.236
Secundair	€ 57.866.707	€ 56.982.386	€ 61.163.457	€ 64.917.451	€ 129.650.894
HBO5 verpleegkunde	€ 2.487.793	€ 2.615.945	€ 2.671.493	€ 2.967.045	€ 2.841.633

Bron: Agentschap Opgroeien (2019).

Opmerking: schooljaren 2015-2016 tot en met 2018-2019 geven de situatie weer op 9 oktober 2019, schooljaar 2019-2020 geeft de situatie weer op 14 februari 2020.

7.1.2. Studietoelagen hoger onderwijs

Tijdens het afgelopen schooljaar (2018-2019) werd voor 534.941 leerlingen en studenten een aanvraag voor een school- of studietoelage ingediend, 387.772 aanvragen werden toegekend waarmee 27,4% van de schoolbevolking werd bereikt (Tabel 21). Het aantal aanvragen, toekenningen en het bereik verschilde naar de opleidingstypes. Het bereik lag het laagst in het kleuter- en hoger onderwijs (respectievelijk 23,5% en 23,2%) en het hoogst in het secundair en hoger beroepsonderwijs (respectievelijk 31,2% en 32,4%). In het lager onderwijs ontving 28,0% van de schoolbevolking een schooltoelage. Gemiddeld bedroeg de school- of studietoelage € 483,63 (Tabel 22). Dit varieerde van zo'n € 97 in het kleuter onderwijs tot gemiddeld iets meer dan € 1.800 in het hoger onderwijs. Het totaal budget liep op tot € 187,5 miljoen. Ongeveer de helft van het totale budget werd toegekend aan studietoelagen voor hoger onderwijs (zo'n € 95,5 miljoen), gevolgd door de schooltoelagen in het

secundair onderwijs (bijna € 65 miljoen). De studietoelagen in het hoger beroepsonderwijs nemen het kleinste deel van het budget in (bijna € 3 miljoen).

Tabel 21 Gedetailleerd bereik school- en studietoelagen, schooljaar 2018-2019, situatie zoals gekend op 09/10/2019

	Schoolbevolking	Aantal aanvragen	Aantal toekenningen	Bereik
Totaal	1.414.900	534.941	387.772	27,4%
Naar opleidingstype				
Kleuter	264.575	81.625	62.070	23,5%
Lager	467.059	171.962	130.791	28,0%
Secundair	448.000	194.620	139.799	31,2%
HBO5 verpleegkunde	6.589	3.696	2.136	32,4%
Hoger	228.677 ¹	83.038	52.976	23,2%

Bron: Ministerie van Onderwijs en Vorming (2019): deel 1 18ALG01 en deel 6 18_nivover_06.

Opmerking: (1) de schoolbevolking in het hoger onderwijs heeft betrekking op de studenten ingeschreven in de hoge scholen en universiteiten tijdens het schooljaar 2017-2018.

Tabel 22 Gemiddeld bedrag en totaal budget school- en studietoelagen, schooljaar 2018-2019, situatie zoals gekend op 09/10/2019

	Gemiddeld bedrag (per jaar)	Totaal budget
Totaal	€ 483,63	€ 187.537.649,08
Naar opleidingstype		
Kleuter	€ 96,69	€ 6.001.548,30
Lager	€ 139,01	€ 18.180.790,69
Secundair	€ 464,36	€ 64.917.450,81
HBO5 verpleegkunde	€ 1.389,07	€ 2.967.045,37
Hoger	€ 1.802,15	€ 95.470.813,19

Bron: Ministerie van Onderwijs en Vorming (2019): deel 6 18_nivover_06.

7.1.3. Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang

Zo'n 76% van de kinderopvangplaatsen voor baby's en peuters werkt volgens het inkomenstarief (Tabel 23), bij de schoolgaande kinderen geldt dit voor amper 2% van de opvangplaatsen die uitsluitend voor hen zijn bedoeld (Kind en Gezin, 2018b, zie ook Deel 2.1.3). Een opvangplaats kan door meerdere kinderen worden gebruikt, in totaal werden er bijna dubbel zoveel attesten inkomenstarief afgeleverd als er opvangplaatsen zijn (128.296 attesten ten opzichte van 65.311 plaatsen). Het gemiddelde inkomenstarief bedroeg € 14,16. Bij 18% van de attesten krijgt de ouder het minimumtarief of een individueel verminderd tarief toegekend (elk 9%). Bij ongeveer 3% van de attesten moet een inkomenstarief van ten minste € 25 worden betaald.

Het is bij deze cijfers belangrijk om in het achterhoofd te houden dat het gebruik van kinderopvang ongelijk verdeeld is in de Vlaamse samenleving: kinderen tussen nul en twee jaar uit kansarme gezinnen gaan minder vaak naar de formele kinderopvang dan hun kansrijke leeftijdsgenoten. Dit geldt voor verschillende indicatoren van kansarmoede (i.e. laaggeschoolde moeders, gezinnen met een lage sociale klasse, gezinnen met lage inkomens) en dit is, naast Vlaanderen, ook het geval in de meeste EU-landen (Ghysels & Van Lancker, 2011b; Pavolini & Van Lancker, 2018; Van Lancker, 2013). Het bereik van de inkomensgerelateerde kinderopvang en met name het minimumtarief en de individueel

verminderde tarieven kan dus worden vergroot als kinderen uit kansarme gezinnen meer gebruik zouden maken van formele kinderopvangvoorzieningen. Dit veronderstelt onder andere dat het aanbod aan beschikbare plaatsen van hoge kwaliteit wordt uitgebreid.

Tabel 23 Gedetailleerde cijfers inkomensgerelateerde kinderopvang, 2018, Vlaams Gewest

	Baby's en peuters¹
Plaatsen	
Met inkomenstarief	65.311 (76%)
Zonder inkomenstarief	21.014 (24%)
Attesten inkomenstarief	128.296 (100%)
Individueel verminderde tarieven	11.189 (9%)
Gemiddeld inkomenstarief	€ 14,16
Inkomenstarief per klasse (per dag)	
Minimumtarief (of minder)	18,14%
Minimumtarief – € 9,99	12,44%
€ 10,00 – € 14,99	18,68%
€ 15,00 – € 19,99	29,00%
€ 20,00 – € 24,99	18,12%
€ 25,00 – maximumtarief	3,61%

Bron: Kind en Gezin (2018a).

Opmerking: (1) al dan niet samen opgevangen met schoolgaande kinderen

7.1.4. Sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij

Tabel 17 toonde reeds dat er ongeveer evenveel gezinnen een sociale huurwoning betrekken als er gezinnen op de wachtlijst staan (respectievelijk 5,1% en 5,5% van de Vlaamse gezinnen). Het is dus interessant om het profiel van beide groepen, in de mate van het mogelijke, gedetailleerd te bekijken en te vergelijken. Haast de helft van de huidige huurders van een sociale woning via een sociale huisvestingsmaatschappij is 60 jaar of ouder, terwijl dit bij de kandidaat-huurders gelijk is verdeeld over de verschillende leeftijdsgroepen heen (Tabel 24). Ongeveer de helft van de huurders en de kandidaat-huurders is alleenstaand, maar het aandeel gezinnen met drie of meer gezinsleden ligt wel aanzienlijk hoger bij de kandidaat-huurders dan bij de huidige huurders (37% versus 27%). De overgrote meerderheid van de huurders heeft de Belgische nationaliteit (86%). Twee-derde van de huurders heeft een inkomen lager dan € 20.000 op jaarbasis, tegenover 77% bij de kandidaat-huurders⁵⁹.

⁵⁹ Het valt op dat de groep met een inkomen lager dan € 10.000 veel groter is bij de kandidaat-huurders (27%). Dit zijn volgens de VMSW voornamelijk twintigers en personen die door een verandering in hun tewerkstellings- of gezinssituatie op het moment van inschrijven geen of een zeer laag inkomen hebben. Tegen het moment dat ze een sociale woning toegewezen kregen is hun eigen inkomens- of gezinssituatie gewijzigd waardoor de te betalen huurprijs op een hoger inkomen wordt gebaseerd.

Tabel 24 Profiel huurders en kandidaat-huurders sociale woning via een sociale huisvestingsmaatschappij, situatie op 31/12/2018, Vlaams Gewest, laatste update cijfers 08/11/2019

	Huurders	Kandidaat-huurders
Aantal huishoudens	145.126	153.910
Leeftijd referentiepersoon		
19 jaar of jonger	142 (0%)	1.589 (1%)
20 – 29	5.298 (4%)	29.396 (19%)
30 – 39	16.505 (11%)	37.865 (25%)
40 – 49	23.708 (16%)	31.538 (20%)
50 – 59	30.988 (21%)	26.051 (17%)
60 jaar of ouder	68.196 (47%)	27.469 (18%)
Onbekend	289 (0%)	0 (0%)
Aantal gezinsleden	Huidige situatie	Verwachte situatie bij betrekken sociale woning
1	68.263 (47%)	74.891 (49%)
2	36.969 (25%)	29.442 (19%)
3	16.630 (11%)	20.061 (13%)
4	11.036 (8%)	15.907 (10%)
5 of meer	12.006 (8%)	20.714 (13%)
Onbekend	222 (0%)	0 (0%)
Nationaliteit referentiepersoon		Geen info
Belg	124.219 (86%)	
EU28	5.912 (4%)	
Niet-EU28	13.743 (9%)	
Onbekend	1.252 (1%)	
Inkomen		Verwachte inkomen in standaarddossiers ¹
Minder dan € 10.000	281 (0%)	41.495 (27%)
€ 10.000 – € 12.499	15.898 (11%)	16.696 (11%)
€ 12.500 – € 14.999	38.452 (26%)	26.469 (17%)
€ 15.000 – € 17.499	22.539 (16%)	17.870 (12%)
€ 17.500 – € 19.999	18.346 (13%)	13.871 (9%)
€ 20.000 – € 24.999	19.120 (13%)	15.931 (11%)
€ 25.000 – € 29.999	11.567 (8%)	8.636 (6%)
€ 30.000 – € 34.999	7.703 (5%)	5.279 (3%)
€ 35.000 – € 39.999	4.104 (3%)	2.764 (2%)
€ 40.000 of meer	7.116 (5%)	2.350 (2%)

Bron: VMSW (2019a), VMSW (2019b: aantal huurders, leeftijdscategorieën, gezinsleden, nationaliteitscategorieën, inkomenscategorieën, laatste update 8 november 2019) en (1) persoonlijke communicatie met VMSW (21 april 2020).

Opmerkingen: (1) sociale huurders die een andere woning zoeken worden niet meegenomen. Kandidaten die bij meerdere sociale huisvestingsmaatschappijen zijn ingeschreven kunnen dubbel worden geteld.

De inkomensvoorwaarde om het recht op een sociale huurwoning te bepalen net als het meenemen van het inkomen in de huurprijsberekening zorgt ervoor dat de bulk van de woonsubsidies die aan sociale huur worden verstrekt, terecht komen aan de onderkant van de inkomensverdeling: haast 95%

van de woonsubsidies voor huurders in de vorm van sociale huur gaan naar het eerste en het tweede inkomenskwintiel⁶⁰ (Heylen, 2016).

Ten slotte is het belangrijk om in acht te nemen dat de wachtlijst met kandidaat-huurders niet het volledige potentiële bereik van de sociale huurmarkt weergeeft. Uit de recentste Woonsurvey (2018) blijkt dat 46,5% van de private huurders aan de inkomens- en eigendomsvoorwaarden voldoen waardoor ze in aanmerking komen voor een sociale huurwoning, terwijl slechts 28% nu reeds op de wachtlijst staat (Heylen, 2019). Uit deze studie komt naar voren dat het voornamelijk de 65-plussers zijn die zich minder vaak kandidaat stellen dan de andere leeftijdsgroepen hoewel ze recht zouden hebben op een sociale woning.

7.2. Afgeleide rechten

7.2.1. Vervoersgarantie De Lijn

Tabel 25 geeft een overzicht van de verschillende types abonnementen bij De Lijn en hun aandeel in het totaal aantal abonnementen: de vervoersgaranties (VG-abonnementen) nemen het kleinste aandeel van het totaal in (5%), de meeste abonnementen worden verkocht aan ouderen (minstens 65 jaar, 40%) en jongeren (min 26 jaar: Buzzy Pazz, 25%). Het valt op dat de VT-abonnementen, een ander voordeeltarief aangeboden door De Lijn aan gerechtigden op de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering (€ 55 in 2020), eveneens een groot aandeel heeft in het totaal (19%).

Tabel 25 Abonnementen in omloop bij De Lijn, naar type, 2018

	Aantal	Aandeel
Totaal	745.722	100%
Type abonnement		
Buzzy Pazz	189.320	25%
Omnipas 25-64	77.888	10%
Omnipas 65+	299.535	40%
VT-abonnementen	141.873	19%
VG-abonnementen	37.106	5%

Bron: De Lijn (2018).

Om het huidige bereik uit Tabel 17 (0,6% van de Vlaamse bevolking van zes jaar of ouder) te contextualiseren, zetten we het aantal ontvangers van de vervoersgarantie zo goed als mogelijk af tegenover een groep van *potentieel* gerechtigden. Deze groep wordt gevormd door het totaal aantal personen dat zich in een van de in aanmerking komende statuten bevindt (in een minimaal scenario) plus hun gezinsleden als het recht overdraagbaar is (in een maximaal scenario). De potentiële groep gerechtigden op de vervoersgarantie van De Lijn bestaat uit personen die gerechtigd zijn op een (equivalent) leefloon (en hun gezinsleden), personen die een inkomensgarantie voor ouderen of een gewaarborgd inkomen voor bejaarden ontvangen (en hun gezinsleden), asielzoekers in een lokaal opvanginitiatief, en jongeren in begeleid zelfstandig wonen. Tabel 26 geeft het aantal personen dat zich in één van deze statuten bevinden weer voor één moment in 2018 en over het hele jaar indien deze cijfers beschikbaar zijn. Voor het aantal asielzoekers in lokale opvanginitiatieven en voor jongeren in begeleid zelfstandig wonen, zijn deze cijfers slechts bij benadering voorhanden. In 2018 waren er

⁶⁰ Het is belangrijk op te merken dat de woonsubsidies voor private huurders nagenoeg verwaarloosbaar zijn en dat het woonsubsidiebeleid over het algemeen veel sterker gericht is op eigenaars dan op huurders.

5.983 plaatsen in lokale opvanginitiatieven en 94% van alle individuele opvangplaatsen samen (niet uitsluitend plaatsen in lokale opvanginitiatieven) werden werkelijk bezet. Als we dezelfde verhouding toepassen voor de lokale opvanginitiatieven brengt dit ons op een geschat aantal asielzoekers in lokale opvanginitiatieven van 5.624. Het aantal jongeren in begeleid zelfstandig wonen bekomen we door het aantal jongeren die probleemgebonden hulp ontvangen via RTH (5.747) te vermenigvuldigen met het aandeel dat deze probleemgebonden hulp ontvangt in het domein 'wonen' (31%). Dit brengt ons bij benadering op 1.782 jongeren in begeleid zelfstandig wonen.

In een minimaal scenario beschouwen we het totaal aantal individuen in de statuten als potentieel gerechtigd. In het maximale scenario vermenigvuldigen we het aantal individuen in deze statuten⁶¹ met de gemiddelde gezinsgrootte in Vlaanderen. Dit doen we enkel voor de hoofdmaatregelen waarbij het recht overdraagbaar is op de gezinsleden, waarbij we een onderscheid maken tussen gezinnen met een referentiepersoon jonger of ouder dan 65 jaar. Voor de ontvangers van het leefloon en het equivalent leefloon nemen we de gemiddelde gezinsgrootte min 65 jaar, voor de inkomensgarantie voor ouderen en het gewaarborgd inkomen voor bejaarden nemen we de gemiddelde gezinsgrootte plus 65 jaar. Opgelet, het kan zijn dat de gezinssituatie van de individuen in deze statuten verschilt van het Vlaamse gemiddelde, maar deze informatie ontbreekt. We komen hierop terug in Deel 8.2.1.

Tabel 26 geeft de cijfers weer om de potentiële groep gerechtigden op de vervoersgarantie van De Lijn te bepalen, net als het bereik *binnen* deze potentiële groep gerechtigden en het *potentiële* bereik t.o.v. het relevante deel van de Vlaamse bevolking, in een minimaal en een maximaal scenario. Laat ons eerst het bereik *binnen* de potentiële groep gerechtigden bekijken door het aantal ontvangers van een vervoersgarantie te vergelijken met het totaal aantal potentieel gerechtigden. Nemen we één moment in 2018, dan ontvangt 37,2% van de potentieel gerechtigden bepaald in een minimaal scenario effectief een vervoersgarantie van De Lijn. Werken we met het aantal potentieel gerechtigden op jaarbasis, dan ligt het bereik binnen de groep potentieel gerechtigden op 30,1% in het minimale scenario. Als we rekening houden met de overdraagbaarheid van het recht voor de inkomensgetoetste hoofdmaatregelen (i.e. het maximale scenario) dan daalt het bereik binnen de groep potentieel gerechtigden naar 18,5% (met momentopname voor 2018) en verder tot 14,2% (met jaarcijfers voor 2018).

Zetten we het aantal ontvangers af ten opzichte van de Vlaamse bevolking van zes jaar of ouder, dan komen we op een *huidig* bereik van 0,6% (zie Tabel 17). Als we ervan uitgaan dat alle potentieel gerechtigden ook effectief gebruik maken van de vervoersgarantie van De Lijn, dan stijgt het *potentiële* bereik minimaal tot 1,6% – 2% en maximaal tot 3,3% – 4,3% (Tabel 26). We moeten hierbij opmerken dat niet alle potentieel gerechtigden effectief gebruik zullen maken van De Lijn: het recentste onderzoek naar verplaatsingsgedrag in Vlaanderen (2018-2019) toont dat voor slechts 3% van de verplaatsingen door Vlamingen, de tram of bus van De Lijn het hoofdvervoersmiddel is (Departement MOW, 2019). Het zou interessant zijn om het aantal vervoersgaranties te vergelijken met het totaal aantal reizigers dat gebruik maakt van De Lijn, maar dit cijfer is voorlopig nog onbekend.

⁶¹ Opgelet, het is in de praktijk mogelijk dat er individuen met een statuut in hetzelfde gezin wonen. Dit kunnen we echter niet meenemen in onze schattingen.

Tabel 26 Potentiële groep gerechtigden, bereik binnen potentiële gerechtigden en potentieel bereik t.o.v. Vlaamse bevolking plus zes jaar, minimaal en maximaal scenario, vervoersgarantie De Lijn, 2018

	Minimaal scenario		Gemiddelde gezinsgrootte	Maximaal scenario	
	Momentopname 2018	Jaarbasis 2018		Momentopname 2018	Jaarbasis 2018
Ontvangers vervoersgarantie	37.106	37.106		37.106	37.106
Potentiële groep gerechtigden	99.873 individuen	123.400 individuen		200.413 gezinsleden	261.530 gezinsleden
Leefloon ¹	37.739	59.457	2,60	98.036	154.454
Equivalent leefloon ²	3.299	5.108	2,60	8.570	13.269
Inkomensgarantie voor ouderen ³	49.792	Geen info, idem momentopname: 49.792	1,68	83.651	Geen info, idem momentopname: 83.651
Gewaarborgd inkomen voor bejaarden ⁴	1.637	Geen info, idem momentopname: 1.637	1,68	2.750	Geen info, idem momentopname: 2.750
Asielzoekers in lokale opvanginitiatieven ⁵	Geen info, idem jaarbasis: 5.624	5.624	1	Recht niet overdraagbaar, idem minimaal: 5.624	Recht niet overdraagbaar, idem minimaal: 5.624
Jongeren in begeleid zelfstandig wonen ⁶	Geen info, idem jaarbasis: 1.782	1.782	1	Recht niet overdraagbaar, idem minimaal: 1.782	Recht niet overdraagbaar, idem minimaal: 1.782
Bereik					
Ontvangers t.o.v. potentiële groep gerechtigden	37,2%	30,1%		18,5%	14,2%
Potentieel bereik: potentiële groep gerechtigden t.o.v. Vlaamse bevolking plus 6 jaar	1,6%	2,0%		3,3%	4,3%

Bronnen: (1) POD MI (2018c, 2018d); (2) POD MI (2018a, 2018b); (3) SFPD (2018); (4) SFPD (2018); (5) Fedasil (2018); (6) Agentschap Jongerenwelzijn (2018). De gemiddelde gezinsgrootte is afkomstig van Statistiek Vlaanderen (2018a).

Opmerkingen: momentopname van (1) en (2) 01/2018, van (3) en (4) 01/01/2018. Bij (4) geen opdeling naar gewest beschikbaar voor het gewaarborgd inkomen voor bejaarden in SFPD (2018), daarom werd dezelfde verhouding als bij (3) toegepast (48.14% van 3.400 gerechtigden).

7.2.2. Sociaal tarief water

In 2018 werd de waterfactuur voor 176.631 gezinnen berekend aan het sociaal tarief en aan 58.261 gezinnen werd een compensatie toegekend. Voor gezinnen die de heffing op waterverontreiniging dienden te betalen, werd deze in 5.170 gevallen berekend aan het sociaal tarief. Het totaal aantal gezinnen die het sociaal tarief ontvingen bedroeg dus 240.062 in 2018, ofwel 8,5% van de Vlaamse gezinnen (zie Tabel 17). De gedeelde inkomsten van het sociaal tarief op de waterfactuur (inclusief compensatie) wordt voor 2018 geraamd op ongeveer € 60 miljoen. Voor het sociaal tarief op de heffing bedroegen de gedeelde inkomsten € 255.188,60 in heffingsjaar 2017.

Het is hierbij belangrijk op te merken dat het sociaal tarief voor water enkel wordt toegekend als iemand in het gezin een van de in aanmerking komende statuten heeft op 1 januari van het jaar. Dit zijn personen die het (equivalent) leefloon krijgen, die een inkomensgarantie voor ouderen of een gewaarborgd inkomen voor bejaarden ontvangen, die de inkomensvervangende of integratietegemoetkoming krijgen uitgekeerd of die gerechtigd zijn op het zorgbudget voor ouderen met een zorgnood. De cijfers uit Tabel 26 die de potentiële groep gerechtigden op de vervoersgarantie van De Lijn bepalen, maken duidelijk dat deze momentopname de gerechtigden *in het hele jaar* onderschat⁶². Het aantal individuen dat een leefloon ontvangen ligt ongeveer 60% hoger wanneer we naar het jaarcijfer kijken dan wanneer we enkel de cijfers van de maand januari meenemen (59.457 versus 37.739), bij het equivalent leefloon is dit 55% (5.108 versus 3.299). Voor individuen die gerechtigd zijn op de inkomensvervangende- en/of integratietegemoetkoming is het verschil minder groot: op 31 december 2018 waren 95.785 Vlamingen gerechtigd (FOD SZ, 2018), over heel 2018 waren dit er 101.542 (persoonlijke communicatie met FOD Sociale Zekerheid (14 april 2020)). Vergelijkbare cijfers ontbreken voor de andere hoofdmaatregelen (inkomensgarantie voor ouderen, het gewaarborgd inkomen voor bejaarden en het zorgbudget voor ouderen met een zorgnood).

Daarnaast moeten we in het achterhoofd houden dat de huidige statuten die worden gebruikt om het sociaal tarief toe te kennen maar gedeeltelijk de groep die met een betaalbaarheidsrisico kampt identificeren (VMM, 2018): slechts 40% van de ontvangers zouden zonder het sociaal tarief een betaalbaarheidsrisico⁶³ hebben gelopen (zie ook Deel 2.2.2). Voor hen is de sociale correctie een krachtig middel om het betaalbaarheidsrisico terug te dringen. Het onderzoek leert ons eveneens dat de andere 60% ook zonder de sociale correctie geen betaalbaarheidsrisico zou lopen volgens de gebruikte indicatoren en dat er andere gezinnen zijn die wel met een betaalbaarheidsrisico worden geconfronteerd maar die niet van de sociale correctie kunnen profiteren.

7.2.3. Bijdrage zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming

De hoogte van de zorgpremie die verzekerden dienen te betalen is afhankelijk van het recht op de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Het aandeel VT gerechtigden in de Vlaamse sociale bescherming (14,3% zie Tabel 17) en het aandeel VT gerechtigden in de totale Vlaamse

⁶² We moeten hierbij dezelfde opmerking maken als bij de vervoersgarantie van De Lijn: het is in de praktijk mogelijk dat er individuen met een statuut in hetzelfde gezin wonen. Dit kunnen we echter niet meenemen in onze schattingen.

⁶³ Gemeten volgens een normatieve kostenindicator op basis van referentiebudgetten: het gezin loopt een betaalbaarheidsrisico wanneer het budget dat nodig is om een minimaal noodzakelijke hoeveelheid water aan te kopen hoger ligt dan 1,4% van het beschikbare inkomen.

bevolking (14,5%⁶⁴) is gelijkaardig. Om inzicht te krijgen in het profiel van de personen die een verminderde bijdrage betalen, kijken we rechtstreeks naar het profiel van de VT gerechtigden. Tabel 27 vat deze informatie samen. We moeten hierbij opmerken dat personen van 25 jaar of jonger geen zorgpremie moeten betalen. Het profiel van de VT gerechtigden binnen de Vlaamse sociale bescherming zal dus afwijken van Tabel 27. Meer dan de helft van de VT gerechtigden is 50 jaar of ouder. 47% van de gerechtigden heeft een partner (al dan niet met kinderen) en 46% is alleenstaande (al dan niet met kinderen). Haast twee-derde van de VT gerechtigden is van Belgische herkomst, 27% heeft ouders die of is zelf buiten de EU28 geboren zijn.

Tabel 27 Profiel gerechtigden op verhoogde tegemoetkoming, 2017, Vlaams Gewest

	Aantal	Aandeel
VT gerechtigden	934.150	100%
Leeftijd		
17 jaar of jonger	175.047	19%
18 – 24	63.816	7%
25 – 49	187.938	20%
50 – 64	153.347	16%
65 jaar of ouder	354.002	38%
Huishoudtype		
Koppel met kinderen	270.905	29%
Alleenstaande ouder	175.868	19%
Koppel zonder kinderen	165.195	18%
Alleenstaande	250.849	27%
Overige	71.333	8%
Herkomst¹		
België	599.667	64%
EU28	78.297	8%
Niet-EU28	256.186	27%

Bron: Statistiek Vlaanderen (2017).

Opmerking: (1) voor meer informatie over de bepaling van herkomst, zie <https://www.statistiekvlaanderen.be/bevolking-van-buitenlandse-herkomst-totaal-en-naar-herkomstgroep>

In de afgelopen jaren zijn er verschillende initiatieven ondernomen om het recht op de verhoogde tegemoetkoming automatisch toe te kennen en zo de (vermoedelijke) non-take-up terug te dringen (zie Lefevere e.a. (2019) voor een overzicht). Het effect op de non-take-up werd becijferd voor twee van deze initiatieven: de 'proactieve flux' die voor de eerste keer plaatsvond in 2015 (Goedemé e.a., 2017; Van Gestel e.a., 2017) en de automatische elektronische gegevensuitwisseling voor personen in bepaalde statuten (Lefevere e.a., 2019). De proactieve flux werd in het leven geroepen om personen met een langdurig laag inkomen naar de verhoogde tegemoetkoming te leiden. In 2015 ontvingen de ziekenfondsen een lijst met leden die volgens fiscale informatie uit 2013 voldeden aan de inkomensvoorwaarde om het recht te kunnen openen. Deze leden werden door de ziekenfondsen proactief aangespoord (via een brief, e-mail en/of telefoon) om een aanvraag op te starten. Over de periode 2015-2017 voerden onderzoekers van de Universiteit Antwerpen samen met de Christelijke Mutualiteit (CM) een experimenteel onderzoek uit naar de impact van deze proactieve flux op het (succesvol) aanvragen van de verhoogde tegemoetkoming. Uit de studie bleek dat dit inderdaad tot

⁶⁴ Op 1 januari 2018 waren er 947.308 VT gerechtigden op de 6.552.967 inwoners van het Vlaams Gewest (Statistics Belgium, 2018; Statistiek Vlaanderen, 2018b).

een succesvol resultaat leidde: de proactieve flux heeft ervoor gezorgd dat drie- tot viermaal zoveel gezinnen met een laag inkomen de verhoogde tegemoetkoming krijgen toegekend.

Voor statuut-gerechtigden (zie Deel 3.2.5) gebeurt de toekenning vandaag automatisch via elektronische gegevensuitwisseling. Dit is niet altijd zo geweest. Lefevere e.a. (2019) brengen in kaart wat het effect was van de automatische elektronische gegevensuitwisseling tussen de erkennende instanties en de ziekenfondsen (via de KSZ) op het opnemen van de verhoogde tegemoetkoming over de periode 2003-2011. Ze doen dit voor drie groepen van statuut-gerechtigden: gerechtigden op een inkomensgarantie voor ouderen of een gewaarborgd inkomen voor bejaarden, volwassenen die een uitkering voor personen met een handicap ontvangen⁶⁵, en personen die een leefloon krijgen. Vooral bij personen die een leefloon ontvangen stellen de onderzoekers een grote stijging vast over de bestudeerde periode: in 2003 was slechts 60% van de leefloongerechtigden effectief gerechtigd op de verhoogde tegemoetkoming, in 2011 was dit toegenomen tot 89%. Deze stijging kan grotendeels worden toegeschreven aan de aansluiting van de OCMW's bij de KSZ, maar ook de toegenomen kwaliteit van de elektronisch gegevensuitwisseling heeft hiertoe bijgedragen. Bij de overige twee groepen is de reeds hoge opname verder toegenomen tot nagenoeg volledig: van 95% tot 99% bij de gerechtigden op een inkomensgarantie voor ouderen of een gewaarborgd inkomen voor bejaarden, van 92% tot 98% voor ontvangers van een uitkering voor personen met een handicap. Voor deze statuten is er reeds lange tijd een automatische gegevensuitwisseling (sinds 1994) wat hun hogere startpositie verklaart.

⁶⁵ Een inkomensvervangende tegemoetkoming, een integratietegemoetkoming of de vroegere tegemoetkoming hulp aan bejaarden (nu zorgbudget voor ouderen met een zorgnood).

HOOFDSTUK 8. De impact van harmonisering

In dit hoofdstuk gaan we empirisch na wat de gevolgen zijn als inkomensbegrippen en gezinsbegrippen van verschillende maatregelen geharmoniseerd zouden worden. We bekijken deze impact in termen van het bereik, de verdeling over inkomensgroepen en gezinstypen heen en de armoede, steeds ten opzichte van de situatie vandaag. Centraal staat de vraag wie de winnaars en verliezers zijn van harmonisering.

We bespreken eerst de methodologie in Deel 8.1. De baseline (Deel 8.2) en de harmoniseringsscenario's (Deel 8.3) komen vervolgens aan bod. De impact van de harmoniseringsscenario's wordt weergegeven in Deel 8.4, afzonderlijk voor harmoniseringsscenario's die betrekking hebben op het inkomensbegrip en voor harmoniseringsscenario's die betrekking hebben op het gezinsbegrip. We gaan voor de verschillende harmoniseringsscenario's telkens na wat de gevolgen zijn op het bereik van de maatregel, de winnaars en verliezers over inkomensgroepen en gezinstypen heen en, indien van toepassing, het armoederisico. Bij alle resultaten worden de 95% betrouwbaarheidsintervallen weergegeven om de onzekerheid van de puntschatting aan te duiden. In Deel 8.5 formuleren we voorstellen om de uitgevoerde harmoniseringsalternatieven te herhalen op administratieve data die reeds voorhanden zijn binnen de administraties of die kunnen worden aangevraagd om meer gedetailleerde inschattingen te maken.

8.1. Methodologie

Om deze harmonisering te berekenen maken we gebruik van het statisch microsimulatiemodel van belastingen en uitkeringen EUROMOD⁶⁶. Dit model werd ontwikkeld voor de EU-lidstaten aan de Universiteit van Essex (zie bijvoorbeeld Sutherland en Figari (2013) voor meer informatie). Het model laat onder andere toe om voor elk gezin in de onderliggende steekproef hervormingen van uitkeringen te simuleren en de verdelingsgevolgen in kaart te brengen. De onderliggende gegevens zijn afkomstig van de EU-SILC (*European Union Statistics on Income and Living Conditions*). Deze gegevens worden voor België jaarlijks door Statistics Belgium verzameld en zijn een representatieve steekproef van de Belgische private huishoudens. De EU-SILC data bevatten gedetailleerde informatie over de inkomenssituatie en levensomstandigheden van deze gezinnen. De data waarmee we werken zijn de Belgische SILC-gegevens van 2017. De inkomensdata in deze bevraging hebben betrekking op 2016, maar worden geïndexeerd naar 2019. De regelgeving geldt voor het jaar 2019 en geeft de beleidsregels weer zoals ze van kracht zijn op 30 juni 2019.

Merk op dat de toekenning van nagenoeg alle maatregelen die worden bestudeerd in dit rapport rechtstreeks of als afgeleid recht van de hoofdmaatregel gebruik maken van het laatst gekende aanslagbiljet, wat betekent dat men vandaag kijkt naar inkomens van 2017 (zie Hoofdstuk 3). In de simulaties wordt er voor iedereen rekening gehouden met een geïndexeerd inkomen, alsof ze het in 2019 hebben ontvangen. Dit zal ervoor zorgen dat het aantal gerechtigden wordt onderschat, daar een aantal gezinnen mogelijk boven de inkomensgrens uitkomen met een geïndexeerd inkomen terwijl dit niet het geval zou zijn als er met inkomens uit 2017 zou worden gewerkt.

De EU-SILC data bevatten slechts in beperkte mate informatie over inkomen uit onroerende en roerende goederen. Dit betekent dat de belasting van deze inkomensbronnen slechts gedeeltelijk is opgenomen in EUROMOD: enkel de fiscale behandeling van de eigen woning zit in het model, en op

⁶⁶ We gebruiken de recentste publieke versie van EUROMOD (I2.0+) en onderliggende data (BE_2017_a4).

het roerend inkomen wordt een bevrijdende roerende voorheffing toegepast. Deze laatste aanname ligt in lijn met wat blijkt uit de fiscale aangiften: Tabel 1 in Deel 1.4 toont dat de roerende inkomsten slechts 0,4% van het netto belastbaar inkomen vertegenwoordigen en dat amper 2,8% van de aangiften roerende inkomsten bevat. Aan de onderkant van de inkomensverdeling (lager dan € 15.000 netto belastbaar inkomen) ligt het aandeel aangiften met roerende inkomsten gemiddeld lager (1,1%) waarbij de roerende inkomsten gemiddeld 0,3% van het netto belastbaar inkomen bedragen (Statistics Belgium, 2016).

Om betrouwbare informatie over onroerende inkomsten te hebben is een koppeling nodig met de fiscale aangiften die gebundeld worden in het IPCAL-databestand. Deze koppeling is niet beschikbaar voor de recentste regelgeving, enkel voor 2009. In vorig werk hebben we deze koppeling gebruikt om de impact van de KI-test te simuleren op het ontvangen van school- en studietoelagen voor de regelgeving van 2015 (Vinck et al., 2015). Daaruit blijkt dat ongeveer 3% van de Vlaamse gezinnen met kinderen ten laste die voldoen aan de inkomstenstoets voor de school- en studietoelagen, een KI vreemd gebruik heeft dat, vermenigvuldigd met drie, hoger ligt dan 20% van het inkomen zonder de KI's (i.e. de KI-test, zie Deel 3.1.2). De geïdentificeerde gezinnen bevinden zich aan de onderkant van de inkomensverdeling (eerste en tweede kwintiel) en het gaat voornamelijk om zelfstandigen. Tabel 28 geeft de resultaten weer. De simulaties in dit rapport houden geen rekening met de KI's. We zijn genooddaakt om een vereenvoudigd inkomensbegrip toe te passen, hierdoor zal het aantal gerechtigden worden overschat voor maatregelen die de KI's meenemen in hun inkomensbegrip.

Tabel 28 Simulatie toepassing KI-test binnen school- en studietoelagen op populatie Vlaamse gezinnen met kinderen

	% geïdentificeerd door KI-test [95% betrouwbaarheidsinterval]
Vlaamse gezinnen met kinderen	3,4% [1,8% - 5,0%]
Inkomenskwintiel	
1 [€0 – €715]	10,9% [1,3% - 20,1%]
2 [€716 – €1.200]	4,4 % [1,0% - 7,8%]
3 [€1.201-€1.680]	2,2% [-2% - 6%]
4 [€1.681-€2.308]	0%
5 [€2.310-€7.333]	0%
Beroepscategorie	
Werknemer	1,7% [0,2% - 3,1%]
Zelfstandige	14,0% [7,4% - 20,5%]

Bron: Vinck et al. (2015: 24).

Om een inschatting te geven van de aanwezigheid van KI's over de inkomensverdeling, geven we in Appendix 1 op basis van de HFCS data (*Household Finance and Consumption Survey*) het aandeel en het gemiddelde KI weer per kwintiel van het bruto belastbaar en het netto belastbaar gezinsinkomen. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen het KI van de eigen woning, het KI van de gebouwen die gebruikt worden voor eigen beroepsdoeleinden en de andere KI's (vreemd gebruik). Hieruit blijkt dat bij ongeveer de helft van de gezinnen in het eerste inkomenskwintiel KI aanwezig is tegenover 96% in het hoogste kwintiel. Het leeuwendeel van de KI's wordt gevormd door de eigen woning. KI's voor eigen beroepsdoeleinden en KI's vreemd gebruik komen bij veel minder gezinnen voor (respectievelijk 1%-3% en 9%-28% afhankelijk van het inkomenskwintiel en de gekozen inkomensverdeling). De gemiddelde niet-geïndexeerde KI-waarde bij de gezinnen waar KI voor eigen beroepsdoeleinden aanwezig is, bedraagt € 286 in het laagste bruto belastbare inkomenskwintiel en € 2.022 in het hoogste

bruto belastbare inkomenskwintiel (de overeenkomstige cijfers volgens de netto belastbare inkomensverdeling bedragen respectievelijk € 286 en € 1.893). Voor het vreemd gebruik bedraagt het gemiddelde niet-geïndexeerde KI € 1.224 in het laagste bruto belastbare inkomenskwintiel en € 956 in het hoogste kwintiel, volgens de netto belastbare inkomensverdeling ligt het gemiddelde op € 753 in het laagste kwintiel en € 1.186 in het hoogste kwintiel.

We berekenen het bereik op dezelfde wijze als in Hoofdstuk 7, dat wil zeggen we zetten het aantal gerechtigden op de maatregel af ten opzichte van een relevante vergelijkingsgroep: de Vlaamse gezinnen in het algemeen, de Vlaamse gezinnen met kinderen ten laste, en/of de Vlaamse kinderen ten laste. Kinderen ten laste worden beschouwd als de kinderen die rechtgevend zijn op de kinderbijslag, we wijken hierbij dus af van de fiscale definitie van kinderen ten laste. Waar het interessant is geven we ook het bereik voor een specifiekere subgroep weer (bijvoorbeeld (gezinnen met) kinderen ten laste tussen 0 en 3 jaar voor de inkomensgerelateerde kinderopvang). We tonen ook het profiel van de gerechtigden door het bereik weer te geven naar gezinstype, aantal kinderen ten laste en naar positie dat de gerechtigden innemen in de Vlaamse inkomensverdeling.

De winnaars en verliezers stellen we voor in termen van (1) het recht op de maatregel, en (2) de hoogte van het ontvangen of te betalen bedrag. Hier maken we opnieuw gebruik van het gezinstype, het aantal kinderen ten laste in het gezin en de inkomenspositie om te achterhalen waar de winnaars en de verliezers zich situeren.

Om het armoederisico te berekenen maken we gebruik van de Europese armoedegrenzen waarbij individuen als arm worden beschouwd wanneer hun netto beschikbaar gezinsinkomen onder de armoedegrenzen ligt. Deze armoedegrenzen wordt gedefinieerd als 60% van het mediane geëquivaliseerd netto beschikbaar gezinsinkomen. We geven de resultaten weer voor twee armoedegrenzen, namelijk enerzijds berekend op basis van het Belgische mediane inkomen en anderzijds op basis van het Vlaamse mediane inkomen en laten dus zien hoe de gezinnen zich situeren in de Belgische en Vlaamse inkomensverdeling. De Belgische armoedegrens is vastgesteld op 60% van het mediane *Belgische* netto beschikbaar gezinsinkomen, de Vlaamse armoedegrens op 60% van het mediane *Vlaamse* netto beschikbaar gezinsinkomen. Het netto beschikbaar gezinsinkomen omvat alle inkomens van het gezin na aftrek van belastingen en na ontvangst van eventuele uitkeringen. Het geeft het inkomen weer waarover het gezin kan beschikken om daadwerkelijk uit te geven. Om rekening te houden met verschillen in gezinssamenstelling worden de inkomens gestandaardiseerd met een equivalentieschaal. We volgen de standaardbenadering in de EU door de inkomens te delen door de aangepaste OESO-equivalentieschaal. Deze equivalentieschaal kent de eerste volwassene een factor 1 toe, elke extra volwassene (i.e. elk gezinslid vanaf 14 jaar) een factor 0,5, en elk kind (i.e. elk gezinslid jonger dan 14 jaar) een factor 0,3. Naast het percentage individuen onder de armoedegrenzen, tonen we ook hoe diep de Vlamingen onder de armoedegrenzen leven, dit is de armoedekloof. De impact op het armoederisico en de armoedekloof worden enkel berekend voor de maatregelen die op een *directe* manier het netto beschikbaar gezinsinkomen verhogen, namelijk de sociale toeslagen binnen het Groeipakket en de school- en studietoelagen. De andere maatregelen hebben enkel *indirect* een impact op het netto beschikbaar gezinsinkomen doordat ze bepaalde kosten verlagen: kosten gerelateerd aan kinderopvang, huur, openbaar vervoer, water en de bijdrage aan de Vlaamse sociale bescherming. Deze kosten worden niet verrekend in de Europese armoede-indicator en laten we bijgevolg buiten beschouwing in de bespreking van de armoede-effecten van de verschillende harmoniseringsscenario's.

8.2. Baseline

De baseline geeft de regelgeving weer die van toepassing is op 30 juni 2019. Voor de maatregelen met eigen inkomenstoets geven Tabel 29-32 een overzicht van de onderdelen van de inkomenstoets die wel en niet zijn opgenomen in de simulaties op basis van EUROMOD. Voor de maatregelen die reeds deel uitmaken van EUROMOD, zie Derboven et al. (2019) voor meer informatie. Als de maatregel niet staat geprogrammeerd in de standaardversie van EUROMOD, passen we zelf de beleidsregels (vereenvoudigd) toe. Voor de afgeleide rechten vatten Tabel 33-35 samen welke hoofdmaatregelen wel en geen deel uitmaken van EUROMOD en op welke manier het afgeleide recht wordt gesimuleerd. Opnieuw verwijzen we naar Derboven et al. (2019) voor meer informatie over de hoofdmaatregelen.

Tabel 29 Onderdelen inkomenstoets **sociale toeslag binnen Groeipakket** meegenomen in simulaties, baseline, situatie op 30 juni 2019

Baseline	Groeipakket: sociale toeslag
Opgenomen in EUROMOD	Ja
Inkomensbegrip	<p>1. Bruto belastbaar beroepsinkomsten:</p> <p>1.1. Inkomsten uit (zelfstandige) arbeid</p> <p>1.2. Inkomsten uit werkloosheidsuitkeringen, ziekte- en invaliditeitsuitkeringen, pensioenen</p> <p><i>Alle bruto belastbare beroepsinkomsten <u>na</u> aftrek van sociale zekerheidsbijdragen en <u>voor</u> aftrek beroepskosten</i></p> <p>2. Inkomsten uit het buitenland en uitbetaald door een Europese of internationale instelling:</p> <p><i>Zit vervat in de inkomsten uit (zelfstandige) arbeid</i></p> <p>3. (Equivalent) leefloon</p> <p>4. Inkomensvervangende tegemoetkoming:</p> <p><i>Zit vervat in de ziekte- en invaliditeitsuitkeringen</i></p> <p>5. Onderhoudsuitkeringen:</p> <p>5.1. +80% indien ontvangen</p> <p>5.2. -80% indien betaald</p> <p><i>De onderhoudsuitkeringen voor ex-partners vallen niet te onderscheiden</i></p> <p><u>Niet opgenomen:</u></p> <p>Driemaal KI vreemd gebruik</p> <p>Eenmaal KI eigen beroepsdoeleinden</p> <p>KI-test</p> <p>Verschillend inkomensbegrip voor zelfstandigen</p>
Gezinsbegrip	Inkomen van ouders/partners die op hetzelfde adres wonen Bij alleenstaande ouders wordt enkel met zijn/haar inkomen rekening gehouden
Inkomensgrenzen (op jaarbasis)	Alle gezinnen (ongeacht aantal kinderen en wanneer geboren): € 30.986,17 Gezinnen met drie of meer kinderen waarvan er minstens één geboren is vanaf 2019: € 61.200
Bedragen (per maand)	Zie Derboven et al., 2019: p.28: Kinderen geboren voor 2019: bedragen oude systeem Kinderen geboren vanaf 2019: bedragen Groeipakket

In de simulaties wordt er voor de toetsing van het recht op sociale toeslag binnen het Groeipakket zowel voor werknemers als voor zelfstandigen gewerkt met het bruto belastbaar beroepsinkomen aangevuld met de andere componenten. Het netto belastbaar inkomen voor zelfstandigen op basis van EU-SILC is namelijk weinig informatief omdat de data geen gegevens van de werkelijke beroepskosten bevat, EUROMOD simuleert voor iedereen het wettelijk forfait. Bovendien wordt de schooltoeslag niet gesimuleerd omdat deze op 30 juni 2019 nog niet geïntegreerd is in het Groeipakket. De school- en studietoelagen worden daarom samen gesimuleerd, volgens de beleidsregels die van toepassing zijn voor het schooljaar 2018-2019 (i.e. een netto belastbaar inkomen, zie Tabel 30). Om in de mate van het mogelijke de impact van harmonisering voor de school- en studietoelagen apart na te gaan, maken we in de analyses een opdeling naar opleidingsniveau.

Tabel 30 Onderdelen inkomenstoets **school- en studietoelagen** meegenomen in simulaties, baseline, situatie op 30 juni 2019

Baseline	School- en studietoelagen
Opgenomen in EUROMOD	Ja
Inkomensbegrip	<p>1. Netto belastbaar beroepsinkomsten:</p> <p>1.1. Inkomsten uit (zelfstandige) arbeid</p> <p>1.2. Inkomsten uit werkloosheidsuitkeringen, ziekte- en invaliditeitsuitkeringen, pensioenen <i>Alle netto belastbare beroepsinkomsten <u>na</u> aftrek van sociale zekerheidsbijdragen en <u>na</u> aftrek beroepskosten</i></p> <p>2. Inkomsten uit het buitenland en uitbetaald door een Europese of internationale instelling: <i>Zit vervat in de inkomsten uit (zelfstandige) arbeid</i></p> <p>3. (Equivalent) leefloon</p> <p>4. Inkomensvervangende tegemoetkoming: <i>Zit vervat in de ziekte- en invaliditeitsuitkeringen</i></p> <p>5. Onderhoudsuitkeringen:</p> <p>5.1. +80% indien ontvangen</p> <p>5.2. -80% indien betaald</p> <p>6. 60% inkomsten uit verhuur onroerende goederen</p> <p>7. Forfaitaire aftrek</p> <p><u>Niet opgenomen:</u> Tweemaal KI vreemd gebruik Eenmaal KI eigen beroepsdoeleinden KI-test Roerende inkomsten Afzonderlijk belastbare inkomsten</p>
Gezinsbegrip	<p>Gehuwde/samenwonende leerling/student: inkomen leerling/student en inkomen zijn/haar partner <i>Alleen wettelijk samenwonende leerlingen/studenten worden meegenomen</i></p> <p>Zelfstandige leerling/student: inkomen leerling/student</p> <p>Leerling/student ten laste: inkomen van ouders/partners die op hetzelfde adres wonen</p> <p>Alleenstaande leerling/student: inkomen leerling/student <i>Bevat alle leerlingen/studenten die niet tot één van de drie bovenstaande categorieën behoren</i></p>

Baseline	School- en studietoelagen
Inkomensgrenzen (op jaarbasis)	Zoals van toepassing voor het schooljaar 2018-2019 Verschillende minimum- en maximumgrenzen naargelang het aantal punten van het gezin (gezinnen met 0-10 punten worden gesimuleerd, zie Derboven et al., 2019: p.32) Aantal punten wordt bepaald zoals van toepassing voor de school- en studietoelagen in schooljaar 2018-2019 (zie Tabel 9 in Deel 5.1.2 of Derboven et al., 2019: p.31)
Bedragen (per jaar)	Zoals van toepassing in schooljaar 2018-2019 (zie Derboven et al., 2019: p.33)

Tabel 31 Onderdelen inkomensstoets **inkomensgerelateerde kinderopvang** meegenomen in simulaties, baseline, situatie op 30 juni 2019

Baseline	Inkomensgerelateerde kinderopvang
Opgenomen in EUROMOD	Ja, aangepast
Inkomensbegrip	<p>1. Netto belastbaar beroepsinkomsten:</p> <p>1.1. Inkomsten uit (zelfstandige) arbeid</p> <p>1.2. Inkomsten uit werkloosheidsuitkeringen, ziekte- en invaliditeitsuitkeringen, pensioenen <i>Alle netto belastbare beroepsinkomsten <u>na</u> aftrek van sociale zekerheidsbijdragen en <u>na</u> aftrek beroepskosten</i></p> <p>2. Inkomsten uit het buitenland en uitbetaald door een Europese of internationale instelling: <i>Zit vervat in de inkomsten uit (zelfstandige) arbeid</i></p> <p>3. Onderhoudsuitkeringen: 80% indien ontvangen <i>Betaalde onderhoudsuitkeringen worden <u>niet</u> in mindering gebracht</i></p> <p>4. 60% inkomsten uit verhuur onroerende goederen</p> <p><u>Niet opgenomen:</u> Roerende inkomsten</p>
Gezinsbegrip	<p>Inkomen van ouders/partners die op hetzelfde adres wonen</p> <p>Bij alleenstaande ouders wordt enkel met zijn/haar inkomen rekening gehouden</p> <p>Minstens één kind tussen nul en drie jaar ten laste in het gezin</p>
Inkomensgrenzen (op jaarbasis) en bedragen (per dag)	<p>€ 0 – € 16.002,50: minimumtarief € 5,24</p> <p>€ 16.002,51 – € 17.202,51: € 6,62 – 1% per begonnen schijf van € 50 (maximaal – 25%)</p> <p>€ 17.202,51 – € 43.857,62: inkomen x 0,000385 (maximaal € 16,66)</p> <p>€ 43.857,63 – € 62.752,00: inkomen x 0,000380 (maximaal € 22,01)</p> <p>€ 62.752,01 en hoger: € 22,01 + € 0,60 per begonnen schijf van € 3.700</p> <p>Algemeen maximumtarief: € 29,09</p> <p>Algemeen minimumtarief: € 5,24</p> <p>Korting voor meerdere kinderen ten laste (t.e.m. 12 jaar): – € 3,29 vanaf het tweede kind</p> <p><u>Niet opgenomen:</u> Individueel verminderde tarieven (gesimuleerd als minimumtarief) Extra korting voor tweelingen</p>

Tabel 32 Onderdelen inkomenstoets **sociale huur** meegenomen in simulaties, baseline, situatie op 30 juni 2019

Baseline	Sociale huur
Opgenomen in EUROMOD	Nee, beleidsregels zelf toegepast
Inkomensbegrip	<p>1. Netto belastbaar beroepsinkomsten:</p> <p>1.1. Inkomsten uit (zelfstandige) arbeid</p> <p>1.2. Inkomsten uit werkloosheidsuitkeringen, ziekte- en invaliditeitsuitkeringen, pensioenen</p> <p><i>Alle netto belastbare beroepsinkomsten <u>na</u> aftrek van sociale zekerheidsbijdragen en <u>na</u> aftrek beroepskosten</i></p> <p>2. Inkomsten uit het buitenland en uitbetaald door een Europese of internationale instelling:</p> <p><i>Zit vervat in de inkomsten uit (zelfstandige) arbeid</i></p> <p>3. (Equivalent) leefloon</p> <p>4. Inkomensvervangende tegemoetkoming:</p> <p><i>Zit vervat in de ziekte- en invaliditeitsuitkeringen</i></p> <p>5. Onderhoudsuitkeringen:</p> <p>5.1. +80% indien ontvangen</p> <p>5.2. -80% indien betaald</p> <p><i>De onderhoudsuitkeringen voor kinderen vallen niet te onderscheiden</i></p> <p>6. 60% inkomsten uit verhuur onroerende goederen</p> <p>Eigenaars (met of zonder hypotheek) worden uitgesloten</p> <p><u>Niet opgenomen:</u> Roerende inkomsten</p>
Gezinsbegrip	Inkomen van alle meerderjarige gezinsleden die op hetzelfde adres wonen, uitgezonderd het inkomen van kinderbijslaggerechtigde kinderen, personen (andere dan de partners) die een handicap hebben of minstens 65 jaar oud zijn
Inkomensgrenzen (op jaarbasis)	<p>Alleenstaande zonder handicap: € 24.852</p> <p>Alleenstaande met handicap: € 26.934</p> <p>Andere gezinstypes: €37.276 + € 2.084 per persoon ten laste</p> <p>Personen ten laste zijn kinderbijslaggerechtigde kinderen en personen met een handicap</p>
Bedragen (per maand)	<p>Vereenvoudigde huurprijsberekening volgens twee scenario's:</p> <p>1. Woningen met minimale marktwaarde: Inkomen x 1/55 – € 19 per persoon ten laste – € 142 patrimoniumkorting Minimum huur: € 123</p> <p>2. Woningen met maximale marktwaarde: Inkomen x 1/55 – € 19 per persoon ten laste Minimum huur: € 242</p>

Bij de sociale huur is er naast de inkomensvoorwaarde ook een eigendomsvoorwaarde: men mag geen woning of bouwgrond volledig of gedeeltelijk in volle eigendom of volledig in vruchtgebruik hebben op het moment van inschrijving, zowel niet in België als in het buitenland. Dit benaderen we in de simulaties door iedereen die eigenaar is (met of zonder hypotheek) van zijn of haar hoofdverblijfplaats uit te sluiten van het recht op een sociale huurwoning. Bovendien is het belangrijk op te merken dat het gezinsbegrip op 30 juni 2019 ruimer is dan wat er vandaag van toepassing is: sinds 1 januari 2020 worden enkel de inkomens van de partners meegenomen, voordien telden alle meerderjarige gezinsleden mee met enkele uitzonderingen (zie Tabel 32)⁶⁷. Ten slotte wordt de huurprijs vereenvoudigd gesimuleerd volgens twee scenario's. Omdat we de marktwaarde van de woning niet kennen gaan we uit van een minimaal en een maximaal scenario. De marktwaarde is van belang om de minimale huurprijs, de maximale huurprijs en de patrimoniumkorting te bepalen. Onder het minimaal scenario veronderstellen we dat iedereen die recht zou hebben volgens de inkomens- en eigendomsvoorwaarde een woning met een minimale marktwaarde huurt: de huurprijs wordt verminderd met een patrimoniumkorting van € 142 en de totale huurprijs bedraagt minimaal € 123. Onder het maximaal scenario veronderstellen we dat iedereen die recht zou hebben volgens de inkomens- en eigendomsvoorwaarde een woning met een maximale marktwaarde huurt: er wordt geen patrimoniumkorting in mindering gebracht in de huurprijsberekening, maar de huurprijs is wel begrensd op minimaal € 242. In geen van beide scenario's kunnen we de huurprijs ook maximaal begrenzen.

Om de vervoersgarantie van De Lijn in kaart te brengen, veronderstellen we dat *iedereen* van de potentiële groep gerechtigden een jaarabonnement koopt aan het voordeeltarief (zie Deel 7.2.1. voor een vergelijkbare oefening). We zijn echter niet in staat om asielzoekers in een lokaal opvanginitiatief en jongeren in begeleid zelfstandig wonen mee te nemen in de potentiële groep gerechtigden.

Tabel 33 Onderdelen afgeleid recht **vervoersgarantie De Lijn** meegenomen in simulaties, baseline, situatie op 30 juni 2019

Baseline	Vervoersgarantie De Lijn	
Opgenomen in EUROMOD	Nee, beleidsregels zelf toegepast	
Afgeleid van statuten	1. (Equivalent) leefloon 2. Inkomensgarantie voor ouderen <u>Niet opgenomen:</u> Asielzoeker in een lokaal opvanginitiatief Jongere in begeleid zelfstandig wonen	
Gezinsbegrip	Zodra één gezinslid het statuut heeft, komt iedereen van het gezin in aanmerking	
Jaarabonnement	Zonder vervoersgarantie (per jaar)	Met vervoersgarantie (per jaar)
0-6 jaar	Gratis	Gratis
6-11 jaar	€ 54	€ 44 (korting = € 10)
12-24 jaar	€ 212	€ 44 (korting = € 168)
25-64 jaar	€ 319	€ 44 (korting = € 275)
65+ jaar	€ 54	€ 44 (korting = € 10)

⁶⁷ In EU-SILC (2017) wordt er bij de gezinnen die voldoen aan de eigendomsvoorwaarde, gemiddeld met de inkomsten van 1,48 gezinsleden rekening gehouden volgens het oude gezinsbegrip tegenover gemiddeld 1,34 gezinsleden volgens het nieuwe.

Ook bij het sociaal tarief op de waterfactuur laten de data niet toe om alle hoofdmaatregelen mee te nemen: het recht op de inkomensvervangende tegemoetkoming, de integratietegemoetkoming en het zorgbudget voor ouderen kunnen niet worden gesimuleerd. Dit is eveneens het geval bij de verhoogde tegemoetkoming, maar omdat dit systeem naast een groep gerechtigden op basis van statuut ook met een kwetsbare groep en een lage inkomensgroep werkt, worden deze personen normaal gezien wel opgevangen.

Tabel 34 Onderdelen afgeleid recht **sociaal tarief op waterfactuur** meegenomen in simulaties, baseline, situatie op 30 juni 2019

Baseline	Sociaal tarief op waterfactuur		
Opgenomen in EUROMOD	Nee, beleidsregels zelf toegepast		
Afgeleid van statuten	1. (Equivalent) leefloon 2. Inkomensgarantie voor ouderen <u>Niet opgenomen:</u> Inkomensvervangende tegemoetkoming Integratietegemoetkoming Zorgbudget voor ouderen met een zorgnood		
Gezinsbegrip	Zodra één gezinslid het statuut heeft, komt het gezin in aanmerking		
Aantal gedomiciëerden¹	Gemiddeld verbruik (per jaar)	Waterprijs zonder sociaal tarief	Waterprijs met sociaal tarief
1 persoon	39m ³	€ 249,02	€ 49,80
2 personen	65m ³	€ 339,22	€ 67,84
3 personen	91m ³	€ 429,41	€ 85,88
4 personen	110m ³	€ 489,22	€ 97,84
5 personen	133m ³	€ 563,73	€ 112,75
Per extra gezinslid	26.6m ³	€ 112,75	€ 22,55

Bron: (1) VMM (2019), bedragen eenmaal gedesindexeerd, verbruik per extra gezinslid bekomen door 133m³ te delen door vijf, waterprijs per extra gezinslid bekomen door waterprijs in vijfpersoonshuishouden te delen door vijf en vervolgens te vermenigvuldigen met het verbruik per extra gezinslid

Tabel 35 Onderdelen afgeleid recht **bijdrage zorgpremie Vlaamse sociale bescherming** meegenomen in simulaties, baseline, situatie op 30 juni 2019

Baseline	Bijdrage zorgpremie Vlaamse sociale bescherming
Opgenomen in EUROMOD	Ja, aangepast
Afgeleid van recht op verhoogde tegemoetkoming	VT-recht o.b.v. statuut 1. (Equivalent) leefloon 2. Inkomensgarantie voor ouderen <u>Niet opgenomen:</u> Termijnvoorwaarde (equivalent) leefloon Inkomensvervangende tegemoetkoming Integratietegemoetkoming Zorgbudget voor ouderen met een zorgnood Niet-begeleide minderjarige vreemdeling Wezen (zitten in kwetsbare groep) Kinderen met een handicap van minstens 66% / 4 punten op pijler 1

Baseline	Bijdrage zorgpremie Vlaamse sociale bescherming
	<p>VT-recht o.b.v. kwetsbare groep met inkomensonderzoek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wees 2. Weduwe/weduwnaar 3. Persoon met een handicap 4. Gepensioneerde 5. Alleenstaande ouder <p><i>Voor inkomensonderzoek zie lage inkomensgroep</i></p> <p><u>Niet opgenomen:</u> Invaliden Minstens 1 jaar volledig werkloos en/of arbeidsongeschikt <i>Kunnen worden gevat in de lage inkomensgroep</i></p> <p>VT-recht o.b.v. laag inkomen met inkomensonderzoek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bruto belastbaar beroepsinkomsten: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Inkomsten uit (zelfstandige) arbeid 1.2. Inkomsten uit werkloosheidsuitkeringen, ziekte- en invaliditeitsuitkeringen, pensioenen <p><i>Allen <u>na</u> aftrek van sociale zekerheidsbijdragen en <u>voor</u> aftrek beroepskosten</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Inkomsten uit het buitenland: Zit vervat in de inkomsten uit (zelfstandige) arbeid 3. Onderhoudsuitkeringen: 80% indien ontvangen <i>Betaalde onderhoudsuitkeringen worden <u>niet</u> in mindering gebracht</i> 4. 60% inkomsten uit verhuur onroerende goederen 5. Geïndexeerd KI eigen woning, vrijgesteld voor € 1.356 + € 226 per persoon ten laste <p><u>Niet opgenomen:</u> Verschillende inkomensperiode voor kwetsbare groep en lage inkomensgroep Roerende inkomsten Verschillend inkomensbegrip voor zelfstandigen</p>
Gezinsbegrip VT	<p>VT-recht o.b.v. statuut Zodra één gezinslid het statuut heeft, is iedereen van het gezin gerechtigd</p> <p>VT-recht met inkomensonderzoek Alle huishoudleden tezamen moet aan de inkomensvoorwaarde voldoen. Is dit het geval, dan is iedereen van het gezin gerechtigd</p>
Inkomensgrenzen VT (op jaarbasis)	<p>VT-recht o.b.v. kwetsbare groep € 19.105,58 + € 3.536,95 per persoon ten laste</p> <p>VT-recht o.b.v. laag inkomen € 18.855,63 + € 3.490,68 per persoon ten laste</p>
Bijdrage zorgpremie (per jaar)	<p>Niet-VT gerechtigden: € 52 VT gerechtigden: € 26</p>

8.2.1. Bereik

Om de verdelingseffecten juist te kunnen interpreteren is het nodig om binnen eenzelfde kader te werken, daarom worden de resultaten van de hervorming steeds vergeleken met die van de gesimuleerde baseline: het recht op de maatregelen en het bijhorende (ontvangen of te betalen) bedrag in de baseline vormen de vergelijkingsbasis voor de harmoniseringsscenario's. De focus ligt hier op de *veranderingen* in het recht en het bedrag, eerder dan op de absolute cijfers van voor en na de harmonisering. Het bereik van de baseline wordt samengevat in Tabel 36. Schattingen die een soortgelijke basis hebben als de administratieve gegevens uit Tabel 17 worden aangeduid in het rood. We geven ook het bereik ten opzichte van Vlaamse gezinnen (met kinderen ten laste) weer om de verschillende maatregelen met elkaar te kunnen vergelijken.

De sociale toeslagen binnen het Groeipakket bereikten in 2019 15,4% van de Vlaamse kinderen ten laste, een lager bereik in vergelijking met het administratieve cijfers uit Tabel 17 (22,2%). Deze gezinnen situeren zich voornamelijk onder de eerste inkomensgrens omdat de tweede, hogere, inkomensgrens maar geldt voor gezinnen met drie of meer kinderen waarvan er minstens één in 2019 is geboren⁶⁸. De school- en studietoelagen bereikten samen 30,3% van de Vlaamse kinderen ten laste in het voorgaande schooljaar (2018-2019), een cijfer dat iets hoger ligt dan de administratieve gegevens uit Tabel 17 (27,4%) omdat we het volledige potentiële bereik simuleren. Voor de kinderopvang doen we een vergelijkbare oefening. We simuleren het inkomenstarief dat gezinnen zouden moeten betalen als ze gebruik maken van inkomensgerelateerde kinderopvang, ongeacht of ze dit ook effectief doen. Hieruit blijkt dat 11,3% van de kinderen ten laste tussen nul en drie jaar een kinderopvangplaats aan minimumtarief zou betalen. Ook dit aandeel ligt hoger dan de administratieve gegevens uit Tabel 17 (7,5%) omdat daar enkel wordt gekeken naar de kinderen die effectief gebruik maken van kinderopvang (54,6% van de nul tot driejarigen). Bij de sociale huur ligt het gesimuleerde bereik (17,6%) eveneens hoger dan het werkelijke bereik (5,1% uit Tabel 17). Dit verschil kan op een vergelijkbare manier worden verklaard: niet alle gezinnen die in aanmerking komen staan vandaag al op de wachtlijst (zie Deel 7.1.4). Beschouwen we enkel de personen die voor hun hoofdverblijfplaats een woning huren op de private huurmarkt, dan komen 61,4% van deze private huurders in aanmerking voor een sociale woning⁶⁹.

Het gesimuleerde bereik van de vervoersgarantie van De Lijn ten opzichte van de bevolking zes jaar of ouder (5,5%) ligt hoger dan het huidige bereik (0,6% uit Tabel 17) en het potentiële bereik (4,3% uit Tabel 26 in Deel 7.2.1). Dat het gesimuleerde bereik hoger ligt dan het huidige bereik kan verklaard worden doordat we ervan uitgaan dat *iedereen* van de potentiële groep gerechtigden een jaarabonnement koopt aan het voordeeltarief. Dat het gesimuleerde bereik ook hoger ligt dan het potentiële bereik in een maximaal scenario kunnen we gedeeltelijk toeschrijven aan het feit dat de gemiddelde gezinsgrootte bij statutaire gerechtigden afwijkt van de gemiddelde gezinsgrootte in Vlaanderen in het algemeen. Voor de gerechtigden op een leefloon en op een inkomensgarantie voor ouderen toont EU-SILC dat de gemiddelde gezinsgrootte respectievelijk 2,73 en 2,31 bedraagt (en niet

⁶⁸ Ter vergelijking, het bereik van de sociale toeslagen en de gewaarborgde gezinsbijslag voor de hervorming (2018) wordt gesimuleerd op 10,9% van de Vlaamse kinderen en 11,7% van de Vlaamse gezinnen met kinderen.

⁶⁹ Dit aandeel ligt hoger dan wat we leren uit andere steekproeven: op basis van de recentste Woonsurvey (2018) voldoen 46,5% van de private huurders aan de inkomens- en eigendomsvoorwaarden (Heylen, 2019). Het verschil kunnen we gedeeltelijk toeschrijven aan de imperfecte benadering van de eigendomsvoorwaarde in onze simulaties: we kunnen alleen de gezinnen uitsluiten die eigenaar zijn (met of zonder hypotheek) van hun *hoofdverblijfplaats*, niet als dit enkel het geval is voor *andere woningen*.

de gemiddelde gezinsgrootte naar leeftijd van de referentiepersoon waarmee we het maximale scenario in Tabel 26 becijferden, respectievelijk 2,60 en 1,68).⁷⁰ Het bereik van het sociaal tarief op de waterfactuur ligt lager dan het administratieve bereik (5,3% van de Vlaamse gezinnen versus 8,3% uit Tabel 17) omdat we enkel het leefloon en de inkomensgarantie als hoofdmaatregelen kunnen opnemen. Ook wat de verminderde bijdrage voor de Vlaamse sociale bescherming betreft, ligt het gesimuleerde bereik iets onder het administratieve bereik (12,6% versus 14,3% uit Tabel 17).

Vergelijken we de verschillende maatregelen die specifiek gericht zijn op gezinnen met kinderen met elkaar, dan toont Tabel 36 dat de school- en studietoelagen het hoogste bereik optekenen: 29,6% van de Vlaamse gezinnen met kinderen ten laste komen in aanmerking. De sociale toeslagen binnen het Groeipakket hebben een bereik van 15,5%. Het minimumtarief in de inkomensgerelateerde kinderopvang bereikt 10,5% van de Vlaamse gezinnen met kinderen ten laste *tussen nul en drie jaar*. De andere maatregelen stellen we af ten opzichte van de Vlaamse gezinnen in het algemeen. Tabel 36 leert ons dat het aandeel van de Vlaamse gezinnen dat in aanmerking komt voor een sociale huurwoning en voor de verminderde bijdrage voor de Vlaamse sociale bescherming vergelijkbaar is (respectievelijk 17,6% en 17,5%). Het bereik van de vervoersgarantie van De Lijn en het sociaal tarief op de waterfactuur ligt een stuk lager op 5,3%.

In Tabel 37-43 geven we vervolgens het profiel van de gerechtigden op de verschillende maatregelen in de baseline weer, telkens ten opzichte van de meest relevante vergelijkingsgroep. Nemen we deze tabellen tezamen in beschouwing dan leert ons dit, ten eerste, dat het bereik van alle maatregelen groter is bij alleenstaanden en alleenstaande ouders dan bij koppels. Ten tweede, doordat alle maatregelen gericht zijn op gezinnen met een laag inkomen, wordt het grootste bereik opgetekend aan de onderkant van de inkomensverdeling, maar de hoogte van het bereik binnen de 20% laagste inkomens verschilt wel sterk tussen de maatregelen.

⁷⁰ Ter info, het algemene gemiddelde is op basis van administratieve gegevens (2,32, Statistiek Vlaanderen, 2018) vergelijkbaar met dat op basis van SILC 2017 (2,34).

Tabel 36 Gesimuleerd bereik baseline, Vlaanderen, 2019

Baseline	Vlaamse kinderen		Vlaamse gezinnen			Vlaamse bevolking	
	Ten laste	Ten laste 0-3 jaar	Algemeen	Kinderen ten laste	Kinderen ten laste 0-3 jaar	6 jaar of ouder	26 jaar of ouder
Groeipakket: sociale toeslag	15,4% [12,3% - 18,5%]			15,5% [13,0% - 18,0%]			
School- en studietoelagen	30,3% [26,5% - 34,0%]			29,6% [26,5% - 32,8%]			
Kleuter-, lager en secundair onderwijs	30,8% [26,7% - 35,0%]						
Hoger onderwijs	27,9% [21,0% - 34,8%]						
Kinderopvang: minimumtarief	1,9% [0,9% - 2,8%]	11,3% [5,9% - 16,7%]		2,8% [1,6% - 4,0%]	10,5% [6,2% - 14,7%]		
Sociale huur			17,6% [16,1% - 19,2%] private huurders: 61,4% [56,7% - 66,2%]				
Vervoersgarantie De Lijn			5,3% [4,3% - 6,2%]			5,5% [4,2% - 6,8%]	
Sociaal tarief op waterfactuur			5,3% [4,3% - 6,2%]				
Bijdrage zorgpremie VSB¹			17,5% [16,0% - 19,0%]				12,6% [11,3% - 14,0%]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).

Opmerkingen: (1) VSB = Vlaamse sociale bescherming.

Tabel 37 Profiel gerechtigden baseline, **sociale toeslag binnen het Groeipakket**, Vlaamse gezinnen met kinderen ten laste, 2019

Baseline	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval	
		Ondergrens	Bovengrens
Algemeen	15,5%	13,0%	18,0%
Gezinstype			
Alleenstaande ouder	53,9%	46,4%	61,4%
Koppel met kinderen	7,8%	5,5%	10,0%
Aantal kinderen ten laste			
1	18,7%	14,5%	23,0%
2	11,1%	7,8%	14,4%
3 of meer	17,2%	11,0%	23,4%
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen			
Laagste 20%	64,5%	56,5%	72,6%
Q2	8,0%	4,5%	11,5%
Q3	2,4% (niet significant)	-0,2%	4,9%
Q4	1,4% (niet significant)	-0,3%	3,1%
Hoogste 20%	Geen observaties		
Gemiddelde sociale toeslag (per maand)			
Oud systeem	€ 74,48	€ 67,87	€ 81,10
Groeipakket ¹	€ 61,53	€ 53,57	€ 69,49

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerking: (1) Opgelet, er zijn maar 13 gezinnen waarin één van de kinderen een sociale toeslag krijgt volgens de bedragen van het Groeipakket.

De sociale toeslag binnen het Groeipakket bereikt 15,5% van de Vlaamse gezinnen met kinderen ten laste (Tabel 37). Van de alleenstaande ouders ontvangt 53,9% de sociale toeslag, bij de koppels met kinderen is dit 7,8%. Het bereik ligt het laagst bij de gezinnen met twee kinderen ten laste (11,1%), terwijl van de gezinnen met één en drie of meer kinderen respectievelijk 18,7% en 17,2% worden bereikt. Als we kijken naar de inkomensverdeling van de Vlaamse gezinnen met kinderen dan ontvangt 64,5% van het laagste kwintiel (i.e. de 20% laagste inkomens) een sociale toeslag en 8,0% van het tweede kwintiel. Voor de overige kwintielen is het bereik niet significant. De gemiddelde sociale toeslag die gezinnen ontvangen bedraagt ongeveer € 74 voor kinderen die geboren zijn voor 1 januari 2019 en € 62 voor kinderen die geboren zijn na 1 januari 2019.

De school- en studietoelagen (Tabel 38) bereiken 30,3% van de Vlaamse kinderen ten laste en het bereik ligt hoger in het kleuter-, lager en secundair onderwijs tezamen (30,8%) dan in het hoger onderwijs (27,9%). Ongeveer driekwart van kinderen van alleenstaande ouders ontvangt een school- of studietoelage (74,3%) tegenover 22,4% van de kinderen uit tweeoudergezinnen. Naar aantal kinderen zien we dat 28,2% van de kinderen die enig kind ten laste zijn een school- of studietoelage ontvangt, 24,5% van de kinderen met één broer of zus, en 38,0% van de kinderen met twee of meer broers of zussen. Er worden gezinnen bereikt over heel de inkomensverdeling (uitgezonderd de hoogste 20%), maar het bereik ligt het hoogst aan de onderkant (90,5%) en in het tweede kwintiel (42,2%) waarna het daalt tot 4,8% in het derde kwintiel en 1,5% in het vierde kwintiel. De gemiddelde toelage bedraagt € 294 voor de schooltoelage (kleuter-, lager en secundair onderwijs) en € 1.319 voor de studietoelage (hoger onderwijs).

Tabel 38 Profiel gerechtigden baseline, **school- en studietoelagen**, Vlaamse kinderen ten laste, 2019

Baseline	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval	
		Ondergrens	Bovengrens
Algemeen	30,3%	26,5%	34,0%
Opleidingstype			
Kleuter-, lager en secundair onderwijs	30,8%	26,7%	35,0%
Hoger onderwijs	27,9%	21,0%	34,8%
Gezinstype			
Alleenstaande ouder	74,3%	67,2%	81,4%
Koppel met kinderen	22,4%	18,4%	26,4%
Aantal kinderen ten laste			
1	28,2%	23,3%	33,1%
2	24,5%	20,0%	29,0%
3 of meer	38,0%	29,8%	46,1%
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen			
Laagste 20%	90,5%	81,9%	99,1%
Q2	42,2%	34,0%	50,3%
Q3	4,8%	1,6%	8,0%
Q4	1,5%	0,2%	2,9%
Hoogste 20%	0,9% (niet significant)	-0,1%	2,0%
Gemiddelde toelage naar opleidingstype (per jaar)			
Kleuter-, lager en secundair onderwijs	€ 293,91	€ 245,43	€ 342,39
Hoger onderwijs	€ 1.319,10	€ 1.073,57	€ 1.564,62

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).

Bij de inkomensgerelateerde kinderopvang heeft 11,3% van de Vlaamse kinderen ten laste tussen nul en drie jaar recht op een minimumtarief (Tabel 39). Ook hier wordt een hoog aandeel van de kinderen uit eenoudergezinnen bereikt (78,0%) tegenover 7,9% bij tweoudergezinnen. Het aandeel kinderen dat recht heeft op een minimumtarief neemt toe met de gezinsgrootte: 6,1% van de enige kinderen, 10,1% van de kinderen met één broer of zus en 18,7% van de kinderen met twee of meer broers of zussen. Het minimumtarief bereikt 67,7% van de gezinnen met de laagste inkomens, terwijl hogerop in de inkomensverdeling het bereik niet significant is (tweede kwintiel) of niemand bereikt (derde tot en met vijfde kwintiel). Als we alle inkomensstarieven meenemen dan bedraagt het gemiddelde € 15,81 per dag.

Tabel 39 Profiel gerechtigden baseline, **minimumtarief inkomensgerelateerde kinderopvang**, Vlaamse kinderen ten laste 0-3 jaar, 2019

Baseline	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval	
		Ondergrens	Bovengrens
Algemeen	11,3%	5,9%	16,7%
Gezinstype			
Alleenstaande ouder	78,0%	56,2%	99,9%
Koppel met kinderen	7,9%	2,6%	13,1%
Aantal kinderen ten laste			
1	6,1%	0,2%	12,0%
2	10,1%	3,5%	16,7%
3 of meer	18,7%	4,5%	33,0%
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen			
Laagste 20%	67,7%	50,5%	84,8%
Q2	3,0% (niet significant)	-2,8%	8,9%
Q3	Geen observaties		
Q4	Geen observaties		
Hoogste 20%	Geen observaties		
Gemiddelde inkomensstarief¹ (per dag)	€ 15,81	€ 14,88	€ 16,74

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).

Opmerking: (1) over alle Vlaamse kinderen ten laste tussen 0 en 3 jaar heen (niet enkel zij die een minimumtarief moeten betalen).

Passen we de inkomens- en eigendomsvoorwaarde toe dan komt 17,6% van de Vlaamse gezinnen in aanmerking voor een sociale huurwoning (Tabel 40). Van de alleenstaanden wordt 30,9% bereikt en 36,0% als ze kinderen hebben, van de koppels komt 8,8% in aanmerking zowel als ze geen kinderen hebben en als ze wel kinderen ten laste hebben. Het bereik ligt het hoogst bij gezinnen zonder kinderen (19,1%), gevolgd door gezinnen met één kind (16,6%) en drie of meer kinderen (15,0%), terwijl 11,5% van de gezinnen met twee kinderen wordt bereikt. Als we kijken naar de inkomensverdeling van Vlaamse gezinnen, dan komt 43,9% van het laagste kwintiel in aanmerking, 25,4% van het tweede kwintiel en 4,4% van het derde kwintiel. Volgens de twee gehanteerde huurprijsscenario's bedraagt de gemiddelde huurprijs € 228 als we ervan uitgaan dat iedereen die in aanmerking komt een woning met de laagste marktwaarde huurt en € 365 als we veronderstellen dat iedereen een woning met de hoogste marktwaarde huurt.

Tabel 40 Profiel gerechtigden baseline, **sociale huur**, Vlaamse gezinnen, 2019

Baseline	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval	
		Ondergrens	Bovengrens
Algemeen	17,6%	16,1%	19,2%
Gezinstype			
Eenpersoonshuishouden	30,9%	27,6%	34,2%
Alleenstaande ouder	36,0%	29,8%	42,2%
Koppel zonder kinderen	8,8%	6,8%	10,8%
Koppel met kinderen ten laste	8,8%	6,4%	11,2%
Koppel met andere inwonende personen	2,9% (niet significant)	-0,4%	6,2%
Overige	22,6% (niet significant)	-2,2%	47,4%
Aantal kinderen ten laste			
0	19,1%	17,2%	21,0%
1	16,6%	12,6%	20,6%
2	11,5%	8,0%	15,0%
3 of meer	15,0%	9,1%	21,0%
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen			
Laagste 20%	43,9%	40,0%	47,9%
Q2	25,4%	21,9%	29,0%
Q3	4,4%	2,6%	6,3%
Q4	0,7%	0,1%	1,4%
Hoogste 20%	Geen observaties		
Gemiddelde huurprijs (per maand)			
Minimale marktwaarde	€ 228,27	€ 216,89	€ 239,65
Maximale marktwaarde	€ 365,35	€ 353,50	€ 377,20

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).

De vervoersgarantie van De Lijn (Tabel 41) en het sociaal tarief voor water⁷¹ (Tabel 42) bespreken we in de baseline tezamen (behalve voor de bedragen) omdat de meegenomen hoofdmaatregelen dezelfde zijn voor beide afgeleide rechten. Bekijken we het bereik op het niveau van de Vlaamse gezinnen, dan wordt 5,3% bereikt door deze afgeleide rechten. Bij de alleenstaanden wordt 7,1% bereikt als ze geen kinderen hebben en 13,2% als ze wel kinderen ten laste hebben. Bij de koppels hebben 1,4% recht als ze geen kinderen hebben, 3,6% als er wel kinderen ten laste zijn en 7,7% als er andere inwonende personen zijn. Van de gezinnen die als 'overige' worden geclassificeerd wordt 34,9% bereikt, maar we moeten hierbij opmerken dat er slechts 22 Vlaamse gezinnen tot deze categorie behoren in de steekproef. Naar aantal kinderen stellen we geen grote verschillen vast: 5,1% van de gezinnen zonder kinderen komen in aanmerking voor deze afgeleide rechten, 6,2% van de gezinnen met één kind, 4,4% van de gezinnen met twee kinderen en 6,8% van de gezinnen met drie of

⁷¹ Op basis van een koppeling tussen EU-SILC 2016 en de waterboeken van de VMM, geven we in Appendix 2 het profiel van iedereen uit de steekproef die het sociaal tarief op de waterfactuur in 2016 ontving. Cijfers wijken af ten opzichte van Tabel 42, wat het gevolg kan zijn van (1) een ander jaar waarop de data betrekking heeft (2016 versus 2019) en (2) dat Appendix 2 de gezinnen die effectief het sociaal tarief ontvingen weergeeft, terwijl Tabel 42 deze gezinnen (onvolledig) benadert (i.e. niet alle hoofdmaatregelen kunnen worden meegenomen in onze simulaties, zie Tabel 34 voor meer informatie).

meer kinderen. Daarnaast worden er voornamelijk gezinnen aan de onderkant van de inkomensverdeling bereikt: het bereik bedraagt 14,9% van de 20% laagste inkomens en 3,5% van het tweede kwintiel. De gemiddelde korting die men krijgt als men in aanmerking komt voor de vervoersgarantie bedraagt € 15. De gemiddelde waterprijs bedraagt € 363 per jaar zonder sociaal tarief en € 75 met sociaal tarief.

Tabel 41 Profiel gerechtigden baseline, **vervoersgarantie De Lijn**, Vlaamse gezinnen, 2019

Baseline	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval	
		Ondergrens	Bovengrens
Algemeen	5,3%	4,3%	6,2%
Gezinstype			
Eenpersoonshuishouden	7,1%	5,2%	9,1%
Alleenstaande ouder	13,2%	8,7%	17,8%
Koppel zonder kinderen	1,4%	0,5%	2,4%
Koppel met kinderen ten laste	3,6%	1,9%	5,3%
Koppel met andere inwonende personen	7,7%	3,1%	12,4%
Overige	34,9%	9,1%	60,8%
Aantal kinderen ten laste			
0	5,1%	4,0%	6,3%
1	6,2%	3,5%	8,9%
2	4,4%	2,2%	6,7%
3 of meer	6,8%	1,5%	12,0%
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen			
Laagste 20%	14,9%	11,8%	18,0%
Q2	3,5%	1,9%	5,0%
Q3	1,4%	0,3%	2,4%
Q4	1,4%	0,3%	2,6%
Hoogste 20%	1,2%	0,2%	2,3%
Gemiddelde korting (per jaar)			
6 jaar of ouder	€ 15,10	€ 14,07	€ 16,14

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).

Tabel 42 Profiel gerechtigden baseline, **sociaal tarief op waterfactuur**, Vlaamse gezinnen, 2019

Baseline	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval	
		Ondergrens	Bovengrens
Algemeen	5,3%	4,3%	6,2%
Gezinstype			
Eenpersoonshuishouden	7,1%	5,2%	9,1%
Alleenstaande ouder	13,2%	8,7%	17,8%
Koppel zonder kinderen	1,4%	0,5%	2,4%
Koppel met kinderen ten laste	3,6%	1,9%	5,3%
Koppel met andere inwonende personen	7,7%	3,1%	12,4%
Overige	34,9%	9,1%	60,8%

Baseline	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval	
		Ondergrens	Bovengrens
Aantal kinderen ten laste			
0	5,1%	4,0%	6,3%
1	6,2%	3,5%	8,9%
2	4,4%	2,2%	6,7%
3 of meer	6,8%	1,5%	12,0%
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen			
Laagste 20%	14,9%	11,8%	18,0%
Q2	3,5%	1,9%	5,0%
Q3	1,4%	0,3%	2,4%
Q4	1,4%	0,3%	2,6%
Hoogste 20%	1,2%	0,2%	2,3%
Gemiddelde waterprijs (per jaar)			
Geen sociaal tarief	€ 362,62	€ 358,09	€ 367,16
Wel sociaal tarief	€ 75,13	€ 67,21	€ 84,04

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).

Bij de Vlaamse sociale bescherming zijn 12,6% van de Vlaamse bevolking 26 jaar of ouder gerechtigd op een verminderde bijdrage volgens het tarief van de verhoogde tegemoetkoming (Tabel 43). Het bereik ligt het hoogst bij de alleenstaanden (40,7%) en bij de alleenstaande ouders (18,2%). De andere gezinstypes komen minder in aanmerking (4,2% van de koppels zonder kinderen, 5,4% van de koppels met kinderen ten laste en 7,8% van de koppels met andere inwonende personen). Van de gezinnen zonder kinderen ten laste komt 15,4% in aanmerking, voor gezinnen met kinderen ligt het bereik lager 8,2% als er één kind is, 5,2% als er twee kinderen zijn en 9,3% als er drie of meer kinderen zijn. Net zoals bij de andere maatregelen ligt het bereik het hoogst in het laagste inkomenskwintiel, daar wordt de helft bereikt (50,9%) waarna het sterk terugvalt tot 4,9% in het tweede kwintiel en 1,4% bij de 20% hoogste inkomens.

Tabel 43 Profiel gerechtigden baseline, **VT gerechtigden Vlaamse Sociale Bescherming**, Vlaamse bevolking 26 jaar of ouder, 2019

Baseline	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval	
		Ondergrens	Bovengrens
Algemeen	12,6%	11,3%	14,0%
Gezinstype			
Eenpersoonshuishouden	40,7%	37,2%	44,2%
Alleenstaande ouder	18,2%	12,9%	23,5%
Koppel zonder kinderen	4,2%	2,7%	5,7%
Koppel met kinderen ten laste	5,4%	2,8%	8,1%
Koppel met andere inwonende personen	7,8%	2,8%	12,8%
Overige	19,0% (niet significant)	-1,8%	39,7%

Baseline	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval	
		Ondergrens	Bovengrens
Aantal kinderen ten laste			
0	15,4%	13,7%	17,0%
1	8,2%	5,1%	11,3%
2	5,3%	2,4%	8,3%
3 of meer	9,3%	0,8%	17,8%
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen			
Laagste 20%	50,9%	46,4%	55,4%
Q2	4,9%	2,7%	7,1%
Q3	1,5%	0,3%	2,8%
Q4	1,9%	0,2%	3,7%
Hoogste 20%	1,4%	0,1%	2,8%

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).

8.2.2. Armoede

Tabel 44 geeft de gesimuleerde armoederisico's en armoedekloven weer voor de Vlaamse bevolking wanneer we gebruik maken van de Belgische armoedegrens en wanneer we gebruik maken van de Vlaamse armoedegrens voor de baseline in 2019. We tonen naast de algemene bevolking, ook de armoederisico's en armoedekloven voor de Vlaamse kinderen ten laste. Kinderen ten laste worden hier opnieuw beschouwd als de kinderen die rechtgevend zijn op de kinderbijslag. Het is bij deze gesimuleerde armoederisico's en armoedekloven belangrijk om in het achterhoofd te houden dat ze *lager* liggen dan de officiële armoederisico's en armoedekloven die gerapporteerd worden op basis van EU-SILC. Hiervoor zijn verschillende redenen. Zo kan in de simulaties geen rekening worden gehouden met non-take-up van bepaalde rechten, met uitzondering van het leefloon. Daarnaast is het ook mogelijk dat het simulatiemodel bepaalde inkomenscomponenten beter vat dan in de steekproef, maar ook dat bepaalde inkomenscomponenten onvolledig worden gesimuleerd door gebrek aan gegevens (voor meer informatie, zie Derboven e.a., 2019). Om de armoede-impact juist te kunnen interpreteren is het ook hier nodig om binnen eenzelfde kader te werken, en daarom worden de resultaten van de hervorming (zie Deel 8.4) steeds vergeleken met die van de gesimuleerde baseline uit Tabel 44. De focus ligt opnieuw op de veranderingen in armoederisico, eerder dan op de absolute cijfers van voor en na de harmonisering.

Hanteren we de Belgische armoedegrens, dan loopt 6,4% van de Vlaamse bevolking het risico op armoede in de baseline met een gemiddelde armoedekloof van € 261. Bij de Vlaamse kinderen ten laste loopt 6,8% het risico om op te groeien in armoede en bedraagt de gemiddelde armoedekloof € 245. Volgens de Vlaamse armoedegrens liggen de armoederisico's hoger dan volgens de Belgische, maar voor de armoedekloven is er geen eenduidig patroon vast te stellen. 8,4% van de Vlaamse bevolking loopt het risico op armoede in de baseline met een gemiddelde armoedekloof van € 260. Bij de Vlaamse kinderen ten laste bedraagt het armoederisico 8,2% indien de Vlaamse armoedegrens wordt gehanteerd en belooft de gemiddelde armoedekloof zo'n € 270 voor de Vlaamse kinderen die onder de Vlaamse armoedegrens leven.

Tabel 44 Gesimuleerde armoederisico's en gemiddelde armoedekloven, baseline, Vlaanderen, 2019

Baseline	Belgische armoedegrens			Vlaamse armoedegrens		
Armoedegrens alleenstaande per maand	€ 1.177,93			€ 1.249,75		
Armoederisico		Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI		Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI
Vlaamse bevolking	6,4%	5,2%	7,5%	8,4%	7,2%	9,7%
Vlaamse kinderen	6,8%	4,4%	9,1%	8,2%	5,7%	10,7%
Gemiddelde armoedekloof bij de armen	€ per maand	Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI	€ per maand	Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI
Vlaamse bevolking	261,06	€ 217,17	€ 304,96	259,65	€ 221,28	€ 298,02
Vlaamse kinderen	245,01	€ 155,18	€ 334,83	270,13	€ 186,49	€ 353,78

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerking: BI = betrouwbaarheidsinterval

8.3. Harmoniseringsscenario's

De harmoniseringsscenario's worden opgedeeld in het harmoniseren van inkomensbegrippen enerzijds en het harmoniseren van gezinsbegrippen anderzijds. Bij het harmoniseren van het inkomensbegrip worden bij de maatregelen met eigen inkomenstoets de inkomensgrenzen wel aangepast maar blijven hetzelfde gezinsbegrip en dezelfde bedragen behouden als in de baseline van de respectievelijke maatregelen. Omdat deze maatregelen de hoogte van het inkomen meenemen in de berekening van het te ontvangen of te betalen bedrag, worden ook de bedragen aangepast in een extra harmoniseringsscenario. Voor de afgeleide rechten voeren we zelf een inkomenstoets in en laten we de statuten waarop de toetsing van het recht vandaag wordt gebaseerd los. Het harmoniseren van gezinsbegrippen houdt telkens het inkomensbegrip, de inkomensgrenzen en de bedragen onveranderd ten opzichte van de baseline. Tabel 45-47 geven een overzicht van wat er voor elke maatregel verandert in elk harmoniseringsscenario. De veranderingen worden gesimuleerd voor elke maatregel *afzonderlijk*, in één simulatie wordt het harmoniseringsscenario dus nooit op meer dan één maatregel toegepast. In Deel 8.3.1 en 8.3.2 beargumenteren we waarom precies deze harmoniseringsscenario's worden gesimuleerd en welke keuzes ermee gepaard gaan.

Tabel 45 Overzicht harmoniseringsscenario's **inkomensbegrip en inkomensgrenzen** met onveranderd gezinsbegrip en onveranderde bedragen

Harmoniseringsscenario's	Inkomensbegrip	Gezinsbegrip	Inkomensgrenzen	Bedragen
School- en studietoelagen (S&ST)	BB inkomensbegrip GP Verschil met baseline S&ST: <ul style="list-style-type: none"> - Beroepskosten niet afgetrokken - 60% inkomsten uit verhuur onroerende goederen niet meegenomen Forfaitaire aftrek wordt nog steeds toegepast	Idem baseline S&ST	NB baseline grenzen S&ST: <ol style="list-style-type: none"> (1) geen aanpassing¹ (2) BB minimaal¹ (3) BB tussenliggend¹ (4) BB maximaal Puntentelling behouden baseline S&ST	Idem baseline S&ST
Ouderbijdrage inkomensgerelateerde kinderopvang (IKO)	BB inkomensbegrip GP Verschil met baseline IKO: <ul style="list-style-type: none"> - Beroepskosten niet afgetrokken - 60% inkomsten uit verhuur onroerende goederen niet meegenomen - 80% betaalde onderhoudsuitkeringen wel afgetrokken - (Equivalent) leefloon wel meegenomen 	Idem baseline IKO	NB baseline grenzen IKO: <ol style="list-style-type: none"> (1) geen aanpassing¹ (2) BB minimaal¹ (3) BB tussenliggend¹ (4) BB maximaal 	Idem baseline IKO: zelfde coëfficiënten, schijven, minimum- en maximumtarieven
Sociale huur (SH)	BB inkomensbegrip GP Verschil met baseline SH: <ul style="list-style-type: none"> - Beroepskosten niet afgetrokken - 60% inkomsten uit verhuur onroerende goederen niet meegenomen Eigenaars worden nog steeds uitgesloten	Idem baseline SH	NB baseline grenzen SH: <ol style="list-style-type: none"> (1) geen aanpassing¹ (2) BB minimaal¹ (3) BB tussenliggend¹ (4) BB maximaal 	Idem baseline SH

Harmoniseringsscenario's	Inkomensbegrip	Gezinsbegrip	Inkomensgrenzen	Bedragen
Vervoersgarantie De Lijn (VG)	BB inkomensbegrip GP Verschil met baseline VG: - Afschaffen statuten (equivalent) leefloon en inkomensgarantie voor ouderen - Invoeren inkomenstoets voor gezin	Hoofd huishouden + partner	Eerste inkomensgrens GP: € 30.986,17	Idem baseline VG
Sociaal tarief water (STW)	BB inkomensbegrip GP Verschil met baseline STW: - Afschaffen statuten (equivalent) leefloon en inkomensgarantie voor ouderen - Invoeren inkomenstoets voor gezin	Hoofd huishouden + partner	Eerste inkomensgrens GP: € 30.986,17	Idem baseline STW
Bijdrage zorgpremie VSB²	BB inkomensbegrip GP Verschil met baseline bijdrage zorgpremie VSB: - Afschaffen statuut VT-recht (al dan niet met onderliggende inkomenstoets)	Hoofd huishouden + partner	Eerste inkomensgrens GP: € 30.986,17	Idem baseline bijdrage zorgpremie VSB

Opmerkingen: BB = bruto belastbaar, NB = netto belastbaar. (1) gerapporteerd in Appendix 3, (2) VSB = Vlaamse sociale bescherming.

Tabel 46 Overzicht harmoniseringsscenario's **inkomensbegrip en inkomensgrenzen** met onveranderd gezinsbegrip en aangepaste **bedragen**

Harmoniseringsscenario's	Inkomensbegrip	Gezinsbegrip	Inkomensgrenzen	Bedragen
School- en studietoelagen (S&ST)	BB inkomensbegrip GP (zie Tabel 45 voor concrete verschillen)	Idem baseline S&ST	NB baseline grenzen S&ST: BB maximaal aangepast Puntentelling behouden baseline S&ST	Schooltoelage: bedragen schooltoeslag Groeipakket Studietoelage: idem baseline S&ST
Ouderbijdrage inkomensgerelateerde kinderopvang (IKO)	BB inkomensbegrip GP (zie Tabel 45 voor concrete verschillen)	Idem baseline IKO	NB baseline grenzen IKO: BB maximaal aangepast	Coëfficiënten (0,000385 en 0,000380) en schijven (€ 50 en € 3.700) aangepast zodat het maximumtarief per inkomensklasse gelijk blijft t.o.v. de baseline IKO
Sociale huur (SH)	BB inkomensbegrip GP (zie Tabel 45 voor concrete verschillen)	Idem baseline SH	NB baseline grenzen SH: BB maximaal aangepast	Inkomensaandeel aangepast zodat voor iedereen met een inkomen gelijk aan de inkomensgrens het inkomensaandeel in absolute termen gelijk blijft t.o.v. de baseline SH

Opmerkingen: BB = bruto belastbaar, NB = netto belastbaar.

Tabel 47 Overzicht harmoniseringsscenario's **gezinsbegrip** met onveranderd inkomensbegrip, onveranderde inkomensgrenzen en onveranderde bedragen

Harmoniseringsscenario's	Inkomensbegrip	Gezinsbegrip	Inkomensgrenzen	Bedragen
Groeipakket: sociale toeslag (GP)	Idem baseline GP	Alle gezinsleden die op hetzelfde adres wonen worden meegeteld Verschil met baseline GP: - Ook het inkomen van kinderen en andere inwonende personen telt mee (indien aanwezig)	Idem baseline Groeipakket: sociale toeslag	Idem baseline Groeipakket: sociale toeslag
School- en studietoelagen (S&ST)	Idem baseline S&ST	Alle gezinsleden die op hetzelfde adres wonen worden meegeteld Verschil met baseline S&ST: - Ook het inkomen van kinderen en andere inwonende personen telt mee (indien aanwezig) - Geen verschillend gezinsbegrip meer bij de verschillende gezinscategorieën	Idem baseline S&ST	Idem baseline S&ST
Ouderbijdrage inkomensgerelateerde kinderopvang (IKO)	Idem baseline IKO	Alle gezinsleden die op hetzelfde adres wonen worden meegeteld Verschil met baseline IKO: - Ook het inkomen van kinderen en andere inwonende personen telt mee (indien aanwezig)	Idem baseline IKO	Idem baseline IKO
Sociale huur (SH)	Idem baseline SH	Alle gezinsleden die op hetzelfde adres wonen worden meegeteld Verschil met baseline SH: - Ook het inkomen van kinderen en van personen (andere dan de partners) met een handicap of die minstens 65 jaar oud zijn telt mee	Idem baseline SH	Idem baseline SH

8.3.1. Inkomensbegrip

Om de gevolgen van harmonisering van inkomensbegrippen na te gaan, passen we het inkomensbegrip dat geldt voor werknemers binnen het Groeipakket toe op de andere maatregelen. We kiezen voor dit harmoniseringsscenario omdat het inkomensbegrip van het Groeipakket een *breed, meetbaar* en *onafhankelijk* inkomensbegrip benadert (Vinck et al., 2015). Het is *breed* omdat het naast de beroepsinkomsten ook enkele kadastrale inkomsten, diverse inkomsten en niet-belastbare inkomsten meeneemt. Het is *meetbaar* omdat het voor de inkomenscomponenten waarmee rekening wordt gehouden, gebruik maakt van automatische administratieve datastromen. En het is *onafhankelijk* van de fiscale regels met betrekking tot de beroepskosten omdat deze niet in mindering worden gebracht. We moeten hierbij opmerken dat het inkomensbegrip *niet onafhankelijk* is van de fiscale regels met betrekking tot de betaalde onderhoudsuitkeringen: indien de onderhoudsuitkeringen aan ex-partners worden verstrekt, wordt de geldende belastingaftrek van 80% in mindering gebracht. Als de federale overheid op een bepaald moment zou beslissen om deze aftrek te verhogen of te verlagen, zal dit gevolgen hebben voor het aantal gerechtigden binnen het Groeipakket.

In onze simulaties bestaat het inkomensbegrip voor werknemers binnen het Groeipakket uit het bruto belastbaar beroepsinkomen verhoogd met het (equivalent) leefloon, de inkomensvervangende tegemoetkoming⁷² en 80% van de ontvangen onderhoudsuitkeringen, en verminderd met 80% van de betaalde onderhoudsuitkeringen (zie ook Tabel 29 in Deel 8.2). Het Groeipakket houdt eigenlijk enkel rekening met de betaalde en ontvangen onderhoudsuitkeringen voor ex-partners. De EU-SILC laat echter niet toe om deze te onderscheiden van de betaalde en ontvangen onderhoudsuitkeringen voor andere gezinsleden, zoals kinderen. In Appendix 4 presenteren we een sensitiviteitsanalyse voor de sociale toeslag binnen het Groeipakket waarbij we het geheel van de betaalde en ontvangen onderhoudsuitkeringen buiten beschouwing laten, zonder opmerkelijke verschillen voor het bereik en het profiel van de gerechtigden ten opzichte van de baseline.

Het inkomensbegrip van het Groeipakket neemt in feite ook de inkomsten uit het buitenland, de inkomsten uitbetaald door een Europese of internationale instelling en enkele KI's mee in de inkomensstoets, maar deze kunnen we niet onderscheiden in de data. Wat de inkomsten uit het buitenland en de inkomsten uitbetaald door een Europese of internationale instelling betreft, verwachten we dat deze omvat zitten in het gesimuleerde inkomensbegrip omdat de EU-SILC respondenten worden bevraagd over hun inkomsten uit (zelfstandige) arbeid ongeacht of deze binnen België, in het buitenland of bij een internationale instelling zijn verworven. Het is echter niet mogelijk om driemaal het geïndexeerd KI vreemd gebruik en eenmaal het geïndexeerd KI van het gebouw (of de gebouwen) dat wordt gebruikt voor de eigen beroepsdoeleinden mee te nemen in het inkomensbegrip. In Deel 8.1 toonden we reeds aan de hand van vorig werk dat dit tot een lichte overschatting van het aantal gerechtigden bij het vroegere systeem van school- en studietoelagen leidt en dat het effect voornamelijk bij zelfstandigen speelt (Tabel 28).

Voor de afgeleide rechten, namelijk de vervoersgarantie van De Lijn, het sociaal tarief op de waterfactuur en de hoogte van de zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming, betekent dit harmoniseringsscenario het invoeren van inkomensselectiviteit. De statuten die vandaag worden gebruikt om het recht na te gaan, worden losgelaten. Omdat deze maatregelen in hun huidige systeem

⁷² De inkomensvervangende tegemoetkoming kan in de data niet worden afgezonderd van de integratietegemoetkoming noch van de ziekte-uitkeringen. Het geheel van deze uitkeringen wordt meegenomen.

zelf geen inkomensstoets uitvoeren en dus ook geen inkomensgrens hanteren, nemen we de eerste inkomensgrens die geldt voor de sociale toeslag binnen het Groeipakket (€ 30.986,17) om het recht in het harmoniseringsscenario te toetsen. Het inkomen van het hoofd van het huishouden en zijn of haar partner wordt hiervoor samengeteld. Tabel 45 vat de verschillen tussen de baseline en het harmoniseringsscenario samen.

Voor de maatregelen met eigen inkomensstoets, namelijk de school- en studietoelagen, de ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang en de sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij, betekent dit een overstap van een netto belastbaar inkomensbegrip naar een bruto belastbaar inkomensbegrip, aangevuld met enkele andere inkomenscomponenten. In Tabel 45 worden de verschillen tussen de inkomensbegrippen van de baseline en het inkomensbegrip van het harmoniseringsscenario samengevat. Het voornaamste verschil bestaat erin dat de huidige inkomensstoetsen van deze maatregelen rekening houden met het inkomen *na* sociale zekerheidsbijdragen en *na* beroepskosten, daar waar in het hervormingsscenario de sociale zekerheidsbijdragen *wel* maar de beroepskosten *niet* in mindering worden gebracht⁷³. De bruto belastbare inkomens zullen globaal genomen hoger liggen dan de netto belastbare inkomens waarmee de huidige inkomensstoetsen rekening houden⁷⁴. In de hierna volgende onderdelen bespreken we welke keuzes er gepaard gaan met dit harmoniseringsscenario voor de maatregelen met eigen inkomensstoets met betrekking tot de inkomensgrenzen (Deel 8.3.1.1) en de bedragen (Deel 8.3.1.2).

8.3.1.1. Maatregelen met eigen inkomensstoets: van netto belastbare naar bruto belastbare inkomensgrenzen door de beroepskosten te verrekenen

Als het inkomensbegrip naar een hoger niveau wordt gebracht zonder dat de inkomensgrenzen worden aangepast, zal de harmonisering onvermijdelijk verliezers met zich meebrengen. Het is daarom van belang ook de inkomensgrenzen naar dat hoger niveau te brengen door de beroepskosten te verrekenen. Hierbij moeten drie keuzes worden gemaakt:

- 1 Welke beroepskosten worden er teruggerekend?
- 2 Wat is het aandeel van het arbeidsinkomen in het totale inkomen?
- 3 Hoe wordt het arbeidsinkomen verdeeld tussen de partners?

Deze keuzes zijn van belang omdat:

- 1 Men ervoor kan kiezen om het wettelijk forfait of de werkelijk bewezen beroepskosten terug te rekenen, maar alleen het wettelijk forfait biedt een vastgestelde berekeningsbasis om de inkomensgrenzen uniform aan te passen.

⁷³ Een aantal geselecteerde maatregelen nemen de roerende inkomsten mee in hun huidige inkomensstoetsen. In de gesimuleerde baseline kunnen deze roerende inkomsten niet worden meegenomen. Gezien het beperkte aandeel van de roerende inkomsten in de aangiften en in het totaal netto belastbaar inkomen (Tabel 1), verwachten we dat deze het verschil slechts in (zeer) beperkte mate zullen bepalen.

⁷⁴ Voor gezinnen die geen belastbare inkomsten hebben of gezinnen die louter van vervangingsinkomsten leven en dus geen forfaitaire beroepskosten in rekening kunnen brengen zal het bruto belastbaar dus gelijk zijn aan het netto belastbaar, tenzij men gebruik kan maken van de belastingaftrek voor betaalde onderhoudsuitkeringen (enkel voor de vervangingsinkomsten).

- 2 Men enkel op het arbeidsinkomen forfaitaire beroepskosten kan aangeven, niet op de vervangings- of andere inkomsten.
- 3 De aangegeven beroepskosten hoger zullen liggen als het arbeidsinkomen door twee partners tezamen wordt verworven dan wanneer een van de partners het alleen verwerft.

Door de integratie van de schooltoelagen voor het kleuter-, lager en secundair onderwijs in het Groeipakket als een schooltoeslag, werd er overgestapt van een netto belastbaar inkomensbegrip met netto belastbare inkomensgrenzen naar een bruto belastbaar inkomensbegrip met bruto belastbare inkomensgrenzen. Bij het vaststellen van die bruto belastbare inkomensgrenzen heeft de Vlaamse regering veronderstelt dat:

- 1 Iedereen gebruik maakt van het wettelijk forfait voor de beroepskosten.
- 2 Het totale inkomen bestaat uit arbeidsinkomen waardoor de forfaitaire beroepskosten van toepassing zijn op het volledige inkomen.
- 3 Het inkomen in gelijke mate door beide partners wordt verworven.

Hier maken we dezelfde keuzes, we noemen dit het maximale scenario in Tabel 45 (*BB maximaal*). Appendix 3 geeft de resultaten weer wanneer de inkomensgrenzen (1) niet worden aangepast (*geen aanpassing* in Tabel 45), (2) slechts rekening houden met beroepskosten in een eenverdienersgezin (i.e. één partner verwerft het hele inkomen, *BB minimaal* in Tabel 45), (3) slechts rekening houden met de beroepskosten in een anderhalf-verdienersgezin (i.e. één partner verwerft twee-derde van het inkomen, de andere partner verwerft een-derde, *BB tussenliggend* in Tabel 45). De resultaten in Deel 8.4.1 samen met de resultaten in Appendix 3 geven dus de totale reikwijdte van de impact van het harmoniseren van inkomensbegrippen op een hoger niveau en het al dan niet (volledig) overeenkomstig aanpassen van de inkomensgrenzen weer.

We tonen de verrekening van de beroepskosten in het maximale scenario aan de hand van een voorbeeld. We nemen de minimuminkomensgrens voor gezinnen met nul punten die vandaag geldt bij de studietoelagen voor hoger onderwijs (€ 8.266,12 zie Tabel 10 in Deel 5.1.2) en veronderstellen dat de *forfaitaire* beroepskosten van toepassing zijn op het *volledige* inkomen dat *in gelijke mate door beide partners* wordt verworven.

Stap 1 Forfaitaire beroepskosten

De berekening van de forfaitaire beroepskosten gebeurt op het bruto belastbaar inkomen. De regels die gelden voor inkomensjaar 2017⁷⁵, worden weergegeven in Tabel 48. Om de beroepskosten terug te rekenen op de huidige netto belastbare inkomensgrenzen moeten we eerst tot netto belastbare bovengrenzen van de forfaitaire beroepskosten komen. Hiervoor wordt de bruto belastbare inkomensschijf verminderd met het percentage van de forfaitaire beroepskosten dat op de schijf van toepassing is (i.e. het maximale bedrag) en dit resultaat op te tellen bij de netto belastbare bovengrenzen van de vorige schijf (kolom 4 in Tabel 48).

⁷⁵ Vanaf inkomensjaar 2018 zijn er geen schijven meer van toepassing en zijn de forfaitaire beroepskosten gelijk aan 30% van het totale bruto belastbaar inkomen, weliswaar begrensd.

Voorbeeld netto belastbare bovengrens in de derde inkomensschijf (30.793,17 EUR)

35.113,16	–	20.360,00	=	14.753,16
14.753,16	–	(35.113,16 – 20.360,00) * 3%	=	14.310,57
14.310,57	+	16.482,60	=	30.793,17

Tabel 48 Berekening forfaitaire beroepskosten voor werknemers, inkomensjaar 2017

Bruto belastbare bovengrens	Forfaitaire beroepskosten	Maximaal bedrag	Netto belastbare bovengrens
8.620,00 EUR	30%	2.586,00 EUR	6.034,00 EUR
20.360,00 EUR	11%	1.291,40 EUR	16.482,60 EUR
35.113,16 EUR	3%	442,59 EUR	30.793,17 EUR
max	4.320,00 EUR (max)	4.320,00 EUR	

Bron: eigen berekeningen op FOD Financiën (2018a).

Stap 2 Bruto belastbare eenverdienersgrenzen: BB minimaal

Om vervolgens tot een bruto belastbare inkomensgrens te komen, dient men de netto belastbare inkomensgrens die vandaag geldt te vergelijken met de netto belastbare bovengrenzen uit Tabel 48. Zo kan worden bepaald hoeveel beroepskosten in rekening kunnen worden gebracht om tot dit netto belastbaar inkomen te komen en hoeveel beroepskosten er dus moeten worden opgeteld bij de netto belastbare inkomensgrens om tot een bruto belastbare variant te komen. We bepalen eerst de bruto belastbare eenverdienersgrens waarbij we ervan uitgaan dat het volledige inkomen door één partner wordt verworden (*BB minimaal*). Pas daarna verdelen we het inkomen gelijk tussen de partners (zie Stap 3, *BB maximaal*).

Is de huidige netto belastbare inkomensgrens hoger dan de maximale netto belastbare bovengrens uit Tabel 48, dan wordt het maximale bedrag van de forfaitaire beroepskosten opgeteld bij de netto belastbare inkomensgrens om tot de bruto belastbare eenverdienersgrens te komen. Zit de huidige netto belastbare inkomensgrens tussen twee netto belastbare bovengrenzen in, dan worden de schalen van de beroepskosten omgekeerd toegepast om de bruto belastbare eenverdienersgrens te bepalen. De bruto belastbare eenverdienersminimumgrens (*BB1grens*) voor een gezin met nul punten wordt als volgt bepaald:

Voorbeeld bruto belastbare eenverdienersminimumgrens voor een gezin met 0 punten

$$8.266,12 = (100\% - 30\%) * 8.620 + (100\% - 11\%) * (\text{BB1grens} - 8.620)$$

$$\Leftrightarrow 8.266,12 = (100\% - 30\%) * 8.620 - (100\% - 11\%) * 8.620 + (100\% - 11\%) * \text{BB1grens}$$

$$\Leftrightarrow 8.266,12 = (100\% - 30\% - 100\% + 11\%) * 8.620 + (100\% - 11\%) * \text{BB1grens}$$

$$\Leftrightarrow 8.266,12 = (-30\% + 11\%) * 8.620 + (100\% - 11\%) * \text{BB1grens}$$

$$\Leftrightarrow 8.266,12 - (-30\% + 11\%) * 8.620 = (100\% - 11\%) * \text{BB1grens}$$

$$\Leftrightarrow 8.266,12 + (30\% - 11\%) * 8.620 = (100\% - 11\%) * \text{BB1grens}$$

$$\Leftrightarrow \text{BB1grens} = (8.266,12 + (30\% - 11\%) * 8.620) / (100\% - 11\%)$$

$$\Leftrightarrow \text{BB1grens} = 11.128$$

Stap 3 Bruto belastbare tweeverdienersgrenzen: BB maximaal

Veronderstellen we dat het inkomen in gelijke mate wordt verworven door beide partners (50-50%), dan kunnen beide partners evenveel beroepskosten aangeven en zal het bruto belastbaar inkomen op gezinsniveau hoger liggen dan wat het voorbeeld hierboven aantoont. Om tot bruto belastbare tweeverdienersgrenzen te komen moeten de inkomens dus eerst gelijk worden verdeeld tussen de partners alvorens de beroepskosten worden teruggerekend. De bruto belastbare tweeverdienersgrenzen zijn dan gelijk aan de bruto belastbare inkomens van beide partners opgeteld (ofwel tweemaal de bruto belastbare grens op de helft van het inkomen). Een vergelijking tussen de bruto belastbare eenverdieners- en tweeverdienersgrenzen leidt tot een factor van verhoging. Deze factor is afhankelijk van de hoogte van de netto belastbare inkomensgrens. Hieronder laten we zien wat dit voor de minimumgrens voor gezinnen met nul punten betekent: we komen uit bij de minimuminkomensgrens die vandaag geldt bij de schooltoeslag binnen het Groeipakket voor gezinnen met nul punten.

Voorbeeld bruto belastbare tweeverdienersminimumgrens voor een gezin met 0 punten

$$8.266,12 = 4.133,06 \text{ partner 1} + 4.133,06 \text{ partner 2}$$

$$4.133,06 = (100\% - 30\%) * \text{BB grens partner 1}$$

$$\Leftrightarrow \text{BB grens partner 1} = 4.133,06 / (100\% - 30\%)$$

$$\Leftrightarrow \text{BB grens partner 1} = 5.904,37$$

$$\text{BB2grens} = 2 * 5.904,37$$

$$\Leftrightarrow \text{BB2grens} = 11.808,74$$

$$\text{Factor van verhoging} = \text{BB2grens} / \text{BB1grens}$$

$$\Leftrightarrow 11.808,74 / 11.128,00 = 1,06$$

De Excel bestanden in Online Appendix 1 geven voor elke maatregel met eigen inkomenstoets de berekeningen weer als de netto belastbare inkomensgrenzen worden omgerekend tot bruto belastbare inkomensgrenzen volgens verschillende scenario's (*BB minimaal*: eenverdienersgrenzen, *BB tussenliggend*: anderhalf-verdienersgrenzen, en *BB maximaal*: tweeverdienersgrenzen). Voor elke maatregel en elke inkomensgrens die daarin van toepassing is worden telkens de forfaitaire beroepskosten teruggerekend waarbij we ervan uitgaan dat het inkomen door één partner wordt verworven, in ongelijke mate of in gelijke mate door beide partners wordt verworven. De logica is dezelfde als hierboven uiteengezet.

8.3.1.2. Maatregelen met eigen inkomenstoets: hoogte inkomen bepaalt de hoogte van het bedrag

De school- en studietoelagen, de ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang en de sociale huur nemen naast de toetsing van het inkomen aan de inkomensgrenzen om het recht te bepalen, ook de *hoogte* van het inkomen mee in de berekening van het te ontvangen of te betalen bedrag. Een overstap naar een inkomensbegrip dat zich op een hoger niveau bevindt zonder dat de parameters om het te ontvangen of te betalen bedrag worden aangepast, zal er dus voor zorgen dat het nieuwe inkomensbegrip meer gewicht krijgt in de bepaling van dit bedrag. Daarom simuleren we voor elk van deze maatregelen een extra harmoniseringsscenario waarbij het inkomensbegrip wordt aangepast naar een bruto belastbare variant met bijhorende bruto belastbare inkomensgrenzen voor een tweeverdienersgezin, maar waarbij ook de bedragen worden aangepast (*BB maximaal + bedrag*).

Voor het kleuter-, lager en secundair onderwijs worden in dit hervormingsscenario de bedragen in overeenstemming gebracht met de geldende bedragen in het Groeipakket. Deze worden eenmaal gedesindexeerd (zie Tabel 49) omdat ze in werkelijkheid pas voor het schooljaar 2019-2020 gelden en onze simulaties voor het voorgaande schooljaar worden uitgevoerd. De bedragen voor hoger onderwijs blijven dezelfde als de bedragen die van toepassing zijn in het schooljaar 2018-2019. Deze simulatie geeft ons inzicht in de impact van het integreren van de schooltoelage voor kleuter-, lager en secundair onderwijs in het Groeipakket met bijhorende overstap naar een bruto belastbaar inkomensbegrip met bruto belastbare inkomensgrenzen en hogere bedragen. Voor de studietoelagen wordt enkel de overstap naar een bruto belastbaar inkomensbegrip en bruto belastbare tweeverdienersinkomensgrenzen gesimuleerd. Het gezinsbegrip blijft hetzelfde als in de baseline van de school- en studietoelagen.

Tabel 49 Bedragen schooltoeslag voor kleuter, lager en secundair onderwijs, eenmaal gedesindexeerd, 2019

Opleidingstype	Gezinstype	Intern/extern	Toelage	2019-2020 bedragen / 1,02		
Kleuteronderwijs				101,67		
Lager onderwijs				Minimum	118,64	
				Maximum	184,50	
				Uitzonderlijk	239,58	
Secundair onderwijs		Gehuwde/zelfstandige/ alleenstaande leerling		Minimum	699,00	
				Maximum	3204,64	
		Ten laste		Extern	Minimum	229,17
					Maximum	924,80
				Intern	Uitzonderlijk	1.085,85
					Minimum	592,46
Maximum	1.520,45					

Opmerking: leercontract, HBO verpleegkunde, postsecundair onderwijs kunnen niet worden onderscheiden in EUROMOD. Informatie ontbreekt over interne leerlingen, iedereen wordt als extern beschouwd.

Tabel 50 Berekening inkomenstarief in de kinderopvang, baseline en harmoniseringsscenario maximaal, 2019

Netto belastbaar inkomen (€)	Berekening	Maximale inkomenstarief (blijft behouden)	Bruto belastbaar inkomen	Berekening
< 17.202,52	€ 6,62 – 1% per begonnen schijf van € 50	€ 6,62 Maximaal 25% korting	< 23.009,12	€ 6,62 – 1% per begonnen schijf van € 56,18
≥ 17.202,52 en < 43.857,63	Inkomen x 0,000385	€ 16,66	≥ 23.009,12 en < 51.949,31	Inkomen x 0,0002878
≥ 43.857,63 en < 62.752,01	Inkomen x 0,000380	€ 22,01	≥ 51.949,31 en < 71.392,01	Inkomen x 0,0003207
≥ 62.752,01	€ 22,01 + € 0,60 per begonnen schijf van € 3.700	€ 29,09	≥ 71.392,01	€ 22,01 + € 0,60 per begonnen schijf van € 3.700

Voor de ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang, passen we de coëfficiënten (0,000385 en 0,000380) en de schijven (€ 50 en € 3.700) aan zodat het maximumtarief per inkomensklasse gelijk blijft ten opzichte van de baseline. De resultaten hiervan worden weergegeven in Tabel 50, het Excel bestand in Online Appendix 1 bevat de onderliggende berekeningen:

<i>Aanpassing coëfficiënten en schijven ouderbijdrage inkomensgerelateerde kinderopvang:</i>	
Aanpassing coëfficiënten	
Netto belastbaar: 17.202,52 x 0,000385 = 6,62	Netto belastbaar: 43.857,63 x 0,000380 = 16,66
Bruto belastbaar: 23.009,12 x coëfficiënt = 6,62 ⇔ coëfficiënt = 6,62 / 23.009,12 ⇔ coëfficiënt = 0,0002878	Bruto belastbaar: 51.949,31 x coëfficiënt = 16,66 ⇔ coëfficiënt = 16,66 / 51.949,31 ⇔ coëfficiënt = 0,0003207
Aanpassing schijven	
Netto belastbaar: 6,62 – 1% per begonnen schijf van € 50 1% korting indien ≥ 17.152,51 en < 17.202,51	Netto belastbaar: 22,01 + 0,60 per begonnen schijf van € 3.700 22,61 indien ≥ 62.752,01 en < 66,452.01
Bruto belastbaar: 6,62 – 1% per begonnen schijf van € X 1% korting indien ≥ X en < 23.009,12 X bekomen we door de beroepskosten voor tweeverdieners te verrekenen op 17.152,51 → X = € 56,18 Dit doen we 25 keer (tot 25% korting), voor elke schijf was het verschil in het maximale scenario € 56,18	Bruto belastbaar: 22,01 + 0,60 per begonnen schijf van € X 22,61 indien ≥ 71.392,01 en < X X bekomen we door de beroepskosten voor tweeverdieners te verrekenen op 66,452.01 → X = € 3.700 Dit doen we tot het algemeen maximum inkomensstarief werd bereikt, voor elke schijf bleef het verschil in het maximale scenario gelijk aan € 3.700

Bij de sociale huurprijsberekening hanteren we dezelfde logica. De factor van het inkomensaandeel wordt aangepast zodat voor iedereen met een inkomen gelijk aan de inkomensgrens het inkomensaandeel *in absolute termen* gelijk blijft ten opzichte van de baseline. Het systeem werkt met gezinsgemoduleerde inkomensgrenzen, daarom doen we deze oefening voor verschillende gezinssamenstellingen. Voor een alleenstaande zonder handicap betekent dit dat het inkomensaandeel van de netto belastbare inkomensgrens in absolute termen (€ 451,85) gedeeld wordt door de bruto belastbare tweeverdienersgrens (€ 31.604,04) om tot de factor van het inkomensaandeel van de bruto belastbare inkomensgrens te komen (1/70^e). Tabel 51 toont het resultaat voor de verschillende gezinssamenstellingen, de onderliggende berekeningen kunnen worden geraadpleegd in het Excel bestand in Online Appendix 1.

Tabel 51 Berekening inkomensaandeel sociale huur, baseline en harmoniseringsscenario maximaal, 2019

	Netto belastbare inkomensgrens	Inkomensaandeel (1/55 ^e)	Bruto belastbare inkomensgrens	Inkomensaandeel
Alleenstaande zonder handicap	24.852	451,85	31.604,04	1/70 ^e
Alleenstaande met handicap	26.834	487,89	33.831,01	1/69 ^e

	Netto belastbare inkomsgrens	Inkomensaandeel (1/55 ^e)	Bruto belastbare inkomsgrens	Inkomens- aandeel
Andere naar personen ten laste				
0	37.276	677,75	45.164,12	1/67 ^e
1	39.360	715,64	47.312,58	1/66 ^e
2	41.444	753,53	49.461,03	1/66 ^e
3	43.528	791,42	51.609,48	1/65 ^e
4	45.612	829,31	53.757,94	1/65 ^e
5	47.696	867,20	55.906,39	1/64 ^e
6	49.780	905,09	58.054,85	1/64 ^e
7	51.864	942,98	60.203,30	1/64 ^e
8	53.948	980,87	62.351,75	1/64 ^e
9	56.032	1.018,76	64.500,21	1/63 ^e
10	58.116	1.056,65	66.648,66	1/63 ^e

8.3.2. Gezinsbegrip

Om de gevolgen van harmonisering van gezinsbegrippen na te gaan, nemen we het inkomen van iedereen die op hetzelfde adres woont samen alvorens het aan de inkomsgrenzen wordt getoetst. Hierdoor breidt het aantal personen wiens inkomsten meetellen uit ten opzichte van de baseline: in dit harmoniseringsscenario worden niemand's inkomsten vrijgesteld. Zo zal het inkomen van kinderen ten laste of andere inwonende personen ook worden meegenomen in de inkomestoets. Dit scenario zal ongetwijfeld tot dalingen van het bereik leiden en is vooral informatief om enerzijds de omvang van de dalingen aan te geven en anderzijds om de verschillen in de impact tussen de maatregelen te laten zien. Met dit harmoniseringsscenario trachten we een administratief eenvoudiger gezinsbegrip te testen: het is niet meer nodig om onderlinge relaties of criteria voor het al dan niet meenemen van iemands inkomsten aan te tonen of op te vragen. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit gezinsbegrip niet noodzakelijk de draagkracht van het gezin reflecteert (Haig, 1921; Simon, 1938; Vinck et al., 2015) en mogelijk een alleenblijfval in de hand werkt als de inkomsgrenzen niet worden aangepast (zie Deel 1.3 en 9.1).

We testen dit gezinsbegrip enkel voor de maatregelen met eigen inkomenstoets: de sociale toeslag binnen het Groeipakket, de school- en studietoelagen, de ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang en de sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij. In Tabel 47 worden de verschillen tussen de gezinsbegrippen van de baseline en van het harmoniseringsscenario samengevat. De inkomensbegrippen, inkomsgrenzen en bedragen blijven onveranderd ten opzichte van de baseline van de respectievelijke maatregelen. De afgeleide rechten hanteren dit gezinsbegrip reeds in de baseline (zie Tabel 33-35 in Deel 8.2) waardoor we dit harmoniseringsscenario niet kunnen testen. Bij de vervoersgarantie van De Lijn en het sociaal tarief op de waterfactuur komt het hele gezin in aanmerking zodra één gezinslid een leefloon of een inkomensgarantie voor ouderen ontvangt. Bij de verminderde bijdrage voor de Vlaamse sociale bescherming als afgeleid recht van de verhoogde tegemoetkoming op basis van een statuut geldt hetzelfde: als één gezinslid gerechtigd is op een leefloon of een inkomensgarantie voor ouderen, is het hele gezin gerechtigd op de verhoogde tegemoetkoming. Om het recht op de verhoogde tegemoetkoming te verwerven na een inkomensonderzoek, moeten alle huishoudleden tezamen aan de inkomensvoorwaarde voldoen. Is dit het geval, dan is opnieuw iedereen van het gezin gerechtigd.

8.4. Resultaten

8.4.1. Inkomensbegrip

Om de gevolgen van harmonisering van inkomensbegrippen na te gaan, passen we het inkomensbegrip dat geldt voor werknemers binnen het Groeipakket toe op de andere maatregelen. Voor de school- en studietoelagen, de ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang en de sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij, betekent dit een overstap van een netto belastbaar inkomensbegrip naar een bruto belastbaar inkomensbegrip waarin de beroepskosten niet meer in mindering worden gebracht. De inkomensgrenzen worden aangepast door de beroepskosten te verrekenen volgens een maximaal scenario waarbij we ervan uit gaan dat het volledige inkomen uit arbeidsinkomen bestaat en dat het in gelijke mate door beide partners wordt verworven (*BB maximaal*). Appendix 3 bespreekt de resultaten wanneer de inkomensgrenzen (1) niet worden aangepast (*geen aanpassing*), (2) slechts rekening houden met beroepskosten in een eenverdienersgezin (i.e. één partner verwerft het hele inkomen, *BB minimaal*), (3) slechts rekening houden met de beroepskosten in een anderhalf-verdienersgezin (i.e. één partner verwerft twee-derde van het inkomen, de andere partner verwerft een-derde, *BB tussenliggend*). De gezinsbegrippen blijven onveranderd ten opzichte van de baseline van de respectievelijke maatregelen. Hetzelfde geldt voor de bedragen. Maar, omdat deze maatregelen de *hoogte* van het inkomen meenemen in de berekening van het te ontvangen of te betalen bedrag, worden in een extra harmoniseringsscenario ook de bedragen aangepast (*BB maximaal + bedrag*).

Voor de vervoersgarantie van De Lijn, het sociaal tarief op de waterfactuur en de hoogte van de zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming, betekent dit harmoniseringsscenario het invoeren van inkomensselectiviteit. Hierbij passen we de eerste inkomensgrens die geldt voor de sociale toeslag binnen het Groeipakket (€ 30.986,17) toe op het inkomen van het hoofd van het huishouden plus zijn of haar partner.

In Tabel 52 vatten we de impact op het bereik samen. Voor alle maatregelen, met uitzondering van het minimumtarief in de kinderopvang, neemt het bereik toe ten opzichte van de baseline (vergelijk Tabel 52 met Tabel 36 in Deel 8.2.1). Voornamelijk bij de afgeleide rechten zorgt dit harmoniseringsscenario voor een sterke toename van het bereik: bijna de helft van de Vlaamse gezinnen zouden in aanmerking komen. Opgelet, een toename van het algemene bereik betekent niet dat dit harmoniseringsscenario geen verliezers met zich mee zal brengen: voor elke maatregel worden er groepen geïdentificeerd die in meer of mindere mate zullen verliezen. In Tabel 54-75 tonen we per maatregel de impact van het harmoniseren van inkomensbegrippen in termen van bereik, winnaars en verliezers. Voor het bereik presenteren we het profiel van de gerechtigden, waarbij we telkens de gesimuleerde baseline uit Tabel 38-43 mee opnemen ter vergelijking. Voor de winnaars en verliezers stellen we de verdelingseffecten voor in termen van (1) het *recht* op de maatregel (voor alle geselecteerde maatregelen), en in termen van (2) de *hoogte* van het ontvangen of te betalen bedrag (enkel voor de maatregelen met eigen inkomenstoets).

Tabel 52 Gesimuleerd bereik harmoniseringsscenario inkomensbegrippen, inkomensbegrip werknemers Groeipakket, Vlaanderen, 2019

Harmonisering inkomensbegrippen	Vlaamse kinderen		Vlaamse gezinnen			Vlaamse bevolking	
	Ten laste	Ten laste 0-3 jaar	Algemeen	Kinderen ten laste	Kinderen ten laste 0-3 jaar	6 jaar of ouder	26 jaar of ouder
Groeipakket¹: sociale toeslag	15,4% [12,3% - 18,5%]			15,5% [13,0% - 18,0%]			
School- en studietoelagen²	32,2% [28,4% - 35,9%]			32,2% [29,0% - 35,5%]			
Kleuter-, lager en secundair onderwijs	32,6% [28,4% - 36,7%]						
Hoger onderwijs	30,6% [23,6% - 37,7%]						
Kinderopvang²: minimumtarief	1,8% [0,9% - 2,8%]	10,9% [5,4% - 16,3%]		2,6% [1,7% - 3,8%]	9,8% [5,7% - 14,0%]		
Sociale huur²			19,0% [17,5% - 20,6%] private huurders: 68,0% [63,5% - 72,5%]				
Vervoersgarantie De Lijn³			48,1% [46,2% - 50,0%]			37,9% [35,8% - 40,0%]	
Sociaal tarief op waterfactuur³			48,1% [46,2% - 50,0%]				
Bijdrage zorgpremie VSB⁴			48,1% [46,2% - 50,0%]				42,4% [40,4% - 44,5%]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).

Opmerkingen: (1) Geen aanpassing ten opzichte van baseline. (2) Inkomensgrenzen aangepast volgens maximaal scenario: rekening houdend met beroepskosten voor een tweeverdienersgezin waarin het inkomen in gelijke mate door beide partners wordt verworven (*BB maximaal*). (3) Eerste inkomensgrens € 30.986,17 uit het Groeipakket toegepast op het inkomen van het hoofd van het huishouden plus het inkomen van zijn of haar partner. (4) VSB = Vlaamse sociale bescherming

Alvorens we voor de verschillende maatregelen overgaan tot de gedetailleerde bespreking van de gevolgen van dit harmoniseringsscenario, tonen we in Tabel 53 de impact op het armoederisico en de armoedekloof als het inkomensbegrip van de school- en studietoelagen geharmoniseerd wordt met het inkomensbegrip voor werknemers binnen het Groeipakket. Als de bedragen onveranderd blijven ten opzichte van de baseline (*BB maximaal*), brengt dit harmoniseringsscenario geen significante armoede-effecten teweeg⁷⁶. Zowel volgens de Belgische armoedegrens als volgens de Vlaamse armoedegrens blijven de armoederisico's onveranderd ten opzichte van de baseline. Enkel bij de gemiddelde armoedekloven volgens de Vlaamse armoedegrens stellen we kleine maar niet-significante dalingen vast van zo'n € 7 tot € 8 op maandbasis.

Tabel 53 Gesimuleerde armoederisico's en armoedekloven, harmoniseringsscenario inkomensbegrip, maximaal scenario (*BB maximaal*), Vlaanderen, 2019

Harmonisering inkomensbegrippen	School- en studietoelagen: tweeverdienersinkomensgrenzen			Baseline		
Belgische armoedegrens	€ 1.177,93			€ 1.177,93		
Armoederisico		Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI		Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI
Vlaamse bevolking	6,3%	5,2%	7,5%	6,4%	5,2%	7,5%
Vlaamse kinderen	6,8%	4,4%	9,1%	6,8%	4,4%	9,1%
Gemiddelde armoedekloof bij de armen	€ per maand	Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI	€ per maand	Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI
Vlaamse bevolking	261,45	€ 217,46	€ 305,45	261,06	€ 217,17	€ 304,96
Vlaamse kinderen	244,92	€ 155,07	€ 334,77	245,01	€ 155,18	€ 334,83
Vlaamse armoedegrens	€ 1.249,75			€ 1.249,75		
Armoederisico		Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI		Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI
Vlaamse bevolking	8,4%	7,1%	9,7%	8,4%	7,2%	9,7%
Vlaamse kinderen	8,1%	5,6%	10,7%	8,2%	5,7%	10,7%
Gemiddelde armoedekloof bij de armen	€ per maand	Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI	€ per maand	Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI
Vlaamse bevolking	251,54	€ 211,66	€ 291,42	259,65	€ 221,28	€ 298,02
Vlaamse kinderen	263,25	€ 176,07	€ 350,43	270,13	€ 186,49	€ 353,78

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).

⁷⁶ Ook in het extra harmoniseringsscenario waarbij naast een maximale aanpassing van de inkomensgrenzen ook de bedragen van de schooltoeslag binnen het Groeipakket worden toegepast voor kleuter-, lager en secundair onderwijs en de bedragen voor hoger onderwijs onveranderd blijven, stellen we geen significante armoede-effecten vast (*BB maximaal + bedrag*).

8.4.1.1. School- en studietoelagen

Als de school- en studietoelagen hetzelfde inkomensbegrip toepassen als het Groeipakket en de inkomensgrenzen in een maximaal scenario worden aangepast (*BB maximaal*), dan vergroot het algemene bereik bij de Vlaamse kinderen ten laste van 30,3% tot 32,2% (Tabel 54). Deze stijging vindt zowel plaats bij de schooltoelagen voor kleuter-, lager en secundair onderwijs (van 30,8% naar 32,6%) als bij de studietoelagen voor hoger onderwijs (van 27,9% naar 30,6%). De verhoudingen naar opleidingstype, gezinstype, aantal kinderen en inkomensklasse die we vaststellen in de baseline gelden eveneens na de harmonisering, maar het bereik en de gemiddelde hoogte van de toelage nemen voor alle groepen toe.

Tabel 54 **Profiel** gerechtigden harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **school- en studietoelagen**, maximaal scenario (*BB maximaal*), Vlaamse kinderen ten laste, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Algemeen	32,2%	28,4%	35,9%	30,3% [26,5% - 34,0%]
Opleidingstype				
Kleuter-, lager en secundair onderwijs	32,6%	28,4%	36,7%	30,8% [26,7% - 35,0%]
Hoger onderwijs	30,6%	23,6%	37,7%	27,9% [21,0% - 34,8%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	80,0%	73,6%	86,4%	74,3% [67,2% - 81,4%]
Koppel met kinderen	23,6%	19,6%	27,6%	22,4% [18,4% - 26,4%]
Aantal kinderen ten laste				
1	32,7%	27,5%	37,9%	28,2% [23,3% - 33,1%]
2	26,0%	21,4%	30,6%	24,5% [20,0% - 29,0%]
3 of meer	38,8%	30,7%	46,9%	38,0% [29,8% - 46,1%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	92,2%	83,8%	100,6%	90,5% [81,9% - 99,1%]
Q2	47,5%	39,3%	55,7%	42,2% [34,0% - 50,3%]
Q3	6,1%	2,6%	9,6%	4,8% [1,6% - 8,0%]
Q4	1,5%	0,2%	2,9%	1,5% [0,2% - 2,9%]
Hoogste 20%	1,6% (niet significant)	-0,1%	3,4%	0,9% ^{n.s.} [-0,1% - 2,0%]

Harmonisering inkomensbegrip	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Gemiddelde toelage naar opleidingstype (per jaar)				
Kleuter-, lager en secundair onderwijs	€ 302,84	€ 255,12	€ 350,55	€ 293,91 [245,43 - 342,39]
Hoger onderwijs	€ 1.443,63	€ 1.198,51	€ 1.688,76	€ 1.319,10 [1.073,57 - 1.564,62]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul in de baseline.

Merk op dat door de integratie van de schooltoelagen in het Groeipakket als selectieve participatietoelagen, deze harmonisering reeds heeft plaatsgevonden voor het kleuter-, lager- en secundair onderwijs. Tegelijkertijd werden ook de bedragen van de schooltoelagen opgetrokken. Wat de gecombineerde impact hiervan is op de winnaars- en verliezers presenteren we in Tabel 57 (*BB maximaal + bedrag*) en bespreken we hieronder. Eerst kijken we naar de verdelingseffecten als de bedragen *niet* worden aangepast om inzicht te krijgen in de gevolgen van een overstap naar het bruto belastbare inkomensbegrip en de bruto belastbare tweeverdienersinkomensgrenzen als zodanig (Tabel 55-56, *BB maximaal*).

Als we kijken naar de winnaars en verliezers van harmonisering in termen van het *recht* op een school- of studietoelage, dan stellen we vast dat de harmonisering nauwelijks verliezers met zich mee zal brengen (*BB maximaal* Tabel 55, kolom 4). Het aandeel kinderen ten laste dat alleen recht heeft in de baseline is niet significant verschillend van nul. Er zullen daarentegen voornamelijk kinderen zijn die het recht op een toelage openen. In het algemeen wordt er 2,4% meer bereikt. De winnaars zitten zowel in het kleuter-, lager, en secundair onderwijs als in het hoger onderwijs. Ook naar gezinstype stellen we geen uitgesproken patroon vast. Wel zijn het voornamelijk de enige kinderen en de kinderen met één broer of zus die het recht zullen verwerven na harmonisering en niet de grote gezinnen met drie of meer kinderen. Als we tenslotte kijken naar de positie die de winnaars innemen in de inkomensverdeling, dan tonen de resultaten dat ze zich voornamelijk in het tweede inkomenskwaartiel bevinden.

Tabel 55 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **school- en studietoelagen**, maximaal scenario (*BB maximaal*), **recht** op een toelage, Vlaamse kinderen ten laste, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: alleen recht na harmonisering	Verliezers: alleen recht voor harmonisering	Recht in beide
Algemeen	67,3% [63,5% - 71,1%]	2,4% [1,4% - 3,5%]	0,5% ^{n.s.} [-0,1% - 1,1%]	29,8% [26,0% - 33,5%]
Opleidingstype				
Kleuter-, lager en secundair onderwijs	67,1% [62,9% - 71,2%]	2,1% [1,1% - 3,1%]	0,4% ^{n.s.} [-0,2% - 0,9%]	30,5% [26,4% - 34,6%]
Hoger onderwijs	68,1% [60,9% - 75,3%]	4,0% [0,9% - 7,1%]	1,3% ^{n.s.} [-1,2% - 3,7%]	26,7% [20,0% - 33,3%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	20,0% [13,6% - 26,4%]	5,7% [2,1% - 9,3%]	Geen observaties	74,3% [67,2% - 81,4%]
Koppel met kinderen	75,8% [71,8% - 79,8%]	1,8% [0,8% - 2,9%]	0,6% ^{n.s.} [-0,1% - 1,3%]	21,8% [17,9% - 25,8%]

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: alleen recht na harmonisering	Verliezers: alleen recht voor harmonisering	Recht in beide
Aantal kinderen ten laste				
1	67,3% [62,1% - 72,5%]	4,5% [1,9% - 7,1%]	Geen observaties	28,2% [23,3% - 33,1%]
2	73,4% [68,8% - 78,0%]	2,1% [0,7% - 3,5%]	0,6% ^{n.s.} [-0,4% - 1,6%]	23,9% [19,5% - 28,4%]
3 of meer	60,5% [52,3% - 68,6%]	1,6% ^{n.s.} [-0,2% - 3,4%]	0,7% ^{n.s.} [-0,5% - 1,9%]	37,3% [29,1% - 45,4%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	7,8% ^{n.s.} [-0,6% - 16,2%]	1,7% ^{n.s.} [-0,7% - 4,1%]	Geen observaties	90,5% [81,9% - 99,1%]
Q2	50,1% [41,9% - 58,3%]	7,7% [3,9% - 11,6%]	2,4% ^{n.s.} [-0,4% - 5,2%]	39,8% [31,7% - 47,8%]
Q3	93,9% [90,4% - 97,4%]	1,3% ^{n.s.} [-0,2% - 2,8%]	Geen observaties	4,8% [1,6% - 8,0%]
Q4	98,5% [97,1% - 99,8%]	Geen observaties	Geen observaties	1,5% [0,2% - 2,9%]
Hoogste 20%	98,4% [96,6% - 100,1%]	0,7% ^{n.s.} [-0,7% - 2,1%]	Geen observaties	0,9% ^{n.s.} [-0,1% - 2,0%]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

Vergelijken we de *hoogte* van de toegekende toelage voor en na de harmonisering (*BB maximaal* Tabel 56), dan stellen we vast dat het aandeel winnaars maar ook het aandeel verliezers groter is, al blijft dat laatste nog steeds beperkt. Winnaars zijn in dit geval de kinderen die het recht op een toelage verwerven én zij die het recht behouden en daarbij een hoger bedrag krijgen na de harmonisering. Daartegenover staan de verliezers: zij die hun recht op een toelage kwijtraken én zij die hun recht behouden maar een lager bedrag krijgen na de harmonisering. 13,7% van de Vlaamse kinderen ten laste wint bij de harmonisering, terwijl 1,6% verliest. De winst situeert zich opnieuw zowel in het kleuter-, lager en secundair onderwijs als in het hoger onderwijs. Hetzelfde geldt voor de verschillende gezinstypes en aantal kinderen ten laste in het gezin. De onderste rijen uit Tabel 56 tonen dat het de 60% laagste inkomens zijn die een hogere toelage krijgen na harmonisering, maar dat het aandeel winnaars afneemt naarmate het inkomen toeneemt. Het verlies zit geconcentreerd bij het kleuter-, lager en secundair onderwijs, bij de tweoudergezinnen, bij de gezinnen met twee of meer kinderen en in het eerste en tweede inkomenskwaantiel.

Tabel 56 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **school- en studietoelagen**, maximaal scenario (*BB maximaal*), **hoogte toelage**, Vlaamse kinderen ten laste, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: hoger bedrag na harmonisering	Verliezers: lager bedrag na harmonisering	Gelijk bedrag in beide
Algemeen	67,3% [63,5% - 71,1%]	13,7% [11,1% - 16,3%]	1,6% [0,8% - 2,5%]	17,3% [14,4% - 20,2%]
Opleidingstype				
Kleuter-, lager en secundair onderwijs	67,1% [62,9% - 71,2%]	11,6% [9,0% - 14,2%]	1,5% [0,6% - 2,4%]	19,8% [16,5% - 23,1%]
Hoger onderwijs	68,1% [60,9% - 75,3%]	24,5% [17,9% - 31,1%]	2,4% ^{n.s.} [-0,4% - 5,2%]	5,0% [1,9% - 8,1%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	20,0% [13,6% - 26,4%]	38,8% [31,0% - 46,6%]	Geen observaties	41,2% [32,6% - 49,8%]
Koppel met kinderen	75,8% [71,8% - 79,8%]	9,2% [6,5% - 11,9%]	1,9% [0,9% - 3,0%]	13,1% [10,2% - 15,9%]
Aantal kinderen ten laste				
1	67,3% [62,1% - 72,5%]	16,0% [11,9% - 20,2%]	1,0% ^{n.s.} [-0,2% - 2,1%]	15,7% [11,8% - 19,5%]
2	73,4% [68,8% - 78,0%]	11,0% [7,8% - 14,3%]	1,6% [0,3% - 3,0%]	13,9% [10,4% - 17,4%]
3 of meer	60,5% [52,3% - 68,6%]	15,3% [9,9% - 20,8%]	2,0% [0,3% - 3,7%]	22,2% [15,9% - 28,4%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	7,8% ^{n.s.} [-0,6% - 16,2%]	39,0% [30,4% - 47,6%]	2,4% [0,5% - 4,3%]	50,8% [41,8% - 59,7%]
Q2	50,1% [41,9% - 58,3%]	21,0% [15,2% - 26,8%]	5,2% [1,6% - 8,8%]	23,7% [17,1% - 30,3%]
Q3	93,9% [90,4% - 97,4%]	2,7% [0,2% - 5,1%]	Geen observaties	3,4% [0,8% - 6,0%]
Q4	98,5% [97,1% - 99,8%]	Geen observaties	Geen observaties	1,5% [0,2% - 2,9%]
Hoogste 20%	98,4% [96,6% - 100,1%]	0,7% ^{n.s.} [-0,7% - 2,1%]	Geen observaties	0,9% ^{n.s.} [-0,1% - 2,0%]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

Als we in een extra harmoniseringsscenario (*BB maximaal + bedrag*) de bedragen van de schooltoeslag binnen het Groeipakket toepassen voor het kleuter-, lager en secundair onderwijs, neemt de gemiddelde toelage voor het kleuter-, lager en secundair onderwijs toe tot € 401,50 [€ 344,36 - € 458,63]. Dit vertaalt zich ook in een hoger aandeel winnaars en kleiner aandeel verliezers als we kijken naar de *hoogte* van het bedrag (Tabel 57, respectievelijk 31,0% en 0,8%). Doordat de bedragen van de schooltoeslag worden opgetrokken maar die van de studietoelagen gelijk blijven, is het aandeel winnaars in het kleuter-, lager en secundair onderwijs groter dan in het hoger onderwijs. Dit zorgt er eveneens voor dat de winst voor elk gezinstype en voor elke inkomensklasse groter is, maar dat de onderlinge verhoudingen hetzelfde blijven als in Tabel 56. De verliezers blijven geconcentreerd bij de tweeoudergezinnen maar zitten nu voornamelijk in het tweede inkomenskintiel.

Tabel 57 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **school- en studietoelagen**, maximaal scenario en aangepaste bedragen (*BB maximaal + bedrag*), **hoogte toelage**, Vlaamse kinderen ten laste, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: hoger bedrag na harmonisering	Verliezers: lager bedrag na harmonisering	Gelijk bedrag in beide
Algemeen	67,3% [63,5% - 71,1%]	31,0% [27,3% - 34,7%]	0,8% [0,1% - 1,5%]	0,9% [0,3% - 1,4%]
Opleidingstype				
Kleuter-, lager en secundair onderwijs	67,1% [62,9% - 71,2%]	32,4% [28,3% - 36,5%]	0,5% ^{n.s.} [-0,1% - 1,1%]	0,0% ^{n.s.} [-0,0% - 0,1%]
Hoger onderwijs	68,1% [60,9% - 75,3%]	24,5% [17,9% - 31,1%]	2,4% ^{n.s.} [-0,4% - 5,2%]	5,0% [1,9% - 8,1%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	20,0% [13,6% - 26,4%]	76,0% [69,3% - 82,6%]	Geen observaties	4,0% [1,7% - 6,4%]
Koppel met kinderen	75,8% [71,8% - 79,8%]	23,0% [19,0% - 26,9%]	0,9% [0,2% - 1,7%]	0,3% ^{n.s.} [-0,1% - 0,7%]
Aantal kinderen ten laste				
1	67,3% [62,1% - 72,5%]	30,2% [25,1% - 35,3%]	1,0% ^{n.s.} [-0,2% - 2,1%]	1,5% [0,3% - 2,7%]
2	73,4% [68,8% - 78,0%]	25,1% [20,6% - 29,5%]	0,7% ^{n.s.} [-0,3% - 1,7%]	0,8% [0,2% - 1,5%]
3 of meer	60,5% [52,3% - 68,6%]	38,2% [30,1% - 46,2%]	0,8% ^{n.s.} [-0,4% - 2,0%]	0,5% ^{n.s.} [-0,4% - 1,5%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	7,8% ^{n.s.} [-0,6% - 16,2%]	88,7% [80,4% - 97,1%]	0,7% ^{n.s.} [-0,1% - 1,5%]	2,8% [1,1% - 4,4%]
Q2	50,1% [41,9% - 58,3%]	45,7% [37,6% - 53,7%]	3,1% [0,1% - 6,1%]	1,2% ^{n.s.} [-0,6% - 2,9%]
Q3	93,9% [90,4% - 97,4%]	6,1% [2,6% - 9,6%]	Geen observaties	Geen observaties
Q4	98,5% [97,1% - 99,8%]	1,5% [0,2% - 2,9%]	Geen observaties	Geen observaties
Hoogste 20%	98,4% [96,6% - 100,1%]	1,6% ^{n.s.} [-0,1% - 3,4%]	Geen observaties	Geen observaties

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

8.4.1.2. Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang

Passen we het inkomensbegrip van het Groeipakket toe op de ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang en passen we de inkomensgrenzen aan volgens een maximaal scenario (*BB maximaal*), dan daalt het bereik van het minimumtarief van 11,3% van de Vlaamse kinderen ten laste tussen nul en drie jaar naar 10,9% en neemt het gemiddelde inkomenstarief toe van € 15,81 naar € 16,71 (Tabel 58). Dit kunnen we verklaren doordat de hoogte van het inkomen meegenomen wordt in de berekening van het inkomenstarief en een hoger inkomen dus zal leiden tot

een groter gewicht. Omdat de verdelingseffecten in termen van het *recht* op het minimumtarief voor geen enkele groep afzonderlijk tot een significante puntschatting leiden (Tabel 59), focussen we de bespreking ineens op de verdelingseffecten in termen van de *hoogte* van het bedrag (Tabel 60).

Tabel 58 **Profiel** gerechtigden harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **minimumtarief inkomensgerelateerde kinderopvang**, maximaal scenario (*BB maximaal*), Vlaamse kinderen ten laste 0-3 jaar, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Algemeen	10,9%	5,5%	16,3%	11,3% [5,9% - 16,7%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	85,8%	70,1%	101,5%	78,0% [56,2% - 99,9%]
Koppel met kinderen	7,0%	1,8%	12,2%	7,9% [2,6% - 13,1%]
Aantal kinderen ten laste				
1	6,1%	0,2%	12,0%	6,1% [0,2% - 12,0%]
2	11,2%	4,2%	18,1%	10,1% [3,5% - 16,7%]
3 of meer	15,9%	1,8%	30,0%	18,7% [4,5% - 33,0%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	66,3%	49,0%	83,6%	67,7% [50,5% - 84,8%]
Q2	Geen observaties			3,0% ^{n.s.} [-2,8% - 8,9%]
Q3	Geen observaties			Geen observaties
Q4	1,1% (niet significant)	-1,1%	3,4%	Geen observaties
Hoogste 20%	Geen observaties			Geen observaties
Gemiddelde inkomensstarief¹ (per dag)	€ 16,71	€ 15,79	€ 17,64	€ 15,81 [14,88 - 16,74]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul in de baseline. (1) over alle Vlaamse kinderen ten laste tussen nul en drie jaar heen (niet enkel zij die een minimumtarief moeten betalen).

Tabel 59 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **minimumtarief inkomensgerelateerde kinderopvang**, maximaal scenario (*BB maximaal*), **recht** op minimumtarief, Vlaamse kinderen ten laste 0-3 jaar, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: alleen recht na harmonisering	Verliezers: alleen recht voor harmonisering	Recht in beide
Algemeen	87,9% [82,4% - 93,4%]	0,8% ^{n.s.} [-0,3% - 1,9%]	1,2% ^{n.s.} [-0,1% - 2,5%]	10,2% [4,8% - 15,5%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	12,6% ^{n.s.} [-2,7% - 27,9%]	9,4% ^{n.s.} [-8,0% - 26,7%]	1,6% ^{n.s.} [-1,6% - 4,7%]	76,5% [54,4% - 98,5%]
Koppel met kinderen	91,8% [86,5% - 97,1%]	0,3% ^{n.s.} [-0,3% - 1,0%]	1,2% ^{n.s.} [-0,2% - 2,5%]	6,7% [1,5% - 11,9%]
Aantal kinderen ten laste				
1	93,9% [88,0% - 99,8%]	Geen observaties	Geen observaties	6,1% [0,2% - 12,0%]
2	87,9% [80,8% - 95,0%]	2,0% ^{n.s.} [-0,8% - 4,8%]	0,9% ^{n.s.} [-0,5% - 2,4%]	9,2% [2,7% - 15,7%]
3 of meer	81,3% [67,0% - 95,5%]	Geen observaties	2,8% ^{n.s.} [-1,1% - 6,8%]	15,9% [1,8% - 30,0%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	29,4% [13,0% - 45,9%]	2,9% ^{n.s.} [-2,7% - 8,5%]	4,3% ^{n.s.} [-1,2% - 9,8%]	63,4% [45,4% - 81,3%]
Q2	97,0% [91,1% - 102,8%]	Geen observaties	3,0% ^{n.s.} [-2,8% - 8,9%]	Geen observaties
Q3	100,0%	Geen observaties	Geen observaties	Geen observaties
Q4	98,9% [96,6% - 101,1%]	1,1% ^{n.s.} [-1,1% - 3,4%]	Geen observaties	Geen observaties
Hoogste 20%	100,0%	Geen observaties	Geen observaties	Geen observaties

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

Het is bij Tabel 60 belangrijk om in het achterhoofd te houden dat kinderen deze keer als een winnaar (verliezer) worden beschouwd als het inkomenstarief *lager (hoger)* ligt na de harmonisering dan wat het bedraagt in de baseline. De overstap naar een bruto belastbaar inkomensbegrip met bruto belastbare tweeverdienersinkomensgrenzen (*BB maximaal*) brengt voor de ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang 7,2% winnaars en maar liefst 53,4% verliezers bij de Vlaamse kinderen ten laste tussen nul en drie jaar met zich mee. Zowel winst als verlies zitten geconcentreerd bij de kinderen uit tweeoudergezinnen. Naar aantal kinderen tonen de resultaten dat het inkomenstarief daalt bij kinderen met één of meerdere broers of zussen, maar dat zowel bij de enige kinderen als bij de kinderen met één of meerdere broers of zussen meer dan de helft een hoger inkomenstarief moet betalen na harmonisering. De winnaars bevinden zich aan de bovenkant van de inkomensverdeling (het vierde en het vijfde kwintiel), terwijl de verliezers verspreid zitten over alle inkomensklassen maar voornamelijk hoge aandelen optekenen in het midden (het tweede en het derde kwintiel).

Tabel 60 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **inkomensgerelateerde kinderopvang**, maximaal scenario (*BB maximaal*), **hoogte inkomenstarief**, Vlaamse kinderen ten laste 0-3 jaar, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: lager bedrag na harmonisering	Verliezers: hoger bedrag na harmonisering	Gelijk bedrag in beide
Algemeen	n.v.t.	7,2% [3,9% - 10,4%]	53,4% [46,4% - 60,3%]	39,5% [32,6% - 46,4%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	n.v.t.	11,9% ^{n.s.} [-6,0% - 29,8%]	4,8% ^{n.s.} [-2,5% - 12,1%]	83,3% [64,3% - 102,3%]
Koppel met kinderen	n.v.t.	6,9% [3,7% - 10,2%]	55,9% [48,7% - 63,1%]	37,2% [30,1% - 44,3%]
Aantal kinderen ten laste				
1	n.v.t.	3,7% ^{n.s.} [-0,1% - 7,5%]	58,4% [47,4% - 69,5%]	37,9% [27,0% - 48,8%]
2	n.v.t.	9,5% [3,6% - 15,3%]	51,5% [40,8% - 62,2%]	39,0% [28,6% - 49,4%]
3 of meer	n.v.t.	8,0% [1,4% - 14,5%]	50,2% [35,7% - 64,8%]	41,8% [26,9% - 56,7%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	n.v.t.	3,7% ^{n.s.} [-2,2% - 9,5%]	33,0% [15,8% - 50,1%]	63,4% [45,4% - 81,3%]
Q2	n.v.t.	1,1% ^{n.s.} [-1,1% - 3,4%]	96,8% [92,2% - 101,4%]	2,1% ^{n.s.} [-2,0% - 6,1%]
Q3	n.v.t.	4,5% ^{n.s.} [-0,6% - 9,6%]	85,5% [74,3% - 96,8%]	10,0% ^{n.s.} [-0,5% - 20,4%]
Q4	n.v.t.	7,9% [1,4% - 14,4%]	40,1% [27,7% - 52,4%]	52,0% [39,5% - 64,6%]
Hoogste 20%	n.v.t.	17,4% [6,2% - 28,5%]	14,9% [4,7% - 25,0%]	67,8% [54,1% - 81,4%]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

Om het gewicht van het hoger inkomen in de berekening van het inkomenstarief te beperken, passen we de coëfficiënten (0,000385 en 0,000380) en de schijven (€ 50 en € 3.700) aan zodat het maximumtarief per inkomensklasse gelijk blijft ten opzichte van de baseline (*BB maximaal + bedrag*). Tabel 61 toont dat het bereik van het minimumtarief in dit extra harmoniseringsscenario toeneemt tot 15,6% van de Vlaamse kinderen ten laste tussen nul en drie jaar en het gemiddelde inkomenstarief licht daalt tot € 15,40. In dit harmoniseringsscenario worden er geen verliezers waargenomen als we kijken naar het *recht* op het minimumtarief (Tabel 62). De kinderen die het recht op het minimumtarief verwerven zitten geconcentreerd bij de tweoudergezinnen, bij de grote gezinnen en aan de onderkant van de inkomensverdeling.

Tabel 61 **Profiel** gerechtigden harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **minimumtarief inkomensgerelateerde kinderopvang**, maximaal scenario en aangepaste bedragen (*BB maximaal + bedrag*), Vlaamse kinderen ten laste 0-3 jaar, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Algemeen	15,6%	9,7%	21,5%	11,3% [5,9% - 16,7%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	87,4%	72,1%	102,7%	78,0% [56,2% - 99,9%]
Koppel met kinderen	11,8%	6,0%	17,7%	7,9% [2,6% - 13,1%]
Aantal kinderen ten laste				
1	6,1%	0,2%	12,0%	6,1% [0,2% - 12,0%]
2	12,1%	5,0%	19,2%	10,1% [3,5% - 16,7%]
3 of meer	30,7%	15,8%	45,5%	18,7% [4,5% - 33,0%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	82,7%	70,2%	95,2%	67,7% [50,5% - 84,8%]
Q2	12,6% (niet significant)	-0,0%	25,2%	3,0% ^{n.s.} [-2,8% - 8,9%]
Q3	Geen observaties			Geen observaties
Q4	1,1% (niet significant)	-1,1%	3,4%	Geen observaties
Hoogste 20%	Geen observaties			Geen observaties
Gemiddelde inkomensstarief¹ (per dag)	€ 15,40	€ 14,45	€ 16,35	€ 15,81 [14,88 - 16,74]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul in de baseline. (1) over alle Vlaamse kinderen ten laste tussen nul en drie jaar heen (niet enkel zij die een minimumtarief moeten betalen).

Tabel 62 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **minimumtarief inkomensgerelateerde kinderopvang**, maximaal scenario en aangepaste bedragen (*BB maximaal + bedrag*), **recht** op minimumtarief, Vlaamse kinderen ten laste 0-3 jaar, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: alleen recht na harmonisering	Verliezers: alleen recht voor harmonisering	Recht in beide
Algemeen	84,4% [78,5% - 90,3%]	4,3% [1,3% - 7,2%]	Geen observaties	11,3% [5,9% - 16,7%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	12,6% ^{n.s.} [-2,7% - 27,9%]	9,4% ^{n.s.} [-8,0% - 26,7%]	Geen observaties	78,0% [56,2% - 99,9%]
Koppel met kinderen	88,2% [82,3% - 94,0%]	4,0% [1,1% - 6,9%]	Geen observaties	7,9% [2,6% - 13,1%]
Aantal kinderen ten laste				
1	93,9% [88,0% - 99,8%]	Geen observaties	Geen observaties	6,1% [0,2% - 12,0%]
2	87,9% [80,8% - 95,0%]	2,0% ^{n.s.} [-0,8% - 4,8%]	Geen observaties	10,1% [3,5% - 16,7%]
3 of meer	69,3% [54,5% - 84,2%]	11,9% [2,9% - 21,0%]	Geen observaties	18,7% [4,5% - 33,0%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	17,3% [4,8% - 29,8%]	15,0% [2,2% - 27,8%]	Geen observaties	67,7% [50,5% - 84,8%]
Q2	87,4% [74,8% - 100,0%]	9,6% ^{n.s.} [-2,0% - 21,2%]	Geen observaties	3,0% [-2,8% - 8,9%]
Q3	100,0%	Geen observaties	Geen observaties	Geen observaties
Q4	98,9% [96,6% - 101,1%]	1,1% ^{n.s.} [-1,1% - 3,4%]	Geen observaties	Geen observaties
Hoogste 20%	100,0%	Geen observaties	Geen observaties	Geen observaties

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

Het aanpassen van de coëfficiënten en de inkomensschijven (*BB maximaal + bedrag*) zorgt er ook voor dat de rollen van winnaars en verliezers in termen van de *hoogte* van het inkomens tarief worden omgedraaid ten opzichte van Tabel 60: de helft van de Vlaamse kinderen ten laste tussen nul en drie jaar wint bij de harmonisering doordat ze een lager bedrag moeten betalen dan voorheen terwijl 11,9% een hoger bedrag moeten betalen dan in de baseline (Tabel 63). Het aandeel verliezers is niet verwaarloosbaar en zit voornamelijk bij de tweeoudergezinnen terwijl de 20% laagste inkomens gespaard blijven.

Tabel 63 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **inkomensgerelateerde kinderopvang**, maximaal scenario en aangepaste bedragen (*BB maximaal + bedrag*), **hoogte inkomenstarief**, Vlaamse kinderen ten laste 0-3 jaar, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: lager bedrag na harmonisering	Verliezers: hoger bedrag na harmonisering	Gelijk bedrag in beide
Algemeen	n.v.t.	50,5% [43,5% - 57,4%]	11,9% [7,8% - 16,0%]	37,6% [30,8% - 44,5%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	n.v.t.	15,1% ^{n.s.} [-3,7% - 33,9%]	Geen observaties	84,9% [66,1% - 103,7%]
Koppel met kinderen	n.v.t.	52,3% [45,1% - 59,5%]	12,5% [8,2% - 16,8%]	35,2% [28,1% - 42,2%]
Aantal kinderen ten laste				
1	n.v.t.	52,0% [40,8% - 63,1%]	14,6% [7,3% - 22,0%]	33,4% [22,7% - 44,1%]
2	n.v.t.	50,6% [39,8% - 61,3%]	10,7% [4,3% - 17,1%]	38,7% [28,3% - 49,1%]
3 of meer	n.v.t.	48,7% [34,2% - 63,2%]	10,4% [2,5% - 18,4%]	40,9% [26,1% - 55,7%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	n.v.t.	32,3% [15,2% - 49,5%]	Geen observaties	67,7% [50,5% - 84,8%]
Q2	n.v.t.	82,9% [69,7% - 96,1%]	14,1% [1,8% - 26,4%]	3,0% ^{n.s.} [-2,8% - 8,9%]
Q3	n.v.t.	70,2% [56,7% - 83,6%]	24,1% [12,2% - 36,0%]	5,7% ^{n.s.} [-2,8% - 14,2%]
Q4	n.v.t.	44,2% [31,7% - 56,7%]	9,0% [2,6% - 15,3%]	46,9% [34,3% - 59,4%]
Hoogste 20%	n.v.t.	24,0% [11,3% - 36,7%]	10,0% [2,0% - 18,0%]	66,0% [52,2% - 79,8%]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

8.4.1.3. Sociale huur bij een sociale huisvestingsmaatschappij

Bij de sociale huur zorgt de overstap van een bruto belastbaar inkomensbegrip met bruto belastbare inkomensgrenzen die werden aangepast in een maximaal scenario (*BB maximaal*) voor een toename van het algemene bereik van 17,6% naar 19,0% van de Vlaamse gezinnen (Tabel 64). De verhoudingen naar gezinstype, aantal kinderen en inkomensklasse die we vaststellen in de baseline gelden eveneens na de harmonisering, maar het bereik neemt bijna voor alle groepen toe. Dit harmoniseringsscenario zorgt er echter ook voor dat de gemiddelde huurprijs toeneemt in de twee gehanteerde huurprijsscenario's. Als iedereen die recht zou hebben volgens de inkomens- en eigendomsvoorwaarde een woning met een minimale marktwaarde huurt, dan stijgt de gemiddelde huurprijs van € 228 naar € 271 per maand, als alle gerechtigden een woning met een maximale marktwaarde zouden huren dan stijgt de gemiddelde huurprijs van € 365 naar € 409 per maand.

Tabel 64 **Profiel** gerechtigden harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **sociale huur**, maximaal scenario (*BB maximaal*), Vlaamse gezinnen, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Algemeen	19,0%	17,5%	20,6%	17,6% [16,1% - 19,2%]
Gezinstype				
Eenpersoonshuishouden	34,0%	30,6%	37,4%	30,9% [27,6% - 34,2%]
Alleenstaande ouder	37,8%	31,6%	44,1%	36,0% [29,8% - 42,2%]
Koppel zonder kinderen	9,8%	7,7%	11,9%	8,8% [6,8% - 10,8%]
Koppel met kinderen ten laste	8,9%	6,5%	11,3%	8,8% [6,4% - 11,2%]
Koppel met andere inwonende personen	2,3% ^{n.s.}	-0,5%	5,1%	2,9% ^{n.s.} [-0,4% - 6,2%]
Overige	22,6% ^{n.s.}	-2,2%	47,4%	22,6% ^{n.s.} [-2,2% - 47,4%]
Aantal kinderen ten laste				
0	20,8%	18,9%	22,8%	19,1% [17,2% - 21,0%]
1	17,3%	13,2%	21,4%	16,6% [12,6% - 20,6%]
2	12,3%	8,7%	15,8%	11,5% [8,0% - 15,0%]
3 of meer	15,0%	9,1%	21,0%	15,0% [9,1% - 21,0%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen				
Laagste 20%	43,9%	40,0%	47,9%	43,9% [40,0% - 47,9%]
Q2	28,3%	24,6%	31,9%	25,4% [21,9% - 29,0%]
Q3	8,4%	5,9%	10,9%	4,4% [2,6% - 6,3%]
Q4	0,8%	0,1%	1,6%	0,7% [0,1% - 1,4%]
Hoogste 20%	0,5% ^{n.s.}	-0,1%	1,0%	Geen observaties
Gemiddelde huurprijs (per maand)				
Minimale marktwaarde	€ 271,09	€ 257,04	€ 285,13	€ 228,27 [216,89 - 231,65]
Maximale marktwaarde	€ 409,43	€ 395,01	€ 423,86	€ 365,35 [353,50 - 377,20]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul.

Tabel 65 toont dat zowel het aandeel winnaars als het aandeel verliezers in termen van het *recht* op een sociale huurwoning beperkt blijft (respectievelijk 1,6% en 0,2% van de Vlaamse gezinnen) na de harmonisering (*BB maximaal*). De winnaars zitten voornamelijk bij de alleenstaanden zonder en met

kinderen, bij de koppels zonder kinderen, en in het midden van de inkomensverdeling. Het beperkte aandeel verliezers zit geconcentreerd bij de gezinnen zonder kinderen.

Tabel 65 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **sociale huur**, maximaal scenario (*BB maximaal*), **recht** op sociale huurwoning, Vlaamse gezinnen, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: alleen recht na harmonisering	Verliezers: alleen recht voor harmonisering	Recht in beide
Algemeen	80,8% [79,2% - 82,3%]	1,6% [1,1% - 2,1%]	0,2% [0,0% - 0,3%]	17,5% [16,0% - 19,0%]
Gezinstype				
Eenpersoons-huishouden	66,0% [62,6% - 69,3%]	3,1% [1,9% - 4,3%]	0,0% ^{n.s.} [-0,0% - 0,1%]	30,9% [27,6% - 34,2%]
Alleenstaande ouder	61,8% [55,5% - 68,1%]	2,2% [0,2% - 4,2%]	0,4% ^{n.s.} [-0,4% - 1,2%]	35,6% [29,4% - 41,8%]
Koppel zonder kinderen	90,0% [87,9% - 92,1%]	1,2% [0,5% - 2,0%]	0,2% ^{n.s.} [-0,1% - 0,5%]	8,6% [6,6% - 10,5%]
Koppel met kinderen ten laste	91,1% [88,7% - 93,5%]	0,1% ^{n.s.} [-0,1% - 0,4%]	Geen observaties	8,8% [6,4% - 11,2%]
Koppel met andere inwonende personen	96,6% [93,2% - 100,0%]	0,5% ^{n.s.} [-0,5% - 1,5%]	1,0% ^{n.s.} [-1,0% - 3,0%]	1,9% ^{n.s.} [-0,8% - 4,5%]
Overige	77,4% [52,6% - 102,2%]	Geen observaties	Geen observaties	22,6% ^{n.s.} [-2,2% - 47,4%]
Aantal kinderen ten laste				
0	78,9% [77,0% - 80,9%]	2,0% [1,3% - 2,7%]	0,2% [0,0% - 0,5%]	18,8% [17,0% - 20,7%]
1	82,7% [78,6% - 86,8%]	0,7% ^{n.s.} [-0,3% - 1,7%]	Geen observaties	16,6% [12,6% - 20,6%]
2	87,7% [84,2% - 91,3%]	0,8% ^{n.s.} [-0,1% - 1,7%]	Geen observaties	11,5% [8,0% - 15,0%]
3 of meer	85,0% [79,0% - 90,9%]	Geen observaties	Geen observaties	15,0% [9,1% - 21,0%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen				
Laagste 20%	56,1% [52,1% - 60,0%]	Geen observaties	Geen observaties	43,9% [40,0% - 47,9%]
Q2	71,5% [67,8% - 75,2%]	3,1% [1,5% - 4,6%]	0,2% ^{n.s.} [-0,2% - 0,7%]	25,2% [21,6% - 28,7%]
Q3	91,4% [88,9% - 93,9%]	4,2% [2,4% - 6,0%]	0,2% ^{n.s.} [-0,2% - 0,7%]	4,2% [2,4% - 6,0%]
Q4	98,7% [97,8% - 99,7%]	0,5% ^{n.s.} [-0,1% - 1,2%]	0,4% ^{n.s.} [-0,1% - 0,9%]	0,3% ^{n.s.} [-0,1% - 0,8%]
Hoogste 20%	99,5% [99,0% - 100,1%]	0,5% ^{n.s.} [-0,1% - 1,0%]	Geen observaties	Geen observaties

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

In termen van de *hoogte* van de huurprijs (Tabel 66-67) zijn de winst én het verlies groter (*BB maximaal*). De winnaars (verliezers) omvatten naast de gezinnen die het recht op een sociale huurwoning verwerven (verliezen) ook diegene die het recht behouden maar een lagere (hogere) huurprijs moeten betalen na harmonisering. In het huurprijsscenario waarin we veronderstellen dat alle gerechtigden een woning met een minimale marktwaarde huren, bedraagt de winst 2,0% en het verlies 10,3% van de Vlaamse gezinnen (Tabel 66). Als we daarentegen veronderstellen dat alle gerechtigden een woning met een maximale marktwaarde huurden, dan blijft de winst gelijk (2,0%) maar ligt het verlies iets hoger op 10,8% (Tabel 67). In beide scenario's zitten de winnaars voornamelijk bij de gezinnen zonder kinderen, bij de alleenstaande ouders en in het midden van de inkomensverdeling. De verliezers zitten overal: zowel bij alleenstaanden als bij koppels en zowel bij gezinnen zonder als met kinderen. Als we naar hun positie in de inkomensverdeling kijken, zijn de verliezers geconcentreerd in het eerste en het twee kwintiel en in mindere mate in het derde kwintiel.

Tabel 66 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **sociale huur**, maximaal scenario (*BB maximaal*), **hoogte huurprijs** minimale marktwaarde, Vlaamse gezinnen, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: lager bedrag na harmonisering	Verliezers: hoger bedrag na harmonisering	Gelijk bedrag in beide
Algemeen	80,8% [79,2% - 82,3%]	2,0% [1,4% - 2,5%]	10,3% [9,1% - 11,5%]	7,0% [5,9% - 8,0%]
Gezinstype				
Eenpersoons-huishouden	66,0% [62,6% - 69,3%]	3,7% [2,3% - 5,0%]	14,9% [12,4% - 17,5%]	15,5% [12,8% - 18,1%]
Alleenstaande ouder	61,8% [55,5% - 68,1%]	2,2% [0,2% - 4,2%]	22,2% [16,8% - 27,5%]	13,8% [9,3% - 18,3%]
Koppel zonder kinderen	90,0% [87,9% - 92,1%]	1,6% [0,8% - 2,5%]	6,6% [4,9% - 8,3%]	1,8% [0,8% - 2,8%]
Koppel met kinderen ten laste	91,1% [88,7% - 93,5%]	0,5% ^{n.s.} [-0,1% - 1,0%]	6,9% [4,7% - 9,0%]	1,6% [0,5% - 2,6%]
Koppel met andere inwonende personen	96,6% [93,2% - 100,0%]	1,2% ^{n.s.} [-0,5% - 2,8%]	2,2% ^{n.s.} [-0,8% - 5,2%]	Geen observaties
Overige	77,4% [52,6% - 102,2%]	Geen observaties	5,2% ^{n.s.} [-2,2% - 12,6%]	17,5% ^{n.s.} [-7,4% - 42,3%]
Aantal kinderen ten laste				
0	78,9% [77,0% - 80,9%]	2,5% [1,7% - 3,2%]	10,4% [9,0% - 11,9%]	8,2% [6,8% - 9,6%]
1	82,7% [78,6% - 86,8%]	1,0% ^{n.s.} [-0,1% - 2,2%]	12,2% [8,6% - 15,7%]	4,1% [2,0% - 6,3%]
2	87,7% [84,2% - 91,3%]	1,1% ^{n.s.} [-0,4% - 4,8%]	7,3% [4,4% - 10,2%]	3,8% [1,8% - 5,8%]
3 of meer	85,0% [79,0% - 90,9%]	Geen observaties	10,2% [5,0% - 15,5%]	4,8% [1,4% - 8,2%]

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: lager bedrag na harmonisering	Verliezers: hoger bedrag na harmonisering	Gelijk bedrag in beide
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen				
Laagste 20%	56,1% [52,1% - 60,0%]	0,8% [0,1% - 1,4%]	18,9% [15,7% - 22,1%]	24,3% [20,8% - 27,8%]
Q2	71,5% [67,8% - 75,2%]	3,5% [1,9% - 5,1%]	21,5% [18,2% - 24,9%]	3,5% [1,9% - 5,1%]
Q3	91,4% [88,9% - 93,9%]	4,9% [2,9% - 6,8%]	3,8% [2,1% - 5,5%]	Geen observaties
Q4	98,7% [97,8% - 99,7%]	0,5% ^{n.s.} [-0,1% - 1,2%]	0,7% [0,1% - 1,4%]	Geen observaties
Hoogste 20%	99,5% [99,0% - 100,1%]	0,5% ^{n.s.} [-0,1% - 1,0%]	Geen observaties	Geen observaties

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

Tabel 67 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **sociale huur**, maximaal scenario (*BB maximaal*), **hoogte huurprijs** maximale marktwaarde, Vlaamse gezinnen, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: lager bedrag na harmonisering	Verliezers: hoger bedrag na harmonisering	Gelijk bedrag in beide
Algemeen	80,8% [79,2% - 82,3%]	2,0% [1,4% - 2,5%]	10,8% [9,6% - 12,1%]	6,4% [5,4% - 7,4%]
Gezinstype				
Eenpersoons-huishouden	66,0% [62,6% - 69,3%]	3,7% [2,3% - 5,0%]	15,9% [13,3% - 18,5%]	14,5% [11,9% - 17,0%]
Alleenstaande ouder	61,8% [55,5% - 68,1%]	2,2% [0,2% - 4,2%]	23,6% [18,1% - 29,1%]	12,4% [8,2% - 16,7%]
Koppel zonder kinderen	90,0% [87,9% - 92,1%]	1,6% [0,8% - 2,5%]	6,7% [5,0% - 8,4%]	1,7% [0,7% - 2,8%]
Koppel met kinderen ten laste	91,1% [88,7% - 93,5%]	0,5% ^{n.s.} [-0,1% - 1,0%]	7,5% [5,2% - 9,7%]	1,0% [0,1% - 1,8%]
Koppel met andere inwonende personen	96,6% [93,2% - 100,0%]	1,2% ^{n.s.} [-0,5% - 2,8%]	2,2% ^{n.s.} [-0,8% - 5,2%]	Geen observaties
Overige	77,4% [52,6% - 102,2%]	Geen observaties	5,2% ^{n.s.} [-2,2% - 12,6%]	17,5% ^{n.s.} [-7,4% - 42,3%]
Aantal kinderen ten laste				
0	78,9% [77,0% - 80,9%]	2,5% [1,7% - 3,2%]	10,9% [9,4% - 12,4%]	7,7% [6,4% - 9,1%]
1	82,7% [78,6% - 86,8%]	1,0% ^{n.s.} [-0,1% - 2,2%]	13,3% [9,6% - 17,1%]	3,0% [1,2% - 4,7%]
2	87,7% [84,2% - 91,3%]	1,1% ^{n.s.} [-0,4% - 4,8%]	7,8% [4,8% - 10,8%]	3,3% [1,4% - 5,2%]
3 of meer	85,0% [79,0% - 90,9%]	Geen observaties	11,1% [5,7% - 16,6%]	3,9% [0,9% - 6,9%]

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: lager bedrag na harmonisering	Verliezers: hoger bedrag na harmonisering	Gelijk bedrag in beide
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen				
Laagste 20%	56,1% [52,1% - 60,0%]	0,8% [0,1% - 1,4%]	21,2% [17,8% - 24,5%]	22,0% [18,7% - 25,3%]
Q2	71,5% [67,8% - 75,2%]	3,5% [1,9% - 5,1%]	21,5% [18,2% - 24,9%]	3,5% [1,9% - 5,1%]
Q3	91,4% [88,9% - 93,9%]	4,9% [2,9% - 6,8%]	3,8% [2,1% - 5,5%]	Geen observaties
Q4	98,7% [97,8% - 99,7%]	0,5% ^{n.s.} [-0,1% - 1,2%]	0,7% [0,1% - 1,4%]	Geen observaties
Hoogste 20%	99,5% [99,0% - 100,1%]	0,5% ^{n.s.} [-0,1% - 1,0%]	Geen observaties	Geen observaties

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

Als we in een extra harmoniseringsscenario (*BB maximaal + bedrag*) de factor van het inkomensaandeel aanpassen zodat voor iedereen met een inkomen gelijk aan de inkomensgrens het inkomensaandeel *in absolute termen* gelijk blijft ten opzichte van de baseline, dan daalt de gemiddelde huurprijs tot € 208,22 [€ 197,72 - € 218,71] in het minimale huurprijsscenario en tot € 341,08 [€ 329,94 - € 352,22] in het maximale huurprijsscenario. Dit vertaalt zich eveneens in een hoger aandeel winnaars en kleiner aandeel verliezers als we kijken naar de *hoogte* van de huurprijs (Tabel 68-69). In het minimale huurprijsscenario betalen 13,2% van de Vlaamse gezinnen minder huur als het gewicht van het inkomensaandeel wordt aangepast na harmonisering terwijl 1,8% alsnog een hogere huurprijs betalen (Tabel 68). In het maximale huurprijsscenario zijn de winst en het verlies respectievelijk gelijk aan 14,2% en 2,1% van de Vlaamse gezinnen (Tabel 69). In beide scenario's zitten de winnaars zowel bij de gezinnen zonder als met kinderen en zijn ze geconcentreerd in het eerste en het tweede inkomenskwintiel en in mindere mate in het derde kwintiel. De verliezers treffen we voornamelijk aan bij de alleenstaande ouders en koppels met kinderen ten laste, gezinnen met één of twee kinderen en gezinnen uit het tweede inkomenskwintiel, zowel in het minimale als het maximale huurprijsscenario.

Tabel 68 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **sociale huur**, maximaal scenario en aangepaste bedragen (*BB maximaal + bedrag*), **hoogte huurprijs** minimale marktwaarde, Vlaamse gezinnen, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: lager bedrag na harmonisering	Verliezers: hoger bedrag na harmonisering	Gelijk bedrag in beide
Algemeen	80,8% [79,2% - 82,3%]	13,2% [11,8% - 14,5%]	1,8% [1,3% - 2,3%]	4,2% [3,4% - 5,0%]
Gezinstype				
Eenpersoons-huishouden	66,0% [62,6% - 69,3%]	23,9% [20,9% - 26,9%]	1,2% [0,4% - 2,0%]	8,9% [6,8% - 11,1%]
Alleenstaande ouder	61,8% [55,5% - 68,1%]	19,2% [14,0% - 24,3%]	7,3% [4,0% - 10,7%]	11,7% [7,6% - 15,9%]
Koppel zonder kinderen	90,0% [87,9% - 92,1%]	9,0% [7,0% - 11,0%]	0,8% [0,2% - 1,3%]	0,3% ^{n.s.} [-0,2% - 0,8%]

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: lager bedrag na harmonisering	Verliezers: hoger bedrag na harmonisering	Gelijk bedrag in beide
Koppel met kinderen ten laste	91,1% [88,7% - 93,5%]	5,0% [3,1% - 6,9%]	2,2% [1,1% - 3,3%]	1,7% [0,6% - 2,8%]
Koppel met andere inwonende personen	96,6% [93,2% - 100,0%]	1,2% ^{n.s.} [-0,5% - 2,8%]	2,2% ^{n.s.} [-0,8% - 5,2%]	Geen observaties
Overige	77,4% [52,6% - 102,2%]	22,6% ^{n.s.} [-2,2% - 47,4%]	Geen observaties	Geen observaties
Aantal kinderen ten laste				
0	78,9% [77,0% - 80,9%]	15,5% [13,8% - 17,2%]	1,3% [0,7% - 1,8%]	4,3% [3,3% - 5,3%]
1	82,7% [78,6% - 86,8%]	7,2% [4,3% - 10,0%]	5,5% [3,1% - 7,9%]	4,7% [2,4% - 6,9%]
2	87,7% [84,2% - 91,3%]	7,9% [4,8% - 10,9%]	2,2% [0,6% - 3,8%]	2,2% [0,7% - 3,7%]
3 of meer	85,0% [79,0% - 90,9%]	8,4% [3,6% - 13,2%]	0,5% ^{n.s.} [-0,5% - 1,5%]	6,1% [2,2% - 10,1%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen				
Laagste 20%	56,1% [52,1% - 60,0%]	26,1% [22,6% - 29,7%]	1,8% [0,8% - 2,8%]	16,0% [13,0% - 19,0%]
Q2	71,5% [67,8% - 75,2%]	23,2% [19,7% - 26,7%]	4,8% [3,0% - 6,5%]	0,5% ^{n.s.} [0,0% - 1,0%]
Q3	91,4% [88,9% - 93,9%]	7,4% [5,1% - 9,8%]	1,2% [0,3% - 2,2%]	Geen observaties
Q4	98,7% [97,8% - 99,7%]	0,5% ^{n.s.} [-0,1% - 1,2%]	0,7% [0,1% - 1,4%]	Geen observaties
Hoogste 20%	99,5% [99,0% - 100,1%]	0,5% ^{n.s.} [-0,1% - 1,0%]	Geen observaties	Geen observaties

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

Tabel 69 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **sociale huur**, maximaal scenario en aangepaste bedragen (*BB maximaal + bedrag*), **hoogte huurprijs** maximale marktwaarde, Vlaamse gezinnen, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: lager bedrag na harmonisering	Verliezers: hoger bedrag na harmonisering	Gelijk bedrag in beide
Algemeen	80,8% [79,2% - 82,3%]	14,2% [12,8% - 15,6%]	2,1% [1,6% - 2,7%]	2,9% [2,2% - 3,6%]
Gezinstype				
Eenpersoons-huishouden	66,0% [62,6% - 69,3%]	25,8% [22,7% - 28,9%]	1,5% [0,7% - 2,4%]	6,7% [4,7% - 8,7%]
Alleenstaande ouder	61,8% [55,5% - 68,1%]	22,9% [17,4% - 28,4%]	9,2% [5,5% - 12,8%]	6,2% [3,1% - 9,3%]
Koppel zonder kinderen	90,0% [87,9% - 92,1%]	9,3% [7,2% - 11,3%]	0,8% [0,2% - 1,3%]	Geen observaties
Koppel met kinderen ten laste	91,1% [88,7% - 93,5%]	5,3% [3,3% - 7,3%]	2,3% [1,2% - 3,4%]	1,3% [0,3% - 2,2%]
Koppel met andere inwonende personen	96,6% [93,2% - 100,0%]	1,2% ^{n.s.} [-0,5% - 2,8%]	2,2% ^{n.s.} [-0,8% - 5,2%]	Geen observaties
Overige	77,4% [52,6% - 102,2%]	22,6% ^{n.s.} [-2,2% - 47,4%]	Geen observaties	Geen observaties
Aantal kinderen ten laste				
0	78,9% [77,0% - 80,9%]	16,6% [14,8% - 18,3%]	1,5% [0,9% - 2,1%]	3,0% [2,1% - 3,9%]
1	82,7% [78,6% - 86,8%]	8,2% [5,1% - 11,2%]	6,2% [3,7% - 8,7%]	2,9% [1,0% - 4,8%]
2	87,7% [84,2% - 91,3%]	8,7% [5,5% - 11,9%]	2,2% [0,6% - 3,8%]	1,4% [0,3% - 2,5%]
3 of meer	85,0% [79,0% - 90,9%]	9,6% [4,5% - 14,7%]	0,9% [-0,4% - 2,2%]	4,5% [1,2% - 7,9%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen				
Laagste 20%	56,1% [52,1% - 60,0%]	30,1% [26,4% - 33,8%]	2,6% [1,4% - 3,7%]	11,3% [8,7% - 14,0%]
Q2	71,5% [67,8% - 75,2%]	23,3% [19,8% - 26,8%]	5,2% [3,4% - 7,0%]	Geen observaties
Q3	91,4% [88,9% - 93,9%]	7,4% [5,1% - 9,8%]	1,2% [0,3% - 2,2%]	Geen observaties
Q4	98,7% [97,8% - 99,7%]	0,5% ^{n.s.} [-0,1% - 1,2%]	0,7% [0,1% - 1,4%]	Geen observaties
Hoogste 20%	99,5% [99,0% - 100,1%]	0,5% ^{n.s.} [-0,1% - 1,0%]	Geen observaties	Geen observaties

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

8.4.1.4. Vervoersgarantie De Lijn

Het invoeren van inkomensselectiviteit met het bruto belastbare inkomensbegrip en de eerste inkomensgrens van het Groeipakket betekent voor de vervoersgarantie van De Lijn een enorme toename van het bereik: in de baseline wordt slechts 5,3% van de Vlaamse gezinnen bereikt daar waar dit oploopt tot 48,1% na de harmonisering (Tabel 70). De gerechtigden zijn voornamelijk alleenstaanden en in mindere mate alleenstaande ouders en koppels zonder kinderen, maar ook bij de andere gezinstypes is het bereik groot. Naar aantal kinderen stellen we vast dat 58,6% van de gezinnen zonder kinderen ten laste recht hebben op de vervoersgarantie na de harmonisering, tegenover 20,5% tot 28,7% bij de gezinnen met kinderen. Dit harmoniseringsscenario zorgt er ook voor dat in het laagste inkomenskwintiel nagenoeg iedereen wordt bereikt, tegenover twee-derde in het tweede kwintiel en een-derde in het derde kwintiel. Aan de bovenkant van de inkomensverdeling bedraagt het bereik 15,2% in het vierde kwintiel en 2,5% bij de 20% hoogste inkomens.

Tabel 70 **Profiel** gerechtigden harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **vervoersgarantie De Lijn**, Vlaamse gezinnen, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Algemeen	48,1%	46,2%	50,0%	5,3% [4,3% - 6,2%]
Gezinstype				
Eenpersoonshuishouden	74,4%	71,4%	77,4%	7,1% [5,2% - 9,1%]
Alleenstaande ouder	54,5%	48,1%	60,9%	13,2% [8,7% - 17,8%]
Koppel zonder kinderen	47,2%	43,8%	50,5%	1,4% [0,5% - 2,4%]
Koppel met kinderen ten laste	17,8%	14,7%	20,9%	3,6% [1,9% - 5,3%]
Koppel met andere inwonende personen	29,2%	20,7%	37,7%	7,7% [3,1% - 12,4%]
Overige	61,8%	36,0%	87,5%	34,9% [9,1% - 60,8%]
Aantal kinderen ten laste				
0	58,6%	56,3%	60,8%	5,1% [4,0% - 6,3%]
1	28,7%	23,7%	33,7%	6,2% [3,5% - 8,9%]
2	20,5%	16,2%	24,9%	4,4% [2,2% - 6,7%]
3 of meer	20,7%	14,1%	27,3%	6,8% [1,5% - 12,0%]

Harmonisering inkomensbegrip	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen				
Laagste 20%	96,8%	95,2%	98,3%	14,9% [11,8% - 18,0%]
Q2	67,4%	63,6%	71,2%	3,5% [1,9% - 5,0%]
Q3	32,4%	28,2%	36,5%	1,4% [0,3% - 2,4%]
Q4	15,2%	11,9%	18,4%	1,4% [0,3% - 2,6%]
Hoogste 20%	2,5%	1,2%	3,8%	1,2% [0,2% - 2,3%]
Gemiddelde korting (per jaar)				
6 jaar of ouder	€ 12,00	€ 11,48	€ 12,53	€ 15,10 [14,07 - 16,14]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul.

In termen van winnaars en verliezers toont Tabel 71 dat 34% van de Vlaamse bevolking van 6 jaar of ouder het recht of de vervoersgarantie verkrijgt door de harmonisering terwijl een klein aandeel het recht verliest (1,6%) en 3,9% het recht behoudt. De winnaars zitten verdeeld over alle gezinstypes en over de hele inkomensverdeling, maar bevinden zich voornamelijk bij de gezinnen zonder kinderen en de gezinnen met een laag inkomen. Het beperkte aandeel verliezers is geconcentreerd bij de koppels met kinderen ten laste en bij de koppels met andere inwonende personen. Verliezers zijn dus voornamelijk (gezinnen met) statuut-gerechtigden (die niet het hoofd of de partner zijn), die door de toepassing van het gezinsbegrip in het harmoniseringsscenario (i.e. het inkomen van het hoofd van het huishouden en zijn of haar partner wordt samengeteld) niet meer in aanmerking komen (in de baseline is het statuut van leefloon of inkomensgarantie voor ouderen overdraagbaar op alle andere gezinsleden).

Tabel 71 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **vervoersgarantie De Lijn, recht** op vervoersgarantie, Vlaamse bevolking 6 jaar of ouder, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: alleen recht na harmonisering	Verliezers: alleen recht voor harmonisering	Recht in beide
Algemeen	60,5% [58,3% - 62,6%]	34,0% [32,0% - 26,0%]	1,6% [0,6% - 2,7%]	3,9% [3,0% - 4,8%]
Gezinstype				
Eenpersoons-huishouden	25,6% [22,6% - 28,6%]	67,3% [64,0% - 70,5%]	0,0% ^{n.s.} [-0,0% - 0,1%]	7,1% [5,1% - 9,1%]
Alleenstaande ouder	45,8% [38,9% - 52,6%]	39,3% [32,5% - 46,0%]	1,7% ^{n.s.} [-0,2% - 3,5%]	13,3% [7,7% - 18,9%]
Koppel zonder kinderen	52,4% [49,0% - 55,8%]	46,0% [42,6% - 49,4%]	0,2% ^{n.s.} [-0,1% - 0,4%]	1,4% [0,4% - 2,5%]
Koppel met kinderen ten laste	79,7% [76,0% - 83,5%]	15,7% [12,5% - 18,8%]	2,8% [0,5% - 5,2%]	1,8% [0,6% - 2,9%]
Koppel met andere inwonende personen	68,8% [60,1% - 77,4%]	23,2% [15,3% - 31,0%]	3,7% [0,3% - 7,0%]	4,4% [0,7% - 8,0%]
Overige	59,3% [25,0% - 93,6%]	17,7% [0,5% - 34,9%]	Geen observaties	23,0% ^{n.s.} [-1,6% - 47,6%]
Aantal kinderen ten laste				
0	47,4% [44,7% - 50,1%]	47,8% [45,2% - 50,4%]	0,7% [0,2% - 1,3%]	4,1% [3,0% - 5,2%]
1	70,1% [64,6% - 75,7%]	22,7% [17,6% - 27,7%]	3,0% [0,8% - 5,1%]	4,2% [1,7% - 6,7%]
2	78,9% [74,1% - 83,7%]	16,8% [12,4% - 21,2%]	1,9% ^{n.s.} [-0,3% - 4,1%]	2,3% [0,9% - 3,7%]
3 of meer	76,5% [68,1% - 84,8%]	15,3% [9,3% - 21,4%]	3,3% ^{n.s.} [-3,0% - 9,7%]	4,9% [1,0% - 8,7%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen				
Laagste 20%	6,2% [3,2% - 9,1%]	76,7% [71,4% - 82,0%]	2,1% ^{n.s.} [-2,0% - 6,2%]	15,0% [11,4% - 18,7%]
Q2	44,7% [39,9% - 49,6%]	50,7% [45,9% - 55,4%]	1,9% [0,2% - 3,6%]	2,7% [1,1% - 4,3%]
Q3	71,7% [67,4% - 76,0%]	26,7% [22,5% - 30,9%]	0,8% ^{n.s.} [-0,2% - 1,8%]	0,8% ^{n.s.} [-0,1% - 1,7%]
Q4	84,6% [81,1% - 88,2%]	13,1% [10,0% - 16,3%]	1,6% ^{n.s.} [-0,0% - 3,2%]	0,6% ^{n.s.} [-0,4% - 1,6%]
Hoogste 20%	96,3% [94,3% - 98,2%]	2,0% [0,8% - 3,2%]	1,7% [0,2% - 3,3%]	0,0% ^{n.s.} [-0,0% - 0,1%]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

8.4.1.5. Sociaal tarief water

Ook bij het sociaal tarief op de waterfactuur leidt het toepassen van inkomensselectiviteit met het bruto belastbare inkomensbegrip en de eerste inkomensgrens van het Groeipakket tot een sterke toename van het bereik van 5,3% tot 48,1% van de Vlaamse gezinnen. Omdat bij het sociaal tarief op de waterfactuur en bij de vervoersgarantie van De Lijn, de baseline en het harmoniseringsscenario gelijk zijn, zijn het bereik en het profiel van de gerechtigden binnen de Vlaamse gezinnen eveneens gelijk (Tabel 70 en Tabel 72 zijn identiek). We verwijzen voor de bespreking van de gerechtigden daarom naar Deel 8.4.1.4.

Tabel 72 **Profiel gerechtigden harmoniseringsscenario inkomensbegrip, sociaal tarief op waterfactuur, Vlaamse gezinnen, 2019**

Harmonisering inkomensbegrip	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Algemeen	48,1%	46,2%	50,0%	5,3% [4,3% - 6,2%]
Gezinstype				
Eenpersoonshuishouden	74,4%	71,4%	77,4%	7,1% [5,2% - 9,1%]
Alleenstaande ouder	54,5%	48,1%	60,9%	13,2% [8,7% - 17,8%]
Koppel zonder kinderen	47,2%	43,8%	50,5%	1,4% [0,5% - 2,4%]
Koppel met kinderen ten laste	17,8%	14,7%	20,9%	3,6% [1,9% - 5,3%]
Koppel met andere inwonende personen	29,2%	20,7%	37,7%	7,7% [3,1% - 12,4%]
Overige	61,8%	36,0%	87,5%	34,9% [9,1% - 60,8%]
Aantal kinderen ten laste				
0	58,6%	56,3%	60,8%	5,1% [4,0% - 6,3%]
1	28,7%	23,7%	33,7%	6,2% [3,5% - 8,9%]
2	20,5%	16,2%	24,9%	4,4% [2,2% - 6,7%]
3 of meer	20,7%	14,1%	27,3%	6,8% [1,5% - 12,0%]

Harmonisering inkomensbegrip	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen				
Laagste 20%	96,8%	95,2%	98,3%	14,9% [11,8% - 18,0%]
Q2	67,4%	63,6%	71,2%	3,5% [1,9% - 5,0%]
Q3	32,4%	28,2%	36,5%	1,4% [0,3% - 2,4%]
Q4	15,2%	11,9%	18,4%	1,4% [0,3% - 2,6%]
Hoogste 20%	2,5%	1,2%	3,8%	1,2% [0,2% - 2,3%]
Gemiddelde waterprijs (per jaar)				
Geen sociaal tarief	€ 404,63	€ 397,63	€ 411,64	€ 362,62 [358,09 - 367,16]
Wel sociaal tarief	€ 63,73	€ 62,67	€ 64,78	€ 75,13 [67,21 - 83,04]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul.

De verdelingseffecten bekijken we voor het sociaal tarief op de waterfactuur op het niveau van de Vlaamse gezinnen (Tabel 73). De harmonisering zorgt ervoor dat 43,6% van de Vlaamse gezinnen het recht op het sociaal tarief verkrijgt, 0,8% het recht verliest en 4,4% het recht behoudt. De winnaars situeren zich opnieuw bij alle gezinstypes maar voornamelijk bij gezinnen zonder kinderen. Bovendien treffen we over heel de inkomensverdeling winnaars aan, maar het aandeel neemt af naarmate het gezin een hoger inkomen heeft. De verliezers zitten geconcentreerd bij de koppels met kinderen ten laste en bij de koppels met andere inwonende personen. Hiervoor geldt dezelfde verklaring als bij de vervoersgarantie van De Lijn: verliezers zijn voornamelijk (gezinnen met) statuut-gerechtigden (die niet het hoofd of de partner zijn), die door de toepassing van het gezinsbegrip in het harmoniseringsscenario (i.e. het inkomen van het hoofd van het huishouden en zijn of haar partner wordt samengeteld) niet meer in aanmerking komen daar waar het statuut van leefloon of inkomensgarantie voor ouderen in de baseline overdraagbaar is op alle andere gezinsleden.

Tabel 73 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **sociaal tarief op waterfactuur, recht** op sociaal tarief, Vlaamse gezinnen, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: alleen recht na harmonisering	Verliezers: alleen recht voor harmonisering	Recht in beide
Algemeen	51,1% [49,2% - 53,0%]	43,6% [41,7% - 45,5%]	0,8% [0,4% - 1,3%]	4,4% [3,6% - 5,3%]
Gezinstype				
Eenpersoons-huishouden	25,6% [22,6% - 28,6%]	67,3% [64,0% - 70,5%]	0,0% ^{n.s.} [-0,0% - 0,1%]	7,1% [5,1% - 9,1%]
Alleenstaande ouder	44,1% [37,8% - 50,5%]	42,6% [36,2% - 49,0%]	1,4% ^{n.s.} [-0,2% - 2,9%]	11,9% [7,5% - 16,2%]
Koppel zonder kinderen	52,7% [48,3% - 56,0%]	45,9% [42,6% - 49,2%]	0,2% ^{n.s.} [-0,1% - 0,4%]	1,3% [0,4% - 2,2%]
Koppel met kinderen ten laste	80,2% [76,9% - 83,5%]	16,2% [13,2% - 19,2%]	2,0% [0,5% - 3,4%]	1,6% [0,6% - 2,6%]
Koppel met andere inwonende personen	67,4% [58,7% - 76,1%]	24,9% [16,7% - 33,0%]	3,4% [0,3% - 6,5%]	4,4% [0,7% - 8,0%]
Overige	38,2% [12,5% - 64,0%]	26,8% [8,1% - 45,6%]	Geen observaties	34,9% [9,1% - 60,8%]
Aantal kinderen ten laste				
0	41,1% [38,8% - 43,3%]	53,8% [51,5% - 56,1%]	0,4% [0,1% - 0,7%]	4,7% [3,6% - 5,8%]
1	69,1% [64,0% - 74,3%]	24,7% [19,9% - 29,4%]	2,2% [0,6% - 3,7%]	4,0% [1,8% - 6,2%]
2	78,1% [73,7% - 82,6%]	17,4% [13,3% - 21,6%]	1,3% ^{n.s.} [-0,2% - 2,9%]	3,1% [1,4% - 4,8%]
3 of meer	77,2% [69,9% - 84,4%]	16,1% [10,1% - 22,0%]	2,1% ^{n.s.} [-2,0% - 6,3%]	4,6% [1,1% - 8,1%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen				
Laagste 20%	2,7% [1,5% - 3,9%]	82,4% [79,2% - 85,6%]	0,5% ^{n.s.} [-0,5% - 1,6%]	14,4% [11,4% - 17,3%]
Q2	31,6% [27,9% - 35,4%]	64,9% [61,0% - 68,8%]	0,9% [0,1% - 1,8%]	2,5% [1,2% - 3,8%]
Q3	67,1% [62,9% - 71,2%]	31,6% [27,4% - 35,7%]	0,5% ^{n.s.} [-0,1% - 1,2%]	0,8% [0,0% - 1,6%]
Q4	83,7% [80,4% - 87,1%]	14,8% [11,6% - 18,0%]	1,1% [0,1% - 2,1%]	0,4% ^{n.s.} [-0,2% - 0,9%]
Hoogste 20%	96,3% [94,7% - 98,0%]	2,4% [1,1% - 3,7%]	1,2% [0,2% - 2,2%]	0,0% ^{n.s.} [-0,0% - 0,1%]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

8.4.1.6. Bijdrage zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming

Laten we het statuut van de verhoogde tegemoetkoming los om de verminderde bijdrage voor de Vlaamse sociale bescherming te bepalen en hanteren we daarentegen het bruto belastbare inkomensbegrip en de eerste inkomensgrens uit het Groeipakket als toekenningcriterium, dan komt 42,4% van de Vlaamse bevolking van 26 jaar of ouder in aanmerking tegenover 12,6% in de baseline (Tabel 74). Dit zijn voornamelijk alleenstaanden zonder kinderen, alleenstaande ouders en koppels zonder kinderen, maar ook bij de andere gezinstypes is het bereik groot. Meer dan de helft van de gezinnen zonder kinderen ten laste heeft recht op de verminderde bijdrage na de harmonisering, tegenover 18,0% tot 26,3% bij de gezinnen met kinderen. Over heel de inkomensverdeling komen individuen van 26 jaar of ouder in aanmerking, maar het bereik neemt sterk af naarmate het inkomen toeneemt: van de 20% laagste inkomens wordt 94,5% bereikt, van de 20% hoogste inkomens nog 2,4%.

Tabel 74 **Profiel** gerechtigden harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **verminderde bijdrage Vlaamse Sociale Bescherming**, Vlaamse bevolking 26 jaar of ouder, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Algemeen	42,4%	40,4%	44,5%	12,6% [11,3% - 14,0%]
Gezinstype				
Eenpersoonshuishouden	74,0%	70,9%	77,0%	40,7% [37,2% - 44,2%]
Alleenstaande ouder	55,8%	48,4%	63,1%	18,2% [12,9% - 23,5%]
Koppel zonder kinderen	48,2%	44,8%	51,6%	4,2% [2,7% - 5,7%]
Koppel met kinderen ten laste	18,1%	14,9%	21,3%	5,4% [2,8% - 8,1%]
Koppel met andere inwonende personen	29,5%	20,6%	38,3%	7,8% [2,8% - 12,8%]
Overige	37,6%	3,9%	71,3%	19,0% ^{n.s.} [-1,8% - 39,7%]
Aantal kinderen ten laste				
0	53,3%	50,6%	55,9%	15,4% [13,7% - 17,0%]
1	26,3%	21,0%	31,6%	8,2% [5,1% - 11,3%]
2	18,0%	13,5%	22,4%	5,3% [2,4% - 8,3%]
3 of meer	18,5%	12,0%	25,0%	9,3% [0,8% - 17,8%]

Harmonisering inkomensbegrip	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen				
Laagste 20%	94,5%	91,1%	97,9%	50,9% [46,4% - 55,4%]
Q2	62,5%	58,1%	66,8%	4,9% [2,7% - 7,1%]
Q3	33,9%	29,3%	38,4%	1,5% [0,3% - 2,8%]
Q4	16,8%	13,0%	20,6%	1,9% [0,2% - 3,7%]
Hoogste 20%	2,4%	1,0%	3,8%	1,4% [0,1% - 2,8%]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul.

In termen van winnaars en verliezers toont Tabel 75 dat 31,0% van de Vlaamse bevolking van minstens 26 jaar het recht verkrijgt door de harmonisering, 11,4% het recht behoudt en 1,2% het recht verliest. De winnaars treffen we aan over alle gezinstypes en alle inkomensklassen heen, terwijl de verliezers zich voornamelijk situeren bij de koppels met kinderen ten laste en de koppels met andere inwonende personen. Dit zijn opnieuw voornamelijk (gezinnen met) statuut-gerechtigden (die niet het hoofd of de partner zijn) die door de toepassing van het gezinsbegrip in het harmoniseringsscenario (i.e. het inkomen van het hoofd van het huishouden en zijn of haar partner wordt samengeteld) niet meer in aanmerking komen terwijl de statuten in de baseline overdraagbaar zijn op alle andere gezinsleden.

Tabel 75 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario inkomensbegrip, **verminderde bijdrage Vlaamse Sociale Bescherming, recht** op verminderde bijdrage, Vlaamse bevolking 26 jaar of ouder, 2019

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: alleen recht na harmonisering	Verliezers: alleen recht voor harmonisering	Recht in beide
Algemeen	56,3% [54,2% - 58,4%]	31,0% [29,1% - 32,9%]	1,2% [0,4% - 2,0%]	11,4% [10,3% - 12,6%]
Gezinstype				
Eenpersoons- huishouden	26,0% [23,0% - 29,1%]	33,2% [29,9% - 36,5%]	Geen observaties	40,7% [37,2% - 44,2%]
Alleenstaande ouder	42,9% [35,6% - 50,2%]	38,9% [31,2% - 46,5%]	1,3% ^{n.s.} [-0,2% - 2,9%]	16,9% [11,7% - 22,0%]
Koppel zonder kinderen	51,7% [48,3% - 55,1%]	44,1% [40,7% - 47,5%]	0,1% ^{n.s.} [-0,1% - 0,3%]	4,1% [2,6% - 5,6%]
Koppel met kinderen ten laste	79,2% [75,5% - 82,9%]	15,4% [12,4% - 18,4%]	2,7% [0,4% - 5,1%]	2,7% [1,3% - 4,1%]
Koppel met andere inwonende personen	67,4% [58,4% - 76,4%]	24,8% [16,5% - 33,2%]	3,2% [0,1% - 6,2%]	4,6% [0,5% - 8,8%]
Overige	62,4% [28,7% - 96,1%]	18,6% ^{n.s.} [-0,4% - 37,6%]	Geen observaties	19,0% ^{n.s.} [-1,8% - 39,7%]

Harmonisering inkomensbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: alleen recht na harmonisering	Verliezers: alleen recht voor harmonisering	Recht in beide
Aantal kinderen ten laste				
0	46,3% [43,6% - 48,9%]	38,4% [35,9% - 40,9%]	0,5% [0,1% - 0,9%]	14,9% [13,3% - 16,5%]
1	71,4% [66,0% - 76,8%]	20,4% [15,5% - 25,3%]	2,3% [0,6% - 4,0%]	5,9% [3,2% - 8,5%]
2	80,1% [75,3% - 84,9%]	14,6% [10,4% - 18,7%]	2,0% ^{n.s.} [-0,4% - 4,4%]	3,4% [1,6% - 5,2%]
3 of meer	77,1% [67,9% - 86,2%]	13,6% [7,7% - 19,5%]	4,4% ^{n.s.} [-3,9% - 12,7%]	4,9% [1,7% - 8,0%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen				
Laagste 20%	4,0% [2,1% - 5,9%]	45,2% [40,6% - 49,7%]	1,5% ^{n.s.} [-1,4% - 4,5%]	49,3% [44,8% - 53,8%]
Q2	36,3% [32,0% - 40,6%]	58,7% [54,3% - 63,1%]	1,2% [0,2% - 2,2%]	3,7% [1,8% - 5,7%]
Q3	65,7% [61,1% - 70,2%]	32,8% [28,3% - 37,3%]	0,5% ^{n.s.} [-0,2% - 1,1%]	1,1% ^{n.s.} [-0,0% - 2,2%]
Q4	81,8% [77,8% - 85,8%]	16,3% [12,5% - 20,1%]	1,4% ^{n.s.} [-0,2% - 2,9%]	0,5% ^{n.s.} [-0,3% - 1,3%]
Hoogste 20%	96,2% [94,3% - 98,1%]	2,4% [1,0% - 3,8%]	1,4% [0,1% - 2,7%]	0,0% ^{n.s.} [-0,0% - 0,1%]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

8.4.2. Gezinsbegrip

Om de gevolgen van harmonisering van gezinsbegrippen na te gaan, nemen we voor de maatregelen met eigen inkomenstoets het inkomen van iedereen die op hetzelfde adres woont samen. Dit betekent een uitbreiding van het aantal personen wiens inkomsten meetellen ten opzichte van de baseline: in dit harmoniseringsscenario worden niemands inkomsten vrijgesteld. Aan de inkomensbegrippen, de inkomensgrenzen en de bedragen wordt niets aangepast. Deze blijven onveranderd ten opzichte van de baseline van de respectievelijke maatregelen.

Tabel 76 vat de impact op het bereik samen. Voor alle maatregelen daalt het aandeel gerechtigden ten opzichte van de baseline (vergelijk Tabel 76 met Tabel 36 in Deel 8.2.1). Voor het minimumtarief in de kinderopvang en voor het recht op een sociale huurwoning bedragen de dalingen minder dan 1 procentpunt (niet significant), voor de sociale toeslagen binnen het Groeipakket en de school- en studietoelagen stellen we grotere dalingen vast. In Tabel 78-89 tonen we voor elke maatregel de gevolgen van het harmoniseren van gezinsbegrippen in termen van bereik, winnaars en verliezers. Voor het bereik presenteren we het profiel van de gerechtigden, waarbij we telkens de gesimuleerde baseline uit Tabel 37-43 mee opnemen ter vergelijking. Voor de winnaars en verliezers stellen we de verdelingseffecten voor in termen van (1) het *recht* op de maatregel, en in termen van (2) de *hoogte* van het ontvangen of te betalen bedrag. Hieruit blijkt dat dit harmoniseringsscenario uitsluitend verliezers met zich mee zal brengen.

Tabel 76 Gesimuleerd bereik harmoniseringsscenario gezinsbegrippen, alle huishoudleden tellen mee, Vlaanderen, 2019

Harmonisering gezinsbegrippen	Vlaamse kinderen		Vlaamse gezinnen		
	Ten laste	Ten laste 0-3 jaar	Algemeen	Kinderen ten laste	Kinderen ten laste 0-3 jaar
Groeipakket: sociale toeslag	14,3% [11,2% - 17,3%]			13,9% [11,5% - 16,3%]	
School- en studietoelagen	27,2% [23,5% - 30,9%]			25,1% [22,1% - 28,1%]	
Kleuter-, lager en secundair onderwijs	28,0% [23,9% - 32,1%]				
Hoger onderwijs	23,6% [17,1% - 30,0%]				
Kinderopvang: minimumtarief	1,8% [0,8% - 2,7%]	10,8% [5,4% - 16,2%]		2,6% [1,5% - 3,8%]	9,9% [5,7% - 14,0%]
Sociale huur			17,5% [16,0% - 19,1%] private huurders: 61,3% [56,5% - 66,0%]		

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).

Voor de sociale toeslagen binnen het Groeipakket en de school- en studietoelagen worden de armoede-effecten samengevat in Tabel 77. Het uitbreiden van het gezinsbegrip in het Groeipakket of in de school- en studietoelagen heeft geen significante armoede-effecten tot gevolg. Zowel volgens de Belgische armoedegrens als volgens de Vlaamse armoedegrens blijven de armoederisico's onveranderd ten opzichte van de baseline. Ook bij de gemiddelde armoedekloven op maandbasis blijven de verschillen binnen de betrouwbaarheidsintervallen.

Tabel 77 Gesimuleerde armoederisico's en armoedekloven, harmoniseringsscenario gezinsbegrip, Vlaanderen, 2019

Harmonisering inkomensbegrippen	Groeipakket: sociale toeslag			School- en studietoelagen			Baseline		
Belgische armoedegrens	€ 1.177,93			€ 1.177,90			€ 1.177,93		
Armoederisico		Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI		Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI		Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI
Vlaamse bevolking	6,5%	5,3%	7,7%	6,4%	5,3%	7,6%	6,4%	5,2%	7,5%
Vlaamse kinderen	6,9%	4,5%	9,2%	6,8%	4,4%	9,2%	6,8%	4,4%	9,1%
Gemiddelde armoedekloof bij de armen	€ per maand	Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI	€ per maand	Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI	€ per maand	Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI
Vlaamse bevolking	256,51	€ 212,98	€ 300,04	259,48	€ 215,83	€ 303,14	261,06	€ 217,17	€ 304,96
Vlaamse kinderen	241,68	€ 153,01	€ 330,34	243,88	€ 154,65	€ 333,10	245,01	€ 155,18	€ 334,83
Vlaamse armoedegrens	€ 1.249,75			€ 1.249,38			€ 1.249,75		
Armoederisico		Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI		Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI		Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI
Vlaamse bevolking	8,4%	7,2%	9,7%	8,4%	7,1%	9,7%	8,4%	7,2%	9,7%
Vlaamse kinderen	8,2%	5,7%	10,7%	8,2%	5,7%	10,7%	8,2%	5,7%	10,7%
Gemiddelde armoedekloof bij de armen	€ per maand	Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI	€ per maand	Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI	€ per maand	Ondergrens 95% BI	Bovengrens 95% BI
Vlaamse bevolking	252,71	€ 213,19	€ 292,23	252,13	€ 212,38	€ 291,87	259,65	€ 221,28	€ 298,02
Vlaamse kinderen	262,97	€ 176,52	€ 349,42	261,94	€ 175,40	€ 348,48	270,13	€ 186,49	€ 353,78

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).

8.4.2.1. Groeipakket: sociale toeslag

Als het gezinsbegrip van de sociale toeslag binnen het Groeipakket wordt uitgebreid tot alle huishoudleden die op hetzelfde adres wonen, dan zal dit een daling van het bereik tot gevolg hebben: in de baseline worden 15,5% van de Vlaamse gezinnen met kinderen ten laste bereikt tegenover 13,9% in dit harmoniseringsscenario (Tabel 78). De verhoudingen naar gezinstype, aantal kinderen en inkomensklasse die we vaststellen in de baseline gelden eveneens na de harmonisering, maar het bereik en de gemiddelde hoogte van de toelagen nemen voor alle groepen af.

Tabel 78 **Profiel** gerechtigden harmoniseringsscenario gezinsbegrip, **sociale toeslag binnen het Groeipakket**, Vlaamse gezinnen met kinderen ten laste, 2019

Harmonisering gezinsbegrip	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Algemeen	13,9%	11,5%	16,3%	15,5% [13,0% - 18,0%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	49,3%	41,7%	56,8%	53,9% [46,4% - 61,4%]
Koppel met kinderen	6,8%	4,6%	8,9%	7,8% [5,5% - 10,0%]
Aantal kinderen ten laste				
1	15,9%	12,0%	19,8%	18,7% [14,5% - 23,0%]
2	10,2%	7,0%	13,4%	11,1% [7,8% - 14,4%]
3 of meer	16,8%	10,6%	22,9%	17,2% [11,0% - 23,4%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	60,5%	52,3%	68,6%	64,5% [56,5% - 72,6%]
Q2	7,2%	3,8%	10,5%	8,0% [4,5% - 11,5%]
Q3	0,5% (niet significant)	-0,5%	1,5%	2,4% ^{n.s.} [-0,2% - 4,9%]
Q4	0,2% (niet significant)	-0,2%	0,7%	1,4% ^{n.s.} [-0,3% - 3,1%]
Hoogste 20%	Geen observaties			Geen observaties
Gemiddelde sociale toeslag (per maand)				
Oud systeem	€ 68,54	€ 60,49	€ 76,59	€ 74,48 [67,87 - 81,10]
Groeipakket	€ 58,52	€ 49,89	€ 67,15	€ 61,53 [53,57 - 69,49]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).

Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul in de baseline.

Dit harmoniseringsscenario brengt enkel verliezers met zich mee, zowel in termen van het *recht* op de sociale toeslag (Tabel 79) als in termen van de *hoogte* van het ontvangen bedrag (Tabel 80). Deze verliezers zijn voornamelijk gezinnen met één kind en gezinnen aan de onderkant van de inkomensverdeling. Merk op dat het aandeel gezinnen dat verliest in termen van de *hoogte* van het bedrag slechts 0,1 procentpunt hoger ligt dan het aandeel gezinnen dat het *recht* op een sociale toeslag verliest (1,7% versus 1,6%). Dit kunnen we verklaren doordat de tweede inkomensgrens die geldt voor gezinnen met drie of meer kinderen enkel van toepassing is als minstens één van deze kinderen in 2019 of later is geboren. Met andere woorden, het aandeel gezinnen dat de *mogelijkheid* heeft om een *lagere* sociale toeslag te krijgen als het uitgebreide gezinsbegrip ervoor zorgt dat hun inkomen boven de eerste inkomensgrens uitstijgt maar onder de tweede inkomensgrens blijft, is voorlopig beperkt. De andere gezinnen, zowel kleinere gezinnen als grote gezinnen met kinderen geboren voor 2019, verliezen onmiddellijk het recht.

Tabel 79 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario gezinsbegrip, **sociale toeslag binnen het Groeipakket, recht op een sociale toeslag, Vlaamse gezinnen met kinderen ten laste, 2019**

Harmonisering gezinsbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: alleen recht na harmonisering	Verliezers: alleen recht voor harmonisering	Recht in beide
Algemeen	84,5% [82,0% - 87,0%]		1,6% [0,7% - 2,5%]	13,9% [11,5% - 16,3%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	46,1% [38,6% - 53,6%]		4,6% [0,6% - 8,6%]	49,3% [41,7% - 56,8%]
Koppel met kinderen	92,2% [90,0% - 94,5%]		1,0% [0,2% - 1,7%]	6,8% [4,6% - 8,9%]
Aantal kinderen ten laste				
1	81,3% [77,0% - 85,5%]		2,8% [0,8% - 4,8%]	15,9% [12,0% - 19,8%]
2	88,9% [85,6% - 92,2%]		0,9% ^{n.s.} [-0,1% - 1,9%]	10,2% [7,0% - 13,4%]
3 of meer	82,8% [76,6% - 89,0%]		0,4% ^{n.s.} [-0,4% - 1,3%]	16,8% [10,6% - 22,9%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	35,5% [27,4% - 43,5%]		4,0% [0,7% - 7,4%]	60,5% [52,3% - 68,6%]
Q2	92,0% [88,5% - 95,5%]		0,8% ^{n.s.} [-0,3% - 1,9%]	7,2% [3,8% - 10,5%]
Q3	97,6% [95,1% - 100,2%]		1,9% ^{n.s.} [-0,5% - 4,2%]	0,5% ^{n.s.} [-0,5% - 1,5%]
Q4	98,6% [96,9% - 100,3%]		1,1% ^{n.s.} [-0,5% - 2,8%]	0,2% ^{n.s.} [-0,2% - 0,7%]
Hoogste 20%	100,0%		Geen observaties	Geen observaties

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

Tabel 80 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario gezinsbegrip, **sociale toeslag binnen het Groeipakket, hoogte sociale toeslag**, Vlaamse gezinnen met kinderen ten laste, 2019

Harmonisering gezinsbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: hoger bedrag na harmonisering	Verliezers: lager bedrag na harmonisering	Gelijk bedrag in beide
Algemeen	84,5% [82,0% - 87,0%]		1,7% [0,8% - 2,7%]	13,8% [11,4% - 16,2%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	46,1% [38,6% - 53,6%]		4,6% [0,6% - 8,6%]	49,3% [41,7% - 56,8%]
Koppel met kinderen	92,2% [90,0% - 94,5%]		1,1% [0,3% - 1,9%]	6,6% [4,5% - 8,8%]
Aantal kinderen ten laste				
1	81,3% [77,0% - 85,5%]		2,8% [0,8% - 4,8%]	15,9% [12,0% - 19,8%]
2	88,9% [85,6% - 92,2%]		0,9% ^{n.s.} [-0,1% - 1,9%]	10,2% [7,0% - 13,4%]
3 of meer	82,8% [76,6% - 89,0%]		1,0% ^{n.s.} [-0,4% - 2,4%]	16,2% [10,1% - 22,3%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	35,5% [27,4% - 43,5%]		4,6% [1,1% - 8,1%]	59,9% [51,7% - 68,1%]
Q2	92,0% [88,5% - 95,5%]		0,8% ^{n.s.} [-0,3% - 1,9%]	7,2% [3,8% - 10,5%]
Q3	97,6% [95,1% - 100,2%]		1,9% ^{n.s.} [-0,5% - 4,2%]	0,5% ^{n.s.} [-0,5% - 1,5%]
Q4	98,6% [96,9% - 100,3%]		1,1% ^{n.s.} [-0,5% - 2,8%]	0,2% ^{n.s.} [-0,2% - 0,7%]
Hoogste 20%	100,0%		Geen observaties	Geen observaties

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

8.4.2.2. School- en studietoelagen

Bij de school- en studietoelagen brengt een uitbreiding van het gezinsbegrip een daling van het bereik met zich mee: van 30,3% in de baseline naar 27,2% in het harmoniseringsscenario (Tabel 81). Deze daling treft zowel de kinderen in het kleuter-, lager en secundair onderwijs als in het hoger onderwijs. Naar opleidingstype, gezinstype, aantal kinderen en inkomensklasse stellen we na harmonisering dezelfde verhoudingen vast als in de baseline, maar het bereik en de gemiddelde hoogte van de toelage zijn voor alle groepen lager.

Ook hier zullen er enkel verliezers zijn: 3,1% van de Vlaamse kinderen ten laste verliest het recht op een school- of studietoelage (Tabel 82), en dit verlies loopt op tot 5,8% als we ook de kinderen die het recht behouden maar een lagere toelage krijgen na harmonisering meerekenen (Tabel 83). Naar opleidingstype, gezinstype en aantal kinderen stellen we geen duidelijk patroon vast: iedereen verliest. Als we naar hun positie in de inkomensverdeling kijken dan tonen Tabel 82-83 dat de verliezers geconcentreerd zitten aan de onderkant en in het midden (eerste tot en met derde kwintiel).

Tabel 81 **Profiel** gerechtigden harmoniseringsscenario gezinsbegrip, school- en studietoelagen, Vlaamse kinderen ten laste, 2019

Harmonisering gezinsbegrip	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Algemeen	27,2%	23,5%	30,9%	30,3% [26,5% - 34,0%]
Opleidingstype				
Kleuter-, lager en secundair onderwijs	28,0%	23,9%	32,1%	30,8% [26,7% - 35,0%]
Hoger onderwijs	23,6%	17,1%	30,0%	27,9% [21,0% - 34,8%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	67,9%	60,4%	75,4%	74,3% [67,2% - 81,4%]
Koppel met kinderen	20,0%	16,0%	23,9%	22,4% [18,4% - 26,4%]
Aantal kinderen ten laste				
1	22,8%	18,2%	27,4%	28,2% [23,3% - 33,1%]
2	21,7%	17,4%	26,1%	24,5% [20,0% - 29,0%]
3 of meer	36,0%	27,9%	44,1%	38,0% [29,8% - 46,1%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	87,4%	78,7%	96,0%	90,5% [81,9% - 99,1%]
Q2	36,6%	28,6%	44,6%	42,2% [34,0% - 50,3%]
Q3	0,9% (niet significant)	-0,8%	2,6%	4,8% [1,6% - 8,0%]
Q4	0,3% (niet significant)	-0,3%	0,8%	1,5% [0,2% - 2,9%]
Hoogste 20%	Geen observaties			0,9% ^{n.s.} [-0,1% - 2,0%]
Gemiddelde toelage naar opleidingstype (per jaar)				
Kleuter-, lager en secundair onderwijs	€ 228,73	€ 203,72	€ 253,74	€ 293,91 [245,43 - 342,39]
Hoger onderwijs	€ 1.173,75	€ 941,73	€ 1.405,77	€ 1.319,10 [1.073,57 - 1.564,62]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).

Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul in de baseline.

Tabel 82 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario gezinsbegrip, **school- en studietoelagen, recht** op een toelage, Vlaamse kinderen ten laste, 2019

Harmonisering gezinsbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: alleen recht na harmonisering	Verliezers: alleen recht voor harmonisering	Recht in beide
Algemeen	69,7% [66,0% - 73,5%]		3,1% [2,0% - 4,1%]	27,2% [23,5% - 30,9%]
Opleidingstype				
Kleuter-, lager en secundair onderwijs	69,2% [65,0% - 73,3%]		2,8% [1,7% - 3,9%]	28,0% [23,9% - 32,1%]
Hoger onderwijs	72,1% [65,2% - 79,0%]		4,3% [1,1% - 7,6%]	23,6% [17,1% - 30,0%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	25,7% [18,6% - 32,8%]		6,4% [2,9% - 9,9%]	67,9% [60,4% - 75,4%]
Koppel met kinderen	77,6% [73,6% - 81,6%]		2,5% [1,3% - 3,6%]	20,0% [16,0% - 23,9%]
Aantal kinderen ten laste				
1	71,8% [66,9% - 76,7%]		5,3% [3,0% - 7,7%]	22,8% [18,2% - 27,4%]
2	75,5% [71,0% - 80,0%]		2,8% [1,0% - 4,6%]	21,7% [17,4% - 26,1%]
3 of meer	62,0% [53,9% - 70,2%]		2,0% [0,3% - 3,7%]	36,0% [27,9% - 44,1%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	9,5% [0,9% - 18,1%]		3,1% [0,9% - 5,4%]	87,4% [78,7% - 96,0%]
Q2	57,8% [49,7% - 66,0%]		5,6% [2,1% - 9,1%]	36,6% [28,6% - 44,6%]
Q3	95,2% [92,0% - 98,4%]		3,9% [1,1% - 6,7%]	0,9% ^{n.s.} [-0,8% - 2,6%]
Q4	98,5% [97,1% - 99,8%]		1,3% ^{n.s.} [-0,0% - 2,5%]	0,3% ^{n.s.} [-0,3% - 0,8%]
Hoogste 20%	99,1% [98,0% - 100,1%]		0,9% ^{n.s.} [-0,1% - 2,0%]	Geen observaties

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

Tabel 83 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario gezinsbegrip, **school- en studietoelagen, hoogte toelage**, Vlaamse kinderen ten laste, 2019

Harmonisering gezinsbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: hoger bedrag na harmonisering	Verliezers: lager bedrag na harmonisering	Gelijk bedrag in beide
Algemeen	69,7% [66,0% - 73,5%]		5,8% [4,0% - 7,7%]	24,4% [20,8% - 28,0%]
Opleidingstype				
Kleuter-, lager en secundair onderwijs	69,2% [65,0% - 73,3%]		5,1% [3,3% - 6,9%]	25,8% [21,8% - 29,8%]
Hoger onderwijs	72,1% [65,2% - 79,0%]		10,0% [5,4% - 14,5%]	17,9% [12,1% - 23,8%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	25,7% [18,6% - 32,8%]		13,7% [7,2% - 20,1%]	60,6% [52,1% - 69,1%]
Koppel met kinderen	77,6% [73,6% - 81,6%]		4,5% [2,6% - 6,3%]	18,0% [14,2% - 21,7%]
Aantal kinderen ten laste				
1	71,8% [66,9% - 76,7%]		7,2% [4,4% - 10,0%]	20,9% [16,5% - 25,3%]
2	75,5% [71,0% - 80,0%]		5,2% [2,7% - 7,8%]	19,3% [15,2% - 23,4%]
3 of meer	62,0% [53,9% - 70,2%]		5,7% [2,0% - 9,5%]	32,2% [24,3% - 40,2%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	9,5% [0,9% - 18,1%]		13,4% [6,9% - 20,0%]	77,1% [67,4% - 86,8%]
Q2	57,8% [49,7% - 66,0%]		7,3% [3,2% - 11,3%]	34,9% [27,0% - 42,8%]
Q3	95,2% [92,0% - 98,4%]		4,8% [1,6% - 8,0%]	Geen observaties
Q4	98,5% [97,1% - 99,8%]		1,3% ^{n.s.} [-0,0% - 2,5%]	0,3% ^{n.s.} [-0,3% - 0,8%]
Hoogste 20%	99,1% [98,0% - 100,1%]		0,9% ^{n.s.} [-0,1% - 2,0%]	Geen observaties

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

8.4.2.3. Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang

Een uitbreiding van het gezinsbegrip naar alle huishoudleden die op hetzelfde adres wonen zorgt er bij de inkomensgerelateerde kinderopvang voor dat het bereik van het minimumtarief licht daalt van 11,3% naar 10,8% en dat het gemiddelde inkomensstarief licht toeneemt van € 15,81 naar € 16,06 (Tabel 84). Het aandeel kinderen tussen nul en drie jaar dat het *recht* op een minimumtarief verliest is niet significant, zowel niet in het algemeen als voor de verschillende groepen afzonderlijk (Tabel 85). Het harmoniseringsscenario brengt wel een significant aandeel verliezers met zich mee als we naar de

hoogte van het te betalen inkomenstarief kijken: 3,4% van de Vlaamse kinderen tussen nul en drie jaar moet meer betalen na uitbreiding van het gezinsbegrip (Tabel 86). Dit zijn voornamelijk enige kinderen, kinderen uit tweeoudergezinnen, en gezinnen aan de bovenkant van de inkomensverdeling.

Tabel 84 **Profiel** gerechtigden harmoniseringsscenario gezinsbegrip, **minimumtarief inkomensgerelateerde kinderopvang**, Vlaamse kinderen ten laste 0-3 jaar, 2019

Harmonisering gezinsbegrip	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Algemeen	10,8%	5,4%	16,2%	11,3% [5,9% - 16,7%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	78,0%	56,2%	99,9%	78,0% [56,2% - 99,9%]
Koppel met kinderen	7,3%	2,1%	12,5%	7,9% [2,6% - 13,1%]
Aantal kinderen ten laste				
1	6,1%	0,2%	12,0%	6,1% [0,2% - 12,0%]
2	9,7%	3,1%	16,3%	10,1% [3,5% - 16,7%]
3 of meer	17,5%	3,3%	31,6%	18,7% [4,5% - 33,0%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	64,4%	46,6%	82,2%	67,7% [50,5% - 84,8%]
Q2	3,0% (niet significant)	-2,8%	8,9%	3,0% ^{n.s.} [-2,8% - 8,9%]
Q3	Geen observaties			Geen observaties
Q4	Geen observaties			Geen observaties
Hoogste 20%	Geen observaties			Geen observaties
Gemiddelde inkomenstarief¹ (per dag)	€ 16,06	€ 15,11	€ 17,01	€ 15,81 [14,88 - 16,74]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul in de baseline. (1) over alle Vlaamse kinderen ten laste tussen 0 en 3 jaar heen (niet enkel zij die een minimumtarief moeten betalen).

Tabel 85 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario gezinsbegrip, **minimumtarief inkomensgerelateerde kinderopvang, recht op minimumtarief**, Vlaamse kinderen ten laste 0-3 jaar, 2019

Harmonisering gezinsbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: alleen recht na harmonisering	Verliezers: alleen recht voor harmonisering	Recht in beide
Algemeen	88,7% [83,3% - 94,1%]		0,5% ^{n.s.} [-0,3% - 1,3%]	10,8% [5,4% - 16,2%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	22,0% [0,1% - 43,8%]		Geen observaties	78,0% [56,2% - 99,9%]
Koppel met kinderen	92,1% [86,9% - 97,4%]		0,6% ^{n.s.} [-0,3% - 1,4%]	7,3% [2,1% - 12,5%]
Aantal kinderen ten laste				
1	93,9% [88,0% - 99,8%]		Geen observaties	6,1% [0,2% - 12,0%]
2	89,9% [83,3% - 96,5%]		0,4% ^{n.s.} [-0,4% - 1,2%]	9,7% [3,1% - 16,3%]
3 of meer	81,3% [67,0% - 95,5%]		1,3% ^{n.s.} [-1,2% - 3,8%]	17,5% [3,3% - 31,6%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	32,3% [15,2% - 49,5%]		3,3% ^{n.s.} [-1,7% - 8,3%]	64,4% [46,6% - 82,2%]
Q2	97,0% [91,1% - 102,8%]		Geen observaties	3,0% ^{n.s.} [-2,8% - 8,9%]
Q3	100,0%		Geen observaties	Geen observaties
Q4	100,0%		Geen observaties	Geen observaties
Hoogste 20%	100,0%		Geen observaties	Geen observaties

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

Tabel 86 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario gezinsbegrip, **inkomensgerelateerde kinderopvang, hoogte inkomenstarief**, Vlaamse kinderen ten laste 0-3 jaar, 2019

Harmonisering gezinsbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: lager bedrag na harmonisering	Verliezers: hoger bedrag na harmonisering	Gelijk bedrag in beide
Algemeen	n.v.t.		3,4% [1,0% - 5,9%]	96,6% [94,1% - 99,0%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	n.v.t.		Geen observaties	100,0%
Koppel met kinderen	n.v.t.		3,6% [1,0% - 6,2%]	96,4% [93,8% - 99,0%]
Aantal kinderen ten laste				
1	n.v.t.		5,4% [0,3% - 10,6%]	94,6% [89,4% - 99,7%]
2	n.v.t.		3,4% ^{n.s.} [-0,8% - 7,5%]	96,6% [92,5% - 100,8%]
3 of meer	n.v.t.		1,3% ^{n.s.} [-1,2% - 3,8%]	98,7% [96,2% - 101,2%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	n.v.t.		3,3% ^{n.s.} [-1,7% - 8,3%]	96,7% [91,7% - 101,7%]
Q2	n.v.t.		Geen observaties	100,0%
Q3	n.v.t.		0,5% ^{n.s.} [-0,5% - 1,6%]	99,5% [98,4% - 100,5%]
Q4	n.v.t.		4,0% ^{n.s.} [-1,5% - 9,5%]	96,0% [90,5% - 101,5%]
Hoogste 20%	n.v.t.		9,0% [0,1% - 17,9%]	91,0% [82,1% - 99,9%]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

8.4.2.4. Sociale huur bij een sociale huisvestingsmaatschappij

Passen we het harmoniseringsscenario toe op het gezinsbegrip van de sociale huurwoning, dan blijft het aandeel gerechtigden nagenoeg gelijk: 17,6% in de baseline tegenover 17,5% na harmonisering (Tabel 87). Er zijn dus nauwelijks gezinnen die het recht op een sociale huurwoning zullen verliezen als dit harmoniseringsscenario wordt toegepast: het aandeel gezinnen dat alleen recht heeft in de baseline is niet significant (Tabel 88). Ook in termen van de hoogte van de te betalen huurprijs blijft het verlies beperkt tot 0,5% van de Vlaamse gezinnen, zowel in een minimaal als in een maximaal huurprijsscenario (Tabel 89). Het zijn voornamelijk de eenoudergezinnen die door deze hervorming meer zullen moeten betalen.

Tabel 87 **Profiel** gerechtigden harmoniseringsscenario gezinsbegrip, **sociale huur**, Vlaamse gezinnen, 2019

Harmonisering gezinsbegrip	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Algemeen	17,5%	16,0%	19,1%	17,6% [16,1% - 19,2%]
Gezinstype				
Eenpersoonshuishouden	30,9%	27,6%	34,2%	30,9% [27,6% - 34,2%]
Alleenstaande ouder	35,7%	29,5%	41,8%	36,0% [29,8% - 42,2%]
Koppel zonder kinderen	8,8%	6,8%	10,8%	8,8% [6,8% - 10,8%]
Koppel met kinderen ten laste	8,6%	6,2%	11,0%	8,8% [6,4% - 11,2%]
Koppel met andere inwonende personen	2,2% ^{n.s.}	-0,8%	5,2%	2,9% ^{n.s.} [-0,4% - 6,2%]
Overige	22,6% ^{n.s.}	-2,2%	47,4%	22,6% ^{n.s.} [-2,2% - 47,4%]
Aantal kinderen ten laste				
0	19,0%	17,1%	20,9%	19,1% [17,2% - 21,0%]
1	16,4%	12,4%	20,5%	16,6% [12,6% - 20,6%]
2	11,3%	7,8%	14,8%	11,5% [8,0% - 15,0%]
3 of meer	15,0%	9,1%	21,0%	15,0% [9,1% - 21,0%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen				
Laagste 20%	43,9%	39,9%	47,9%	43,9% [40,0% - 47,9%]
Q2	25,4%	21,9%	29,0%	25,4% [21,9% - 29,0%]
Q3	4,1%	2,3%	5,9%	4,4% [2,6% - 6,3%]
Q4	0,6% ^{n.s.}	-0,0%	1,2%	0,7% [0,1% - 1,4%]
Hoogste 20%	Geen observaties			Geen observaties
Gemiddelde huurprijs (per maand)				
Minimale marktwaarde	€ 231,70	€ 220,12	€ 243,29	€ 228,27 [216,89 - 231,65]
Maximale marktwaarde	€ 368,89	€ 356,83	€ 380,94	€ 365,35 [353,50 - 377,20]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul.

Tabel 88 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario gezinsbegrip, **sociale huur, recht** op sociale huurwoning, Vlaamse gezinnen, 2019

Harmonisering gezinsbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: alleen recht na harmonisering	Verliezers: alleen recht voor harmonisering	Recht in beide
Algemeen	82,4% [80,8% - 83,9%]		0,1% ^{n.s.} [-0,0% - 0,2%]	17,5% [16,0% - 19,1%]
Gezinstype				
Eenpersoons-huishouden	69,1% [65,8% - 72,4%]		Geen observaties	30,9% [27,6% - 34,2%]
Alleenstaande ouder	64,0% [57,8% - 70,2%]		0,4% ^{n.s.} [-0,3% - 1,1%]	35,7% [29,5% - 41,8%]
Koppel zonder kinderen	91,2% [89,2% - 93,2%]		Geen observaties	8,8% [6,8% - 10,8%]
Koppel met kinderen ten laste	91,2% [88,8% - 93,6%]		0,1% ^{n.s.} [-0,1% - 0,3%]	8,6% [6,2% - 11,0%]
Koppel met andere inwonende personen	97,1% [93,8% - 100,4%]		0,7% ^{n.s.} [-0,6% - 2,0%]	2,2% [-0,8% - 5,2%]
Overige	77,4% [52,6% - 102,2%]		Geen observaties	22,6% [-2,2% - 47,4%]
Aantal kinderen ten laste				
0	80,9% [79,0% - 82,8%]		0,1% ^{n.s.} [-0,0% - 0,2%]	19,0% [17,1% - 20,9%]
1	83,4% [79,4% - 87,4%]		0,2% ^{n.s.} [-0,2% - 0,5%]	16,4% [12,4% - 20,5%]
2	88,5% [85,0% - 92,0%]		0,1% ^{n.s.} [-0,1% - 0,4%]	11,3% [7,8% - 14,8%]
3 of meer	85,0% [79,0% - 90,9%]		Geen observaties	15,0% [9,1% - 21,0%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen				
Laagste 20%	56,1% [52,1% - 60,0%]		0,1% ^{n.s.} [-0,1% - 0,2%]	43,9% [39,9% - 47,9%]
Q2	74,6% [71,0% - 78,1%]		Geen observaties	25,4% [21,9% - 29,0%]
Q3	95,6% [93,7% - 97,4%]		0,3% ^{n.s.} [-0,1% - 0,8%]	4,1% [2,3% - 5,9%]
Q4	99,3% [98,6% - 99,9%]		0,2% ^{n.s.} [-0,2% - 0,5%]	0,6% ^{n.s.} [-0,0% - 1,2%]
Hoogste 20%	100,0%		Geen observaties	Geen observaties

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).

Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

Tabel 89 **Winnaars en verliezers** harmoniseringsscenario gezinsbegrip, **sociale huur, hoogte huurprijs** minimale en maximale marktwaarde, Vlaamse gezinnen, 2019

Harmonisering gezinsbegrip	Geen recht in beide	Winnaars: lager bedrag na harmonisering	Verliezers: hoger bedrag na harmonisering	Gelijk bedrag in beide
Algemeen	82,4% [80,8% - 83,9%]		0,5 [0,2% - 0,7%]	17,2% [15,7% - 18,7%]
Gezinstype				
Eenpersoons-huishouden	69,1% [65,8% - 72,4%]		Geen observaties	30,9% [27,6% - 34,2%]
Alleenstaande ouder	64,0% [57,8% - 70,2%]		4,7% [2,1% - 7,4%]	31,3% [25,3% - 37,3%]
Koppel zonder kinderen	91,2% [89,2% - 93,2%]		Geen observaties	8,8% [6,8% - 10,8%]
Koppel met kinderen ten laste	91,2% [88,8% - 93,6%]		0,1% ^{n.s.} [-0,1% - 0,3%]	8,6% [6,2% - 11,0%]
Koppel met andere inwonende personen	97,1% [93,8% - 100,4%]		0,7% ^{n.s.} [-0,6% - 2,0%]	2,2% [-0,8% - 5,2%]
Overige	77,4% [52,6% - 102,2%]		3,2% ^{n.s.} [-3,1% - 9,4%]	19,5% [-5,3% - 44,2%]
Aantal kinderen ten laste				
0	80,9% [79,0% - 82,8%]		0,5% [0,2% - 0,8%]	18,6% [16,7% - 20,5%]
1	83,4% [79,4% - 87,4%]		0,7% ^{n.s.} [-0,0% - 1,4%]	15,9% [11,9% - 19,9%]
2	88,5% [85,0% - 92,0%]		0,3% ^{n.s.} [-0,0% - 0,6%]	11,2% [7,7% - 14,7%]
3 of meer	85,0% [79,0% - 90,9%]		0,3% ^{n.s.} [-0,3% - 1,0%]	14,7% [8,7% - 20,7%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen				
Laagste 20%	56,1% [52,1% - 60,0%]		0,2% ^{n.s.} [-0,0% - 0,4%]	43,7% [39,8% - 47,7%]
Q2	74,6% [71,0% - 78,1%]		1,1% [0,3% - 1,8%]	24,4% [20,8% - 27,9%]
Q3	95,6% [93,7% - 97,4%]		0,7% ^{n.s.} [-0,0% - 1,4%]	3,7% [2,0% - 5,4%]
Q4	99,3% [98,6% - 99,9%]		0,3% ^{n.s.} [-0,1% - 0,8%]	0,4% ^{n.s.} [-0,1% - 0,9%]
Hoogste 20%	100,0%		Geen observaties	Geen observaties

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul. Inkomensverdeling voor harmonisering.

We moeten opmerken dat het gezinsbegrip om het recht op een sociale huurwoning te toetsen sinds 1 januari 2020 *ingeperkt* is. Vandaag worden enkel de inkomens van de partners meegenomen, voordien (en dus ook in onze baseline) telden alle meerderjarige gezinsleden mee met enkele uitzonderingen (zie Tabel 32 in Deel 8.2). We kunnen verwachten dat het aandeel verliezers groter zal

zijn als we het recht volgens het gezinsbegrip dat sinds 1 januari 2020 geldt zouden vergelijken met het recht volgens het gezinsbegrip uit het harmoniseringsscenario⁷⁷.

8.5. Simulaties op administratieve data

De EU-SILC is een representatieve steekproef voor private huishoudens in België, maar om zeer gedetailleerde verdelingsinschattingen en budgettaire inschattingen van harmonisering te maken zijn de steekproefaantallen op Vlaams niveau te klein en ontbreken er enkele belangrijke inkomenscomponenten, met name de KI's vreemd gebruik en eigen beroepsdoeleinden. Daarom raden we aan om de verschillende harmoniseringsscenario's die we in dit rapport hebben getest te herhalen op administratieve data. Hiervoor zullen de gegevens die reeds aanwezig zijn bij de verschillende administraties moeten worden vergeleken met administratieve data die moet worden opgevraagd bij de FOD Financiën (IPCAL) en het rijksregister.

Concreet kennen de verschillende administraties de baseline, deze bevat de volledige *huidige* populatie gerechtigden en het totale budget dat er vandaag naar de verschillende maatregelen gaat.

Om het harmoniseringsscenario van het **inkomensbegrip** te herhalen op administratieve data en de gevolgen nauwkeurig in te schatten, dienen de administraties de inkomenscomponenten van het inkomensbegrip voor werknemers binnen het Groeipakket op te vragen bij de FOD Financiën. De noodzakelijke informatie wordt samengevat in Tabel 90. Deze informatie moet worden ingewonnen voor *alle* Vlaamse gezinnen, zowel voor de huidige populatie gerechtigden als de nieuwe gerechtigden (i.e. de winnaars in termen van het recht op de maatregel). Bovendien moeten de verschillende componenten worden opgevraagd voor elk gezinslid wiens inkomsten mee in rekening worden genomen voor het bepalen van het recht, wie dat precies zijn is afhankelijk van maatregel tot maatregel (i.e. de verschillende gezinsbegrippen). Als de administraties in navolging van het Groeipakket ook een KI-test willen simuleren⁷⁸, dienen bijkomend specifieke codes voor verschillende pensioenen te worden opgevraagd: A/B 2280 voor het wettelijk pensioen, A/B 2290 voor het overlevingspensioen en A/B 2110 voor de andere pensioenen.

⁷⁷ Bij de gezinnen die voldoen aan de eigendomsvoorwaarde, houdt het harmoniseringsscenario gemiddeld rekening met de inkomsten van 1,94 gezinsleden (tegenover gemiddeld 1,48 in de baseline en 1,34 volgens het ingeperkte gezinsbegrip dat van toepassing is sinds 1 januari 2020).

⁷⁸ De data die in dit rapport worden gebruikt, laten een programmatie van de KI-test niet toe.

Tabel 90 Overzicht op te vragen inkomensinformatie harmoniseringsscenario inkomensbegrip

+/-	Gewicht	Inkomenscomponent	IPCAL code	Bron
+	1 x	Gezamenlijk belastbare beroepsinkomsten	A en B 9620	FOD FIN
+	1 x	Gezamenlijk belastbare werkloosheidsuitkeringen	A en B 9621	FOD FIN
+	1 x	Gezamenlijk belastbare ziekte- en invaliditeitsuitkering	A en B 9622	FOD FIN
+	1 x	Gezamenlijk belastbare pensioen en werkloosheid met bedrijfstoeslag	A en B 9623	FOD FIN
+	1.25 x	Gezamenlijk belastbare inkomen zelfstandigen	A en B 9624	FOD FIN
+	1 x	Forfaitaire OF werkelijke beroepskosten (het grootste bedrag)	A en B 7300 OF A en B 2580	FOD FIN
+	1 x	KI eigen beroepsdoeleinden ¹	A/B 1050	FOD FIN
+	3 x	KI vreemd gebruik ^{1,2}	A/B 1060 + A/B 1070 + A/B 1080 + A/B 1090 + A/B 1120 + A/B 1150	FOD FIN
+	0.8 x	Ontvangen onderhoudsuitkeringen	A/B 1920 + A/B 1930 + A/B 1940	FOD FIN
+	1 x	Leefloon		POD MI
+	1 x	Inkomensvervangende tegemoetkoming		FOD SZ
+	1 x	Niet in België belastbare inkomsten uit het buitenland of door tewerkstelling bij internationale instelling		Op te vragen bij aanvrager
-	0.8 x	Betaalde onderhoudsuitkeringen	A/B 3900	FOD FIN
-	0.4 x	Betaalde onderhoudsuitkering verschuldigd door beide echtgenoten of wettelijk samenwonenden samen	A/B 3920	FOD FIN

Bron: persoonlijke communicatie Kind en Gezin (25 september 2019).

Opmerking: (1) De KI's worden geïndexeerd. (2) Voor gezinnen in Vlaanderen wordt er eveneens informatie onttrokken bij de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie (AAPD) voor het KI van alle eigendommen, en bij de Vlaamse Belastingdienst (VLABEL) voor het KI van de eigendom op domicilie. Het KI vreemd gebruik kan bepaald worden door het laatste in mindering te brengen van het eerste.

De **KI-test** binnen het Groeipakket wordt uitgevoerd om de verhouding tussen het inkomen en het geïndexeerde KI vreemd gebruik na te gaan. Hiervoor wordt de som van de geïndexeerde KI's van alle onroerende goederen vreemd gebruik die in een gezin aanwezig zijn vermenigvuldigd met drie. Dit resultaat wordt vergeleken met 20% van het inkomen zonder de KI's. Als driemaal het geïndexeerde KI vreemd gebruik kleiner of gelijk is aan 20% van het inkomen zonder de KI's, dan komt het gezin in aanmerking voor de toeslag. Is dit niet het geval, dan wordt er geen toeslag toegekend. Niet iedereen wordt aan een KI-test onderworpen. Men is vrijgesteld van de KI-test als (1) er geen onroerende goederen vreemd gebruik in het gezin aanwezig zijn, (2) het geïndexeerde KI vreemd gebruik lager is dan € 1,250, (3) het gezin een leefloon ontvangt, of (4) het gezinsinkomen voor ten minste 70% uit vervangingsinkomsten, onderhoudsuitkeringen, inkomensvervangende tegemoetkomingen of overlevingspensioenen bestaat. Concreet betekent dit:

Gerechtigd als:

Driemaal A/B 1060 + 1070 + 1080 + 1090 + 1120 + 1150 (geïndexeerd) \leq 20% van inkomen zonder KI's (totale inkomen uit Tabel 90 verminderd met driemaal A/B 1060 + 1070 + 1080 + 1090 + 1120 + 1150 (geïndexeerd) en eenmaal A/B 1050 (geïndexeerd))

Vrijgesteld van KI-test als:

(1) A/B 1060 + 1070 + 1080 + 1090 + 1120 + 1150 = 0

(2) A/B 1060 + 1070 + 1080 + 1090 + 1120 + 1150 (geïndexeerd) < € 1,250

(3) Het gezin een leefloon ontvangt (bron POD Maatschappelijke Integratie)

(4) Het gezinsinkomen voor ten minste 70% bestaat uit de som van:

+ vervangingsinkomsten: A/B 9621 + 9622 + 9623 - 2280 - 2290 - 2110

+ onderhoudsuitkeringen: A/B 1920 + 1930 + 1940

+ inkomensvervangende tegemoetkomingen voor het jaar waarop het aanslagbiljet betrekking heeft (bron FOD Sociale Zekerheid)

+ overlevingspensioenen (A/D 2290)

De impact van het harmoniseren van inkomensbegrippen aan de hand van administratieve data kan vervolgens worden bepaald in vijf stappen:

- 1 De som van de inkomenscomponenten uit Tabel 90 voor alle gezinsleden wiens inkomsten mee in rekening moeten worden genomen toetsen aan de inkomensgrenzen. Voor de maatregelen met eigen inkomenstoets kunnen er in navolging van de analyses in dit rapport vijf scenario's worden getest waarbij de inkomensgrenzen (1) niet worden aangepast, (2) rekening houden met de beroepskosten in een eenverdienersgezin, (3) rekening houden met de beroepskosten in een anderhalf-verdienersgezin, (4) rekening houden met de beroepskosten in een tweeverdienersgezin, of (5) rekening houden met de beroepskosten in een tweeverdienersgezin waarbij ook de bedragen worden aangepast. De hoogte van de grenzen en de bedragen volgens de verschillende scenario's kan worden geraadpleegd in de Excel bestanden in Online Appendix 1. Voor de afgeleide rechten wordt de eerste inkomensgrens die geldt voor de sociale toeslag binnen het Groeipakket (€ 30.986,17 per jaar) gebruikt en wordt het inkomen van het hoofd van het huishouden en zijn of haar partner samengeteld.
- 2 De KI-test (indien nodig) uitvoeren door de verhouding tussen het inkomen en het geïndexeerde KI vreemd gebruik na te gaan.
- 3 Doorstaat het gezin de inkomenstoets en de KI-test, dan heeft het recht op de maatregel na harmonisering.
- 4 Bijgevolg kan het bereik van de verschillende maatregelen in de baseline en na harmonisering worden bepaald door de gerechtigden af te zetten tegenover een relevante vergelijkingsgroep van de Vlaamse bevolking. De baseline kan worden vergeleken met Deel 8.2.1. De resultaten na harmonisering kunnen worden vergeleken met Deel 8.4.1 en Appendix 3, afhankelijk van het gesimuleerde scenario.

- 5 Voor iedereen kan vervolgens het recht op de maatregel en de hoogte van het ontvangen of te betalen bedrag in de baseline en na harmonisering worden vergeleken om de winnaars en verliezers te bepalen. Deze resultaten kunnen worden vergeleken met Deel 8.4.1 en Appendix 3, afhankelijk van het gesimuleerde scenario.

Om het harmoniseringsscenario van het **gezinsbegrip** op administratieve data te herhalen moet er voor de maatregelen met eigen inkomenstoets via het rijksregister informatie worden verkregen over iedereen die op hetzelfde adres woont. Vervolgens moeten voor al deze personen de noodzakelijke inkomenscomponenten worden opgeteld en vergeleken met de geldende inkomensgrenzen. Welke inkomenscomponenten en inkomensgrenzen dit precies zijn is afhankelijk van maatregel tot maatregel (i.e. de verschillende inkomensbegrippen en inkomensgrenzen). Als het totale inkomen volgens het uitgebreide gezinsbegrip lager ligt dan de inkomensgrenzen, dan komt men in aanmerking voor de maatregel. Is dit niet het geval, dan heeft men geen recht (meer) op de maatregel. De hoogte van het toegekende of te betalen bedrag als men gerechtigd is, is opnieuw afhankelijk van maatregel tot maatregel. Het bepalen van het bereik, de winnaars en de verliezers verloopt op dezelfde wijze als stappen 4 en 5 hierboven. De baseline kan worden vergeleken met Deel 8.2.1., de resultaten na harmonisering kunnen worden vergeleken met Deel 8.4.2.

We moeten ten slotte opmerken dat de armoedesimulaties in de baseline (Deel 8.2.2) en na harmonisering (Deel 8.4.1 voor het inkomensbegrip en Deel 8.4.2 voor het gezinsbegrip) niet kunnen worden herhaald op basis van administratieve gegevens omdat een netto beschikbaar gezinsinkomen vooralsnog ontbreekt. De steekproefgegevens uit EU-SILC herwegen op basis van administratieve populatiegegevens kan hiervoor een oplossing bieden.

HOOFDSTUK 9. Besluit: naar uniforme en eenduidige definities en operationaliseringen?

In dit rapport bekijken we harmonisering als een vorm van administratieve vereenvoudiging waarmee verdere stappen kunnen worden gezet naar automatische rechtentoekenning. Automatische rechtentoekenning zal op zijn beurt de non-take-up van sociale maatregelen helpen terug te dringen, de effectiviteit van de maatregelen bevorderen en de armoede waarmee individuen en gezinnen worden geconfronteerd (gedeeltelijk) bestrijden. Aan de hand van zeven Vlaamse sociale maatregelen voor inkomensaanvulling en kostencompensatie die direct of indirect inkomensselectiviteit toepassen, hebben we twee kwesties belicht die met harmonisering gepaard gaan. Ten eerste hebben we een overzicht gegeven van de inkomensbegrippen, gezinsbegrippen, inkomensgrenzen en operationaliseringen die worden gehanteerd in de zeven Vlaamse systemen en welke gevolgen deze verschillende definities en operationaliseringen hebben voor wie er wordt bereikt. We hebben hierbij een uniforme terminologie gehanteerd, in plaats van één die specifiek is voor elk systeem. Ten tweede becijferden we de gevolgen van harmonisering op het vlak van bereik, de verdeling over inkomensgroepen en gezinstypen heen (i.e. winnaars en verliezers), en de armoede. Daarvoor simuleerden we enkele scenario's waarbij ofwel de inkomensbegrippen ofwel de gezinsbegrippen werden geharmoniseerd. In wat volgt zetten we eerst de belangrijkste elementen uit de inkomensstoetsen van de zeven Vlaamse sociale maatregelen op een rij. Vervolgens formuleren we enkele kritische kanttekeningen bij harmonisering. Daarna vatten we de belangrijkste lessen van de verschillende harmoniseringsscenario's samen. We eindigen met enkele beleidsaanbevelingen.

9.1. Synthese inkomensselectiviteit geselecteerde Vlaamse sociale maatregelen

Maatregelen met eigen inkomensstoets	Groepakket: sociale toeslag en schooltoeslag	Studietoelagen hoger onderwijs	Ouderbijdrage inkomensgerelateerde kinderopvang	Sociale huur bij SHM
Inkomensbegrip				
Beroepsinkomsten	<u>Werknemers:</u> Bruto belastbaar <u>Zelfstandigen:</u> Netto belastbaar x 100/80	In GNBI	In GNBI	In GNBI (geïndexeerd)
Onroerende inkomsten	<ul style="list-style-type: none"> 3x KI vreemd gebruik (geïndexeerd) 1x KI eigen beroepsdoeleinden (geïndexeerd) 	<ul style="list-style-type: none"> In GNBI 2x KI vreemd gebruik (geïndexeerd) 1x KI eigen beroepsdoeleinden (geïndexeerd) 	In GNBI	In GNBI (geïndexeerd) Eigenaars worden uitgesloten
Roerende inkomsten		In GNBI	In GNBI	In GNBI (geïndexeerd)
Diverse inkomsten	+80% ontvangen OU voor ex-partners	<ul style="list-style-type: none"> In GNBI Indien niet in GNBI: +80% ontvangen OU 	In GNBI	In GNBI (geïndexeerd)
Beroepskosten (-)		In GNBI	In GNBI	In GNBI (geïndexeerd)
Belastingaftrek betaalde OU (-80%)	Enkel voor ex-partners	In GNBI	Terug opgeteld bij GNBI	In GNBI (geïndexeerd)
Andere	<ul style="list-style-type: none"> (Eq.) leefloon IVT Inkomsten uit het buitenland 	<ul style="list-style-type: none"> (Eq.) leefloon IVT Inkomsten uit het buitenland 		<ul style="list-style-type: none"> (Eq.) leefloon IVT Inkomsten uit het buitenland

Maatregelen met eigen inkomstenstoets	Groeipakket: sociale toeslag en schooltoeslag	Studietoelagen hoger onderwijs	Ouderbijdrage inkomensgerelateerde kinderopvang	Sociale huur bij SHM
	<ul style="list-style-type: none"> Inkomsten uitbetaald door Europese of internationale instellingen KI-test 	<ul style="list-style-type: none"> Inkomsten uitbetaald door Europese of internationale instellingen KI-test Afzonderlijk belastbare inkomsten 'Forfaitaire aftrek' 		<ul style="list-style-type: none"> Inkomsten uitbetaald door Europese of internationale instellingen Afzonderlijk belastbare inkomsten (geïndexeerd)
Gezinsbegrip				
Ouders/ partners	<u>Sociale toeslag:</u> Samengeteld indien niet verwant t.e.m. 3 ^e graad <u>Schooltoeslag:</u> Samengeteld indien niet verwant t.e.m. 3 ^e graad bij leerlingen 'ten laste'	<ul style="list-style-type: none"> Samengeteld indien student 'ten laste' Termijnvoorwaarde indien ten laste van iemand anders dan de ouder Nieuwe partner alleenstaande ouder telt niet altijd mee 	Aanvrager (meestal ouder) + één meerderjarig gezinslid (vrije keuze, geen kind van aanvrager)	<u>Bepaling recht:</u> Samengeteld <u>Bepaling huurprijs:</u> Samengeteld
Kinderen	<u>Sociale toeslag:</u> <ul style="list-style-type: none"> Geen rekening Indien kind zelf Groeipakket ontvangt en ≥ 18 jaar: kind + partner <u>Schooltoeslag:</u> Kind + partner (indien aanwezig) bij gehuwde/ samenwonende, zelfstandige en alleenstaande leerlingen	<ul style="list-style-type: none"> Kind + partner (indien aanwezig) bij gehuwde/samenwonende, zelfstandige en alleenstaande studenten Financiële onafhankelijkheid aantonen bij gehuwde/ samenwonende en zelfstandige studenten 		<u>Bepaling recht:</u> Geen rekening <u>Bepaling huurprijs:</u> Meerderjarige kinderen die geen kinderbijslag ontvangen
Andere				<u>Bepaling recht:</u> Geen rekening <u>Bepaling huurprijs:</u> Meerderjarige gezinsleden behalve indien verwant t.e.m. 3 ^e graad <i>en</i> erkend met handicap van ≥66% (gedeeltelijk vrijgesteld)
Inkomensgrenzen	<u>Sociale toeslag:</u> Gezins-gemoduleerd naar aantal kinderen <u>Schooltoeslag:</u> Gezins-gemoduleerd naar toegekende punten	Gezinsgemoduleerd naar toegekende punten	Vier inkomensklassen met verschillende berekening hoogte ouderbijdrage	Gezins-gemoduleerd naar persoonlijke en gezinssituatie

Opmerking: SHM=sociale huisvestingsmaatschappij. GNBI=gezamenlijk netto belastbaar inkomen. KI=kadastraal inkomen. OU=onderhoudsuitkeringen. Eq.=equivalent. IVT=inkomensvervangende tegemoetkoming.

Afgeleide rechten	Vervoersgarantie De Lijn	Sociaal tarief water	Verminderde bijdrage zorgpremie VSB (afgeleid van VT)
Statuten			
(Eq.) leefloon	Ja	Ja	
IGO	Ja	Ja	
IVT/IT		Ja	
Zorgbudget voor ouderen met een zorgnood		Ja	
VT			<ul style="list-style-type: none"> • VT o.b.v. statuut: (eq.) leefloon, IGO, IVT/IT, zorgbudget voor ouderen met een zorgnood, NBMV, wezen en kinderen met een erkende handicap van $\geq 66\%$ • VT o.b.v. kwetsbare groep met inkomensonderzoek • VT o.b.v. laag inkomen met inkomensonderzoek
Andere	<ul style="list-style-type: none"> • Asielzoekers in lokaal opvang initiatief • Jongeren in begeleid zelfstandig wonen 		
Gezinsbegrip			
Overdraagbaar recht	(Eq.) leefloon en IGO: Zodra één gezinslid het statuut heeft, is iedereen van het gezin gerechtigd	Zodra één gezinslid één van de statuten heeft komt het gezin in aanmerking	VT o.b.v. statuut (behalve NBMV): Zodra één gezinslid het statuut heeft, is iedereen van het gezin gerechtigd op VT
Geïndividualiseerd recht	<ul style="list-style-type: none"> • Asielzoekers in lokaal opvang initiatief • Jongeren in begeleid zelfstandig wonen 		NBMV
Andere			<u>VT o.b.v. inkomensonderzoek:</u> Alle gezinsleden samengeteld
Inkomensgrenzen			<u>VT o.b.v. inkomensonderzoek:</u> Gezinsgemoduleerd naar aantal gezinsleden

Opmerking: VSB=Vlaamse sociale bescherming. VT=verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Eq.=equivalent. IGO=inkomensgarantie voor ouderen (vroeger gewaarborgd inkomen voor bejaarden). IVT=inkomensvervangende tegemoetkoming. IT=integratietegemoetkoming. Zorgbudget voor ouderen met een zorgnood (vroegere tegemoetkoming hulp aan bejaarden). NBMV=niet begeleide minderjarige vreemdelingen.

9.2. Enkele kritische kanttekeningen bij harmonisering

We focusten in dit rapport op het harmoniseren van verschillende elementen uit de inkomstenstoets die gebruikt worden om het recht op sociale maatregelen toe te kennen. Dit hebben we ten eerste gedaan door deze verschillende elementen voor de zeven Vlaamse sociale maatregelen en hun hoofdmaatregelen te harmoniseren op het vlak van terminologie. Deze uniforme terminologie heeft als voordeel dat het tot eenduidige interpretaties bij de administraties en de burgers leidt. Het is een geringe vorm van harmonisering waarbij de mogelijkheid voor een systeem-specifieke aanpak behouden blijft: per sociale maatregel kan men zo nog steeds bepalen of het al dan niet relevant is om bepaalde inkomenscomponenten of bepaalde personen mee te nemen in de inkomstenstoets.

Daarnaast bekeken we enkele harmoniseringsscenario's waarbij verschillende elementen uit de inkomensstoets over verschillende sociale maatregelen heen op elkaar werden afgestemd (voor de belangrijkste lessen, zie Deel 9.3). Bij deze verder doorgedreven vormen van harmonisering zijn er een aantal zaken belangrijk om in het achterhoofd te houden. Om daadwerkelijk tot een administratieve vereenvoudiging te komen, is het cruciaal dat er maximaal gebruik wordt gemaakt van administratieve datastromen om zowel de inkomenssituatie als de gezinssituatie vast te stellen en de bewijslast voor de burgers zo veel mogelijk te beperken. Op deze manier wordt het risico op fouten en op non-take-up verkleind, vooral voor kwetsbare groepen. Tegelijkertijd moeten burgers steeds de mogelijkheid krijgen om wat er uit deze administratieve datastromen naar voren komt te weerleggen. Een individuele behandeling moet dus mogelijk blijven.

Wat de inkomensbegrippen betreft, heeft het toekennen van sociale maatregelen op basis van inkomen als voordeel dat de financiële situatie voor alle gezinnen kan worden onderzocht. Heel wat inkomensinformatie wordt inmiddels gebundeld in administratieve datastromen die het mogelijk maken om een breed en gecontroleerd inkomensbegrip te hanteren en de sociale maatregel automatisch toe te kennen. We moeten hierbij opmerken dat een bepaald inkomensbegrip niet noodzakelijk hetzelfde betekent voor werknemers en zelfstandigen. Zo is er voor zelfstandigen geen bruto belastbaar inkomen voorhanden in administratieve data en kan het systeem van werkelijke beroepskosten om fiscaaltechnische redenen worden aangewend om het netto belastbaar inkomen fictief laag te houden.

Bovendien heeft de inkomensinformatie die aanwezig is in administratieve datastromen niet altijd betrekking op de actuele financiële situatie, dit geldt met name voor de fiscale gegevens. Als de inkomensbegrippen van verschillende sociale maatregelen worden geharmoniseerd en elk van deze maatregelen voor de operationalisering louter rekening houdt met de fiscale gegevens van twee jaar geleden, dan gaat de link met de huidige financiële situatie verloren en schieten de maatregelen hun doel voorbij, namelijk de inkomenssituatie van maatschappelijk kwetsbare groepen direct of indirect versterken. Om tot een actueler, breed en meetbaar inkomensbegrip te komen of om veranderingen in de financiële situatie in tussentijd op te sporen, zullen verschillende partiële administratieve datastromen met elkaar moeten worden gecombineerd. Er kan voor gekozen worden om enkel de voornaamste inkomensinformatie op te vragen (bijvoorbeeld de beroepsinkomsten), en/of om op zoek te gaan naar bepaalde indicatoren die een wijziging in de financiële situatie kunnen detecteren. Dit zal grote inspanningen vragen voor het ontwikkelen en bundelen van kwaliteitsvolle datastromen en het zal een grote IT-capaciteit vergen, wat onvermijdelijk tijd en geld zal kosten. Hiermee hangen enkele fundamentele keuzes samen waarbij telkens een afweging moet worden gemaakt tussen de administratieve lasten enerzijds en de toegestane foutenmarge anderzijds. Worden de rechten op basis van de partiële informatie definitief of slechts provisioneel toegekend? Wat is de geldigheidsduur van de rechten? En hoe moet bij de toekenning van sociale maatregelen omgegaan worden met terugvorderingen? Bij een definitieve beslissing is een controle achteraf niet nodig, bij een provisionele beslissing wel, wat ervoor kan zorgen dat de voorlopige beslissing moet worden gecorrigeerd. Het is hierbij belangrijk op te merken dat fouten in de toekenning heel wat verschillende oorzaken kunnen hebben en dat het rechtzetten tot substantiële terugvorderingen kan leiden. Dit zal sterker spelen als inkomensbegrippen en hun operationalisering, zowel op basis van gecontroleerde fiscale gegevens als op basis van actuelere partiële informatie, over verschillende maatregelen heen met elkaar worden geharmoniseerd.

Voor de sociale maatregelen die vandaag reeds een inkomensstoets hanteren zal harmonisering ook gepaard gaan met keuzes op het vlak van inkomensgrenzen en bedragen. Als het inkomensbegrip naar een hoger niveau wordt gebracht (bijvoorbeeld bruto belastbaar) zonder dat de inkomensgrenzen

worden aangepast, zal de harmonisering onvermijdelijk verliezers met zich meebrengen. Het is daarom van belang ook de inkomensgrenzen naar dat hoger niveau te brengen door de beroepskosten te verrekenen. Hierbij moet een beslissing worden genomen over (1) welke beroepskosten er zullen worden teruggerekend, (2) wat het aandeel van arbeidsinkomen in het totale inkomen is, en (3) hoe het arbeidsinkomen wordt verdeeld tussen de partners. Als de hoogte van het inkomen mee wordt genomen in de berekening van het te ontvangen of te betalen bedrag, dan zal een overstap naar een inkomensbegrip op een hoger niveau ervoor zorgen dat het nieuwe inkomensbegrip meer gewicht krijgt in de bepaling van het te ontvangen of te betalen bedrag. Ook op dit vlak zullen er dus verliezers zijn, tenzij de parameters die het bedrag bepalen worden aangepast.

Voor de sociale maatregelen die vandaag een afgeleid recht zijn en na harmonisering een eigen inkomenstoets zullen invoeren, betekent harmonisering van inkomensbegrippen dat er ook keuzes zullen moeten worden gemaakt over het gezinsbegrip en de inkomensgrenzen die men zal hanteren. Een belangrijk aandachtspunt bij de keuze van inkomensgrenzen is de afhankelijkheidsval. Als ervoor gekozen wordt om ook de inkomensgrenzen te harmoniseren (zoals we in dit rapport illustreerden voor de afgeleide rechten: we pasten naast het inkomensbegrip dat geldt voor werknemers binnen het Groeipakket ook de eerste inkomensgrens van de sociale toeslagen toe), dan zal de afhankelijkheidsval vergroten. De inkomensgrens is namelijk niet enkel meer een alles-of-niets grens voor de sociale toeslagen binnen het Groeipakket⁷⁹ maar ook voor de afgeleide rechten. Hierdoor zal de opportuniteitskost om te starten met betaalde arbeid of de betaalde arbeid te verhogen toenemen. Het is bij harmonisering dan ook belangrijk om voldoende differentiatie in de inkomensgrenzen te behouden om zo afhankelijkheidsvallen te vermijden. Om de afhankelijkheidsval te remediëren, zowel binnen één sociale maatregel als bij harmonisering over verschillende sociale maatregelen heen, zou men het recht op de sociale maatregelen voor een langere periode kunnen laten doorlopen ook al voldoet men niet meer aan alle voorwaarden, of gebruik maken van graduele inkomensgrenzen. De vermindering in toeslagbedragen tussen twee opeenvolgende inkomensgrenzen mag dan echter niet te groot zijn.

Bij het harmoniseren van gezinsbegrippen moet men er attent op zijn dat de geregistreerde gezinssituatie niet altijd overeenkomt met de feitelijke, wat op zijn beurt ook een impact kan hebben op de actuele inkomenssituatie. Men zal opnieuw op zoek moeten gaan naar indicatoren die gezinswijzigingen snel kunnen opsporen.

Bovendien kan het samentellen van de inkomsten van verschillende personen een alleenblijfval in de hand werken. Hierbij is het belangrijk op te merken dat het al dan niet samenleggen van inkomens afhangt van de gezinssituatie. Onderzoek op basis van de gezinsenquête toont immers aan dat jongere gezinnen met kinderen, ongehuwde gezinnen met kinderen en (nieuw) samengestelde gezinnen met kinderen dit minder vaak doen dan Vlaamse gezinnen met kinderen in het algemeen. Omdat het voornamelijk jongere gezinnen zijn die niet huwen en een deel van hun inkomen apart houden, wordt verwacht dat dit in de toekomst nog zal toenemen (Audenaert & Van Lancker, 2018). Er kan (gedeeltelijk) tegemoet worden gekomen aan het probleem van de alleenblijfval: men kan werken met gezinsgemoduleerde inkomensgrenzen, het inkomen van nieuwe inwonende personen (waaronder de nieuwe partner) kan deels of tijdelijk worden vrijgesteld van de inkomenstoets, of men kan het recht op de sociale maatregel individualiseren. Of dit laatste in de praktijk wenselijk en haalbaar is vereist verder onderzoek.

⁷⁹ Voor gezinnen met drie of meer kinderen waarvan minstens één kind vanaf 2019 is geboren, geldt er een tweede, hogere, inkomensgrens waaraan een lagere sociale toeslag is gekoppeld.

Een andere vorm van harmonisering namen we niet onder de loep in dit rapport, namelijk harmonisering op basis van statuten. Hierbij worden dezelfde statuten gebruikt om de toegang tot meerdere afgeleide rechten te bepalen. Dit type harmonisering brengt een aantal voordelen met zich mee. Ten eerste hoeft de toekennende instantie zelf geen inkomensonderzoek uit te voeren, waardoor het administratief eenvoudig is om deze statuten na te gaan. Ten tweede zijn vele statuten reeds in elektronische datastromen gebundeld waardoor de afgeleide rechten redelijk snel en automatisch kunnen worden toegekend. Een uitgesproken nadeel van het werken met statuten is dat ze onderhevig kunnen zijn aan non-take-up en men bijgevolg ook niet kan genieten van de verschillende afgeleide rechten. Bovendien kan er ook hier een afhankelijkheidsval worden gecreëerd, die sterker zal spelen als de statuten voor verschillende afgeleide rechten worden geharmoniseerd. Ten slotte zijn er ook statuten waar geen inkomensonderzoek aan vooraf is gegaan, waardoor het hebben van dit statuut niet noodzakelijk samengaat met het hebben van een beperkt inkomen.

Op welke manier dan ook sociale maatregelen op elkaar worden afgestemd, als de harmonisering op een doordachte wijze gebeurt zal dit administratieve vereenvoudiging en transparantie voor de burgers met zich meebrengen. Fouten zullen echter onvermijdelijk zijn: bij de identificatie van gezinnen die recht hebben op de sociale maatregelen, bij het bepalen van de inkomens- en gezinssituatie, in de datastromen waarop de beslissingen worden gebaseerd, en in de gegevens die burgers zelf doorgeven. Om de fouten te beperken moeten systemen ten volle gebruik maken van administratieve datastromen en de bewijslast voor de burgers zo laag mogelijk houden. Bovendien zal er moeten worden geïnvesteerd in het ontwikkelen en bundelen van kwaliteitsvolle datastromen waardoor men sneller kan inspelen op wijzigingen in de inkomens- of gezinssituatie. Dit zal een grote IT-capaciteit vergen, wat onvermijdelijk tijd en geld zal kosten. Monitoring en bijsturing van de systemen zullen altijd nodig blijven. Tegelijkertijd moeten burgers steeds de mogelijkheid krijgen om wat er uit de administratieve datastromen naar voren komt te weerleggen. Een individuele behandeling moet dus mogelijk blijven.

9.3. Wat leren de harmoniseringsscenario's?

Om de gevolgen van harmonisering van inkomensbegrippen na te gaan, passen we het inkomensbegrip dat geldt voor werknemers binnen het Groeipakket toe op de andere maatregelen die in dit rapport worden bestudeerd. Voor de school- en studietoelagen, de ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang en de sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij, betekent dit een overstap van een netto belastbaar naar een bruto belastbaar inkomensbegrip waarin de beroepskosten niet meer in mindering worden gebracht. De inkomensgrenzen worden aangepast door de beroepskosten te verrekenen volgens verschillende scenario's, we focussen hier op het maximale scenario⁸⁰. De gezinsbegrippen en de bedragen blijven onveranderd ten opzichte van de baseline van de respectievelijke maatregelen. Voor de vervoersgarantie van De Lijn, het sociaal tarief op de waterfactuur en de hoogte van de zorgpremie voor de Vlaamse sociale bescherming betekent dit harmoniseringsscenario het invoeren van inkomensselectiviteit. Hierbij passen we de eerste inkomensgrens die geldt voor de sociale toeslag binnen het Groeipakket toe op het inkomen van het hoofd van het huishouden plus zijn of haar partner.

Voor alle maatregelen, met uitzondering van het minimumtarief in de kinderopvang, zorgt dit harmoniseringsscenario voor een toename van het bereik ten opzichte van de baseline (vergelijk Tabel 36 in Deel 8.2.1 met Tabel 52 in Deel 8.4.1). Voornamelijk bij de afgeleide rechten stijgt het bereik

⁸⁰ De andere scenario's worden beschreven in Appendix 3.

sterk: bijna de helft van de Vlaamse gezinnen zouden in aanmerking komen in dit harmoniseringsscenario. Het aandeel winnaars bij de afgeleide rechten is dan ook groot. Deze winnaars zitten verspreid over alle gezinstypes en inkomensgroepen heen, al is de winst groter bij gezinnen zonder kinderen dan bij gezinnen met kinderen en neemt het aandeel winnaars af naarmate het inkomen toeneemt. Bij de maatregelen met eigen inkomenstoets blijft het aandeel dat het recht op de sociale maatregel verwerft klein.

Opgelet, dit harmoniseringsscenario brengt ook verliezers met zich mee. Voor elke maatregel worden er groepen geïdentificeerd die in meer of mindere mate zullen verliezen al blijft het aandeel dat het *recht* op de sociale maatregel verliest overal beperkt. Bij de afgeleide rechten zijn het voornamelijk koppels met kinderen en koppels met andere inwonende personen die het recht verliezen. Het betreft hier voornamelijk gezinnen waarbij een gezinslid (niet het hoofd van het huishouden of de partner) gerechtigd is op één van de statuten die worden gebruikt om het afgeleide recht *vandaag* toe te kennen, maar die door het samentellen van het inkomen van het hoofd en zijn of haar partner niet meer in aanmerking komen. Bij de school- en studietoelagen, de ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang en de sociale huur, is het aandeel verliezers (net als het aandeel winnaars) groter als het wordt uitgedrukt in termen van de *hoogte* van het ontvangen of te betalen bedrag. Bij de eerste en de tweede maatregel treffen we de verliezers voornamelijk aan bij koppels met kinderen, terwijl ze bij de sociale huur in elk gezinstype voorkomen. Het is hierbij belangrijk de aandacht te vestigen op de niet te verwaarlozen aandelen verliezers aan de onderkant en in het midden van de inkomensverdeling.

Als we bij de maatregelen met eigen inkomenstoets naast het inkomensbegrip en de inkomensgrenzen, ook de bedragen aanpassen om de hoogte van het hogere inkomensbegrip minder gewicht te geven in de berekening van het te ontvangen of te betalen, dan zullen er bij elke maatregel meer winnaars en minder verliezers zijn. De gezinnen die alsnog verliezen in dit harmoniseringsscenario zijn zowel bij de school- en studietoelagen als bij de inkomensgerelateerde kinderopvang voornamelijk tweeeoudergezinnen, bij de sociale huur zijn het voornamelijk gezinnen met één of twee kinderen die nog steeds een hogere huurprijs moeten betalen. Bij alle sociale maatregelen zouden de gezinnen uit het laagste inkomenskwintiel wel gespaard blijven in dit scenario.

Om de gevolgen van harmonisering van gezinsbegrippen na te gaan, nemen we voor de maatregelen met eigen inkomenstoets het inkomen van iedereen die op hetzelfde adres woont samen. Dit betekent een uitbreiding van het aantal personen wiens inkomsten meetellen. De inkomensbegrippen, inkomensgrenzen en bedragen blijven onveranderd ten opzichte van de baseline van de respectievelijke maatregelen. Dit harmoniseringsscenario zorgt bij alle maatregelen voor een daling van het bereik in vergelijking met de baseline (vergelijk Tabel 36 in Deel 8.2.1 met Tabel 76 in Deel 8.4.2). Voor het recht op een sociale huurwoning en voor het recht op een minimumtarief in de kinderopvang blijven de aandelen verliezers zeer beperkt, al zijn er bij de inkomensgerelateerde kinderopvang wel gezinnen die meer moeten betalen (voornamelijk gezinnen met één kind en tweeeoudergezinnen). Voor de sociale toeslagen binnen het Groeipakket en de school- en studietoelagen is het aandeel verliezers groter, zowel in termen van het *recht* als in termen van de *hoogte* van het ontvangen bedrag. Hier zijn het voornamelijk gezinnen aan de onderkant en, in het geval van de school- en studietoelagen, in het midden van de inkomensverdeling die zullen verliezen. Bij geen enkele sociale maatregel zullen er winnaars zijn in dit harmoniseringsscenario.

De onderzochte harmoniseringsscenario's, zowel op het vlak van het inkomensbegrip als op het vlak van het gezinsbegrip, brengen geen significante armoede-effecten teweeg bij de maatregelen die het netto beschikbaar gezinsinkomen op een directe manier verhogen.

9.4. Wat zijn de volgende stappen voor het beleid?

We raden de verschillende administraties en de Vlaamse overheid in het algemeen aan om gebruik te maken van een **uniforme terminologie** om de voorwaarden te definiëren die gelden om het recht te kunnen openen. In Hoofdstuk 1 doen we een voorstel. Een uniforme terminologie zal leiden tot eenduidige interpretaties zowel binnen en tussen administraties als bij de burgers. Dit betekent dat men moet loskomen van systeem-specifieke terminologie zoals bijvoorbeeld het ‘referentie-inkomen’, het ‘levensminimum’ en de ‘leefeenheid’. In een eerste fase kan dit gebeuren bij het ontwikkelen van nieuwe sociale maatregelen en bij hervormingen van bestaande, maar uiteindelijk is het wenselijk dat dit voor alle sociale maatregelen gebeurt. Een uniforme terminologie kan ook worden toegepast op de operationalisering van de voorwaarden. Interessant hierbij is om te kijken naar de OSLO standaarden⁸¹ die een eenduidige standaard bieden om informatie elektronisch te definiëren en uit te wisselen. Dit zal toelaten om administratieve gegevens te hergebruiken en verschillende systemen met elkaar te verbinden.

*Als de keuze wordt gemaakt om bepaalde inkomensbegrippen en/of gezinsbegrippen te harmoniseren over sociale maatregelen heen, dan is een zeer belangrijke eerstvolgende stap om aan de hand van **administratieve data** de in dit rapport **gesimuleerde harmoniseringsscenario's te herhalen** of **alternatieve scenario's te testen**. Hierdoor kunnen de gevolgen van harmonisering op het vlak van bereik, winnaars en verliezers en op het vlak van het budget nauwkeuriger worden ingeschat. Dit vereist dat de gegevens die reeds aanwezig zijn bij de verschillende administraties worden vergeleken met administratieve data die moet worden opgevraagd bij de FOD Financiën (IPCAL) en het rijksregister. Men zal hierbij rekening moeten houden met een wachttijd en eventuele kosten verbonden aan de gegevensaanvraag. We raden aan om de krachten hiervoor te bundelen over de verschillende administraties heen of dit te coördineren vanuit de Vlaamse overheid.*

Het is belangrijk op te merken dat bij het harmoniseren van inkomensbegrippen naar een hoger niveau een aantal **keuzes** moeten worden gemaakt met betrekking tot de **andere elementen** uit de inkomensstoets. De analyses in dit rapport vertrekken van welbepaalde keuzes. Voor de sociale maatregelen die vandaag al een eigen inkomensstoets toepassen verrekenen we de beroepskosten in de inkomensgrenzen volgens de regelgeving die geldt voor inkomensjaar 2017. Dit gebeurt omdat nagenoeg alle bestudeerde Vlaamse systemen op het moment van schrijven rekening houden met dat inkomensjaar op basis van het laatst gekende aanslagbiljet uit aanslagjaar 2018. De regelgeving van de beroepskosten is sinds 2018 echter veranderd: de verschillende inkomensschijven zijn afgeschaft en de forfaitaire beroepskosten worden berekend aan 30% van het bruto belastbaar inkomen, weliswaar begrensd. Deze nieuwe regelgeving zal ook op de berekende bruto belastbare inkomensgrenzen een impact hebben. Bovendien zal een overstap naar een inkomensbegrip op een hoger niveau ervoor zorgen dat het nieuwe inkomensbegrip meer gewicht krijgt in de bepaling van het te ontvangen of te betalen bedrag (indien meegenomen). We simuleren in dit rapport één scenario om hieraan tegemoet te komen, maar of en hoe de parameters die het bedrag bepalen worden aangepast vereist een politieke discussie. Voor de sociale maatregelen die vandaag als afgeleid recht worden georganiseerd moeten er keuzes worden gemaakt over het gezinsbegrip en over de inkomensgrenzen. We raden aan om hierbij voldoende differentiatie in de inkomensgrenzen te behouden om zo afhankelijkheidsvallen en alleenblijfvallen te vermijden.

⁸¹ Dit zijn Open Standaarden voor Linkende Organisaties, zie <https://overheid.vlaanderen.be/producten-diensten/oslo> voor meer informatie.

Als de keuze wordt gemaakt om sociale maatregelen binnen of over beleidsdomeinen heen met elkaar te harmoniseren zal er werk moeten worden gemaakt van het **uitbouwen van IT-systemen** die de geharmoniseerde inkomensbegrippen en/of gezinsbegrippen operationaliseren. Een uniforme terminologie op dit vlak zal hierbij de sleutel zijn. Opnieuw stellen we voor dat administraties de krachten bundelen of dat de Vlaamse overheid dit coördineert zodat er geen dubbel werk gebeurt. We raden aan om de expertise van het Agentschap Informatie Vlaanderen hiervoor te raadplegen. De ontwikkeling van producten als 'Automatisch Advies' waarbij op een generieke manier met mogelijkheid tot maatwerk de verwerking van de data wordt overgenomen van de administraties en een voorstel tot beslissing wordt geformuleerd zijn in dit opzicht dan ook veelbelovend. Er moet wel continu worden geïnvesteerd in het uitbouwen en bundelen van actuele en kwaliteitsvolle datastromen om veranderingen in de inkomens- of gezinssituatie snel op te sporen. Het vastleggen van *welke* indicatoren gebruikt moeten worden om kwetsbare groepen te identificeren is cruciaal in dit proces. We raden aan om dit in samenspraak met de doelgroep en experts te doen.

Of de keuze om verschillende elementen uit de inkomensstoetsen van sociale maatregelen met elkaar te harmoniseren zal worden gemaakt, zal naast het politieke draagvlak ook afhangen van het **beschikbare budget**. Dit budget heeft enerzijds betrekking op de middelen die nodig zijn om de inkomensaanvullingen en de kostencompensaties te bekostigen. Anderzijds moeten er ook middelen zijn om de harmonisering technisch te operationaliseren. Dit zal een hoge instapkost vragen bij het ontwikkelen van de IT-capaciteit maar er moet ook voldoende budgettaire ruimte zijn om de systemen te monitoren en zo nodig bij te sturen.

Harmonisering is slechts één manier om tot administratieve vereenvoudiging te komen en verdere stappen te zetten naar automatische rechtentoekenning wat op zijn beurt de non-take-up en effectiviteit van sociale maatregelen ten goede zal komen en de armoede (gedeeltelijk) zal bestrijden.

Referenties

Agentschap Jongerenwelzijn (2018). *Jaarverslag Jeugdhulp 2018*. Geraadpleegd via <http://www.jaarverslagjeugdhulp.be/>.

Agentschap Opgroeien (2019). *Jaarverslag Groeipakket 2019*. Geraadpleegd via <https://www.opgroeien.be/sites/default/files/documents/jaarverslag-groeipakket-2019.pdf>.

Agentschap Uitbetaling Groeipakket (2020). *Stap 2: we berekenen het aantal punten van je gezin*. Geraadpleegd via <https://www.groeipakket.be/nl/punten-van-je-gezin>.

Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties & Studietoelagen [AHOVOKS] (2019a). *Stap 2: we gaan na of je in aanmerking komt voor forfaitaire aftrek. Berekening forfaitaire aftrek inkomen 2017*. Geraadpleegd via <https://www.studietoelagen.be/stap-2-we-gaan-na-of-je-in-aanmerking-komt-voor-forfaitaire-aftrek>.

Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties & Studietoelagen [AHOVOKS] (2019b). *Stap 3: we berekenen het aantal punten van je leefeenheid*. Geraadpleegd via <https://www.studietoelagen.be/stap-3-we-berekenen-het-aantal-punten-van-je-leefeenheid>.

Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties & Studietoelagen [AHOVOKS] (2019c). *Stap 4: we checken of je binnen de inkomensgrenzen valt*. Geraadpleegd via <https://www.studietoelagen.be/stap-4-we-checken-of-je-binnen-de-inkomensgrenzen-valt>.

Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties & Studietoelagen [AHOVOKS] (2019d). *Studietoelagen in cijfers*. Geraadpleegd via: <https://ahovoks.login.paddlecms.net/sterk-in-cijfers-en-data>

Agentschap Wonen Vlaanderen (2020). *Wegwijs is het sociale huurstelsel. Geactualiseerde versie 1.16. (01 januari 2020)*. Geraadpleegd via https://www.wonenvlaanderen.be/sites/wvl/files/documents/wegwijs_in_het_sociaal_huurstelsel_-_versie_1.16.pdf.

Agentschap Zorg en Gezondheid (2019). *Zorgbudget voor ouderen met een zorgnood*. Geraadpleegd via <https://www.vlaamsesocialebescherming.be/zorgbudget-voor-ouderen-met-een-zorgnood>

Audenaert, V. (2018a). *Gezinsenquête 2016: De samenstelling van het gezin. Gezinnen in Vlaanderen over hoe het gezin er uit ziet, wie bij het gezin hoort, waar gezinsleden wonen, over hun kinderwens en wat men liever anders had gezien in de samenstelling van het gezin*. Geraadpleegd via https://gezinsenquête.be/sites/default/files/media/documenten/FS3_samenstelling_gezin.pdf.

Audenaert, V. (2018b). *Gezinsenquête 2016: Samengestelde gezinnen in Vlaanderen over hun gezinssamenstelling, de relatie met de partner, het opvoeden van de (stief)kinderen, hoe ze gezin en werk combineren, hun welbevinden en de sfeer in het gezin*. Geraadpleegd via https://gezinsenquête.be/sites/default/files/media/documenten/FS15_nieuw_samengestelde_gezinnen.pdf.

Audenaert, V., & Stuyck, K. (2018a). *Gezinsenquête 2016: Methodologisch rapport*. Geraadpleegd via https://gezinsenquête.be/sites/default/files/media/documenten/methodologisch_rapport.pdf.

Audenaert, V., & Stuyck, K. (2018b). *Wie nam deel aan de gezinsenquête?* Geraadpleegd via https://gezinsenquête.be/sites/default/files/media/documenten/1_FS_Deelnemers_Gezinsenqu%C3%A4te_DEF_0.pdf.

- Audenaert, V., & Van Lancker, W. (2018). *Gezinsenquête 2016: Inkomen, armoede en schulden. Gezinnen in Vlaanderen over het bezit van de gezinswoning, het bijdragen aan het gezinsinkomen, de eindjes aan elkaar kunnen knopen en problemen met het betalen van facturen*. Geraadpleegd via https://gezinsenquête.be/sites/default/files/media/documenten/FS2_inkomen_armoede_schuld.pdf
- Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers (2006), Vragen en Antwoorden 2005-2006, nr. 136, p. 26657-26658, te raadplegen op <https://www.dekamer.be/QRVA/pdf/51/51K0136.pdf>.
- Bonke, J. (2015). Pooling of income and sharing of consumption within households. *Review of Economics of the Household*, 13(1), 73-93.
- Bogaerts, K. (2008). *Bestaan er nog financiële vallen in de werkloosheid en in de bijstand in België?* UA/Berichten, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Antwerpen.
- Bourguignon, F., Browning, M., Chiappori, P.A., & Lechene, V. (1993). Intra household allocation of consumption: a model and some evidence from French data. *Annales d'Économie et de Statistique*, 29, 137-156.
- Browning, M., Bourguignon, F., Chiappori, P.A., & Lechene, V. (1994). Income and outcomes: a structural model of intrahousehold allocation. *Journal of Political Economy*, 102(6), 1067–1096
- Buyse, L., Goedemé, T., Van der Heyden, M., Van Mechelen, N., Janssens, J., De Spiegeleer, T., & Nisen, L. (2017). De automatische toekenning van rechten in de Belgische sociale bescherming. In W. Lahaye, I. Pannecoucke, J. Vranken & R. Van Rossem (eds.), *Armoede in België. Jaarboek 2017*. (pp. 73-99). Drogen: Skribis.
- Cantillon, B., De Lathouwer, L., & Thirion, M. (1999) *Financiële vallen in de werkloosheid en in de bijstand*. UA/Berichten, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Antwerpen.
- De Lijn (2018). Jaarverslag 2018. Opgetekend uitgetekend.
- Departement MOW (2019). Onderzoek verplaatsingsgedrag Vlaanderen (2018-2019). Geraadpleegd via <https://www.mobielvlaanderen.be/pdf/ovg54/samenvatting.pdf>.
- Derboven, J., Rongé, Z., Van Houtven, S., & Vanheukelom, T. (2019). EUROMOD Country Report Belgium 2016-2019. Geraadpleegd via https://www.euromod.ac.uk/sites/default/files/country-reports/year10/Y10_CR_BE_Final_.pdf.
- Directie Generaal [DG] Personen met een handicap (2019). *Maximumbedragen sinds 2003*. Geraadpleegd via <https://handicap.belgium.be/nl/onze-dienstverlening/inkomensvervangende-tegemoetkoming.htm>.
- Dudel, C., Garbuszus, J. M., Ott, N., & Werding, M. (2015). Income dependent equivalence scales, inequality, and poverty. *CESifo Working Paper Series No. 5568*. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2692557
- European Commission — Employment, Social Affairs and Inclusion (2012). *The 2010 ad hoc EU-SILC module on the intra-household sharing of resources*. Research Note 3/2012. Geraadpleegd via
- Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers [Fedasil] (2018). *Opvangnetwerk 2018*. Geraadpleegd via <https://www.fedasil.be/nl/statistics>.
- FOD Sociale Zekerheid [FOD SZ] (2018). *Het aantal rechthebbenden op een inkomensvervangende en/of integratietegemoetkoming naar regio en geslacht*. Geraadpleegd via

<https://socialsecurity.belgium.be/nl/cijfers-van-sociale-bescherming/statistieken-sociale-bescherming/personen-met-een-handicap>.

Ghysels, J., & Van Lancker, W. (2011a). *Alleen of samen, geregistreerd of niet: de gemeente voordelen van het gezinsbeleid in Vlaanderen*. UA/Berichten, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Antwerpen.

Ghysels, J., & Van Lancker, W. (2011b) The unequal benefits of activation: an analysis of the social distribution of family policy among families with young children. *Journal of European Social Policy*, 21(5), 472–485.

Goedemé, T., Storms, B., Penne, T., & Van den Bosch, K. (2015). *Pilot project for the development of a common methodology on reference budgets in Europe: The development of a methodology for comparable reference budgets in Europe*. Brussel: Europese Commissie.

Goedemé, T., Van Gestel, R., Janssens, J., Lefevere, E., Lemkens, R., De Spiegeleer, T. (2017). De proactieve flux: een succesvolle manier om de opname van de verhoogde tegemoetkoming te verbeteren. *CM informatie 270*, 19-25.

GPedia (2019). *Veelgestelde vragen. Prodecure toekenning sociale toeslag voor het rechtgevend kind dat begunstigde is voor zichzelf*. Geraadpleegd via <https://gpedia.groeipakket.be/nl/themas/begunstigden/begunstigden-voor-de-gezinsbijslagen/veelgestelde-vragen>.

Haig, R. M. (1921). The concept of income – Economic and legal aspects. *The federal income tax* (pp.1-28). New York: Columbia University Press.

Haskey, J. (2010). Measuring family and household variables. In M. Bulmer, J. Gibbs, & L. Hyman (eds.), *Social measurement through social surveys*. Ashgate.

Heylen, K. (2016). *Woonsubsidies in Vlaanderen. Verdelingsanalyse voor 2013*. Leuven: Steunpunt Wonen, 88p.

Heylen, K. (2019). *Doelgroepen sociale huur en specifieke segmenten op de woningmarkt*. Leuven: Steunpunt Wonen, 46p.

Kind en Gezin (2018a). *Kinderopvang baby's en peuters. Aantal plaatsen volgens inkomenstarief* <https://www.kindengezin.be/cijfers-en-rapporten/cijfers/kinderopvang-baby-peuter/vlaanderen-en-brussel/#2-Aantal-opvangplaatsen>

Kind en Gezin (2018b). *Kinderopvang schoolkinderen. Aantal plaatsen volgens inkomenstarief*. Geraadpleegd via <https://www.kindengezin.be/cijfers-en-rapporten/cijfers/kinderopvang-schoolkinderen/cijfers-op-maat/>

Kind en Gezin (2019). *Brochure inkomenstarief voor ouders*. Versie 15 oktober 2019.

Kuypers, S., & Marx, I. (2019). The Truly Vulnerable: Integrating Wealth into the Measurement of Poverty and Social Policy Effectiveness. *Social Indicators research* 142(1): 131-147.

Lefevere, E., Goedemé, T., De Wilde, M., De Spiegeleer, T. (2019). Non-take-up van de verhoogde tegemoetkoming en automatische rechtentoekenning: overzicht en case study. *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 61(2): 251-283.

Lodewijckx, E., & Deboosere, P. (2011). *Household and families: stability and fast development go hand in hand*. Generation & Gender Programme Belgium Paper Series, nr. 6.

Lundberg, S.J., Pollak, R.A., & Wales, T.J. (1997). Do husbands and wives pool their resources? Evidence from the United Kingdom child benefit. *The Journal of Human Resources*, 32(3), 463-480.

Ministerie van Onderwijs en Vorming (2019). *Statistisch Jaarboek 2018-2019*. Geraadpleegd via <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/statistisch-jaarboek-van-het-vlaams-onderwijs-2018-2019>

Nelson, J. (1993). Household equivalence scales: theory versus policy? *Journal of Labor Economics*, 11(3), 471-493.

Pavolini, E., & Van Lancker, W. (2018). The Matthew effect in childcare use: a matter of policies or preferences? *Journal of European Public Policy*, 25(6), 878-893.

POD Maatschappelijke Integratie [POD MI] (2018a). *eq_II_financiele_hulp_maand_totaal_201601-201909_nl*. Geraadpleegd via <https://www.mi-is.be/nl/studies-publicaties-statistieken/overzicht-van-het-aantal-begunstigden-van-het-equivalent-leefloon>.

POD Maatschappelijke Integratie [POD MI] (2018b). *eq_II_financiele_hulp_jaar_totaal_2012-2018_nl*. Geraadpleegd via <https://www.mi-is.be/nl/studies-publicaties-statistieken/overzicht-van-het-aantal-begunstigden-van-het-equivalent-leefloon>.

POD Maatschappelijke Integratie [POD MI] (2018c). *II_leefloon_maand_totaal_201601-201912_nl*. Geraadpleegd via <https://www.mi-is.be/nl/studies-publicaties-statistieken/overzicht-van-het-aantal-begunstigden-van-het-leefloon>.

POD Maatschappelijke Integratie [POD MI] (2018d). *II_leefloon_jaar_totaal_2012-2018_nl*. Geraadpleegd via <https://www.mi-is.be/nl/studies-publicaties-statistieken/overzicht-van-het-aantal-begunstigden-van-het-leefloon>.

POD Maatschappelijke Integratie (2019). *Primabook. Berekening van de bestaansmiddelen*. Geraadpleegd via <https://primabook.mi-is.be/nl/recht-op-maatschappelijke-integratie/berekening-van-de-bestaansmiddelen>.

POD Maatschappelijke Integratie [POD MI], & Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2020). *Automatisering van rechten*. Geraadpleegd via https://www.mi-is.be/sites/default/files/documents/automatisering_van_de_rechten.pdf.

Ponthieux, S. (2017). Intra-household pooling and sharing of resources: a tentative 'modified' equivalised income. In A.B. Atkinson, A.-C. Guio, & E. Marlier (Eds.), *Monitoring social inclusion in Europe* (pp. 175-189). Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Service fédéral des pensions/Federale pensioendienst [SFPD] (2018). *Jaarlijkse statistiek van de uitkeringsgerechtigden 2018*. Geraadpleegd via https://www.sfpd.fgov.be/files/1483/nl_statistiek_2018.pdf.

Service fédéral des pensions/Federale pensioendienst [SFPD] (2019). *De inkomensgarantie voor ouderen*. Geraadpleegd via <https://www.sfpd.fgov.be/nl/recht-op-pensioen/igo>.

Simons, H. (1938). *Personal income taxation: the definition of income as a problem of fiscal policy*. Chicago: University of Chicago Press.

Statistics Belgium (2016). *A1. Structuur van het totaal netto belastbaar inkomen per inkomensklasse van €1000*. Geraadpleegd via <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/fiscale-inkomens#panel-13>

Statistics Belgium (2018). *Totale residerende bevolking voor België en gewesten 2018*. Geraadpleegd via <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/structuur-van-de-bevolking#panel-12>.

Statistiek Vlaanderen (2017). *Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering 2017, naar leeftijdsklasse, huishoudtype en herkomst*. Geraadpleegd via <https://statistieken.vlaanderen.be/QvAJAXZfc/opendoc.htm?document=svr%5Csv-ksz.qvw&host=QVS%40cww100154&anonymous=true>.

Statistiek Vlaanderen (2018a). *Gemiddelde omvang huishoudens naar leeftijd referentiepersoon 2018*. Geraadpleegd via https://statistieken.vlaanderen.be/QvAJAXZfc/notoolbar.htm?document=SVR%2Fsv-Demografie-Private-Huishoudens_fusie2019.qvw&host=QVS%40cww100154&anonymous=true.

Statistiek Vlaanderen (2018b). *Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering 2018*.

Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2013). *Automatisering van rechten met betrekking tot de bevoegdheden van de federale staat*. Geraadpleegd via <https://www.armoedebestrijding.be/publications/automatiseringrechten.pdf>.

Studiedienst Vlaamse Regering in opdracht van de werkgroep sociale correcties (2018). *Inventarisering sociaal corrigerend beleid*. VR 2018 0607 MED.0278/3.

Sutherland, H., & Figari, F. (2013). EUROMOD: the European Union tax-benefit microsimulation model. *International Journal of Microsimulation*, 6, 4-26.

Van Der Heyden M., Van Mechelen N. (2017), *De strijd tegen non-take up: de ontwikkeling van TAKE_ISSOC*, TAKE Research Report Nr. 1/2017, Antwerp: Herman Deleeck Centre for Social Policy – University of Antwerp, 46p.

Van Gestel, R., Goedemé, T. Janssens, J., Levefere E., & Lemkens, R. (2017). *A reminder to pay less for healthcare: take-up of the increased reimbursement in a large-scale randomized field experiment*. Working Paper No. 17.12. Antwerpen: Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck.

Van Lancker, W. (2013). Putting the child-centred investment strategy to the test: evidence for the EU27. *European Journal of Social Security*, 15(1), 4-27.

Vinck, J., & Cantillon, B. (2019). Winnaars en verliezers van de nieuwe kinderbijslag. *Samenleving en Politiek*, 26(3), 17-21.

Vinck, J., Verbist, G., & Van Lancker, W. (2015). *Een empirisch onderzoek naar de betaalbaarheid en wenselijkheid van hervormingen in de toekomstige Vlaamse kinderbijslag. Fase 1: sociale toeslagen gebaseerd op inkomen*. SWVG-Rapport nr. 37, Leuven: Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen [VMSW] (2019a). *Kandidaat-huurders. Statistisch Bulletin 2018 versie 1.0*

Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen [VMSW] (2019b). Statistieken huurders. Geraadpleegd via <https://www.vmsw.be/Home/Footer/Over-sociale-huisvesting/Statistieken/Huurders>.

Vlaamse Milieu Maatschappij [VMM] (2018). *Implementatie van de betaalbaarheidstoets voor de integrale waterfactuur*. VMM-AENT_2017_06.

Vlaamse Milieu Maatschappij [VMM] (2019). *Integrale waterprijs per gezinstype*. Geraadpleegd via <https://www.vmm.be/water/waterfactuur/onderzoek-en-trends>.

Appendix 1 Aanwezigheid kadastrale inkomens over bruto belastbare en netto belastbare inkomensverdeling

A1.1. Bruto belastbaar gezinsinkomen, jaarbasis, niet-geïndexeerde KI's, 2017

Kwintiel	Kwintiel ondergrens	Totaal KI		KI eigen woning		KI eigen beroepsdoeleinden		KI vreemd gebruik	
		Aandeel	Gemiddelde KI indien aanwezig	Aandeel	Gemiddelde KI indien aanwezig	Aandeel	Gemiddelde KI indien aanwezig	Aandeel	Gemiddelde KI indien aanwezig
Laagste 20%		47%	1.884	46%	1.469	1%	286	10%	1.224
<i>Standaardfout</i>		2%	131	2%	76	0%	36	1%	207
Q2	€ 23.340	73%	1.965	71%	1.597	2%	803	17%	980
<i>Standaardfout</i>		2%	76	2%	34	1%	337	2%	147
Q3	€ 38.518	88%	1.984	82%	1.702	1%	371	23%	884
<i>Standaardfout</i>		1%	46	2%	31	0%	22	2%	52
Q4	€ 53.694	93%	2.232	90%	1.766	2%	445	21%	1.275
<i>Standaardfout</i>		1%	58	1%	28	1%	74	2%	94
Hoogste 20%	€ 75.390	96%	2.523	92%	2.056	3%	2.022	26%	956
<i>Standaardfout</i>		1%	71	1%	32	1%	230	2%	61

Bron: berekeningen door Sarah Kuypers o.b.v. HFCS (inkomens 2013, geüpdatet naar 2017).

Opmerking: de kadastrale inkomens worden geschat op basis van de marktwaarde van het onroerend goed.

A1.2. Netto belastbaar gezinsinkomen, niet-geïndexeerde KI's, 2017

Kwintiel	Kwintiel ondergrens	Totaal KI		KI eigen woning		KI eigen beroepsdoeleinden		KI vreemd gebruik	
		Aandeel	Gemiddelde KI indien aanwezig	Aandeel	Gemiddelde KI indien aanwezig	Aandeel	Gemiddelde KI indien aanwezig	Aandeel	Gemiddelde KI indien aanwezig
Laagste 20%		49%	1.690	48%	1.461	1%	286	9%	753
<i>Standaardfout</i>		2%	81	2%	70	0%	36	1%	72
Q2	€ 20.095	72%	1.868	69%	1.552	2%	532	15%	931
<i>Standaardfout</i>		2%	67	2%	34	1%	303	2%	115
Q3	€ 32.855	90%	2.029	85%	1.756	1%	1.403	21%	893
<i>Standaardfout</i>		1%	64	2%	31	0%	558	2%	99
Q4	€ 45.633	91%	2.199	88%	1.745	2%	430	21%	1.208
<i>Standaardfout</i>		1%	62	1%	29	1%	53	2%	100
Hoogste 20%	€ 67.351	96%	2.689	91%	2.069	3%	1.893	28%	1.186
<i>Standaardfout</i>		1%	78	1%	32	1%	243	2%	82

Bron: berekeningen door Sarah Kuypers o.b.v. HFCS (inkomens 2013, geüpdatet naar 2017).

Opmerking: de kadastrale inkomens worden geschat op basis van de marktwaarde van het onroerend goed.

Appendix 2 Bereik sociaal tarief water op basis van koppeling EU-SILC 2016 en VMM waterboeken

Baseline	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval	
		Ondergrens	Bovengrens
Algemeen	7,1%	5,4%	9,3%
Gezinstype			
Eenpersoonshuishouden	9,9%	6,7%	14,3%
Alleenstaande ouder	7,1%	4,0%	12,2%
Koppel zonder kinderen	5,7%	3,6%	8,9%
Koppel met kinderen ten laste	4,0%	2,5%	6,6%
Koppel met andere inwonende personen	13,5%	7,7%	22,6%
Overige	13,1%	4,2%	34,0%
Aantal kinderen ten laste			
0	8,5%	6,3%	11,3%
1	4,2%	2,3%	7,6%
2	4,5%	2,4%	8,5%
3 of meer	3,6%	1,4%	9,1%
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen			
Laagste 20%	15,4%	11,5%	20,3%
Q2	10,1%	6,9%	14,4%
Q3	3,8%	2,2%	6,5%
Q4	2,9%	1,4%	6,0%
Hoogste 20%	1,5%	0,6%	4,0%
Gemiddelde waterprijs (per jaar)			
Geen sociaal tarief	€ 357,23	€ 344,71	€ 369,75
Wel sociaal tarief	€ 107,66	€ 57,28	€ 158,04

Bron: berekeningen door Josefine Vanhille o.b.v. koppeling EU-SILC 2016 en VMM waterboeken.

Appendix 3 Harmoniseren inkomensbegrippen bij maatregelen met eigen inkomenstoets: gevolgen als de beroepskosten niet maximaal worden verrekend in de inkomensgrenzen

In Deel 8.4.1 presenteren we voor de school- en studietoelagen, de ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang en het recht op een sociale huurwoning de gevolgen van het harmoniseren van inkomensbegrippen als de inkomensgrenzen volgens een maximaal scenario worden aangepast: de forfaitaire beroepskosten worden verrekend op het volledige inkomen alsof het door beide partners in gelijke mate is verworven (*BB maximaal*). In dit onderdeel bespreken we de resultaten wanneer er nog steeds wordt overgestapt op het bruto belastbare inkomensbegrip dat geldt voor werknemers binnen het Groeipakket maar wanneer de inkomensgrenzen (1) niet worden aangepast (*geen aanpassing*), (2) slechts rekening houden met beroepskosten in een eenverdienersgezin (i.e. één partner verwerft het hele inkomen, *BB minimaal*), (3) slechts rekening houden met de beroepskosten in een anderhalf-verdienersgezin (i.e. één partner verwerft twee-derde van het inkomen, de andere partner verwerft een-derde, *BB tussenliggend*). De onderliggende tabellen kunnen worden geraadpleegd in Online Appendix 2.

A3.1. School- en studietoelagen

Een overstap naar een bruto belastbaar inkomensbegrip waarbij de inkomensgrenzen niet worden aangepast (scenario 1, *geen aanpassing*), heeft een daling van het bereik ten opzichte van de baseline tot gevolg: 25,2% van de Vlaamse kinderen ten laste hebben recht op een school- of studietoelage na harmonisering tegenover 30,3% in de baseline. In dit scenario zijn er geen of nauwelijks winnaars bij de harmonisering, zowel in termen van het *recht* op een toelage (geen winnaars), als in termen van de *hoogte* van het ontvangen bedrag (0,4%^{n.s.} winnaars). Daartegenover staan niet te verwaarlozen aandelen verliezers: in termen van het *recht* zijn er 5% verliezers na harmonisering, in termen van de *hoogte* van het ontvangen bedrag gaat het om 15,5% verliezers. Naar opleidingstype en gezinstype kunnen er geen uitgesproken patronen worden vastgesteld: iedereen verliest in dit harmoniseringsscenario. Naar hun positie in de inkomensverdeling komt er wel een duidelijk beeld naar voren: de verliezers situeren zich voornamelijk in het tweede inkomenskwintiel en in mindere mate in het laagste kwintiel.

Dezelfde gevolgen gelden min of meer als de beroepskosten slechts minimaal worden verrekend tot eenverdienersinkomensgrenzen (scenario 2, *BB minimaal*). Het bereik in dit harmoniseringsscenario ligt lager dan het bereik in de baseline: 28,2% van de Vlaamse kinderen ten laste versus 30,3% in de baseline. Ook hier zijn er nauwelijks winnaars te bespeuren: 0,2%^{n.s.} verwerft het *recht* op een toelage en 3,9% wint in termen van de *hoogte* van het ontvangen bedrag. De aandelen verliezers zijn kleiner dan in het eerste scenario, maar nog steeds substantieel: 2,3% van de Vlaamse kinderen ten laste verliest het recht na harmonisering. Dit zijn voornamelijk kinderen in het kleuter-, lager en secundair onderwijs, kinderen uit tweeloudergezinnen, kinderen die minstens één broer of zus hebben en kinderen uit het tweede inkomenskwintiel. In termen van het bedrag is het verlies groter: 9,8% krijgen een lager bedrag. Deze verliezers zitten over alle opleidingstypes en gezinstypes heen, maar situeren zich voornamelijk aan de onderkant van de inkomensverdeling.

Het beeld verandert zodra de beroepskosten volgens een tussenliggend scenario worden verrekend in de inkomensgrenzen (scenario 3, *BB tussenliggend*). Als we veronderstellen dat één partner twee-derde van het inkomen verwerft en de andere partner een-derde, stijgt het bereik ten opzichte van de baseline naar 31,8%. Merk op dat het bereik nog steeds lager ligt dan in het maximale scenario met

tweeverdienersinkomensgrenzen waarbij de bedragen al dan niet worden aangepast (32,2%, *BB maximaal (+ bedrag)* zie Deel 8.4.1.1). Dit tussenliggend harmoniseringsscenario zorgt ervoor dat 2,1% van de Vlaamse kinderen ten laste het *recht* op een school- of studietoelage verwerft, terwijl er nauwelijks verliezers zijn (0,5%^{n.s.}). De winnaars zijn voornamelijk kinderen uit het tweede inkomenskwaartiel. In termen van de *hoogte* van het ontvangen bedrag zijn zowel de winst als het verlies groter, respectievelijk 13,3% van de Vlaamse kinderen ten laste wint en 1,6% verliest door de harmonisering. Winnaars en verliezers situeren zich voornamelijk aan de onderkant van de inkomensverdeling (eerste en tweede kwintiel). Naar opleidingstype zijn het voornamelijk kinderen uit het kleuter-, lager, en secundair onderwijs die verliezen bij dit harmoniseringsscenario. Naar gezinstype zijn het voornamelijk de kinderen uit tweeoudergezinnen en de kinderen met minstens één broer of zus die getroffen worden.

A3.2. Ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang

Als de inkomensgerelateerde kinderopvang voor de berekening van het inkomenstarief het bruto belastbaar inkomensbegrip dat geldt voor werknemers binnen het Groeipakket hanteert zonder dat de inkomensgrenzen worden aangepast (scenario 1, *geen aanpassing*), dan zal het bereik van het minimumtarief dalen van 11,3% tot 9,8% van de Vlaamse kinderen ten laste tussen nul en drie jaar, en zal het gemiddelde inkomenstarief stijgen van € 15,81 tot € 17,42. Dit harmoniseringsscenario brengt een zeer groot aandeel verliezers met zich mee: 83,8% van de Vlaamse kinderen tussen nul en drie jaar zal meer moeten betalen na harmonisering in vergelijking met de baseline. Alle gezinstypes verliezen, maar de grootste aandelen zitten bij de tweeoudergezinnen. Ook over de hele inkomensverdeling zijn er verliezers: 40,7% van de laagste inkomens zal meer moeten betalen na harmonisering, hogerop in de inkomensverdeling zijn er bijna alleen maar verliezers.

Ook als de inkomensgrenzen slechts minimaal rekening houden met de beroepskosten (scenario 2, *BB minimaal*), daalt het bereik van het minimumtarief tot 10,5% en stijgt het gemiddelde inkomenstarief tot € 17,04 in vergelijking met de baseline. Meer dan drie-vierde van de kinderen tussen nul en drie jaar verliest in dit harmoniseringsscenario (78,1%). Net zoals in het eerste harmoniseringsscenario situeren de verliezers zich bij de tweeoudergezinnen en over heel de inkomensverdeling. In het laagste inkomenskwaartiel moeten 36,6% van de kinderen tussen nul en drie jaar meer betalen na harmonisering, wat oploopt tot meer dan de helft of zelfs alle kinderen in de hogere kwantielen.

Als de beroepskosten volgens een tussenliggend scenario worden verrekend tot anderhalf-verdienersinkomensgrenzen (scenario 3, *BB tussenliggend*), dan blijft het bereik van het minimumtarief op 10,5% zoals in het tweede scenario en bedraagt het gemiddelde inkomenstarief € 16,72. In vergelijking met de baseline ligt het bereik van het minimumtarief lager en het gemiddelde inkomenstarief hoger. Het aandeel verliezers loopt terug, maar bedraagt nog steeds 55,3% van de Vlaamse kinderen tussen nul en drie jaar. Het zijn voornamelijk kinderen uit tweeoudergezinnen en kinderen in het midden van de inkomensverdeling die meer zullen moeten betalen na harmonisering. Ditmaal zijn er ook 6,7% winnaars. Deze kinderen bevinden zich eveneens in de tweeoudergezinnen, hebben minstens één broer of zus, en zitten aan de bovenkant van de inkomensverdeling.

A3.3. Sociale huur bij een sociale huisvestingsmaatschappij

Passen we het bruto belastbaar inkomensbegrip dat geldt voor werknemers binnen het Groeipakket toe om het recht op een sociale huurwoning te bepalen en de (vereenvoudigde) huurprijs te berekenen zonder dat de inkomensgrenzen worden aangepast (scenario 1, *geen aanpassing*), dan daalt het bereik

van 17,6% van de Vlaamse gezinnen naar 15,8%. De gemiddelde huurprijs blijft ongeveer gelijk zoals in de baseline, respectievelijk € 227 in het minimale en € 365 in het maximale huurprijsscenario. Dit harmoniseringsscenario brengt nauwelijks winnaars met zich mee in termen van het *recht* (0,1%^{n.s.}), terwijl 2,0% van de Vlaamse gezinnen het recht verliest. De verliezers zijn voornamelijk alleenstaanden en koppels, beide met en zonder kinderen, en gezinnen in het midden van de inkomensverdeling. In termen van de *hoogte* van de te betalen huurprijs is het aandeel winnaars én het aandeel verliezers groter: respectievelijk 0,5% en 10,3% in het minimale huurprijsscenario, 0,5% en 10,8% in het maximale huurprijsscenario. De verliezers situeren zich hier ook voornamelijk bij de alleenstaanden en koppels, beide met en zonder kinderen. Als we naar hun positie in de inkomensverdeling kijken, worden vooral gezinnen aan de onderkant en in het midden getroffen. Het beperkte aandeel winnaars treffen we aan bij de alleenstaanden en bij de 20% laagste inkomens.

Door de beroepskosten minimaal te verrekenen tot eenverdienersinkomensgrenzen (scenario 2, *BB minimaal*), komt ongeveer een gelijk aandeel van de Vlaamse gezinnen in aanmerking voor een sociale huurwoning als in de baseline (17,8% versus 17,6%). In termen van het *recht* blijven zowel de winst als het verlies beperkt, respectievelijk 0,7% en 0,5%, maar in termen van de *hoogte* van de te betalen huurprijs zijn de aandelen winnaars en verliezers groter. In een minimaal huurprijsscenario winnen 1,1% van de Vlaamse gezinnen doordat ze het recht op een sociale huurwoning verwerven of doordat ze een lagere huurprijs moeten betalen na harmonisering, terwijl 10,3% verliest. In een maximaal huurprijsscenario bedraagt het aandeel winnaars eveneens 1,1% maar stijgt het aandeel verliezers licht tot 10,8%. De winnaars zijn hoofdzakelijk de gezinnen zonder kinderen en gezinnen aan de onderkant of in het midden van de inkomensverdeling. Bij de verliezers komt geen duidelijk patroon naar voren op het vlak van gezinstype, iedereen verliest. Op het vlak van hun positie in de inkomensverdeling zijn het voornamelijk gezinnen die aan de onderkant of in het midden van de inkomensverdeling zitten die een hogere huurprijs zullen moeten betalen of het recht verliezen na harmonisering.

Als er rekening gehouden wordt met de beroepskosten voor een anderhalf-verdienersgezin (scenario 3, *BB tussenliggend*) stijgt het bereik verder tot 18,9%. Dit scenario zorgt ervoor dat er nauwelijks gezinnen zijn die het *recht* op een sociale huurwoning zullen verliezen (0,2% van de Vlaamse gezinnen), al blijft het aandeel gezinnen dat een hogere huurprijs zal moeten betalen niet te verwaarlozen (10,3% in een minimaal huurprijsscenario, 10,8% in een maximaal huurprijsscenario). Deze laatsten treffen we opnieuw voornamelijk aan bij de 20% laagste inkomens of in het midden van de inkomensverdeling. Daartegenover staat dat dit harmoniseringsscenario winnaars met zich mee brengt: 1,5% van de Vlaamse gezinnen verkrijgt het recht na harmonisering en 1,9% wint als we ook de gezinnen die een lagere huurprijs moeten betalen tot deze groep rekenen. Het zijn de gezinnen zonder kinderen, de alleenstaande ouders en de gezinnen in het midden van de inkomensverdeling die winnen bij dit harmoniseringsscenario.

Appendix 4 Sensitiviteitsanalyse: bereik sociale toeslag binnen het Groeipakket zonder ontvangen en betaalde onderhoudsuitkeringen

Sensitiviteitsanalyse	Bereik	95% betrouwbaarheidsinterval		Baseline
		Ondergrens	Bovengrens	
Algemeen	15,8	13,3%	18,3%	15,5% [13,0% - 18,0%]
Gezinstype				
Alleenstaande ouder	55,9%	48,4%	63,3%	53,9% [46,4% - 61,4%]
Koppel met kinderen	7,8%	5,5%	10,0%	7,8% [5,5% - 10,0%]
Aantal kinderen ten laste				
1	19,4%	15,2%	23,7%	18,7% [14,5% - 23,0%]
2	11,2%	7,9%	14,5%	11,1% [7,8% - 14,4%]
3 of meer	17,4%	11,2%	23,6%	17,2% [11,0% - 23,4%]
Netto beschikbaar gestandaardiseerde inkomensklasse Vlaamse gezinnen met kinderen				
Laagste 20%	63,9%	55,9%	71,9%	64,5% [56,5% - 72,6%]
Q2	9,9%	6,1%	13,6%	8,0% [4,5% - 11,5%]
Q3	2,8%	0,1%	5,5%	2,4% ^{n.s.} [-0,2% - 4,9%]
Q4	1,4% ^{n.s.}	-0,3%	3,1%	1,4% ^{n.s.} [-0,3% - 3,1%]
Hoogste 20%	Geen observaties			Geen observaties
Gemiddelde sociale toeslag				
Oud systeem	€ 74,10	€ 67,60	€ 80,59	€ 74,48 [67,87 - 81,10]
Groeipakket	€ 61,53	€ 53,57	€ 69,49	€ 61,53 [53,57 - 69,49]

Bron: eigen berekeningen o.b.v. EUROMOD 2019 (EU-SILC, 2017, inkomens geïndexeerd naar 2019).
Opmerkingen: n.s. = niet significant verschillend van nul.

Overzicht online appendices

Online Appendix 1 Bepaling bruto belastbare inkomensgrenzen - verrekening beroepskosten

Bij het harmoniseren van inkomensbegrippen worden voor de school- en studietoelagen, de ouderbijdrage in de inkomensgerelateerde kinderopvang en de sociale huur via een sociale huisvestingsmaatschappij er vier scenario's gesimuleerd waarbij de inkomensgrenzen (1) niet worden aangepast, (2) slechts rekening houden met beroepskosten in een eenverdienersgezin (i.e. één partner verwerft het hele inkomen), (3) slechts rekening houden met de beroepskosten in een anderhalf-verdienersgezin (i.e. één partner verwerft twee-derde van het inkomen, de andere partner verwerft een-derde). Telkens worden de forfaitaire beroepskosten al dan niet (volledig) teruggerekend. In een extra harmoniseringsscenario worden ook de bedragen aangepast. Deze Online Appendix bevat drie Excel bestanden waarin het eerste tabblad een overzicht van de grenzen in de verschillende scenario's geeft.

- 1 SST - bepaling bruto belastbare inkomensgrenzen - verrekening forfaitaire beroepskosten
- 2 IKO - bepaling bruto belastbare inkomensgrenzen - verrekening forfaitaire beroepskosten
- 3 SH - bepaling bruto belastbare inkomensgrenzen - verrekening forfaitaire beroepskosten

Online Appendix 2 Resultaten harmoniseringsscenario inkomensbegrip onder alternatieve scenario's

Deze Online Appendix bevat drie Excel bestanden waarin het eerste tabblad een overzicht geeft van de resultaten van het harmoniseren van inkomensbegrippen als de beroepskosten niet maximaal worden verrekend in de inkomensgrenzen.

- 1 INK_SST
- 2 INK_IKO
- 3 INK_SH